

Warszawa, dnia 30 listopada 2016 r.

Poz. 1929

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 18 października 2016 r.

w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby

Na podstawie art. 114 ust. 5 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, 1590, 1642 i 2295 oraz z 2016 r. poz. 352 i 1250) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rada Ministrów przyjmuje Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby stanowiący aktualizację dotychczasowego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby¹⁾.

2. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby, o którym mowa w ust. 1, stanowi załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *B. Szydło*

---

¹⁾ M.P. z 2011 r. poz. 561.

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów
z dnia 18 października 2016 r. (poz. 1929)

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby

1. Wykaz skrótów określeń stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby

- 1) aKPOŚK – aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych;
- 2) aPGW – aktualizacja planu gospodarowania wodami;
- 3) aPWŚK – aktualizacja programu wodno-środowiskowego kraju;
- 4) BZT₅ – pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu;
- 5) ChZT – chemiczne zapotrzebowanie tlenu;
- 6) GDOŚ – Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 7) GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
- 8) GUS – Główny Urząd Statystyczny;
- 9) GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych;
- 10) IMGW-PIB – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy;
- 11) IOŚ – Inspekcja Ochrony Środowiska;
- 12) JCW – jednolita część wód;
- 13) JCWP – jednolita część wód powierzchniowych;
- 14) JCWPd – jednolita część wód podziemnych;
- 15) KE – Komisja Europejska;
- 16) KPOŚK – Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych;
- 17) KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej;
- 18) MKOŁ – Międzynarodowa Komisja Ochrony Łaby;
- 19) NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 20) OSN – obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- 21) OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 22) OZE – odnawialne źródła energii;
- 23) OZW – obszary mające znaczenie dla Wspólnoty;
- 24) PGW – plan gospodarowania wodami;
- 25) PIG-PIB – Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy;
- 26) PIS – Państwowa Inspekcja Sanitarna;
- 27) PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska;
- 28) PO – plan ochrony;
- 29) POliŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;

- 30) ppk – punkt pomiarowo-kontrolny;
- 31) PPSS – Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy;
- 32) PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 33) PSH – Państwowa Służba Hydrogeologiczna;
- 34) PWŚK – program wodno-środowiskowy kraju;
- 35) PZO – plany zadań ochronnych;
- 36) PZRP – plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
- 37) rdoś – regionalny dyrektor ochrony środowiska;
- 38) RLM – równoważna liczba mieszkańców;
- 39) rzgw – regionalny zarząd gospodarki wodnej;
- 40) SCW – sztuczna część wód;
- 41) SHP – format plików grafiki wektorowej, stosowany dla danych geoprzestrzennych używanych w Systemach Informacji Geograficznej (ang. Shapefile);
- 42) SNQ – średnia z najmniejszych przepływów rocznych;
- 43) SSQ – średnia z przepływów średnich rocznych;
- 44) SZCW – silnie zmieniona część wód;
- 45) UE – Unia Europejska;
- 46) wfośigw – wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- 47) wioś – wojewódzki inspektorat ochrony środowiska;
- 48) WJE – wskaźnik jakości ekologicznej;
- 49) WWA – wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne;

2. Wykaz skrótów tytułów aktów prawnych stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby

1) ustawy:

- a) ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23) – zwana dalej „Kodeksem postępowania administracyjnego”;
- b) ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1412) – zwana dalej „ustawą o PIS”;
- c) ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 934, z późn. zm.) - zwana dalej „ustawą o obszarach morskich”;
- d) ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 2013 r. poz. 686, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o IOŚ”;
- e) ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250) – zwana dalej „ustawą o czystości w gminach”;

- f) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o działach”;
- g) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą – POŚ”;
- h) ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r. poz. 139 i 1893) – zwana dalej „ustawą o zaopatrzeniu w wodę”;
- i) ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą – Prawo wodne”;
- j) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778) – zwana dalej „ustawą PIZP”;
- k) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o ochronie przyrody”;
- l) ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2015 r. poz. 625, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o nawozach i nawożeniu”;
- m) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353) – zwana dalej „ustawą o informacji o środowisku”;
- n) ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 32, poz.159) – zwana dalej „ustawą o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r.”;
- o) ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o odpadach”;
- p) ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz.U. z 2015 r. poz. 547, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o środkach ochrony roślin”;

2) rozporządzenia:

- a) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093) – zwane dalej „rozporządzeniem OSN”;
- b) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44) – zwane dalej „rozporządzeniem o programach działań na OSN”;
- c) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878 oraz z 2010 r. Nr 130, poz. 874) – zwane dalej „rozporządzeniem o obszarach dorzeczy”;
- d) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. z 2014 r. poz. 393) – zwane dalej „rozporządzeniem o nawozach”;
- e) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 1, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem PE o środkach ochrony roślin”;

- f) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71) – zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko”;
- g) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. Nr 25, poz. 133, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem OSO”;
- h) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. Nr 86, poz. 478 oraz z 2015 r. poz. 1510) – zwane dalej „rozporządzeniem o nadzorze nad jakością wody w kąpielisku”;
- i) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli (Dz. U. Nr 91, poz. 527, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem o ewidencji kąpielisk”;
- j) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 258, poz. 1549) – zwane dalej „rozporządzeniem definicyjnym”;
- k) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 2013 r. w sprawie szczegółowego zakresu opracowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz. U. poz. 578) – zwane dalej „rozporządzeniem o PGW”;
- l) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie sposobu postępowania przy stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin (Dz. U. z 2013 r. poz. 625) – zwane dalej „rozporządzeniem o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin”;
- m) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800) – zwane dalej „rozporządzeniem ściekowym”;
- n) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. poz. 257) – zwane dalej „rozporządzeniem osadowym”;
- o) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 1989) – zwane dalej „rozporządzeniem o wodzie do spożycia”;
- p) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 85) – zwane dalej „rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych”;
- q) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać plany operacyjno-ratownicze (Dz.U. poz. 821) – zwane dalej „rozporządzeniem o planach operacyjno-ratowniczych”;
- r) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178) – zwane dalej „rozporządzeniem monitoringowym”;
- s) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1187) – zwane dalej „rozporządzeniem klasyfikacyjnym”.

1. OGÓLNY OPIS CECH CHARAKTERYSTYCZNYCH OBSZARU DORZECZA

Obszar dorzecza Łaby w granicach Polski zajmuje 238,5 km². Położony jest na pograniczu polsko-czeskim w województwie dolnośląskim. Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza przedstawione zostało na rysunku nr 1, a szczegółowe informacje na jego temat przedstawiono w tabeli nr 1.

Główną rzeką tego obszaru dorzecza jest Łaba (ciek I rzędu) o długości całkowitej 1 165 km. Źródła rzeki zlokalizowane są na terytorium Republiki Czeskiej w Karkonoszach, na południe od Łabskiego Szczytu, na wysokości 1387 m n.p.m. Łaba uchodzi do Zatoki Helgolandzkiej.

Na terenie Polski obszar dorzecza Łaby reprezentowany jest przez regiony wodne: Orlicy, Izery, Łaby i Ostrożnicy oraz Metuje.

REGION WODNY ORLICY

Region wodny Orlicy zajmuje obszar 72,6 km². Według podziału fizyczno-geograficznego region wodny w przeważającej części znajduje się w obrębie mezoregionu Gór Bystrzyckich, a także w południowej części mezoregionu Gór Orlickich. Pod względem administracyjnym region położony jest w województwie dolnośląskim. Głównym ciekim regionu wodnego jest rzeka Orlica (ciek II rzędu) o łącznej długości 118,5 km, z czego około 34 km przebiega w granicach Polski. Z danych Corine Land Cover¹ wynika, iż znaczną część regionu wodnego Orlicy, bo około 66%, porastają lasy. Tereny wykorzystywane rolniczo zajmują 33% powierzchni obszaru, a tereny podmokłe 1%. Region wodny Izery zajmuje obszar 47 km². Według podziału fizyczno-geograficznego region znajduje się w południowej i zachodniej części mezoregionu Gór Izerskich, należących do makroregionu Sudetów Zachodnich. Jest to, w granicach Polski, najbardziej na zachód wysunięta część Sudetów, sąsiadująca od wschodu i południa z Karkonoszami i Kotliną Jeleniogórską, a od północy z Pogórzem Izerskim. Głównym ciekim regionu wodnego jest rzeka Izera (ciek II rzędu), której długość wynosi około 34 km. Rzekami zasilającymi Izerę w regionie wodnym są jej lewostronne dopływy: Tracznik, Łącznik, Jagnięcy Potok, Kobyła oraz Kamionek (cieki III rzędu). Region wodny Izery jest prawie niezamieszkały. Lasy i tereny zielone porastają prawie cały region, czyli około 99,5% jego powierzchni. Występuje tu duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych, których powierzchnia nie przekracza 1 ha. Pod względem administracyjnym region wodny Izery leży częściowo w gminach Mirsk oraz Szklarska Poręba.

REGION WODNY ŁABY I OSTROŻNICY

Region wodny Łaby i Ostrożnicy zajmuje obszar 19,4 km². Według podziału fizyczno-geograficznego region rozciąga się w zachodnich fragmentach mezoregionów Gór Stołowych i Gór Kamiennych, znajdujących się w makroregionie Sudetów Środkowych. Północno-zachodnia część (trzy niewielkie fragmenty o łącznej powierzchni około 38 ha) położona jest w mezoregionie Karkonoszy, należącym do Sudetów Zachodnich. Głównym ciekim regionu jest rzeka Ostrożnica (ciek IV rzędu), której długość wynosi 13 km. Źródło rzeki znajduje się na wysokości 500-600 m n.p.m. na północ od Uniemyśla. Ostrożnica zasilana jest przez dwa główne dopływy w Uniemyślu oraz w Okrzeszynie (ciek V rzędu). W granicach Polski Ostrożnica ma około 7,4 km. Z danych Corine Land Cover¹ wynika, iż ponad połowa regionu wodnego Łaby i Ostrożnicy to tereny wykorzystywane rolniczo. Przeważająca część regionu wodnego znajduje się w gminie Lubawka. Pozostała część regionu leży na terenie gmin: Karpacz, Kowary, Podgórzyn, Piechowice, Szklarska Poręba i Jelenia Góra w powiecie jeleniogórskim.

REGION WODNY METUJE

Region wodny Metuje zajmuje obszar 99,4 km². Według podziału fizyczno-geograficznego zlokalizowany jest w obrębie makroregionu Sudetów Środkowych, na terenie fragmentów mezoregionów: Góry Stołowe i Góry Orlickie oraz części mezoregionu Pogórze Orlickie. Góry Stołowe zajmują centralną część niecki śródsudeckiej i stanowią pasmo inwersyjne o rzeźbie płytowej. Natomiast Góry Orlickie rozciągają się wzdłuż granicy z Czechami na południe od Gór Stołowych.

Główną rzeką regionu wodnego jest rzeka Metuje (cieki I rzędu). Do lewostronnych dopływów rzeki w obrębie regionu wodnego należą: Żydawka, Klikawa, Czeremnica i Oleszanka (cieki III rzędu). Długość sieci hydrograficznej w obrębie regionu wodnego Metuje wynosi około 90 km. Z danych Corine Land Cover wynika, że największą część regionu wodnego zajmują tereny leśne 53,2%, użytki rolne 42,9%, tereny zurbanizowane około 3,9%. Największym skupiskiem ludności jest miasto Kudowa Zdrój. Zlokalizowane są tu wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwa, ponadto rozwinięty jest handel, budownictwo oraz usługi zwłaszcza turystyczne i sanatoryjne.

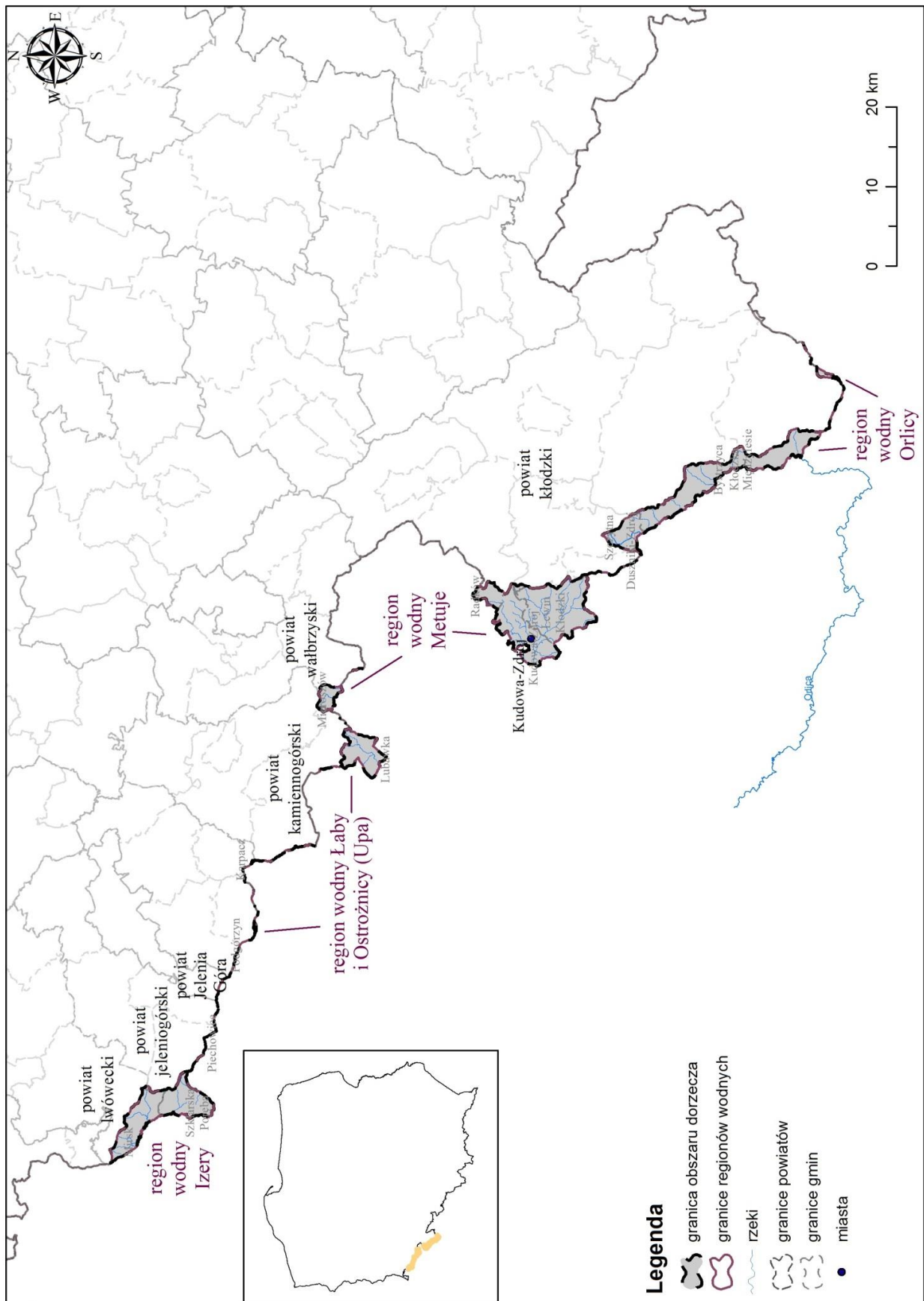
¹ Właścicielem danych powstałych w ramach projektu Corine Land Cover 2012 jest UE. Jednostką odpowiedzialną za rozpowszechnianie danych krajowych jest GIOŚ

Tabela 1. Ogólny opis obszaru dorzecza

Nazwa obszaru dorzecza	obszar dorzecza Łaby
Powierzchnia obszaru dorzecza	238,5 km ²
Długość głównego ciek	Łaba 1165 km; na terytorium RP rzeka Orlica 118,5 km (34 km w granicach Polski)
Długość cieków istotnych (ciek lub kilka cieków, dla którego wyznaczono JCWP)	146,57 km
Główne dopływy	Orlica
Regiony wodne	region wodny Orlicy, region wodny Izery, region wodny Łaby i Ostrożnicy, region wodny Metuje
Liczba JCW	8 JCWP rzecznych, 7 JCWPd
Główne sposoby użytkowania wód	pobór wody na cele komunalne, przemysłowe i inne
Główne oddziaływania antropogeniczne	zrzuty ścieków komunalnych, zanieczyszczenia pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji

Rysunek 1. Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza Łaby

KLIMAT

Z uwagi na dostępną skalę opracowań prognoz zmienności i zmian klimatu, modelowanych w odniesieniu do terytorium kraju, zdecydowano o przedstawieniu cech klimatu obszaru dorzecza na tle klimatu Polski. Zabieg ten umożliwia wyróżnienie swoistych cech klimatu obszaru dorzecza; w tym cech wspólnych z innymi regionami kraju. Jednocześnie ułatwiona jest percepcja analizy przestrzennej zmienności i zmian klimatu prognozowanych dla obszaru dorzecza w aspekcie presji wynikającej ze zróżnicowania warunków prognozowanych dla kraju.

Polska położona jest w strefie klimatu umiarkowanego o charakterze przejściowym pomiędzy klimatem lądowym i morskim, co jest efektem ścierania się mas wilgotnego powietrza znad Atlantyku z suchym powietrzem z głębi kontynentu euroazjatyckiego. W konsekwencji klimat charakteryzuje się dużą zmiennością pogody i zróżnicowaniem przebiegu pór roku w następujących po sobie latach. Pogoda kształtowana jest przez stałe układy baryczne – niż islandzki i wyż azorski oraz sezonowo zmieniające się ciśnienia baryczne znad Azji wyż wschodnioazjatycki (zima) i niż południowoazjatycki (lato). Na obszarze dorzecza Łaby przewarżający jest napływ mas powietrza atlantyckiego, z południowego zachodu i zachodu. Ilościowym przejawem przejściowości klimatu jest zachmurzenie sięgające 60-70% dni w roku. Największe zachmurzenie notowane jest w listopadzie, najmniejsze w sierpniu i wrześniu. Średnia liczba dni pochmurnych (zachmurzenie powyżej 80%) wynosi 120-160 dni w roku, zaś dni pogodnych jest 30-50 w roku (zachmurzenie poniżej 20%). Lokalnie, w Sudetach (obszar dorzecza Łaby), zachmurzenie sytuuje się w górnych wartościach dla kraju.

Obszar Polski położony jest w strefie przeważających wiatrów zachodnich (60% wszystkich dni wietrznych),

ku wschodowi zwiększa się odsetek wiatrów wschodnich, a w górach – południowych. Wiatry zachodnie i południowo-zachodnie zdecydowanie przeważają na analizowanym obszarze dorzecza.

Średnia roczna temperatura powietrza w Polsce waha się od 5°C (Zakopane) do 9°C (Kotlina Sandomierska, Nizina Śląska, Nizina Wielkopolska, Pojezierze Wielkopolskie oraz zachodnia część Pojezierza Pomorskiego i Pobrzeża). Najcieplejszym obszarem jest południowo-zachodnia część Polski, najchłodniejszym północno-wschodnia część kraju i obszary górskie. Średnia roczna amplituda temperatury jest zmienna od 19°C (wybrzeże) do 23°C (północny-wschód kraju). Przejawem zróżnicowania klimatu jest liczba dni mroźnych (temp. maks. poniżej 0°C), wzrastająca z zachodu (poniżej 20 dni w roku nad dolną Odrą i wzdłuż wybrzeża) na północny wschód (do ponad 50 dni na Pojezierzu Suwalskim), w górach do 192 na Śnieżce i 146 na Kasprowym Wierchu. Najniższe w Polsce temperatury zanotowano w Siedlcach –41°C (1940 r.) i w Kotlinie Żywieckiej –40,6°C (1929 r.). Liczba dni z przymrozkami (temp. minimalnej poniżej 0°C) waha się od 80 (nad morzem) do 120 na północno-wschodnich obszarach, w górach ponad 200. Typowe dla przejściowości klimatu Polski jest zróżnicowanie przestrzenne średniej temperatury miesięcznej w wieloletiu. W obrębie obszaru dorzecza Łaby zmienność termiczna ma charakter sezonowy oraz wynikający ze zróżnicowania wyniesienia nad poziom morza. Na podstawie analizy średniej wieloletniej temperatury powietrza na obszarze Polski, w II połowie XX w. wyróżnia się wyraźne ocieplenie, począwszy od lat 80. Wskazują na to dane dla 28 wybranych stacji meteorologicznych. Warunki termiczne zmieniają się przestrzennie z różną intensywnością w poszczególnych częściach kraju względem pór roku, ale co istotne – roczne trendy wzrostu temperatury są istotne dla całego państwa. Przyrost temperatury powietrza jest intensywniejszy dla pory chłodnej, słabiej zaznacza się w porze letniej, ale nie przekracza 1°C. Ponadto, w tym samym okresie stwierdzono przyrost częstości występowania ekstremalnych warunków termicznych, zarówno skrajnie wysokiej temperatury maksymalnej i minimalnej dobowej, skrajnie niskiej temperatury dobowej, występowanie dób tropikalnych. Obserwuje się nasilenie się dynamiki zmian termicznych w kraju. Niekorzystne zjawiska termiczne ujawniające się od lat 90. XX w. (uciążliwe dla ludności, środowiska i gospodarki) to: dotkliwe fale upałów (dni z maksymalną temperaturą dobową powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$ utrzymującą się przez co najmniej 3 dni), dni upalne (z temperaturą maksymalną $\geq 30^{\circ}\text{C}$), z najdłuższymi ciągami dni upalnych trwającymi ≥ 17 dni (Nowy Sącz, Opole, Racibórz). Na większości obszaru Polski obserwuje się tendencje spadkowe liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych, ale długość trwania okresów mroźnych na przeważającym obszarze kraju wykazuje niewielką tendencję wzrostową. Najdłużej trwające okresy bardzo mroźne typowe są w północno-wschodniej i wschodniej Polsce (10-20 w ostatnim czterdziestolecium).

Współczesne rozchwanie klimatu, polegające na wzroście częstości występowania skrajnych wartości elementów pogody nawet w sąsiadujących latach i sezonach, potwierdzone jest wynikami badań instrumentalnych od początku lat 80. XX w. Prognozy krótkoterminowe, o horyzoncie czasowym 5-10 lat, zawierają z reguły 2 rodzaje wniosków: globalnie – następuje proces ocieplenia klimatu o zróżnicowanej intensywności zmian regionalnych, regionalnie – narasta rozchwanie klimatu przejawiające się wzrostem częstości występowania stanów ekstremalnych. Lokalnie, niejednokrotnie trudności sprawia rozdzielenie trendu zmiany klimatu, który jest maskowany jego narastającą zmiennością – rozchwanie klimatu. W ramach prognozowanych w Polsce w ostatnich latach zmian klimatu, za podstawę rozważań przyjęto trzy scenariusze rozwoju: A1B, A2 i B1:

- 1) scenariusz A2: zakłada rozwój na podstawie o kryteria ekonomiczne, zwiększenie różnic między biednymi i bogatymi krajami, szybki wzrost ludności, szczególnie w krajach rozwijających się, brak zaangażowania w kwestiach ekologicznych i postęp technologiczny najslabszy w porównaniu do innych scenariuszy;
- 2) scenariusz B1: zakłada wysoki poziom świadomości ekologicznej i społecznej, odejście od postaw konsumpcyjnych, czysto ekonomicznych na rzecz zrównoważonego rozwoju; świadomie i intensywnie inwestuje się w technologie, efektywność, ekologię;
- 3) scenariusz A1B (wariant pośredni): zakłada bardzo szybki wzrost gospodarczy; populacja rośnie do roku 2050, a następnie zmniejsza się, szybko są wdrażane nowe i efektywne technologie, zwiększona współpraca gospodarcza i migracja ludności powodują wyrównywanie poziomu cywilizacyjnego i poziomu dochodów między regionami świata – wariant ten zakłada zrównoważony układ systemów energetycznych, powstały w wyniku równomiernego rozwoju wszystkich form wytwarzania energii.

Dla obszaru Polski prognozy krótkoterminowe modeli klimatycznych scenariusza A1B wskazują między innymi na:

- 1) powolny przyrost średniej rocznej temperatury powietrza, ale zmiana ta nie będzie istotnie wyższa w stosunku do okresu referencyjnego;
- 2) wzrost liczby dni z temperaturą $>25^{\circ}\text{C}$;
- 3) spadek liczby dni z temperaturą $<0^{\circ}\text{C}$;
- 4) wydłużanie się czasu trwania okresu wegetacyjnego;
- 5) regionalnie i lokalnie wzrost czasu trwania ekstremalnie wysokiej temperatury $>25^{\circ}\text{C}$;
- 6) regionalnie i lokalnie wzrost czasu trwania ekstremalnie niskiej temperatury $<-10^{\circ}\text{C}$;
- 7) wzrost częstości występowania wiatru o dużych prędkościach (trąby powietrzne);
- 8) sumy roczne opadów nie będą się znacząco różniły w stosunku do warunków historycznych (przewidywany wzrost jest spodziewany poniżej 5% dotychczasowej średniej sumy rocznej);
- 9) przyrost letniej sumy opadów na niekorzyść opadów zimowych;
- 10) spadek liczby dni z opadami śniegu oraz czasu trwania pokrywy śnieżnej;
- 11) wzrost częstości występowania krótkotrwałych intensywnych opadów (opady konwekcyjne), skrócenie czasu trwania okresów mokrych (opad >10 mm/doba);
- 12) przyrost natężenia opadów;
- 13) wzrost częstości występowania suszy atmosferycznej;
- 14) wydłużanie czasu trwania suszy atmosferycznej;
- 15) wzrost częstości występowania oraz przyrost czasu trwania suszy glebowej (deficyt wody w glebie) i hydrologicznej (obniżanie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych).

Modele zmienności i zmian klimatu o dużej rozdzielczości (czyli przybliżające zmienność przestrzenną parametrów klimatu dla powierzchni kilkusetkilometrowych, rozdzielczość $15^{\circ}\times 15^{\circ}$, rozdzielczość 25 km x 25 km) wskazują na znaczące zróżnicowanie przestrzenne wymienionych powyżej parametrów. Należy jednak pamiętać, iż w krótkim okresie gradient zmienności przestrzennej nie odbiega od współczesnej zmienności elementów klimatycznych. Istotą różnicy dla krótkiego okresu prognozy jest wzrost prawdopodobieństwa wystąpienia zjawisk i procesów wymienionych w tej krótkiej liście w najbliższej przyszłości.

Dane literaturowe zwracają uwagę na konieczne stosowanie w modelach regionalnych dużej rozdzielczości, co pozwala na znacząco lepszy opis parametrów podłoża (elementu sterującego lokalnymi parametrami pogodowymi), ale wciąż nie spełniają kryteriów oczekiwanych dokładnością lokalnej prognozy.

W obrębie południowych partii Sudetów prognozowana jest tendencja przyrostu średniej rocznej temperatury powietrza. W odróżnieniu od pozostałych regionów górskich, ocenia się, że warunki termiczne zimy nie ulegną istotnej zmianie w stosunku do okresu aktualnego. Liczba dni skrajnie chłodnych $<-10^{\circ}\text{C}$ prawdopodobnie nie ulegnie skróceniu tak jak w pozostałych regionach. Prognozuje się niewielki przyrost występowania liczby dni skrajnie gorących ($>25^{\circ}\text{C}$). Długość okresu wegetacyjnego nie będzie istotnie przyrastać.

W zakresie opadów spodziewane jest skrócenie okresów mokrych, co skutkuje występowaniem intensywnych krótkotrwałych opadów w okresie ciepłym. Prawdopodobieństwo wystąpienia opadów o dużej intensywności należy traktować jako rosnące. Typowe jest występowanie intensywnych powodzi opadowych o zasięgu lokalnym i regionalnym, należy się spodziewać wzrostu częstości ich wystąpienia oraz prawdopodobnego przyrostu objętości wód powodziowych jako konsekwencja skrócenia czasu trwania opadu przy przyroście ich intensywności. Przyczyną jest mała retencyjność zlewni spowodowana skałami krystalicznymi w podłożu i niewielkiej retencji gleby/zwietrzliny. Dla regionu sudeckiego nie przewiduje się istotnych zmian w długości okresów bezopadowych, aktualna sytuacja przepływów niżówkowych jest niekorzystna dla regionu.

W zakresie gospodarki wodnej należy spodziewać się:

- 1) w okresach wilgotnych nasilenia: erozji gleb, procesów masowych na stokach, erozji – zmienności biegu koryt w wyniku erozji wgłębnej oraz bocznej, wzrostu transportu rumowiska;

2) w okresach suchych: naruszenia przepływu środowiskowego – niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania flory i fauny, okresowego deficytu zasobów wód powierzchniowych i podziemnych do celów komunalnych, przekroczeń parametrów fizykochemicznych w wyniku wzrostu stężenia substancji rozpuszczonych, ale sytuacja w przyszłości nie będzie odbiegać zasadniczo od dotychczasowych warunków.

Pomimo, iż prognozowana zmiana klimatu będzie postępować ewolucyjnie, prognozy krótkoterminowe dla obszaru dorzecza wskazują na intensywne narastanie zmienności klimatu. Najważniejsze tendencje w obszarach górskich to znaczący przyrost częstości występowania i sumy opadów nawałnych, skrócenie czasu trwania pokrywy śnieżnej, wydłużanie suszy glebowej i hydrologicznej, postępujący deficyt dobrej jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.

Weryfikacja klimatyczna na obszarze dorzecza objęła ogółem grupę 22 działań. Stwierdzono 15 działań wyróżniających się wrażliwością klimatyczną, wymagających jak najszybszego wdrożenia programu adaptacyjnego, oraz 7 działań odpornych klimatycznie. Wrażliwość klimatyczną wykazują działania z zakresu gospodarki wodnej, dotyczące porządkowania gospodarki ściekowej – budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków, budowa sieci kanalizacyjnej oraz zbiorników bezodpływowych. Działania te należy rozpatrywać w kontekście ich wrażliwości klimatycznej w powiązaniu z następującymi obszarami:

- 1) gospodarka przestrzenna: uwzględnienie w planowaniu przestrzennym ryzyka wystąpienia w regionie powodzi błyskawicznych, istotnie wpływających na funkcjonowanie i sprawność między innymi sieci kanalizacyjnej;
- 2) gospodarka komunalna: weryfikacja pozwoleń wodno-prawnych na korzystanie z wód powierzchniowych i podziemnych oraz zabezpieczenie dostępu do wody do celów komunalnych jako konsekwencja pogłębiającej się tendencji do występowania i wydłużania się okresów suszy glebowej i hydrologicznej;
- 3) gospodarka rolna i leśna: wdrażanie metod zwiększenia retencji powierzchniowej i podziemnej w celu zapobiegania i niwelowania negatywnych skutków suszy atmosferycznej oraz deficytu wód powierzchniowych;
- 4) infrastruktura techniczna: uwzględnienie w projektach zagrożeń wynikających ze zmienności i zmiany klimatu – zmian temperatury, ulewnych opadów, oblodzenia i silnych wiatrów, wzrostu erozyjności rzek, aktywowania osuwisk w obszarach o znaczących spadkach;
- 5) działalność gospodarcza, szczególnie turystyka: przygotowanie nowej oferty turystycznej, uwzględniającej skrócenie okresu śnieżnego – dedykowanego sportom zimowym.

Szybkie wdrożenie programu adaptacyjnego oraz zwrócenie uwagi na powiązania przyczynowo-skutkowe powinno przyczynić się do złagodzenia niekorzystnego oddziaływania zmienności klimatu w najbliższym horyzoncie planowania. Niemniej zaleca się, aby program adaptacyjny był przygotowywany stosownie do czasu trwania poszczególnych działań. Należy pamiętać, że wrażliwość klimatyczna będzie miała charakter przyrastający wraz z narastaniem zmiany klimatu w stosunku do warunków aktualnych. Program adaptacji do zmienności i zmian klimatu powinien uwzględniać prognozy zmian klimatu w horyzoncie średnio- i długookresowym.

1.1. Wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych

Obowiązek przedstawiania w PGW wykazów JCWP wynika z przepisów ustawy – Prawo wodne.

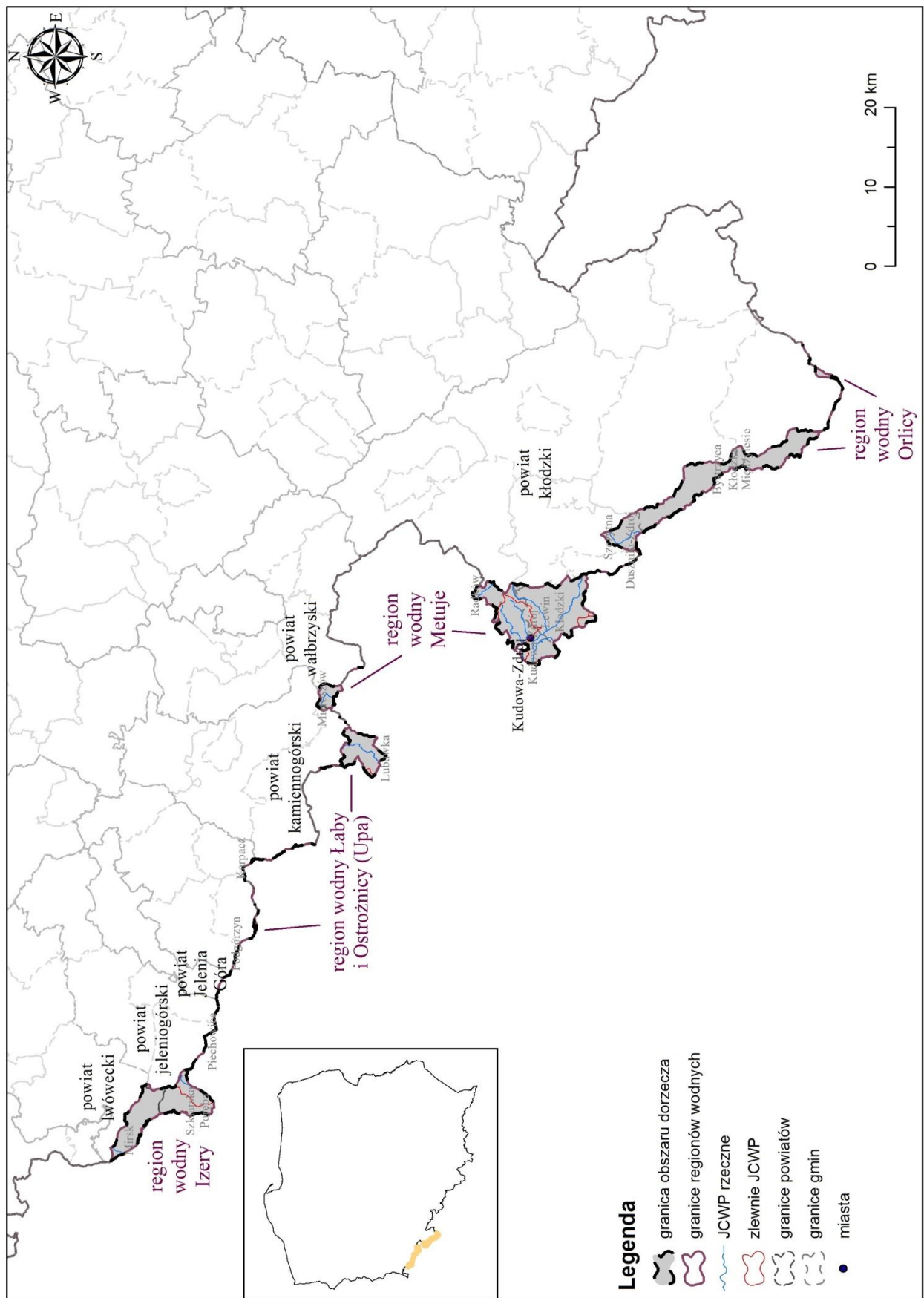
Na obszarze dorzecza Łaby wyznaczonych jest obecnie 8 JCW rzecznych. Wszystkie JCWP na obszarze dorzecza Łaby są naturalnymi częściami wód. Wykaz JCW przedstawiono w tabeli 2 i na rysunku 2.

Tabela 2. Wykaz JCWP na obszarze dorzecza Łaby

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status
1	PLRW50003967	Izera od źródła do Mumlavy	NATURALNE
2	PLRW5000492229	Ostroznica	NATURALNE
3	PLRW5000494129	Dopływ z Łącznej	NATURALNE
4	PLRW500049423	Żydawka	NATURALNE
5	PLRW500049449	Czermnica	NATURALNE
6	PLRW500049469	Klikawa	NATURALNE
7	PLRW500049617	Dzika Orlica od źródła do Czerwonego Strumienia	NATURALNE
8	PLRW500049889	Mielnice	NATURALNE

Rysunek 2. Wykaz JCWP rzecznych

Opracowanie typologii jest podstawowym krokiem na drodze do ustalenia oceny i klasyfikacji stanu ekologicznego wód. Ze względu na różnorodność naturalnych warunków środowiskowych, które mają wpływ na występowanie organizmów wodnych, konieczne jest wydzielenie różnych typów wód, które w warunkach niezakłóconych działalnością człowieka charakteryzują się odrębnymi cechami biologicznymi i będą stanowić wzorzec do określenia stopnia odchylenia przy ocenie stanu ekologicznego wód. Warunki środowiskowe wynikają z takich czynników, jak między innymi: położenie geograficzne, wysokość bezwzględna, geologia i morfologia terenu

Wydzielenie różnych typów wód powierzchniowych należy do obowiązków wynikających z art. 5 ust. 5 ustawy – Prawo wodne. W zakresie prac związanych z ustalaniem typów części wód posługuje się można systemem A lub systemem B. W Polsce typy wód powierzchniowych wyznaczano na podstawie systemu A uzupełnionego o wybrane parametry systemu B. Obszar dorzecza Łaby leży w obrębie ekoregionu Wyżyn Centralnych. Odzworowanie położenia granic ekoregionów przedstawiono na rysunku 3.

Typy JCWP rzecznych zostały ustalone przy zastosowaniu systemu A., zróżnicowanie typów określono według właściwych ekoregionów. W zakresie ustalenia typologii rzek przeanalizowano następujące parametry: wielkość powierzchni zlewni cieków, wysokość nad poziomem morza oraz typ podłoża. Wyniki wyznaczania typów dla rzek na obszarze dorzecza Łaby przedstawiono w tabeli 3 oraz tabeli 4, a także na rysunku 4.

Tabela 3. Typy rzek na obszarze dorzecza Łaby

Typ	Opis	Wielkość zlewni [km ²]	Wysokość [m n.p.m]	Liczba JCWP
3	potok sudecki	10-100	>800	1
4	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni	10-100	200-800	7

Tabela 4. Typologia JCWP na obszarze dorzecza Łaby

Lp	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP
1	PLRW50003967	Izera od źródła do Mumlavý	3
2	PLRW5000492229	Ostrożnica	4
3	PLRW5000494129	Dopływ z Łącznej	4
4	PLRW500049423	Żydawka	4
5	PLRW500049449	Czermnica	4
6	PLRW500049469	Klikawa	4
7	PLRW500049617	Dzika Orlica od źródła do Czerwonego Strumienia	4
8	PLRW500049889	Mielnice	4

Warunki referencyjne oznaczają stan, obecny lub w przeszłości, odzwierciedlający warunki zbliżone do naturalnych oraz niewykazujący lub wykazujący jedynie minimalne zaburzenia na skutek działalności człowieka. Warunki referencyjne stanowią podstawę klasyfikacji stanu ekologicznego wód, będącego miarą odchylenia od stanu naturalnego (referencyjnego), gdzie brak lub bardzo niewielkie odchylenie od stanu naturalnego oznacza bardzo dobry stan ekologiczny. Warunki referencyjne reprezentowane są przez wartości poszczególnych biologicznych elementów jakości. Dla poszczególnych kategorii wód ustalono:

WODY PŁYNĄCE

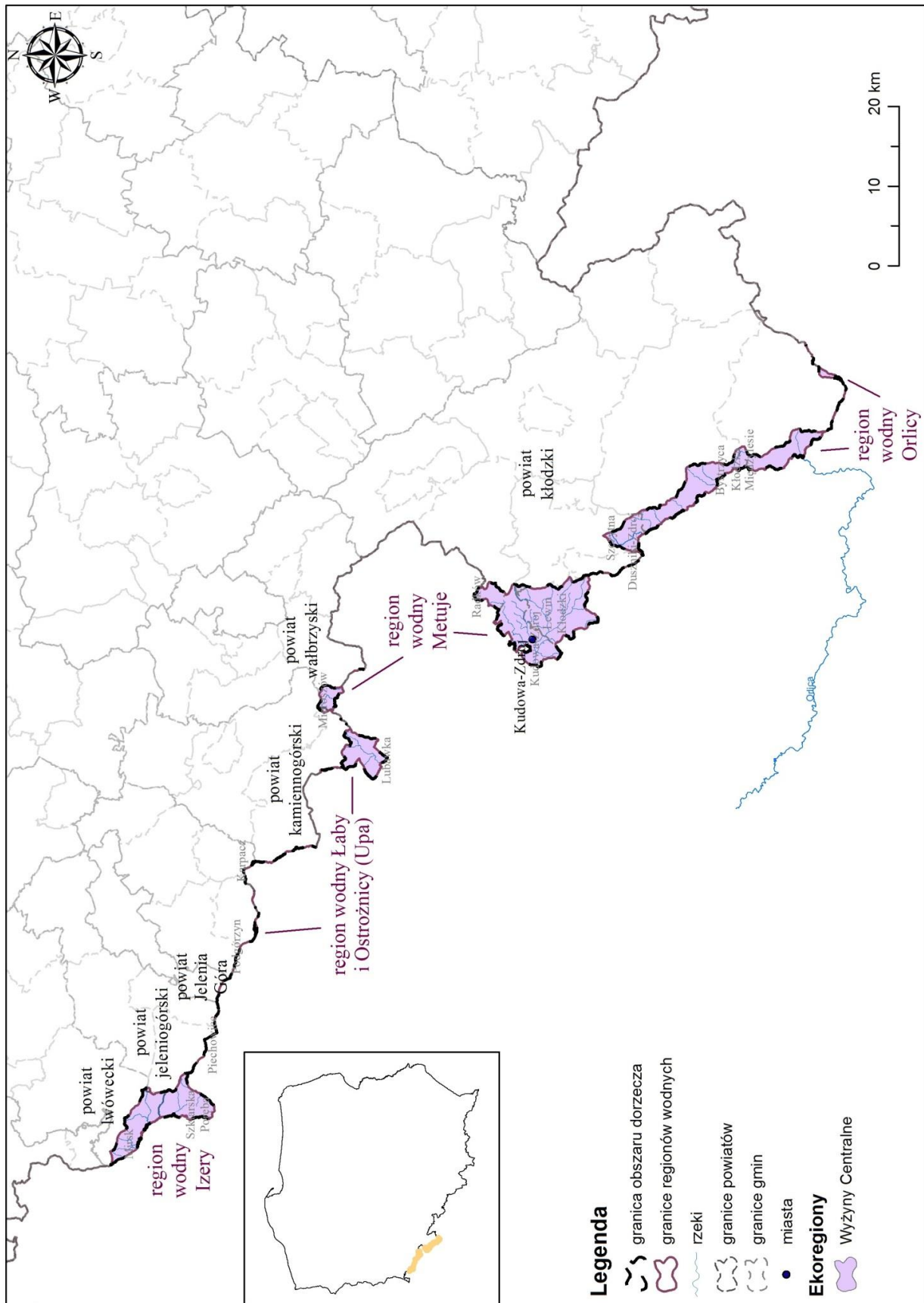
Warunki referencyjne dla JCWP rzecznych, zostały ustalone dla następujących biologicznych wskaźników oceny stanu ekologicznego wód:

- 1) fitoplankton (wskaźnik fitoplanktonowy IFPL): dzięki dotychczas przeprowadzonym badaniom wskaźnik fitoplanktonu IFPL został ustalony metodą statystyczną. Z uwagi na małą liczbę dotąd zbadanych rzek nie podzielono ich na typy. Po odrzuceniu wszystkich rzek o zlewni mniejszej niż 5 tys. km², zostało 17 rzek, w tym 5 rzek, które były wybrane do badań w 2011 r., jako rzeki o warunkach referencyjnych. Dla wybranych rzek policzono wartość 95 percentyla wskaźnika fitoplanktonu IFPL, w celu ustalenia jego wartości referencyjnej. Określono we wskazany sposób wartość 0,812 dla JCWP rzecznych o typie 19, 20, 21 oraz 24.
- 2) fitobentos (multimetryczny indeks okrzemkowy IO): Multimetryczny indeks okrzemkowy IO dla rzek został opracowany pod koniec 2006 r. i wdrożony do PMS w latach 2007-2009. Na podstawie uzyskanych wyników, metoda została zweryfikowana i udoskonalona. Multimetryczny indeks okrzemkowy IO dla rzek został skonstruowany zgodnie z wymogami prawa unijnego i jest średnią arytmetyczną z trzech modułów: trofii, saprobii i gatunków referencyjnych. Na podstawie zbiorowiska fitobentosu, indeks okrzemkowy IO pozwala ocenić poziom żyzności wód rzeki, jej zanieczyszczenie

organiczne oraz stopień odchylenia od stanu referencyjnego (niezaburzonego). Wartości indeksu IO zmieniają się w przedziale od 1 do 0; wartość 1 oznacza stan ekologiczny najlepszy, a wartość 0 – stan najgorszy. Granice klas stanu ekologicznego wyznaczono dla czterech grup polskich cieków: potoków górskich, potoków i małych rzek wyżynnych, potoków nizinnych oraz rzek nizinnych. Wytypowano stanowiska referencyjne zgodnie z wytycznymi ECOSTAT oraz stanowiska niereferencyjne reprezentujące każdą z pięciu klas stanu ekologicznego, aby zobrazować pełne spektrum zmienności cieków. Łącznie przygotowano dane z 480 stanowisk. W wyniku przeprowadzonego ćwiczenia interkalibracyjnego, wyznaczono następujące wartości referencyjne IO:

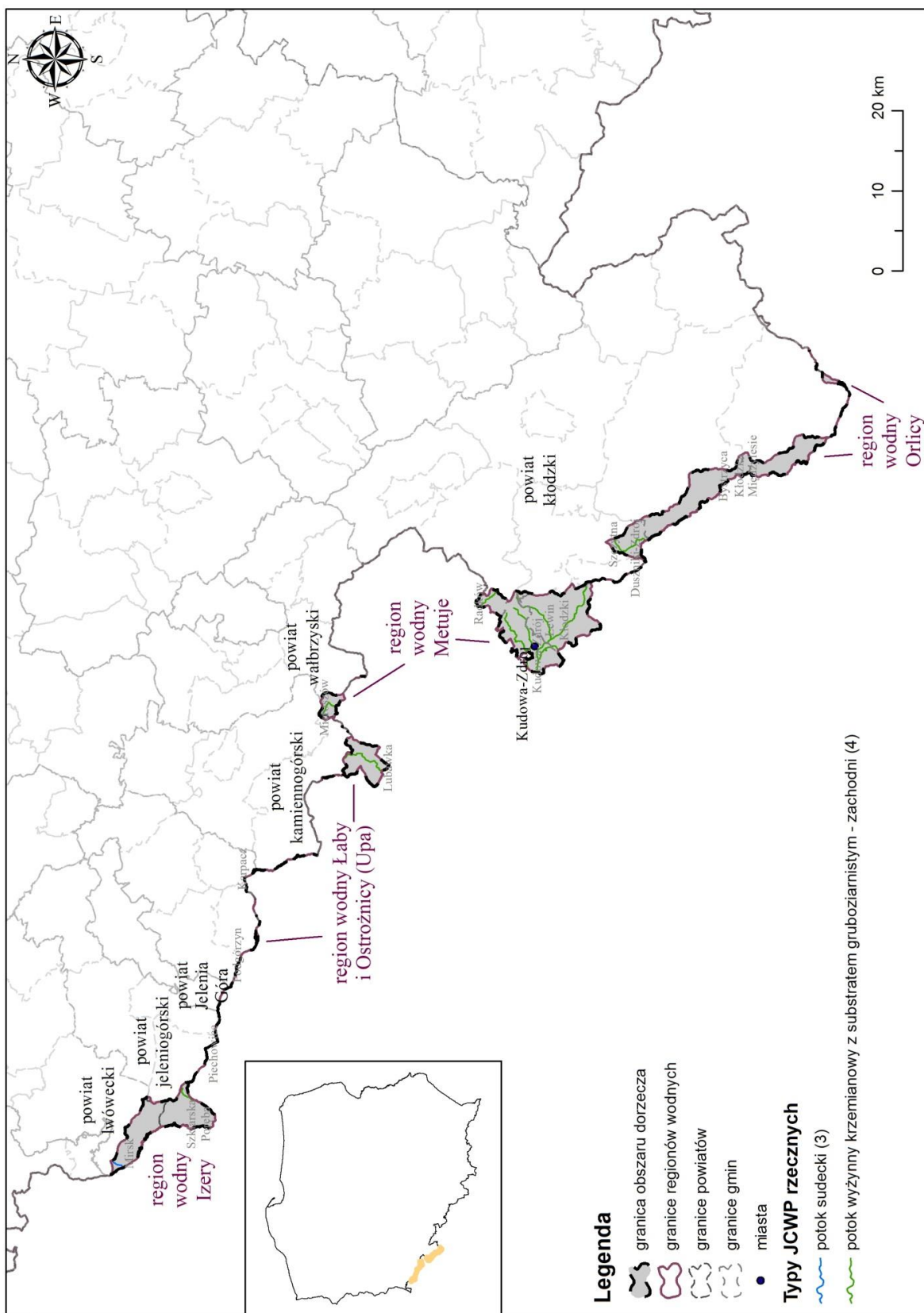
- a) dla typów 17 i 18 wartość ta wynosi $IO=0,76$;
  - b) dla typów 4 i 5 wartość ta wynosi $IO=0,867$;
  - c) dla typów 19, 20, 24 i 25 o pow. zlewni $100-1000 \text{ km}^2$ oraz $1000-10000 \text{ km}^2$ wartość ta wynosi $IO=0,67$;
  - d) dla typów 6, 7 i 12 wartość ta wynosi $IO=0,825$.
- 3) makrofity: kryteria przyjęte, jako warunki referencyjne przy ocenie stanu rzek na podstawie makrofitów, dotyczyły szeregu parametrów takich jak: użytkowanie terenu, warunki hydrologiczne, koryto rzeki i siedlisko, warunki fizyczne i chemiczne, roślinność brzegowa i warunki biologiczne. Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono WJE. Za stan bardzo dobry uznano $WJE \geq 0,9$, co następnie zmodyfikowano dla typu interkalibracyjnego R-C3 na $WJE \geq 0,91$. Wyznaczono następujące wartości referencyjne dla makrofitów:
- a) dla typu 4 wartość ta wynosi 67,9;
  - b) dla typu 5 wartość ta wynosi 53,1;
  - c) dla typów 17 i 18 wartość ta wynosi 56;
  - d) dla typu 24 wartość ta wynosi 49,4.
- 4) makrobezkręgowce bentosowe (wskaźnik MMI): granice klas dla poszczególnych typów biocenotycznych wyznaczono następująco: na podstawie otrzymanych wartości ICMi (średnia ważona z wartości poszczególnych metryksów wchodzących w skład indeksu) obliczonych dla każdego badanego stanowiska z określonego typu biocenotycznego rzek, zostały wytypowane stanowiska referencyjne. Wstępnie, dla każdego typu biocenotycznego wyznaczono granice klas wykorzystując do obliczeń od 4 do 24 stanowisk referencyjnych. Na podstawie wartości ICMi dla stanowisk referencyjnych obliczono medianę wskaźnika ICMi (REF EQR) – wartości ICMi mogły wychodzić poza przedział 0 – 1, stąd też mediana wartości ICMi „najlepszych” stanowisk oscylowała wokół 1, kształtując się nieco poniżej lub powyżej jedności. Korzystając z mediany wskaźnika ICMi dla stanowisk referencyjnych (REF EQR), wyznaczono granice klas jakościowych dla rzek. Wyznaczono następujące wartości referencyjne dla makrobezkręgowców bentosowych:
- a) typ abiotyczny 1, 2: wartość ta wynosi 0,819;
  - b) typ abiotyczny 3, 4, 5, 8, 10: wartość ta wynosi 0,890;
  - c) typ abiotyczny 6, 7, 9 oraz 11, 12, 13, 14, 15: wartość ta wynosi 0,931;
  - d) typ abiotyczny 17: wartość ta wynosi 1,001;
  - e) typ abiotyczny 16, 18, 26, 19, 20, 21, 22: wartość ta wynosi 0,956;
  - f) typ abiotyczny 23, 24, 25: wartość ta wynosi 0,916.
- 5) ichtiofauna – wyznaczono warunki referencyjne dla poszczególnych typów rzek, a ich wartość jest tożsama z wartością graniczną dla bardzo dobrego stanu ekologicznego wód, i wynosi odpowiednio:
- a) wskaźnik $EFI+_{PL}$ dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 z dominacją ryb łososiowatych: 0,911-1,000;
  - b) wskaźnik $EFI+_{PL}$ dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 nadających się do brodenia z dominacją ryb karpowatych: 0,939-1,000;
  - c) wskaźnik $EFI+_{PL}$ dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 z dominacją ryb karpowatych, wskaźnik przy wykonywaniu połowów z łodzi: 0,917-1,000;
  - d) wskaźnik IBI_{PL} dla cieków naturalnych typu 21, 23, 24, 25: 0,883-1,000.

Rysunek 3. Odzworowanie położenia granic ekoregionów na obszarze dorzecza Łaby

Rysunek 4. Typy JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

1.2. Wykaz JCWPd

Zgodnie z PGW na obszarach dorzeczy przyjętymi w 2011 r. w Polsce obowiązywał podział na 161 JCWPd. Na potrzeby aPGW opracowano nowy podział na 172 JCWPd związany z przyjętą (według PIG-PIB) definicją modelu pojęciowego systemu hydrogeologicznego. JCWPd zostały wydzielone w systemie zlewniowym. W myśl tej definicji model pojęciowy opisuje strukturę systemu i wskazuje zależności istniejące w jego obrębie (oddziaływanie – proces) i zachodzące pomiędzy poszczególnymi składowymi systemu oraz interakcję systemu z otoczeniem. W tym ujęciu model pojęciowy zbudowany jest z danych:

- 1) budowa geologiczna;
- 2) wykształcenie litologiczne, rozmieszczenie i rozprzestrzenienie oraz parametry hydrogeologiczne warstw wodonośnych;
- 3) elementy środowiskowe – presje antropogeniczne;
- 4) czynniki wpływające na przebieg poszczególnych procesów w obrębie systemu.

Wykaz JCWPd przedstawiono w tabeli 5.

W myśl powyższego, w nowym podziale przyjęto generalną zasadę ograniczenia liczby uwzględnionych w modelu poziomów wodonośnych (przez łączenie ich w kompleksy wodonośne) do maksymalnie trzech wydzieleń. Jest to zgodne z przyjętą w Programie monitoringu JCWPd² na terytorium Polski zasadą, że w monitoringu obserwowane są następujące poziomy lub kompleksy poziomów wodonośnych:

- 1) pierwszy od powierzchni terenu poziom wodonośny o zwierciadle swobodnym, najsilniej narażony na oddziaływanie presji z powierzchni terenu;
- 2) użytkowe poziomy wodonośny o zwierciadle napiętym, stanowiące główne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- 3) wgłębny poziom wód zwykłych, narażony na ascensję wód słonych.

Według podziału na 172 JCWPd, pierwszy kompleks wodonośny stanowią wody pierwszego poziomu wodonośnego bądź, w przypadku jego braku, głównego użytkowego poziomu wodonośnego. Są to przeważnie poziomy wodonośny o zwierciadle swobodnym, lokalnie napiętym. Ich główną cechą jest zwiększona podatność (duża wrażliwość) na oddziaływanie antropopresji na chemizm i stany wód podziemnych.

Drugi kompleks wodonośny tworzą głębsze poziomy wodonośny, posiadające zwierciadło naporowe. Są one izolowane od presji antropogenicznych zarówno nadległym pierwszym poziomem wodonośnym, jak i warstwami słabo-, pół- i nieprzepuszczalnymi. W skali regionalnej mogą być powiązane hydrodynamicznie z pierwszym kompleksem wodonośnym.

Trzeci kompleks wodonośny to wody położonego najgłębiej w strukturze krążenia użytkowego poziomu wodonośnego. Zazwyczaj jest on zagrożony potencjalną ascensją zmineralizowanych wód głębszych. Dodatkowo w celu nawiązania do istniejących scalonych części wód powierzchniowych oraz zlewni poszczególnych rzek (zgodnie z Mapą Podziału Hydrograficznego Polski) weryfikowano przebieg poszczególnych JCWPd w celu unifikacji granic.

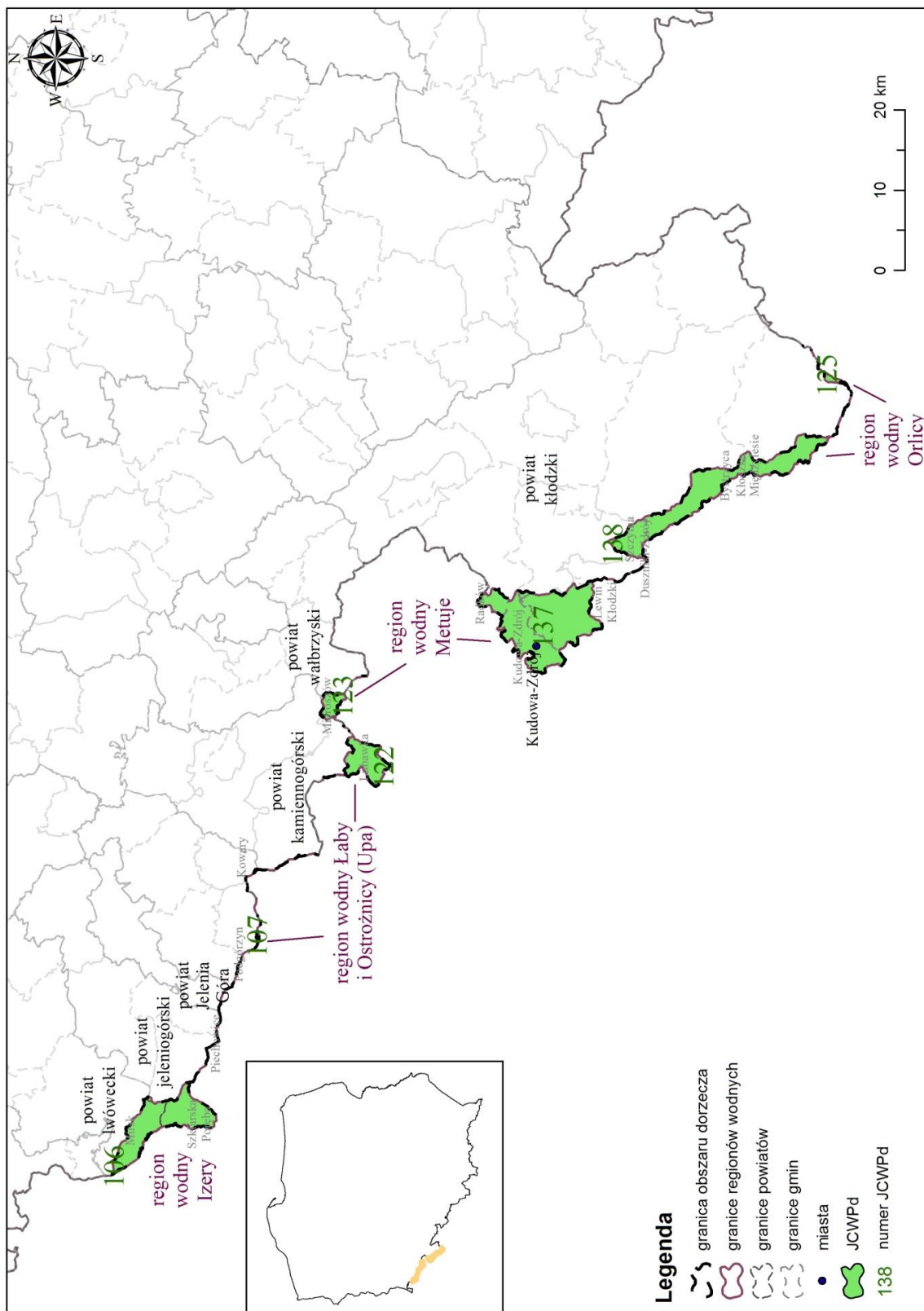
Obszar dorzecza Łaby obejmuje w całości pięć JCWPd – są to jednostki o kodach 106, 122, 123, 137 i 138. Niewielkie trzy fragmenty obszaru dorzecza Łaby (o sumarycznej powierzchni około 38 ha) znajdują się również na terenie JCWPd o kodzie 107 i jeden fragment (o powierzchni około 1,5 km²) znajduje się na terenie JCWPd 125. Odzworowanie położenia granic części wód podziemnych przedstawiono na rysunku 5. Na obszarze dorzecza Łaby zlokalizowane są 2 nieudokumentowane GZWP o numerach 341 i 342. W opracowywanym obecnie dokumencie aPWŚK przewidziano katalog działań, mających na celu osiągnięcie wymaganego stanu JCWPd, które jednocześnie będą przyczyniać się do poprawy stanu chemicznego i ilościowego JCWPd. Ponadto dla części wód podziemnych zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych zaproponowano szereg działań uzupełniających wraz z szczegółowym harmonogramem ich realizacji.

Tabela 5. Wykaz JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

Lp.	Kod JCWPd	Nazwa lub numer JCWPd
1	PLGW5000106	106
2	PLGW5000122	122
3	PLGW5000123	123
4	PLGW6000125	125
5	PLGW5000137	137
6	PLGW5000138	138
7	PLGW6000107	107

² Dane dostępne na stronie <http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod>

Rysunek 5. Odzworowanie położenia granic części wód podziemnych na obszarze dorzecza Łaby

2. PODSUMOWANIE IDENTYFIKACJI ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ ANTROPOGENICZNYCH I OCENY ICH WPŁYWU NA STAN WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

2.1. Podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych na stan wód powierzchniowych

W ramach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, mających wpływ na JCWP, przeanalizowano wszystkie presje i podzielono je na następujące kategorie:

- 1) punktowe źródła zanieczyszczeń;
- 2) rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń;
- 3) zmiany hydromorfologiczne.

W celu określenia lokalizacji źródeł zanieczyszczeń oraz określenia wielkości zrzutów ładunków zanieczyszczeń wykorzystano dane zgromadzone przez poszczególne rzgw, Bank Danych Lokalnych (BDL), GIOŚ oraz w ramach opracowań realizowanych w ostatnich latach. Identyfikacja presji hydromorfologicznych została przeprowadzona na podstawie danych pochodzących z ankietyzacji administratorów wód oraz z danych zawartych w warstwach SHP (zabudowy poprzecznej) pochodzących z opracowań z ostatnich lat.

2.1.1. Punktowe źródła zanieczyszczeń

Głównymi czynnikami sprawczymi punktowych źródeł zanieczyszczeń, mających wpływ na JCWP mogą być:

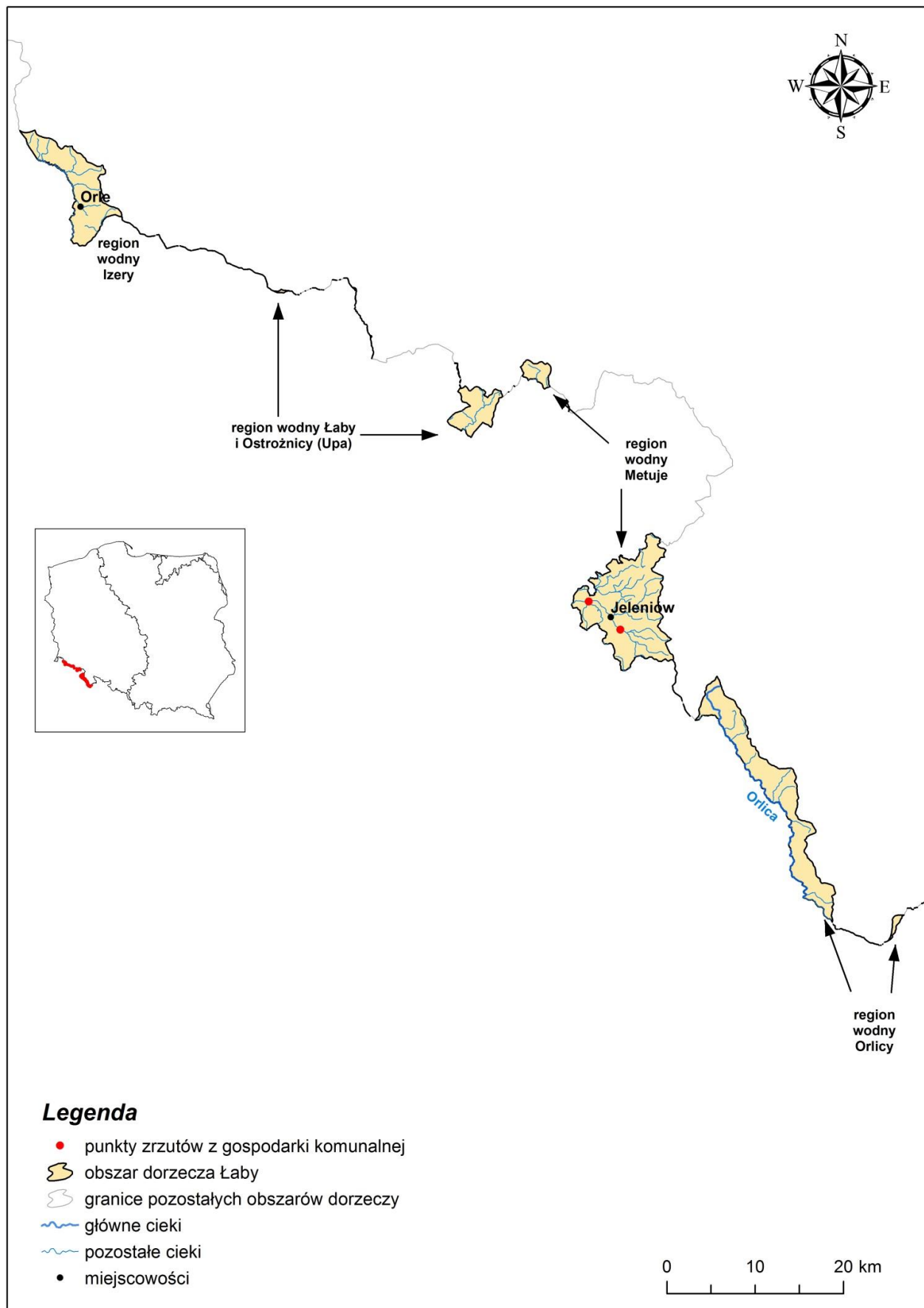
- 1) gospodarka komunalna (w tym oczyszczalnie ścieków);
- 2) przemysł;
- 3) wody opadowe i roztopowe;
- 4) składowiska odpadów.

Na obszarze dorzecza Łaby punktowe źródła zanieczyszczeń związane są głównie ze zrzutami ścieków bytowych pochodzących z gospodarki komunalnej. Na obszarze dorzecza Łaby zidentyfikowano 2 punkty zrzutów ścieków komunalnych, co zaprezentowano na rysunku 6. Wprowadzanie do wód substancji biogenych, zawartych w ściekach komunalnych, jest czynnikiem przyspieszającym eutrofizację wód. Na obszarach zurbanizowanych do wód odprowadzane są oczyszczone ścieki komunalne o zmniejszonym ładunku azotu i fosforu oraz zawiesiny ogólnej, które charakteryzują się mniejszym stężeniem BZT₅ i ChZT.

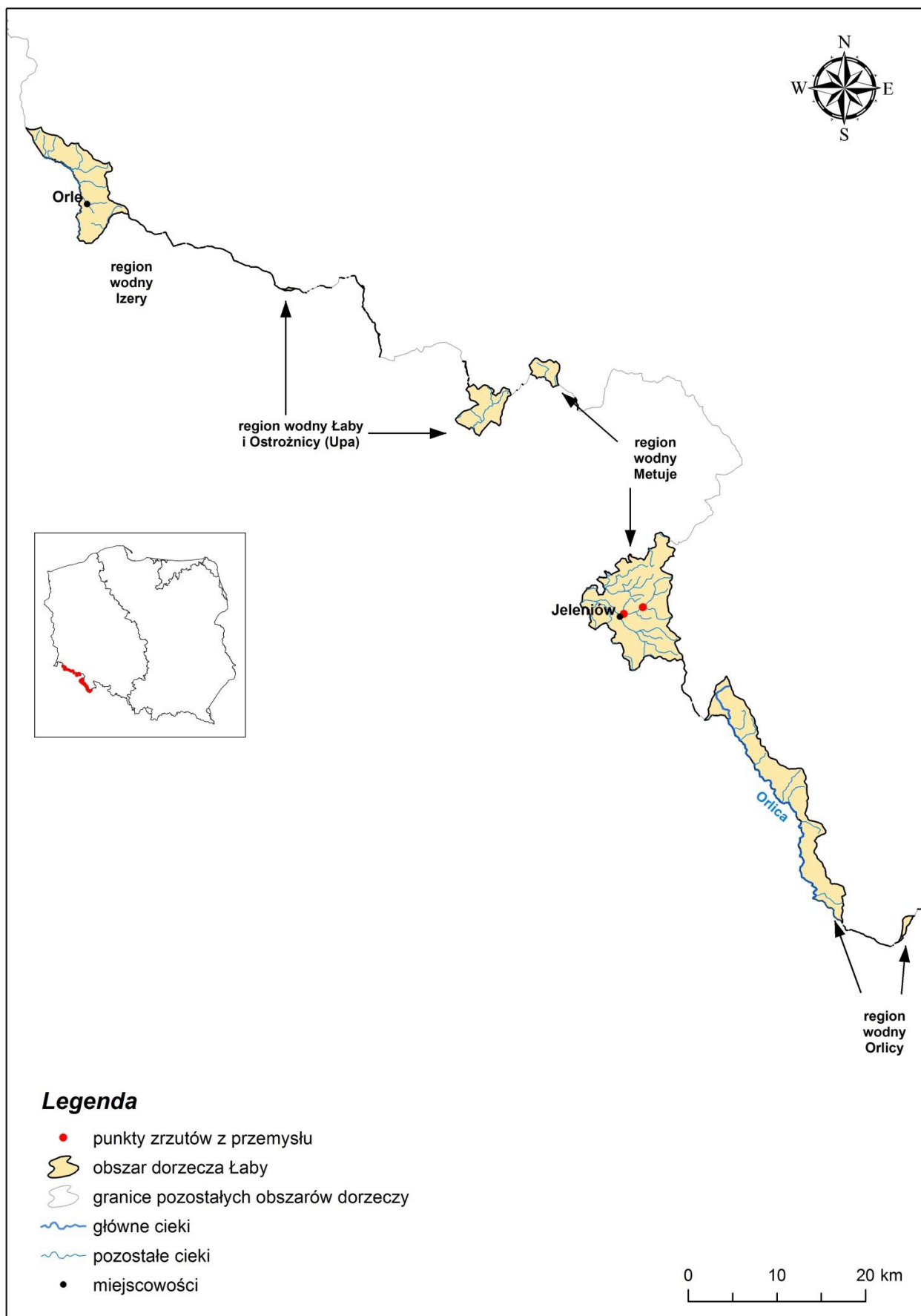
Zanieczyszczenia oddziałujące na JCWP pochodzą także z przemysłu. Na obszarze dorzecza Łaby zidentyfikowano 2 punkty zrzutów ścieków przemysłowych, które zostały przedstawione na rysunku 7. Ścieki przemysłowe, oprócz substancji biogenych, nasilających eutrofizację wód, mogą być źródłem substancji toksycznych dla organizmów wodnych.

Potencjalnym zagrożeniem dla JCWP są również wody odciekowe z niezabezpieczonych odpowiednio składowisk odpadów. Na obszarze dorzecza Łaby zidentyfikowano 1 składowisko komunalne. Odcieki ze składowisk odpadów, oprócz substancji biogenych, mogą być źródłem substancji toksycznych dla organizmów wodnych.

Rysunek 6. Punkty zrzutów z gospodarki komunalnej na obszarze dorzecza Łaby

Rysunek 7. Punkty zrzutów z przemysłu na obszarze dorzecza Łaby

2.1.2. Rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń

Głównymi czynnikami sprawczymi rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń mogą być:

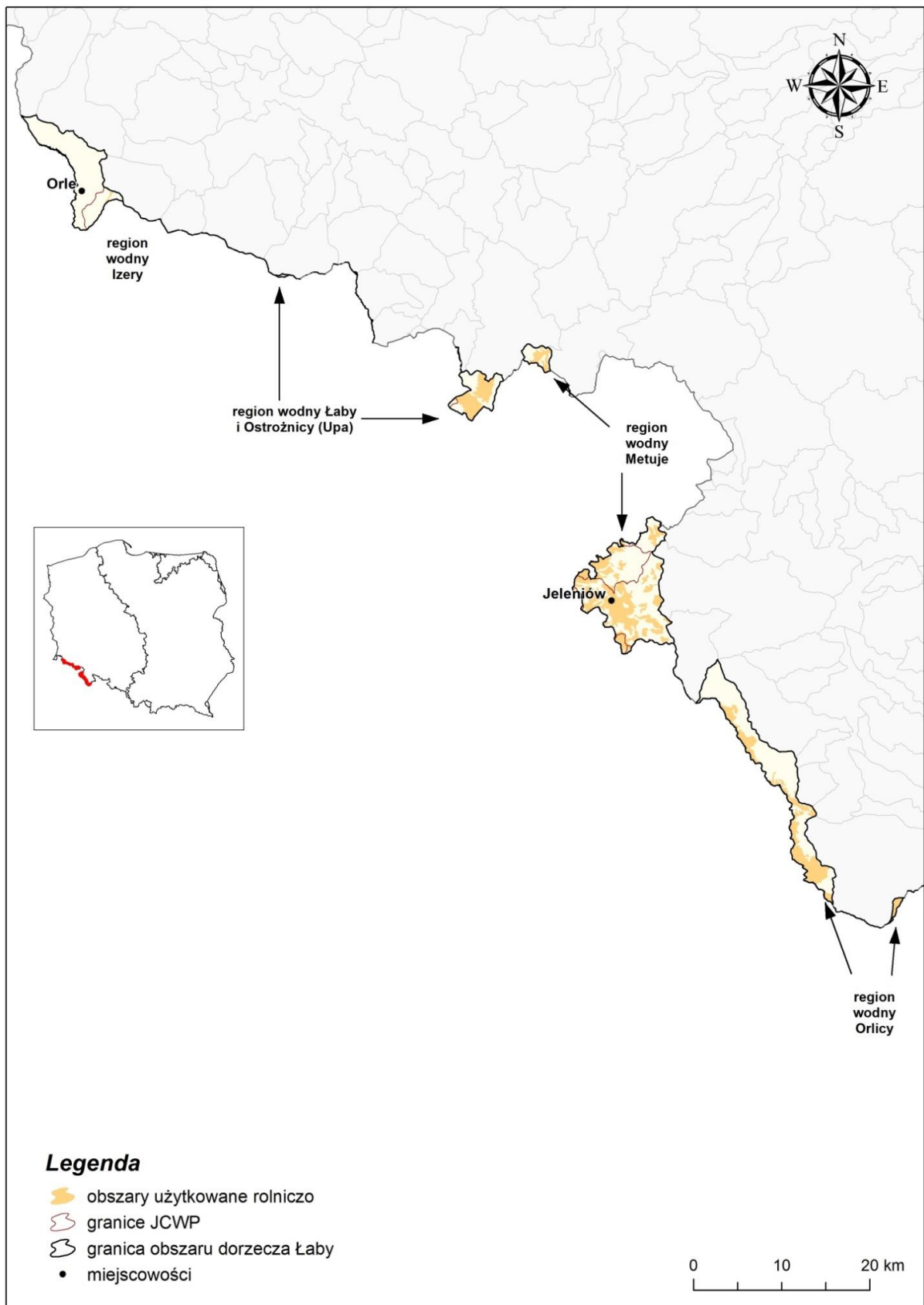
- 1) rolnictwo;
- 2) ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej;
- 3) depozycja atmosferyczna.

Na rysunku 8 zaprezentowano powierzchnię obszarów rolnych, która stanowi 32,2% obszaru dorzecza. Zanieczyszczenia pochodzące z powszechnie stosowanych nawozów (naturalnych i mineralnych) oraz hodowli zwierząt, które mogą dostawać się do wód powierzchniowych przez spływ powierzchniowy, erozję gleby, system melioracji szczegółowych i podstawowych oraz wymywanie, mogą być jedną z istotnych przyczyn eutrofizacji wód powierzchniowych.

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń obszarowych i rozproszonych mogą być ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji zbiorczej. Dotyczy to głównie rozproszonej zabudowy wiejskiej oraz rekreacyjnej położonej w zlewni bezpośredniej JCWP, ładunki zanieczyszczeń pochodzące z tych źródeł mogą wpływać na wzrost eutrofizacji wód. Źródłem azotu i fosforu organicznego jest także depozycja atmosferyczna, prowadząca do zakwaszenia części wód powierzchniowych. Oba te rodzaje presji występują na całym terytorium Polski.

Rysunek 8. Obszary użytkowane rolniczo na obszarze dorzecza Łaby

2.1.3. Zmiany hydromorfologiczne

Główną przyczyną zmian hydromorfologii JCWP jest działalność człowieka służąca między innymi: ochronie przeciwpowodziowej;

- 1) retencjonowaniu wód;
- 2) żegludze;
- 3) małej i dużej energetyce wodnej;
- 4) rolnictwu;
- 5) turystyce i rekreacji;
- 6) poborom kruszywa;
- 7) zagospodarowaniu dolin cieków i brzegów zbiorników (zabudowa komunalna i gospodarcza);
- 8) poborom wód (w szczególności na potrzeby gospodarki komunalnej, przemysłu, produkcji energii elektrycznej, rolnictwa, hodowli ryb, górnictwa, żeglugi).

Do głównych rodzajów zmian hydromorfologicznych należą:

- 1) zabudowa podłużna cieków polegająca głównie na zmianie profilu poprzecznego i podłużnego cieków;
- 2) obwałowania;
- 3) zabudowa poprzeczna, obejmująca wszelkie budowle przegradzające koryto;
- 4) sztuczne zbiorniki wodne;
- 5) melioracje.

Zabudowa podłużna cieków polegająca głównie na zmianie profilu poprzecznego i podłużnego rzeki, powoduje zmiany struktury dna i brzegów, reżimu hydrologicznego oraz warunków fizykochemicznych, co w rezultacie wywiera znaczący wpływ na stan wód płynących. Może spowodować przede wszystkim pogorszenie warunków życia organizmów wodnych, poprzez zmianę warunków siedliskowych.

Obwałowania wprawdzie na ogół nie ingerują bezpośrednio w koryto cieku, jednak powodując odcięcie części doliny cieku od naturalnych wezbrań i jednocześnie odcięcie zasilania cieku wodą z obszaru zlewni, mogą być przyczyną zmiany poziomu wód gruntowych obszarów zalewowych. Prowadzić to może do zaniku ekosystemów podmokłych, a co za tym idzie zmniejszenia stopnia bioróżnorodności.

Zabudowa poprzeczna, obejmująca wszelkie budowle przegradzające koryto cieku (także na wypliwie z jezior przepływowych), zwłaszcza niewyposażone w urządzenia typu przepławki, stanowi poważną przeszkodę uniemożliwiającą migrację organizmów, w szczególności ryb. Powoduje też zmiany reżimu hydrologicznego oraz warunków fizykochemicznych, które przyczyniają się do modyfikacji siedlisk oraz pogorszenia warunków bytowania organizmów wodnych.

Sztuczne zbiorniki wodne na ciekach, oprócz negatywnego wpływu generowanego przez tworzące je budowle poprzeczne, redukują lub modyfikują naturalne wezbrania powodziowe, ograniczają naturalną zmienność przepływu poniżej zbiornika oraz trwale likwidują fragmenty doliny cieku wraz z istniejącymi ekosystemami.

Melioracje, związane z prowadzeniem intensywnej gospodarki rolnej, prowadzą głównie do zmiany poziomu wód gruntowych i zmiany retencji obszaru zlewni poprzez przyspieszone odprowadzenie wód opadowych. Zmiany te prowadzą do zaniku obszarów podmokłych oraz przyspieszają proces eutrofizacji, poprzez zwiększenie odpływu substancji biogennych do wód powierzchniowych. Należy jednak zauważyć, że funkcjonowanie systemów drenarskich może zmniejszać spływy powierzchniowe i ekstremalne przepływy powodziowe w rzekach, natomiast rowy, które odwadniają obniżenia terenowe lub niecki bezodpływowe mogą je okresowo zwiększać.

WYZNACZANIE SZCW I SCW

SZCW oznacza JCWP, której charakter został znacznie zmieniony na skutek fizycznego oddziaływania człowieka, zaś SCW oznacza JCW powstałą w wyniku działalności człowieka.

Zakwalifikowanie do SZCW lub SCW, zgodnie z art. 38h ust. 1 ustawy – Prawo wodne, jest możliwe jeżeli:

- 1) zmiany cech hydromorfologicznych tej części wód, konieczne dla osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego, mogłyby znacząco negatywnie oddziaływać na:
  - a) środowisko,
  - b) żeglugę i infrastrukturę portową lub korzystanie z wód w celach rekreacyjnych,
  - c) prowadzenie działalności, dla której jest dokonywane piętrzenie wody, w szczególności na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, wytwarzania energii elektrycznej lub nawadniania,
  - d) regulację stosunków wodnych, ochronę przed powodzią i melioracje odwadniające,

e) przedsięwzięcia inne niż wymienione w lit. b–d, stanowiące równorzędny interes publiczny istotny dla zrównoważonego rozwoju;

2) realizacja celów publicznych, którym służy wyznaczenie SCW lub SZCW, z przyczyn technicznych lub z uwagi na nieproporcjonalnie wysokie, w stosunku do spodziewanych korzyści, koszty ich realizacji, nie jest możliwa w inny sposób, mniej obciążający środowisko.

Powyższe postanowienia określają podstawowe kryteria wyznaczania SZCW oraz SCW i są podstawą przeprowadzenia testów prowadzących do ostatecznego ich wyznaczenia przez zbadanie możliwości zastosowania działań restytucyjnych (test działań restytucyjnych) oraz przez zbadanie możliwości uzyskania podobnych korzyści płynących z użytkowania zmienionych antropogenicznie części wód przy zastosowaniu innych sposobów (test alternatyw funkcjonalnych).

Wyznaczenie JCWP jako SCW lub SZCW wymaga szczegółowego uzasadnienia w PGW i podlega weryfikacji co 6 lat.

Po raz pierwszy SZCW i SCW zostały wyznaczone w Polsce w 2007 r. W I cyklu planistycznym na potrzeby wyznaczania SZCW i SCW rzek powstały 2 metodyki:

- 1) weryfikacja wskaźników dla przeprowadzenia oceny stanu ilościowego i hydromorfologicznego JCWP wraz ze zmianą ich wartości progowych dla uściślenia wstępnego wyznaczenia SZCW;
- 2) uszczegółowienie metodyki w zakresie ostatecznego wyznaczania SZCW i SCW w Polsce.

W I cyklu planistycznym nie została opracowana metodyka wyznaczania SZCW i SCW jeziornych w związku z tym kwalifikacja została dokonana całkowicie metodą ekspercką, co skutkowało brakiem spójności pomiędzy wynikami analiz przeprowadzonych w poszczególnych rzgów.

W wyniku przeprowadzonych prac, na obszarze dorzecza Łaby w I cyklu planistycznym nie wyznaczono żadnej JCWP jako SZCW i SCW.

Na potrzeby aPGW, w latach 2012 i 2013 dokonano weryfikacji wyznaczania SZCW i SCW. Nadal obowiązuje metodyka wyznaczania SZCW i SCW rzecznych, która powstała w I cyklu planistycznym. Weryfikacja wyznaczania SZCW i SCW w przypadku rzek polegała na aktualizacji informacji odnośnie hydromorfologii. Natomiast dla wyznaczania SZCW i SCW jeziornych w roku 2011 powstała metodyka weryfikacji wyznaczenia SZCW i SCW jeziornych.

Poniżej przedstawiono podejście przyjęte na potrzeby aPGW w celu weryfikacji SZCW i SCW.

Prace związane z wyznaczaniem SZCW i SCW przeprowadzono dwuetapowo. Pierwszy etap (wstępnego wyznaczenia) polegał na zastosowaniu szeregu wskaźników obrazujących skalę zmian hydromorfologicznych części wód dla określenia zmian w morfologii i hydrologii mogących mieć wpływ na możliwości osiągnięcia przez te części wód dobrego stanu. Ponadto przy wstępnym wyznaczaniu SZCW konieczne było spełnienie poniższych kryteriów:

- 1) nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego musi być spowodowane jedynie fizycznymi zmianami w hydromorfologii;
- 2) JCW musi być znacznie zmieniona w charakterze, zmiana ta musi być powszechna lub rozległa lub zupełna, trwała, skala zmian powinna być spójna ze skalą oddziaływań sposobów użytkowania;
- 3) znaczna zmiana charakteru JCW musi być wynikiem sposobów użytkowania wód wymienionych w art. 38h ust. 1 ustawy – Prawo wodne, bądź sposobów użytkowania, które są równie ważne dla zrównoważonego rozwoju społeczeństwa.

Powyższe wskazuje, że nie zawsze występowanie zmian w hydromorfologii, a zwłaszcza szeregu małych zmian na obszarze JCWP, jest podstawą do wyznaczenia ich jako SZCW. Występujące zmiany hydromorfologiczne powinny być przyczyną zmiany charakteru JCWP, aby można ją było uznać za SZCW.

Drugi etap wyznaczania (wyznaczenie ostateczne) miał na celu uzasadnienie wyznaczenia części wód jako SZCW bądź SCW na podstawie wykonania wspomnianych wyżej testów „działań restytucyjnych” i „alternatyw funkcjonalnych”. Test „działań restytucyjnych” polegał na określeniu potencjalnych działań pozwalających na osiągnięcie „stanu naturalnego” oraz określeniu, czy działania te będą miały znaczący negatywny wpływ na sposoby użytkowania wód lub na środowisko. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych analiz został wykazany negatywny wpływ działań restytucyjnych na analizowane komponenty środowiska, należało przejść do kolejnego testu „alternatyw funkcjonalnych”. Test „alternatyw funkcjonalnych” polegał na identyfikacji „lepszyc rozwiązań” możliwych do wykonania ze względu na możliwości technologiczne, ekonomiczne i korzyści dla środowiska oraz akceptowalność kosztów. Jeżeli w wyniku analiz w zakresie oceny alternatyw funkcjonalnych zostało dowiedzione, że nie istnieją możliwe do wdrożenia działania alternatywne (pozwalające na osiągnięcie podobnych jak obecnie „korzyści” z użytkowania wód), z uwagi na brak odpowiednich technologii bądź nieproporcjonalnie wysokie koszty, to daną część wód należy zakwalifikować jako SZCW lub SCW.

Procedura wstępnego wyznaczania polegała na oszacowaniu skali zmian hydromorfologicznych w poszczególnych JCW przy pomocy obliczonych wskaźników zmian, przy czym:

- 1) Wskaźniki hydrologiczne (i_1 , i_2 , i_3 , i_4) – obrazują zmiany ilościowe i obliczone zostały na podstawie informacji dotyczących SSQ i SNQ przepływów charakterystycznych oraz danych o poborach wód pochodzących z pozwoleń wodnoprawnych:

- a) i_1 – sumaryczna pojemność czynna zbiorników retencyjnych odniesiona do średniego rocznego odpływu z wielolecia (1960-1980) w przekroju zamykającym zlewnię części wód,
  - b) i_2 – łączna suma poborów bezzwrotnych wód powierzchniowych odniesiona do przepływu średniego niskiego z wielolecia „pseudonaturalnego” (1960-1980) w przekroju zamykającym zlewnię części wód,
  - c) i_3 – wskaźnik zaburzenia reżimu hydrologicznego, wynikającego z istotnych zmian w zagospodarowaniu zlewni części wód, wyrażony bezwzględną wartością dopełnienia do 1 stosunku przepływu SSQ z ostatniego wielolecia (1981-2000) i przepływu SSQ z wielolecia „pseudonaturalnego” (1960-1980),
  - d) i_4 – wskaźnik zachowania kryterium przepływu nienaruszalnego.
- 2) Wszystkie wskaźniki obliczone były dla scalonych JCW, dla których dostępne były niezbędne dane hydrologiczne.
- 3) Wskaźniki morfologiczne (m_1, m_2, m_3, m_4) – obrazują skalę wpływu zmian antropogenicznych na morfologię cieku i obliczone zostały dla każdej JCW. Do obliczeń wskaźników morfologicznych przyjęto następujące parametry: długość obwałowania cieków istotnych, sumaryczną wysokość budowli piętrzących, sumaryczną długość cieków odciętych przez budowle poprzeczne oraz długość uregulowanych odcinków cieku:
- a) m_1 – łączna długość obwałowania cieków istotnych w zlewni części wód odniesiona do sumarycznej długości brzegów cieków istotnych (podwójna długość rzeki),
  - b) m_2 – sumaryczna wysokość zinventaryzowanych budowli piętrzących odniesiona do sumy spadów cieków istotnych w zlewni części wód,
  - c) m_3 – łączna długość części cieków odciętych przez budowle poprzeczne o spadzie $h > 0,7$ m (dla rzek górskich i wyżynnych) lub $h > 0,4$ m (dla rzek nizinnych) odniesiona do sumarycznej długości cieków istotnych,
  - d) m_4 – łączna długość odcinków rzek, na których prowadzone były prace regulacyjne (zabudowa podłużna oraz udokumentowana zmiana biegu rzeki) odniesiona do sumarycznej długości cieków istotnych.

Na podstawie obliczonych wskaźników dokonano wstępnej kwalifikacji jako SZCW. Należy tutaj podkreślić, iż przekroczenie wartości granicznej jednego wskaźnika nie było automatycznie podstawą do takiej kwalifikacji. Brano pod uwagę między innymi wielkość przekroczenia, liczbę przekroczonych wskaźników, a także wskaźniki nieprzekroczone, ale o wartościach bliskich granicy przekroczenia.

Po przeprowadzeniu oceny skali zmian hydromorfologicznych JCWP i wstępnym wyznaczeniu, kolejnym etapem była procedura ostatecznej kwalifikacji SZCW, która przeprowadzona była w dwóch etapach:

- 1) etap 1 – identyfikacja i test działań restytucyjnych;
- 2) etap 2 – identyfikacja i test alternatyw funkcjonalnych.

Działania restytucyjne

Pod pojęciem działania restytucyjne rozumie się wszelkie działania pozwalające na poprawę warunków w zakresie biologicznych elementów jakości przez zniwelowanie presji w zakresie hydromorfologii.

W pierwszym kroku zidentyfikowano działania restytucyjne pozwalające na przywrócenie „naturalności” części wód. Następnie na podstawie opracowanego „testu działań restytucyjnych”, oceniono wpływ zidentyfikowanych działań restytucyjnych na sposoby użytkowania wód, które są powodem dokonania przekształceń w zakresie hydromorfologii. W przeprowadzonym teście analizowano wpływ poszczególnych działań restytucyjnych na osiągnięte korzyści społeczno-gospodarcze oraz wpływ na „szeroko rozumiane środowisko”.

Alternatywy funkcjonalne

Test alternatyw funkcjonalnych polegał na analizie możliwości osiągnięcia innymi sposobami podobnych jak obecnie „korzyści” z użytkowania wód. Pierwszym krokiem była identyfikacja, dla każdej wstępnie wyznaczonej SZCW i SCW, wykonalnych technicznie alternatyw, czyli takich które pozwoliłyby na osiągnięcie podobnych jak obecnie „korzyści” i zastępowałyby w całości bądź w części obecne sposoby użytkowania. Następnie poddano ocenie, czy zidentyfikowane alternatywy były korzystniejsze z punktu widzenia środowiskowego oraz z uwagi na uwarunkowania prawne, społeczne i gospodarcze. Zidentyfikowane alternatywy funkcjonalne obejmowały między innymi całkowite zastąpienie obecnego sposobu użytkowania wód innym sposobem pozwalającym na osiągnięcie podobnych do istniejących „korzyści”.

Alternatywy oceniano pod kątem następujących aspektów:

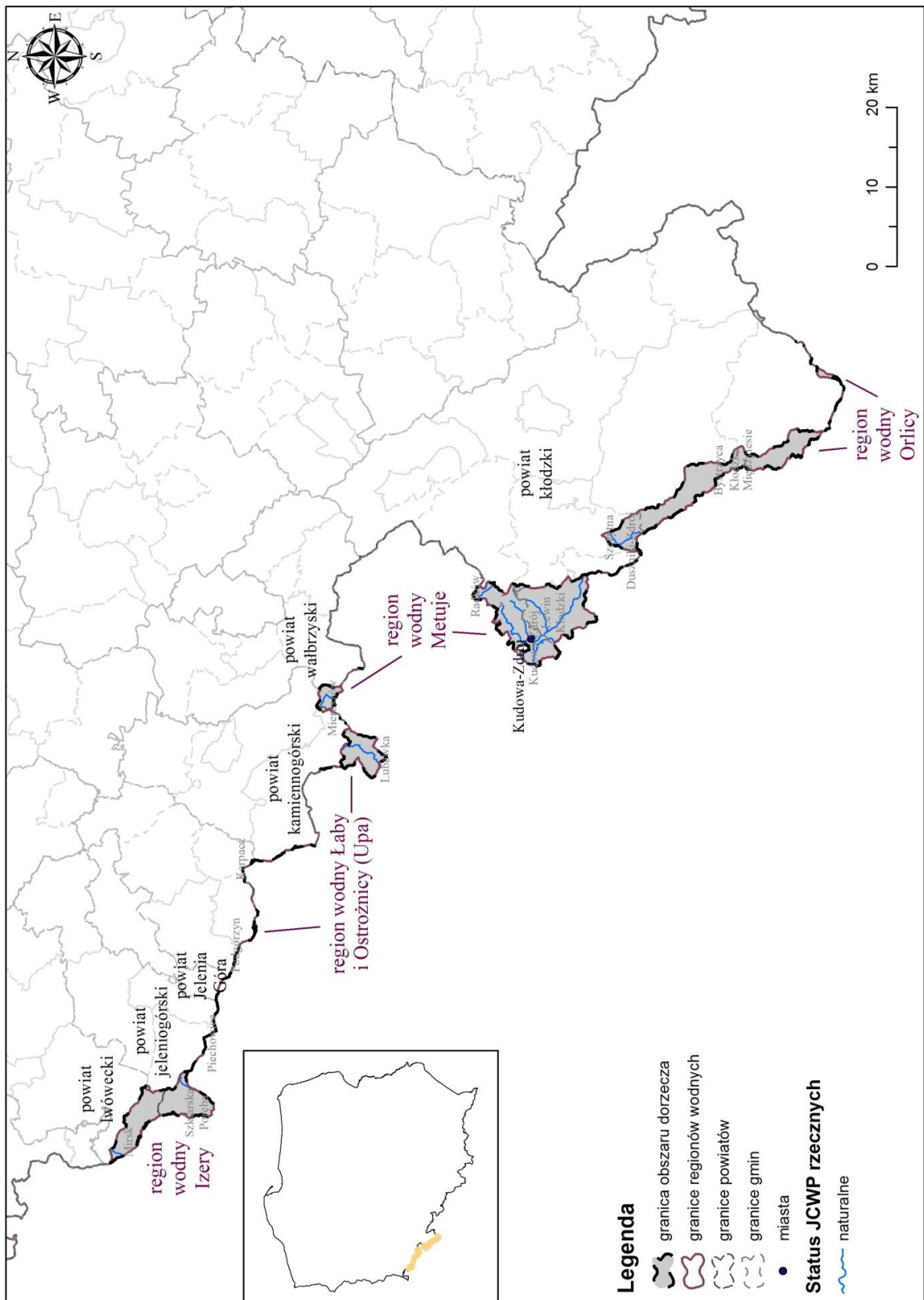
- 1) realizacja zobowiązań wynikających z prawodawstwa UE i krajowego;
- 2) możliwości technicznej realizacji;
- 3) wpływ na korzyści społeczno-gospodarcze;
- 4) koszty realizacji i funkcjonowania.

Ostatecznej kwalifikacji SZCW oraz SCW dokonano w przypadku, gdy w teście działań restytucyjnych wykazano, iż ich wpływ na analizowane aspekty będzie negatywny oraz gdy w teście alternatyw funkcjonalnych ocena pokazała, iż nie istnieją możliwe do wdrożenia z punktu widzenia technologii bądź kosztów środowiskowych, alternatywy. W wyniku przeprowadzonych prac na obszarze dorzecza Łaby nie wyznaczono SZCW oraz SCW. W tabeli 6 przedstawiono podział JCWP, a ich graficzne przedstawienie zobrazowano na rysunku 9.

Tabela 6. Podział JCWP na obszarze dorzecza Łaby ze względu na ich status

Kategoria JCWP	Łączna liczba JCWP	W tym:		
		naturalne	SZCW	SCW
region Izery				
JCWP rzeczne	2	2	-	-
region Łaby i Ostrożnicy				
JCWP rzeczne	1	1	-	-
region Metuje				
JCWP rzeczne	4	4	-	-
region Orlicy				
JCWP rzeczne	1	1	-	-
łącznie obszar dorzecza Łaby				
JCWP rzeczne	8	8	-	-

Rysunek 9. Status JCWP rzecznych – obszar dorzecza Łaby

2.2. Ocena wpływu na stan wód powierzchniowych

Ocena wpływu na stan wód powierzchniowych rzecznych wiąże się z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, która miała na celu zidentyfikowanie tych JCWP, które z powodu występowania istotnych oddziaływań antropogenicznych mogą nie osiągnąć ustalonych dla nich celów środowiskowych. Zidentyfikowane JCWP rzeczne, w przypadku których ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych jest wysokie, wymagają wprowadzenia działań uzupełniających, zorientowanych na ograniczenie lub całkowitą redukcję występujących w nich presji. W związku z tym, aby ocenić, czy obecny poziom presji może skutkować nieosiągnięciem celów środowiskowych, należało określić stopień oddziaływania presji na wody. Podstawą oceny ryzyka była aktualna ocena stanu wód w okresie 2010-2012 wraz z danymi pochodzącymi z monitoringu wód powierzchniowych, na podstawie których została ona wykonana. Dodatkowo w trakcie oceny uwzględniono wyniki oceny stanu oraz dane monitoringowe z 2013 r. Z uwagi na fakt, że osiągnięcie celów środowiskowych przez JCWP powinno nastąpić w 2015 r., jako zagrożone zostały wyznaczone JCWP rzeczne w stanie poniżej dobrego, określonym na podstawie oceny stanu wód z lat 2010-2012, chyba że według danych monitoringowych z 2013 r. wyniki oceny wskazywały na osiągnięcie dobrego stanu wód w zakresie wskaźników lub grup wskaźników, które w latach 2010 - 2012 były podstawą określenia stanu JCWP jako złego. Analogicznie, w przypadku gdy na podstawie oceny stanu wód w latach 2010 - 2012 stan danej JCWP został określony jako dobry, a po przeprowadzeniu monitoringu wód w 2013 r. w zakresie wskaźników lub grup wskaźników, które nie były badane poprzednio, ocena stanu JCWP uległa pogorszeniu, została ona uznana za zagrożoną nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Identyfikacja znaczących presji dla JCWP rzecznych została przeprowadzona na podstawie analizy stopnia wiarygodności oceny stanu wód z lat 2010 - 2013, występujących przekroczeń wskaźników lub grup wskaźników, sposobów korzystania z wód zlewni i jej zagospodarowania, przewidywanych efektów realizacji działań podstawowych oraz przy zastosowaniu wyżej przedstawionych założeń dotyczących oceny ryzyka nieosiągnięcia przez JCWP celów środowiskowych. Jak zobrazowano na rysunku 8, 32,2% powierzchni obszaru dorzecza to tereny rolnicze. Jednakże nie we wszystkich obszarach występowania rolnictwa wpływa ono na stan wód i możliwości osiągnięcia celów środowiskowych.

Rolnictwo na obszarze dorzecza Łaby nie jest na tyle intensywne, by uznać je za istotnie oddziałujące na stan środowiska, w tym wód. Obszary, na których rolnictwo wpływa znacząco na stan wód zidentyfikowane zostały w związku z realizacją postanowień dotyczących ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego. W wyniku szczegółowych analiz stanu wód oraz rolnictwa wyznaczone zostały zarówno wody wrażliwe na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego, jak i OSN. Uznano więc, że rolnictwo stanowi dominującą presję w JCWP wskazanych w rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i tym samym wyznaczono te JCWP jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych z uwagi na presję rolniczą.

Na obszarze dorzecza Łaby w związku z brakiem wyznaczenia OSN i wód wrażliwych nie wskazano JCWP zagrożonych ze względu na presję rolniczą. Presja pochodząca ze źródeł komunalnych występuje na całym obszarze kraju. W związku z tym Polska w ramach realizacji postanowień dotyczących oczyszczania ścieków komunalnych wyznaczona została jako obszar zagrożony eutrofizacją ze źródeł komunalnych. Jednakże nie na wszystkie JCWP wpływ tej presji jest na tyle istotny, by był przyczyną zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych. Znacząca presja komunalna została wskazana w przypadku JCWP rzecznych, w których, na podstawie danych monitoringowych z lat 2010 - 2012 z uwzględnieniem oceny z 2013 r., stwierdzono przekroczenia w zakresie wskaźników chemicznych lub wskaźników fizyko-chemicznych (w tym substancji biogennych) oraz zidentyfikowano znaczące zrzuty ścieków komunalnych w zlewni JCWP. Z kolei, gdy w JCWP stwierdzono przekroczenia w zakresie biogenów, a brak było przesłanek do wskazania punktowego źródła zanieczyszczeń tymi substancjami np. w postaci znaczących zrzutów ścieków komunalnych, wskazywano presję z rozproszonych źródeł mogących spowodować zanieczyszczenie (w tym zbiorniki bezodpływowe, bezpośrednie odprowadzanie ścieków do wód i ziemi).

Na obszarze dorzecza Łaby nie wskazano JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych z uwagi na presję komunalną. W przypadku JCWP rzecznych, w których zostały przekroczone wskaźniki chemiczne lub wskaźniki fizyko-chemiczne oraz w ich zlewni zidentyfikowano znaczące zrzuty ścieków z zakładów przemysłowych, wskazano zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na znaczące oddziaływanie przemysłu.

Na obszarze dorzecza Łaby nie zostały wskazane JCWP rzeczne, zagrożone ze względu na znaczącą presję przemysłową. Znacząca presja spowodowana niską emisją została wskazana w przypadku JCWP, w których na podstawie danych monitoringowych, stwierdzono przekroczenia w zakresie substancji priorytetowych: benzo(g,h,i)peryleny oraz indeno(1,2,3-cd)pireny. Obecność związków z grupy WWA w wodach związana jest z depozycją atmosferyczną zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji, a ich najbardziej prawdopodobnym źródłem są procesy spalania w sektorze komunalnym (np. ogrzewanie mieszkań przy użyciu niewłaściwej jakości paliwa lub odpadów). Na obszarze dorzecza Łaby nie zostały wskazane JCWP rzeczne, zagrożone ze względu na znaczące oddziaływanie niskiej emisji. Nierozpoznana presja jako

przyczyna zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych przez daną JCWP została wskazana w następujących przypadkach:

- 1) jeżeli w JCWP monitorowanych w latach 2010 - 2012 stwierdzono przekroczenia wskaźników chemicznych lub fizykochemicznych i na podstawie wyników z 2013 r. (jeżeli JCWP była w tym roku monitorowana) przekroczenia się potwierdziły oraz w JCWP niemonitorowanych w latach 2010 - 2012, dla których badania monitoringowe w 2013 r. wykazały przekroczenia wskaźników chemicznych; a na podstawie zgromadzonych danych nie rozpoznano źródła presji powodującej nieosiągnięcie dobrego stanu chemicznego (np. w postaci znaczących zrzutów ścieków z zakładów przemysłowych lub oczyszczalni komunalnych);
- 2) jeżeli w JCWP stwierdzono stan zły z uwagi na stan lub potencjał ekologiczny na podstawie przeniesienia oceny, z uwagi na brak możliwości oceny wpływu występujących w zlewni presji na stan wód.

W celu identyfikacji presji oraz jej ograniczenia w zlewniach JCWP opisanej w pierwszym przypadku, wskazano konieczność przeprowadzenia działań uzupełniających polegających na pogłębionej analizie presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan chemiczny lub fizyko-chemiczny, tak by możliwe było podjęcie niskokosztowych działań naprawczych jeszcze w tym samym cyklu wodnym. Z kolei weryfikacja zagrożenia dla tych JCWP, w których określono zły stan ekologiczny na podstawie oceny z przeniesienia, a powodem złego stanu w JCWP, z której przeniesiono ocenę stanu, są wskaźniki poza grupą specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych, zostanie wykonana po przeprowadzeniu monitoringu badawczego w zakresie biogenów. W przypadku potwierdzenia złego stanu zostanie przeprowadzona pogłębiona analiza, która pozwoli na zidentyfikowanie oddziałujących na stan wód presji. Z uwagi na powyższe JCWP mogły zostać uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych z powodu występowania kilku presji w danej zlewni.

Tabela 7. Liczba zagrożonych JCWP rzecznych z uwzględnieniem przyczyny zagrożenia w regionach wodnych na obszarze dorzecza Łaby

Przyczyna zagrożenia	Regiony wodne			
	Region wodny Izery	Region wodny Łaby i Ostrożnicy	Region wodny Metuje	Region wodny Orlicy
rolnictwo	0	0	0	0
gospodarka komunalna	0	0	0	0
przemysł	0	0	0	0
niska emisja	0	0	0	0
nierozpoznana presja	1	1	0	0

Przeprowadzona ocena stanu JCWP rzecznych w zakresie hydromorfologii wskazuje I lub II klasę we wszystkich JCWP.

Pomimo takiej oceny, w trakcie prac nad aPGW, w tym programów działań, uznano, że presją hydromorfologiczną, mającą szczególny wpływ na stan wód rzecznych, w tym przede wszystkim na stan elementów biologicznych, jest zabudowa poprzeczna na ciekach. Na podstawie danych literaturowych określone zostały cieki szczególnie istotne i istotne, dla których ciągłość morfologiczna jest warunkiem osiągnięcia celów środowiskowych. Dla tych cieków niezbędne było uszczegółowienie celów środowiskowych w zakresie hydromorfologii o wskazanie konieczności umożliwienia migracji organizmów wodnych. W związku z powyższym jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na presję hydromorfologiczną uznano JCWP istotne dla zachowania ciągłości morfologicznej, na których występuje zabudowa poprzeczna, uniemożliwiająca migrację organizmów wodnych. Jednak na obszarze dorzecza Niemna nie wskazano cieków, dla których ciągłość morfologiczna jest warunkiem osiągnięcia celów środowiskowych i wymagane byłoby dla nich uszczegółowienie celu środowiskowego. Presja hydromorfologiczna, jako istotna, została też wskazana w przypadku JCWP niebędących SZCW, w których, na podstawie danych monitoringowych z lat 2010 – 2013, zostało stwierdzone przekroczenie jedynie wskaźników biologicznych, a na etapie wstępnego wyznaczania JCWP zostały wyznaczone jako SZCW.

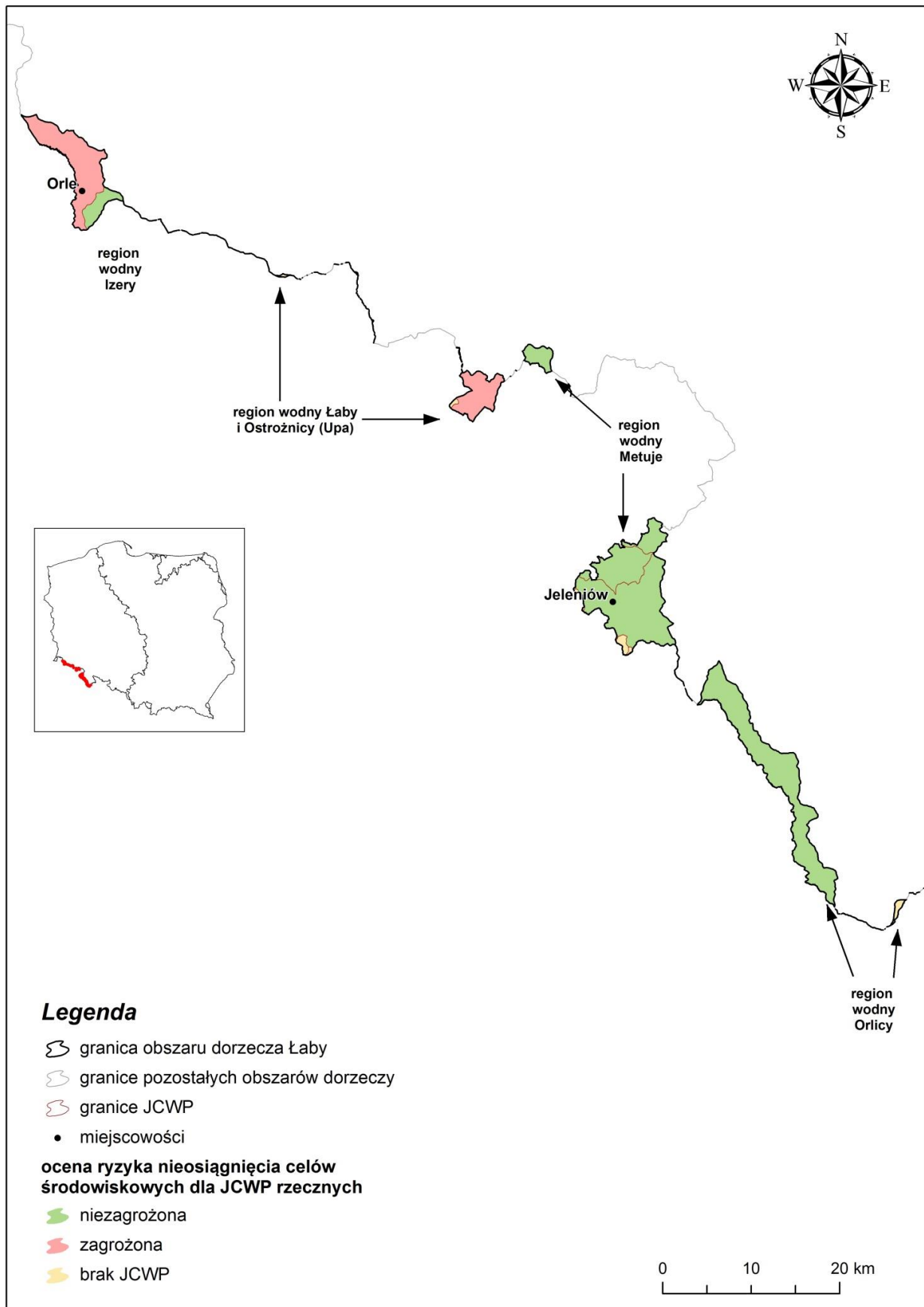
W związku z brakiem zidentyfikowanej presji hydromorfologicznej na obszarze dorzecza Łaby nie wyznaczono JCWP zagrożonych ze względu na tę presję. Łącznie na wskazanym obszarze wyznaczono 2 JCWP rzeczne zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Szczegółowe informacje nt. presji zamieszczono w tabeli 7. Ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych w JCWP rzecznych zamieszczono na rysunku 10, a uszczegółowienie danych znajduje się w tabeli 8.

Tabela 8. JCWP wraz z podaniem zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych

Kod JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLRW50003967	zagrożona
PLRW5000492229	zagrożona
PLRW5000494129	niezagrożona
PLRW500049423	niezagrożona
PLRW500049449	niezagrożona
PLRW500049469	niezagrożona
PLRW500049617	niezagrożona
PLRW500049889	niezagrożona

Rysunek 10. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

2.3. Podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań dla wód podziemnych

W ramach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, mających wpływ na stan JCWPd, przeanalizowano wszystkie presje i podzielono je na następujące kategorie ze względu na czynniki sprawcze:

- 1) punktowe źródła zanieczyszczeń;
- 2) rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń;
- 3) pobory wód na różne cele.

Wszystkie presje wymienione powyżej oddziałują na wody podziemne w różnym stopniu, a ich oddziaływania mogą się kumulować i negatywnie wpływać na jakość wód oraz stan ekosystemów zależnych od wód. W trakcie analizy presji wzięto pod uwagę przede wszystkim ich wpływ na stan ilościowy i chemiczny w poszczególnych JCWPd.

2.3.1. Punktowe źródła zanieczyszczeń

Głównymi czynnikami sprawczymi punktowych źródeł zanieczyszczeń są:

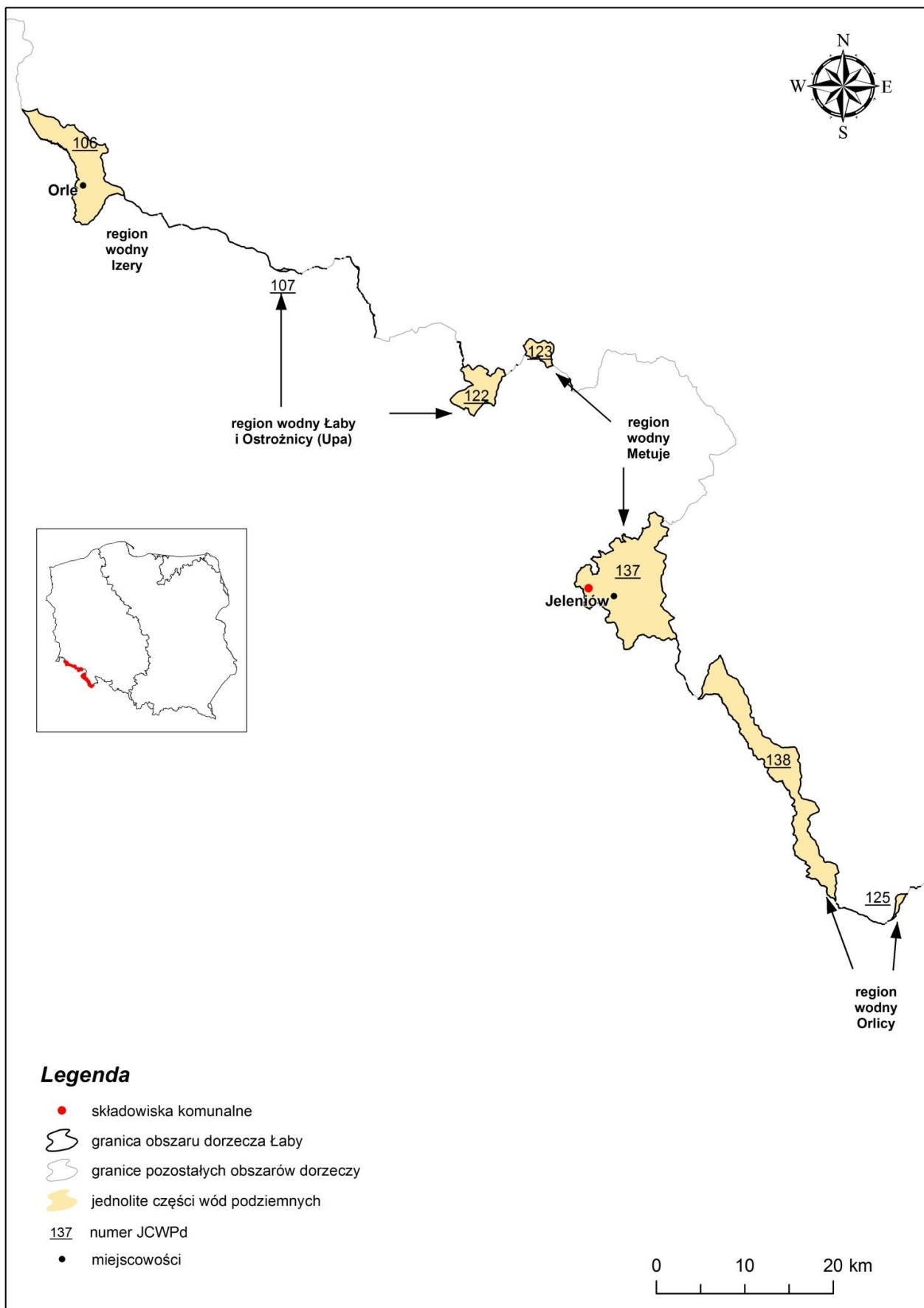
- 1) składowiska odpadów komunalnych;
- 2) gospodarka komunalna (zrzut ścieków bytowych);
- 3) przemysł (zrzut ścieków przemysłowych).

Dane dotyczące lokalizacji i oddziaływania poszczególnych punktowych źródeł zanieczyszczeń zostały zaczerpnięte z materiałów, takich jak mapa geośrodowiskowa Polski w skali 1:50 000, wyniki ankiet rozsyłanych do organów administracji samorządowej (w ramach realizacji aPWŚK i aPGW), wyniki monitoringu PSH oraz dane na temat presji w regionach uzyskanych z rzgw.

Punktowe źródła zanieczyszczeń analizowano głównie pod kątem ich wpływu na stan chemiczny JCWPd. W większości przypadków, ze względu na małą powierzchnię obiektów punktowych i związaną z nimi emisję zanieczyszczeń w stosunku do powierzchni JCWPd, nie uznano ich za istotny czynnik sprawczy pogarszania się stanu chemicznego JCWPd. Szczegółowo analizowano rozmieszczenie i potencjalne oddziaływanie punktowych ognisk zanieczyszczeń na obszarach gdzie główny użytkowy poziom wodonośny posiada izolację typu „a” (poziom wodonośny na głębokości od 0 do 15 m) oraz w strefach gdzie wykazano wrażliwość wysoką lub bardzo wysoką. Skutkiem zanieczyszczenia wód podziemnych, zwłaszcza w rejonach silnie zurbanizowanych i wykorzystywanych gospodarczo, jest ich słaby stan chemiczny objawiający się głównie niską wartością pH (spowodowany między innymi zrzutem kwaśnych wód kopalnianych), obecnością lekkich węglowodorów, lokalnie występującymi podwyższonymi stężeniami metali ciężkich oraz zmianą typu chemicznego wód, które przejawia się w podwyższonych stężeniach jonów: sodowych, potasowych, chlorkowych, azotanowych i siarczanowych.

Rozmieszczenie składowisk komunalnych na JCWPd na obszarze dorzecza Łaby przedstawiono na rysunku 11.

Rysunek 11. Rozmieszczenie składowisk komunalnych na JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

2.3.2. Rozproszone źródła zanieczyszczeń/presji

Głównymi czynnikami sprawczymi rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń mogą być między innymi:

- 1) rolnictwo (zwłaszcza zanieczyszczenia azotanami i fosforami pochodzenia rolniczego);
- 2) depozycja zanieczyszczeń chemicznych z atmosfery,
- 3) ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji sanitarnej.

Rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń mają negatywny wpływ na stan chemiczny wód podziemnych. Podwyższone stężenia związków azotu przedostających się do wód podziemnych są wynikiem braku kanalizacji lub nieuszczelnej podziemnej infrastruktury technicznej na terenach zurbanizowanych, stosowania nawozów mineralnych i naturalnych na terenach rolnych.

2.3.3. Pobory wody

Obszar dorzecza Łaby jest terenem o bardzo słabo odczuwalnej presji związanej z poborem wód podziemnych. Dostępne do zagospodarowania zasoby wód podziemnych są eksploatowane zaledwie w około 3% (dokładne wartości nie są możliwe do ustalenia w związku z tym, że dla JCWPd 106, 122 i 138 nie podano informacji o poborach). Całość poboru (rejestrowanego w 2011 r.) w ilości 130 tys. m³ na rok przeznaczana jest dla zaopatrzenia ludności w wodę i dla bardzo słabo rozwiniętego tu przemysłu (tylko w rejonie Kudowy Zdroju). Nie prowadzi się żadnych odwodnień kopalnianych. Z eksploatacją wód podziemnych związane jest występowanie niewielkich lejów depresji o zasięgu ograniczonym jedynie do bezpośredniego sąsiedztwa ujęć. Nie odnotowuje się tu żadnych lejów depresyjnych w skali regionalnej. Nie przewiduje się również znaczącego zwiększenia eksploatacji wód podziemnych i w związku z tym niewielka presja (praktycznie jej brak) związana z poborami utrzyma się na tym samym poziomie.

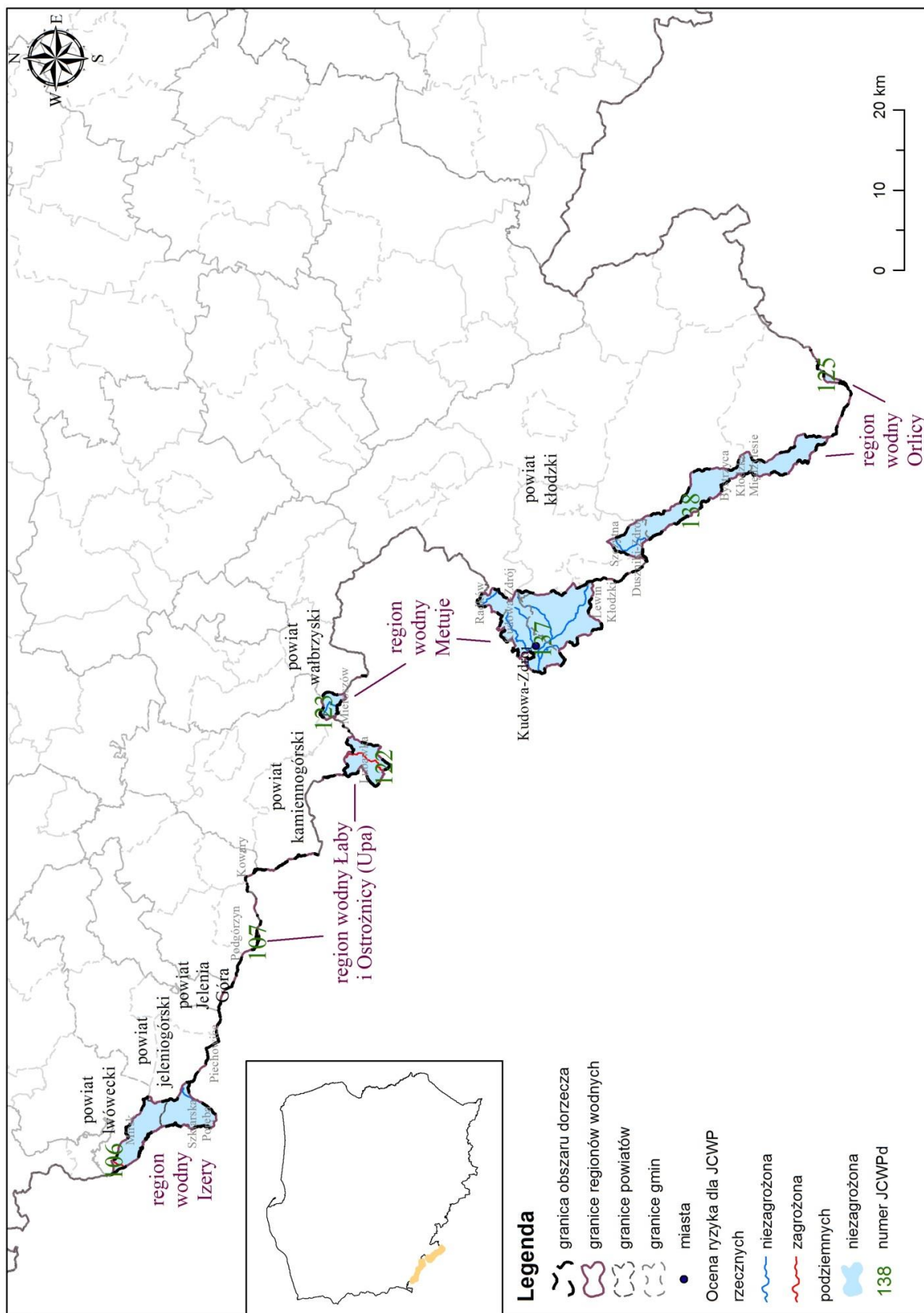
2.4. Ocena wpływu na stan wód podziemnych

Podczas oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wzięto pod uwagę praktycznie wszystkie elementy mające znaczenie dla oceny stanu wód podziemnych, zarówno ilościowego, jak i chemicznego. Pierwszym krokiem było przeanalizowanie występujących presji antropogenicznych, ich identyfikacja i ocena wpływu na stan ilościowy i chemiczny JCWPd. Elementem decydującym o wielkości zagrożenia wód podziemnych zanieczyszczeniem był, przede wszystkim, sposób użytkowania terenu i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczeń. W kolejnym etapie przeanalizowano warunki hydrogeologiczne w poszczególnych JCWPd ze względu na naturalną odporność systemu hydrogeologicznego na zanieczyszczenia. W tym przypadku zagrożenie wód podziemnych zanieczyszczeniami pochodzenia antropogenicznego zależy między innymi od głębokości występowania warstw wodonośnych, stopnia izolacji od powierzchni terenu (np. przez utwory słabo przepuszczalne). W następnym, ostatnim etapie oceny porównano wcześniej uzyskane dane z wynikami monitoringu wód podziemnych w JCWPd, które stanowiły wskaźnik wpływu presji na stan wód podziemnych. Na tym etapie wykorzystano, zarówno wyniki monitoringu stanu ilościowego, jak i wyniki monitoringu stanu chemicznego. Na obszarze dorzecza Łaby znajduje się 7 JCWPd, z tego 5 w całości o numerach: 106, 122, 123, 137 i 138 oraz fragmenty 2 JCWPd o numerach: 107 i 125. Stan ilościowy i chemiczny JCWPd został określony jako dobry. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzono, że na obszarze dorzecza Łaby nie występują JCWPd zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Wyniki analizy ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych przez JCWPd i JCWP na obszarze dorzecza Łaby zamieszczono na rysunku 12 i w tabeli 9.

Tabela 9. Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych w JCWPd

Lp.	Kod JCWPd	Nazwa lub numer JCWPd	Dorzecze	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	PLGW5000106	106	Łaba	niezagrożona
2	PLGW6000107	107	Łaba	niezagrożona
3	PLGW5000122	122	Łaba	niezagrożona
4	PLGW5000123	123	Łaba	niezagrożona
5	PLGW6000125	125	Łaba	niezagrożona
6	PLGW5000137	137	Łaba	niezagrożona
7	PLGW5000138	138	Łaba	niezagrożona

Rysunek 12. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

3. WYKAZY OBSZARÓW CHRONIONYCH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 113 UST. 4 USTAWY – PRAWO WODNE WRAZ Z GRAFICZNYM PRZEDSTAWIENIEM PRZEBIEGU ICH GRANIC ORAZ OKREŚLENIEM PODSTAW PRAWNYCH ICH UTWORZENIA

Rejestr wykazów obszarów chronionych tworzony jest na podstawie art. 113 ustawy – Prawo wodne. Artykuł ten obliguje do utworzenia rejestru wykazów obszarów chronionych zawierających wykazy:

- 1) JCW, przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, o których mowa w art. 49b ust. 3 ustawy – Prawo wodne;
- 2) obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym;
- 3) JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
- 4) obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych;
- 5) obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- 6) obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

W Polsce pierwszy rejestr wykazów obszarów chronionych został sporządzony w 2003 r. Od tego czasu jest on poddawany przeglądowi i uaktualniany. Jego ostatnia aktualizacja miała miejsce w 2013 r. Rodzaje obszarów chronionych zostały opisane poniżej:

OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY SIEDLISK LUB GATUNKÓW, USTANOWIONYCH W USTAWIE O OCHRONIE PRZYRODY, DLA KTÓRYCH UTRZYMANIE LUB POPRAWA STANU WÓD JEST WAŻNYM CZYNNIKIEM W ICH OCHRONIE

Analizowany rejestr obszarów chronionych obejmuje wyłącznie obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków silnie związanych z wodami. Tereny te objęte są formami ochrony wynikającymi z ustawy o ochronie przyrody.

Spośród tych obszarów wyróżnia się należące do sieci Natura 2000: OSO oraz OZW, utworzone na mocy:

- 1) rozporządzenia OSO;
- 2) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U.z 2014 r. poz. 1713).

Na obszarze dorzecza Łaby występuje dziewięć OZW: PLH020004 Góry Stołowe, PLH020006 Karkonosze, PLH020014 Torfowisko pod Zieleńcem, PLH020038 Góry Kamienne, PLH020039 Grodczyn i Homole koło Dusznik, PLH020047 Torfowiska Gór Izerskich, PLH020060 Góry Orlickie, PLH020061 Dzika Orlica, PLH020083 Dolina Bysztrzycy Łomnickiej, które zajmują powierzchnię 62 855,6 ha oraz cztery OSO: PLB020006 Góry Stołowe, PLB020007 Karkonosze, PLB020009 Góry Izerskie, PLB020010 Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie, które zajmują powierzchnię 90 299,7 ha.

Oprócz obszarów należących do sieci Natura 2000 rejestr obejmuje obszary, których utworzenie reguluje ustawa o ochronie przyrody. Są to: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu.

Spośród obszarów chronionych zależnych od wód, na obszarze dorzecza Łaby zlokalizowane są dwa rezerwy przyrody: Torfowisko pod Zieleńcem i Torfowisko Doliny Izery, jeden park narodowy – Park Narodowy Gór Stołowych oraz dwa obszary chronionego krajobrazu: Góry Bystrzyckie i Orlickie oraz Zawory.

Graficzne odwzorowanie położenia wyżej wymienionych obszarów chronionych przedstawione zostało na rysunku 13, zaś ich zestawienie zawarto w tabeli 10.

Informacje dotyczące podstaw prawnych utworzenia danego obszaru chronionego zostały przedstawione w załączniku nr 1 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911).

Tabela 10. Wykaz obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie na obszarze dorzecza Łaby

Typ obszaru chronionego	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Obszar dorzecza	Region wodny	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Kod JCWP	Powierzchnia obszaru chronionego [ha]	Przedmioty ochrony obszaru chronionego zależne od wód
Rezerwat przyrody	REZ1246	Torfowisko pod Zieleńcem	obszar dorzecza Łaby	region wodny Orlicy	Wrocław	PLRW500049 617	230.5	Torfowisko.
Rezerwat przyrody	REZ1282	Torfowiska Doliny Izery	obszar dorzecza Łaby	region wodny Izery	Wrocław	PLRW500039 67	534.0	Torfowiska, rzeka, strumienie.
Park narodowy	PNGS	Park Narodowy Gór Stołowych	obszar dorzecza Łaby	region wodny Metuje	Wrocław	PLRW500049 423 PLRW500049 449 PLRW500049 469	6333.7	Różnorodność biologiczna, kompleks ekosystemów, siedliska gatunków. W szczególności: źródła, cieki, sztuczny zbiornik, torfowiska wysokie, torfowiska przejściowe, podmokłe łąki bagienne, łągi, flora i fauna ekosystemów wodno-biotnych.
OSO Natura 2000	PLB020006	Góry Stołowe	obszar dorzecza Łaby	region wodny Metuje	Wrocław	PLRW500049 423 PLRW500049 449 PLRW500049 469	19816.7	Ciconia nigra (łąg.), Crex crex (łąg.).
OSO Natura 2000	PLB020007	Karkonosze	obszar dorzecza Łaby	region wodny Izery	Wrocław	PLRW500049 889	18578.4	Cinclus cinclus (łąg.), Luscinia svecica (łąg.), Motacilla cinerea (łąg.), Tetrao tetrix tetrix, Tetrao urogallus
OSO Natura 2000	PLB020009	Góry Izerskie	obszar dorzecza Łaby	region wodny Izery	Wrocław	PLRW500039 67 PLRW500049 889	20346.7	Tetrao tetrix tetrix

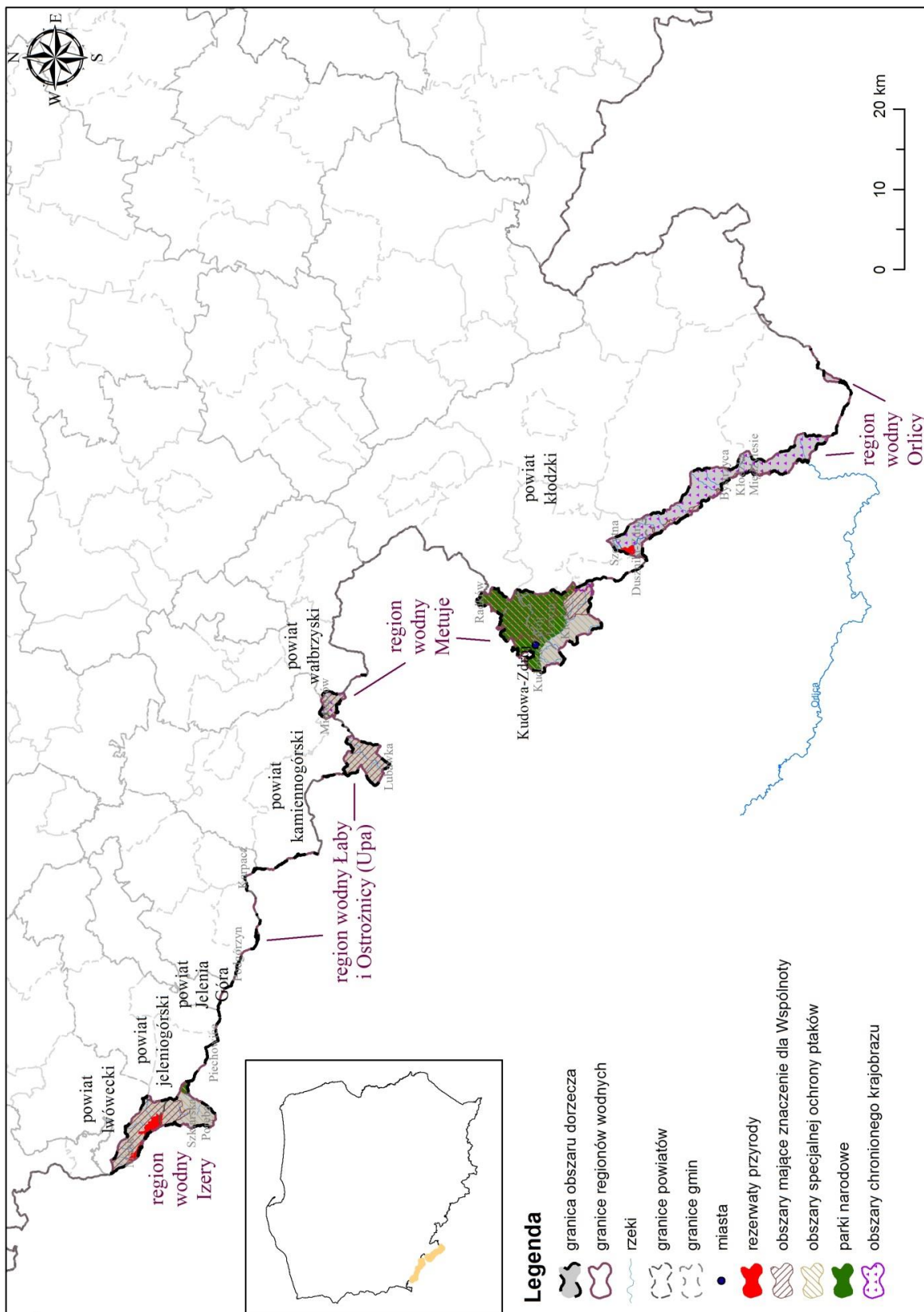

OSO Natura 2000	PLB020010	Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie	obszar dorzecza Łaby	region wodny Łaby i Ostrożnicy (Upa)	Wrocław	PLRW500049 2229 PLRW500049 4129	31577.9	Ciconia nigra (łęg.), Crex crex (łęg.)
OZW Natura 2000	PLH020004	Góry Stołowe	obszar dorzecza Łaby	region wodny Metuje	Wrocław	PLRW500049 423 PLRW500049 449 PLRW500049 469	10983.6	siedl. 6430, siedl. 7110, siedl. 7140, siedl. 7230, siedl. 91D0, siedl. 91E0, Lutra lutra, Cottus gobio, Lampetra planeri, Maculinea nausithous, Maculinea teleius
OZW Natura 2000	PLH020006	Karkonosze	obszar dorzecza Łaby	region wodny Izery	Wrocław	PLRW500049 889	18204.9	siedl. 3110, siedl. 6430, siedl. 7110, siedl. 7140, siedl. 7150, siedl. 7230, siedl. 91D0, siedl. 91E0, Pedicularis sudetica, Bombina bombina, Cottus gobio, Maculinea nausithous
OZW Natura 2000	PLH020014	Torfowisko pod Zielenicem	obszar dorzecza Łaby	region wodny Orlicy	Wrocław	PLRW500049 617	225.8	siedl. 7110, siedl. 7120, siedl. 7140, siedl. 7150, siedl. 91D0, Drepanocladus vernicosus
OZW Natura 2000	PLH020038	Góry Kamienne	obszar dorzecza Łaby	region wodny Łaby i Ostrożnicy (Upa), Metuje	Wrocław	PLRW500049 2229 PLRW500049 4129	24098.9	siedl. 3260, siedl. 6410, siedl. 6430, siedl. 7140, siedl. 7230, siedl. 91D0, siedl. 91E0, Lutra lutra, Lycaena dispar, Maculinea nausithous, Maculinea teleius
OZW Natura 2000	PLH020039	Grodzcin i Homole koło Dusznik	obszar dorzecza Łaby	region wodny Metuje	Wrocław	PLRW500049 469	287.9	siedl. 6430, siedl. 7140, siedl. 7230, siedl. 91E0, Phengaris nausithous, Phengaris teleius
OZW Natura 2000	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	obszar dorzecza Łaby	region wodny Izery	Wrocław	PLRW500039 67 PLRW500049 889	4765.0	siedl. 6430, siedl. 7110, siedl. 7120, siedl. 7140, siedl. 91D0, Lutra lutra
OZW Natura 2000	PLH020060	Góry Orlickie	obszar dorzecza Łaby	region wodny Metuje, Orlicy	Wrocław	PLRW500049 469 PLRW500049 617	2798.1	siedl. 6430, siedl. 7230, siedl. 91E0, Cottus gobio, Maculinea nausithous, Maculinea teleius

OZW Natura 2000	PLH020061	Dzika Orlica	obszar dorzecza Łaby	region wodny Orlicy	Wrocław	PLRW500049 617	539.7	siedl. 3220, siedl. 3260, siedl. 3270, siedl. 6430, siedl. 7120, siedl. 7140, siedl. 91D0, siedl. 91E0, Castor fiber, Lutra lutra, Cottus gobio, Lampetra planeri, Lycaena dispar, Ophiogomphus cecilia, Phengaris nausithous, Phengaris teleus
OZW Natura 2000	PLH020083	Dolina Bystrzycy Łomnickiej	obszar dorzecza Łaby	region wodny Orlicy	Wrocław	PLRW500049 617	951.7	siedl. 6430, siedl. 7140, siedl. 91D0, siedl. 91E0, Lutra lutra, Lycaena dispar, Maculinea nausithous
Obszar Chronionego Krajobrazu	OCHK108	Góry Bystrzyckie i Orlickie	obszar dorzecza Łaby	region wodny Metuje, Orlicy	Wrocław	PLRW500049 469 PLRW500049 617	23064.1	Kompleks ekosystemów w tym: jeziora, małe zb. wodne, cieki, siedliska przyrodnicze 6430, 7110, 7120, 7140, 7150, 7230, 91D0, 91E0 i in.
Obszar Chronionego Krajobrazu	OCHK335	Zawory	obszar dorzecza Łaby	region wodny Metuje	Wrocław	PLRW500049 4129	1015.5	Kompleks ekosystemów w tym: jeziora, małe zb. wodne, cieki, siedliska przyrodnicze 91E0 i in.

Rysunek 13. Graficzne przedstawienie granic obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, na obszarze dorzecza Łaby

JCW, PRZEZNACZONE DO POBORU WODY NA POTRZEBY ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA, O KTÓRYCH MOWA W ART. 49B UST. 3 USTAWY – PRAWO WODNE

Wody, które są wykorzystywane do zaopatrywania ludności w wodę do spożycia, lub wody, które mogą być wykorzystywane w tym celu, muszą spełniać wymagania dotyczące jakości wody wyznaczone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. Nr 204 poz. 1728) oraz określone w rozporządzeniu o wodzie do spożycia. Jako obszary przeznaczone do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wyznaczane są obszary obejmujące JCWP i JCWPd. Wytypowane obszary objęte są ochroną w celu zapobieżenia pogarszaniu się jakości pobieranej wody i co za tym idzie zminimalizowania potrzeby jej uzdatniania. Do ochrony wyznaczane są JCW wykorzystywane do poboru wody przeznaczonej do spożycia, dostarczające średnio więcej niż 10m³ na dobę lub służące więcej niż 50 osobom, a także JCW, które są przewidywane do poboru wody w przyszłości. Sporządzenie wykazu tych obszarów leży w kompetencjach dyrektorów rzgw.

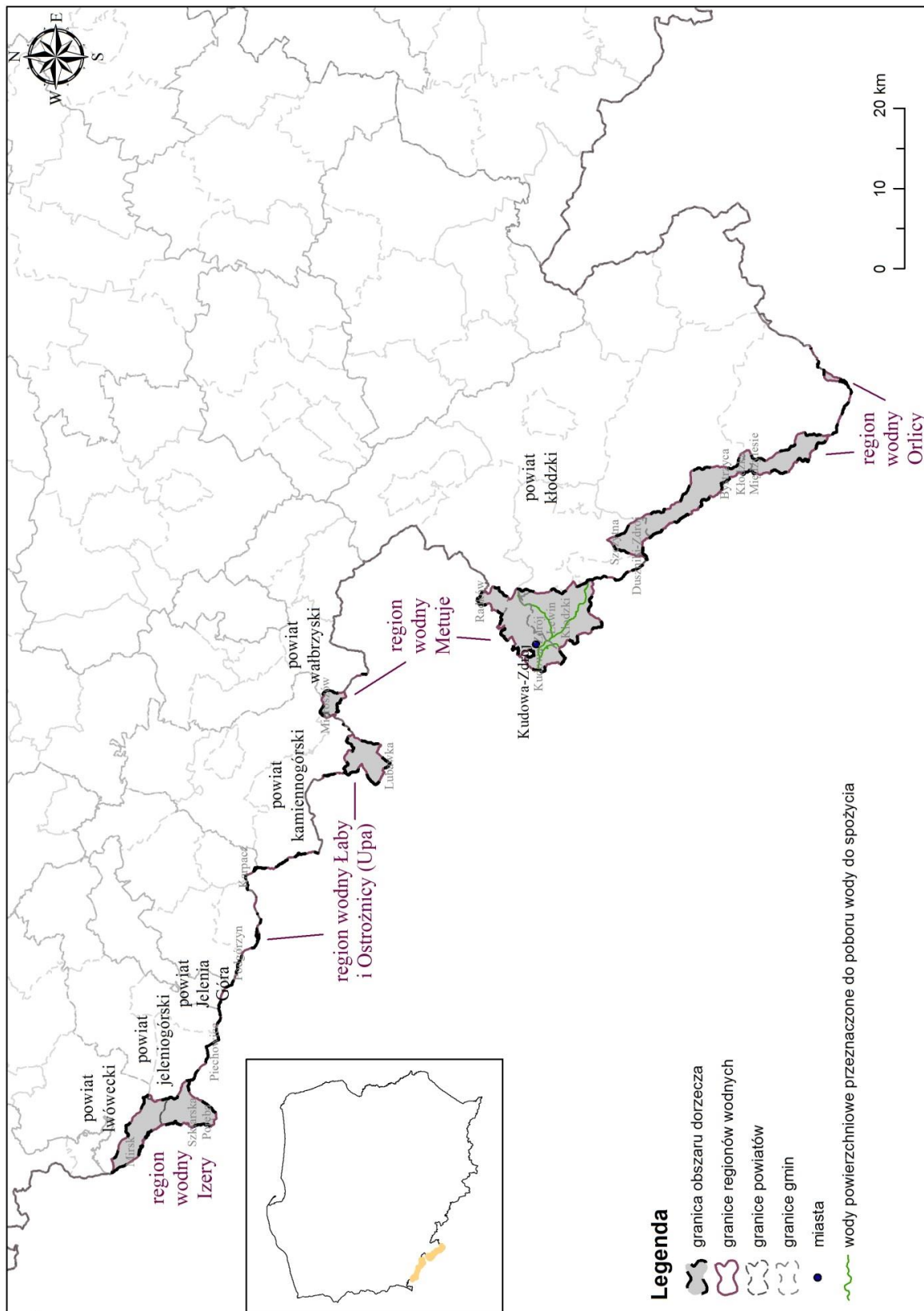
Na obszarze dorzecza Łaby wytypowano i umieszczono w rejestrze wykazów obszarów chronionych 1 JCWP oraz 2 JCWPd przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Graficzne przedstawienie wykazów JCWP i JCWPd przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia zaprezentowano w tabelach 11 i 12 oraz na rysunkach 14 i 15.

Tabela 11. Wykaz JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

rzgw	Obszar dorzecza	Region wodny	Zlewnia bilansowa	Kod JCWP	Nazwa JCWP	JCW dostarczająca średnio powyżej 100m ³ wody na dobę (tak lub nie)
Wrocław	Łaby	Metuje	Łaba	PLRW500049469	Szybka	tak

Rysunek 14. Graficzne przedstawienie wód powierzchniowych, przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, na obszarze dorzecza Łaby

Rysunek 15. Graficzne przedstawienie wód podziemnych, przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, na obszarze dorzecza Łaby

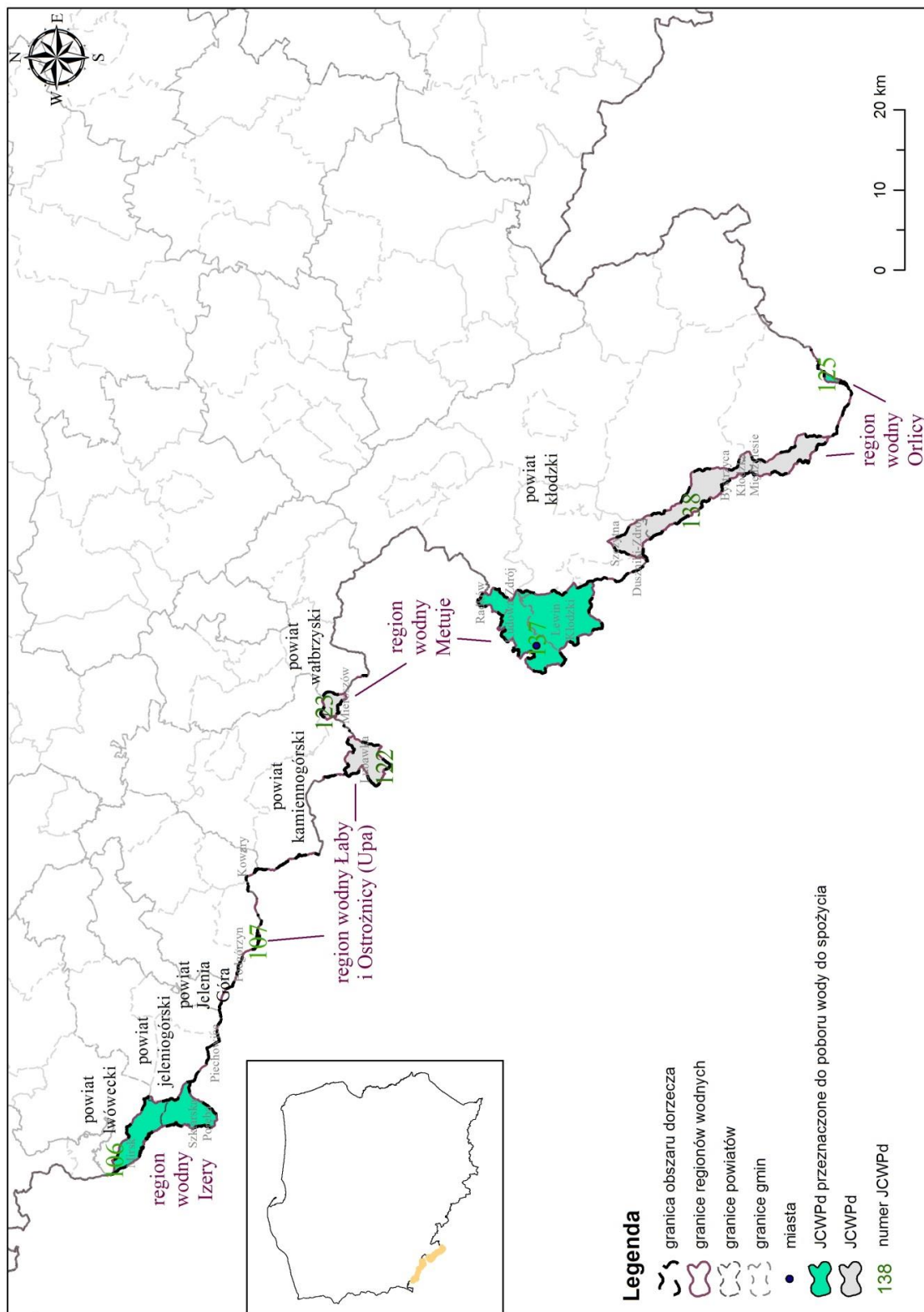

Tabela 12. Wykaz JCWPd przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

Kod JCWPd	JCW dostarczająca średnio powyżej 100 m ³ wody na dobę (tak/nie)
PLGW5000137	tak
PLGW5000106	nie

OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY GATUNKÓW ZWIERZĄT WODNYCH O ZNACZENIU GOSPODARCZYM

W ramach rejestru wykazów obszarów chronionych zawierających wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, w Polsce nie wyznaczono obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym. Brak jest szczegółowych regulacji w zakresie ustalania sposobu wyznaczania przedmiotowych obszarów.

JCW PRZEZNACZONE DO CELÓW REKREACYJNYCH, W TYM KĄPIELISKOWYCH

Zgodnie z ustawą – Prawo wodne, przez kąpielisko rozumie się wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych, wykorzystywany przez dużą liczbę osób kąpiących się. Kąpielisko musi być ujęte w uchwale rady gminy w sprawie wykazu kąpielisk. Ustawa – Prawo wodne wymienia również inną formę przeznaczoną do celów rekreacyjnych – miejsce wykorzystywane do kąpeli. W odróżnieniu od kąpieliska jest to wydzielony i oznakowany fragment wód wykorzystywany do kąpeli, jednak niewyznaczony formalnie przez uchwałę rady gminy. Do rejestru obszarów chronionych włączane są wyłącznie kąpieliska. Ewidencję kąpielisk oraz jej aktualizację prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta w zależności od jednostki rejestrującej kąpielisko.

Na obszarze dorzecza Łaby nie wyznaczono żadnych JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

OBSZARY WRAŻLIWE NA EUTROFIZACJĘ WYWOŁANĄ ZANIECZYSZCZENIAMI POCHODZĄCYMI ZE ŹRÓDEŁ KOMUNALNYCH

W związku z podpisaniem Traktatu między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi UE) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczącego przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej do UE podpisanego w Atenach w dniu 16 kwietnia 2003 r. (Dz.Urz. UE L 236 z 23.09.2003, str. 17, z późn. zm.) konieczne było wyznaczenie na terytorium Polski obszarów wrażliwych na eutrofizację spowodowaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Ze względu na położenie w 99,7% w zlewisku Morza Bałtyckiego, całe terytorium Polski zostało uznane za obszar wrażliwy na eutrofizację.

Działania w zakresie gospodarki komunalnej wdrażane są za pomocą KPOŚK opracowanego w 2003 r. i jego kolejnych aktualizacji:

- 1) KPOŚK zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r.;
- 2) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 7 czerwca 2005 r.;
- 3) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r. (obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie ogłoszenia krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz jego dwóch aktualizacji (M.P. Nr 58, poz. 775);
- 4) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. (obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. poz. 589),
- 5) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 21 kwietnia 2016 r.

KPOŚK służy realizacji i monitoringowi osiągania celów ustalonych w zakresie gospodarki komunalnej. KPOŚK ma na celu identyfikację faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowanie ich realizacji w taki sposób, aby Polska wywiązała się ze zobowiązań traktatowych wynikających z wdrażania przepisów wspólnotowych dotyczących oczyszczania ścieków komunalnych.

W związku z tym, że zasięg obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego obejmuje terytorium całej Polski, mapa wykazu obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego nie została załączona.

OBSZARY NARAŻONE NA ZANIECZYSZCZENIA ZWIĄZKAMI AZOTU, POCHODZĄCYMI ZE ŹRÓDEŁ ROLNICZYCH

OSN stanowią obszary, z których mają miejsce spływy do wód powierzchniowych lub podziemnych uznanych za wody wrażliwe. Według rozporządzenia OSN za wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, uznaje się wody zagrożone zanieczyszczeniem (których zawartość azotanów wynosi od 40 do 50 mg/l i wykazuje tendencję wzrostową) oraz wody zanieczyszczone (zawierające lub mogące zawierać ponad 50 mg/l azotanów).

Przepisy dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego znajdują się w:

- 1) ustawie – Prawo wodne;
- 2) ustawie – POŚ;
- 3) ustawie o nawozach i nawożeniu;
- 4) rozporządzeniu OSN,
- 5) rozporządzeniu o programach działań na OSN,
- 6) rozporządzeniu o nawozach,
- 7) 9 rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć
- 8) 10 rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego.

W Polsce wyznaczono dla pierwszego okresu wdrażania (2004 - 2007) 21 obszarów OSN, obejmujących 2% powierzchni kraju, a dla drugiego okresu (2008 - 2011) – 19 OSN obejmujących 1,49% powierzchni kraju.

Podstawą wyznaczenia OSN były:

- 1) ocena zanieczyszczenia wód azotanami, dokonana na podstawie wyników monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, realizowanego zgodnie z programami GIOŚ;
- 2) ustalenia zakresu wpływu działalności rolniczej na jakość wód dokonane na podstawie rozpoznania i oszacowania wielkości i rodzaju produkcji rolniczej oraz na podstawie analizy warunków środowiskowych, obejmujących: klimat, warunki hydrogeologiczne, rodzaj i zasobność gleb w składniki pokarmowe (azot i fosfor), ukształtowanie terenu, uwarunkowania charakteryzujące zlewnię, z której spływają zanieczyszczenia do wód.

OSN umocowane zostały prawnie za pomocą 11 rozporządzeń dyrektorów poszczególnych rzgw, wydanych w większości w końcu 2003 r. i w I kwartale 2004 r., które w drugim okresie zastąpione zostały 12 rozporządzeniami, wydanymi na początku 2008 r. Rozporządzenia dyrektorów rzgw dotyczące określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód należy ograniczyć zostały ogłoszone jako akty prawa miejscowego w dziennikach urzędowych poszczególnych województw. Dla wszystkich OSN opracowane zostały programy działań, wprowadzone w życie również rozporządzeniami dyrektorów rzgw, opublikowanymi w dziennikach urzędowych poszczególnych województw. Do najistotniejszych działań planowanych do realizacji w ramach programów, w okresie 4 lat, należą przede wszystkim: działania wynikające z zasad dobrej praktyki rolniczej oraz zadań inwestycyjnych (np. budowa zbiorników i płyt do gromadzenia i przechowywania nawozów naturalnych), edukacja osób prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie obowiązywania prawa i zasad dobrej praktyki rolniczej, pomoc organizacyjna i techniczna w realizacji inwestycji ochrony wód w gospodarstwach, doradztwo rolne w tworzeniu planów nawozowych w gospodarstwach, kontrola realizacji zadań wynikających z programów działania, monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych w OSN, w celu oceny efektów realizacji programów działań.

W okresie styczeń-czerwiec 2012 r. wszystkie rzgw dokonały kolejnej weryfikacji OSN, między innymi na podstawie sporządzonej oceny presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych. Konsekwencją weryfikacji było zwiększenie powierzchni OSN z 4 630,47 km² (1,48% powierzchni Polski) do 13 935,06 km² (4,46% powierzchni kraju). Na obszarze kraju ustanowionych zostało 48 obszarów OSN.

Następnie w latach 2015 – 2016 realizując zobowiązanie stopniowego zwiększania powierzchni OSN w Polsce, mając na uwadze konieczność uwzględnienia zasady przezroczności w procesie wyznaczania wód wrażliwych i OSN, pierwotnie wyznaczone OSN zostały rozszerzone o dodatkowe obszary o zidentyfikowanej presji rolniczej.

Ostatecznie w okresie 2012-2016 w Polsce wyznaczono 94 OSN o łącznej powierzchni 21756,10 km², co stanowi 6,96% powierzchni kraju.

Na obszarze dorzecza Łaby nie wyznaczono OSN.

3.1. Wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 3 pkt 1a ustawy – Prawo wodne

Substancje priorytetowe są to substancje, stanowiące szczególne zagrożenie dla środowiska wodnego. Wśród nich wyróżniono grupę substancji niebezpiecznych, czyli substancji, które powodują znaczne ryzyko ze względu na trwałość, toksyczność, bioakumulację, małą podatność na degradację i ryzyko dla zdrowia ludzi.

Jako jeden z celów środowiskowych dla wszystkich JCW wskazuje się dążenie przez wszystkie państwa członkowskie UE do stopniowego redukcji zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi i zaprzestania lub stopniowego eliminowania emisji, zrzutów i strat niebezpiecznych substancji priorytetowych. Zgodnie z art. 113 ust. 3 pkt 1a) ustawy – Prawo wodne podczas opracowania dokumentacji planistycznej, uwzględnia się, sporządzane przez dyrektorów rzgw dla poszczególnych regionów wodnych wykazy wielkości emisji i stężeń:

- 1) substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 381 ust. 2 ustawy – Prawo wodne,
- 2) innych substancji, niż wskazane w pkt 1., powodujących zanieczyszczenie
- dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

Celem sporządzenia takich wykazów jest zidentyfikowanie przedmiotowych substancji, wskazanie źródeł ich emisji do środowiska oraz określenie obszarów, na których ich występowanie jest największe i gdzie mogą przyczynić się do wystąpienia zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych.

W związku z powyższym dyrektorzy wszystkich rzgw sporządzili przedmiotowe wykazy dla zarządzanych przez siebie regionów. Na ich podstawie powstał wykaz wielkości stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości – przedstawiony w załączniku nr 1 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby w części A oraz ocena bieżącego znaczenia substancji priorytetowych – przedstawiona w załączniku nr 1 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby w części B. Na obszarze dorzecza Łaby nie zidentyfikowano zakładów odprowadzających substancje priorytetowe do wód w latach 2010-2011.

Wykaz stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości. Wyniki badań PMS (uprzednio zestawione przez rzgw w swoim wykazie) wykorzystane przy tworzeniu wykazu dla dorzecza pochodzą z lat 2010-2011. W sytuacji, gdy w danym ppk substancja była badana zarówno w 2010, jak i w 2011 r., pod uwagę brane były dane nowsze. Wykaz zawiera przede wszystkim informacje na temat średniorocznych stężeń substancji priorytetowych zbadanych w poszczególnych ppk oraz informacje dotyczące lokalizacji poszczególnych ppk, to jest informacje o JCW, na której punkt się znajduje, współrzędne punktu czy dane na temat zlewni bilansowej. Dzięki temu możliwe jest przestrzenne zlokalizowanie miejsc, w których substancje priorytetowe mogą stanowić zagrożenie dla stanu wód na obszarze dorzecza. Średnioroczne stężenia poszczególnych substancji zostały porównane z średniorocznymi normami.

Przekroczenia poszczególnych norm zostały oznaczone w wykazach kolorem czerwonym. W celu wskazania substancji stanowiących szczególny problem w dorzeczu Łaby, wykonano ranking substancji priorytetowych na podstawie danych z monitoringu. Sporządzony został w 3 etapach:

etap 1 – wyznaczenie częstości występowania przekroczeń średniorocznych wartości środowiskowych norm jakości (wyrażonej w procentach) w stosunku do wykonanej liczby oznaczeń poszczególnych substancji we wszystkich punktach monitoringowych i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej;

etap 2 – wyznaczenie częstości występowania (wyrażonej w procentach) poszczególnych substancji w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń we wszystkich punktach monitoringowych i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej;

etap 3 – naniesienie na listę rankingową substancji, które nie zostały sklasyfikowane w 1 i 2 etapie – czyli substancji, które we wszystkich badanych punktach występowały poniżej granicy wykrywalności, bądź nie były w ogóle badane.

W sporządzonym rankingu pod pojęciem „występowanie” należy rozumieć oznaczone średnioroczne stężenia danej substancji większe niż granica wykrywalności wyznaczona dla stosowanej procedury analitycznej, ale nieprzekraczające maksymalnych i średnich wartości środowiskowych norm jakości. Na obszarze dorzecza Łaby notowano przekroczenia niklu i jego związków, oraz ołowiu i jego związków.

4. MAPA SIECI MONITORINGU, WRAZ Z PREZENTACJĄ PROGRAMÓW MONITORINGOWYCH

Polska jest zobligowana do utworzenia programów monitoringu, mających na celu ustalenie spójnego i całościowego przeglądu stanu wód na każdym obszarze dorzecza.

Monitoring stanu wód prowadzony jest zgodnie z następującymi formami:

- 1) monitoring diagnostyczny, który pozwala między innymi na zebranie informacji w celu:
  - a) uzupełnienia i zatwierdzenia oceny wpływu oddziaływań antropogenicznych na stan wód,
  - b) zaprojektowania przyszłych programów monitorowania,
  - c) oceny długoterminowych zmian w warunkach naturalnych oraz zmian spowodowanych działalnością człowieka;
- 2) monitoring operacyjny, który ma na celu ustalenie stanu części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych oraz ocenę zmian w zakresie stanu tej części wód w wyniku podjętych programów działań;
- 3) monitoring badawczy, który prowadzony jest w przypadkach wystąpienia przekroczeń norm parametrów jakości wody, dla których nie zidentyfikowano źródła zanieczyszczeń lub do określenia wielkości i oceny wpływu incydentalnych zanieczyszczeń oraz tam gdzie monitoring diagnostyczny wykazuje, że cele środowiskowe mogą nie zostać osiągnięte, a nie został ustanowiony tam monitoring operacyjny;
- 4) monitoring obszarów chronionych, który ma charakter uzupełniający do monitoringu stanu JCWP.

W przypadku wód podziemnych wyróżniamy następujące formy:

- 1) monitoring stanu chemicznego:
  - a) monitoring diagnostyczny stanu chemicznego,
  - b) monitoring operacyjny stanu chemicznego,
  - c) monitoring badawczy stanu chemicznego,
- 2) monitoring stanu ilościowego.

W ustawie – Prawo wodne i rozporządzeniach wykonawczych zawarto odpowiednie postanowienia dotyczące monitoringu i oceny stanu wód. Przedstawione w niniejszym rozdziale informacje dotyczące zasad projektowania monitoringu i wykonywania oceny stanu wód bazują na stanie prawnym obowiązującym na koniec cyklu planistycznego 2010–2015, wraz ze wskazaniem zmian prawnych w tym okresie. Dodatkowo w rozdziale zawarto syntetyczny opis sieci monitoringu na lata 2016–2021.

Monitoring wód jest częścią funkcjonującego w Polsce monitoringu środowiska, a zasady organizacji i funkcjonowania monitoringu są zawarte w Programie PMS opracowywanym przez GIOŚ i zatwierdzanym przez Ministra Środowiska. Program ten jest wypełnieniem przepisu art. 23 ust. 3 pkt 1 ustawy o IOŚ, zgodnie z którym Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest odpowiedzialny za opracowanie wieloletnich programów PMS. Programy PMS były uchwalane od 1991 r. na okresy trzyletnie. Ostatni trzyletni program obejmował lata 2013–15. Aktualny program PMS obowiązuje w latach 2016–2020. Za wdrażanie PMS odpowiedzialni są: Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 155a ustawy – Prawo wodne badania wód powierzchniowych w zakresie elementów hydrologicznych i morfologicznych wykonuje państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna i przekazuje wyniki tych badań właściwym wioś. Każdy z wioś prowadzi obserwację elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu lub potencjału ekologicznego oraz wykonuje badania wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych. Badania i ocena stanu wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych wykonywane są przez PSH (PIG-PIB).

4.1. Wody powierzchniowe

Podstawowym celem prowadzenia monitoringu jest:

- 1) uzyskanie spójnego i kompletnego obrazu stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego na każdym obszarze dorzecza;
- 2) ocena stanu JCWP;
- 3) zakwalifikowanie JCWP do jednej z pięciu klas;
- 4) ilościowe ujęcie zmienności elementów jakości i parametrów wskaźnikowych w czasie i przestrzeni dla elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych i chemicznych.

Sieć ppk ustalana jest na podstawie aktualnego wykazu JCWP wraz z ich charakterystyką obejmującą status, typ, cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych, a także rodzaj presji

oddziałującej na JCWP. Przy projektowaniu sieci monitoringu wykorzystuje się także aktualne wykazy obszarów chronionych. Nową sieć monitoringu tworzy się przez weryfikację sieci istniejącej w poprzednim cyklu gospodarowania wodami.

Sieć ppk, na którą składają się reprezentatywne diagnostyczne i operacyjne ppk, stanowi podstawę oceny stanu JCW.

Na koniec I cyklu (w Polsce to lata 2007 - 2009) obowiązywały przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Zgodnie z nimi ocenie podlegał fitoplankton we wszystkich kategoriach wód powierzchniowych, przy czym ograniczała się ona do oceny stężenia chlorofilu a. Uwzględniały one również ocenę pozostałej flory, to jest fitobentosu i makrofitów w wodach śródlądowych. Ocenie nie podlegały natomiast takie elementy, jak makroglony i okrytozależkowe w wodach przejściowych i przybrzeżnych, oraz makrobezkręgowce bentosowe, jak również ryby, we wszystkich kategoriach wód.

W 2011 r. opublikowano rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545). Ujęto w nim multimetryczny wskaźnik oceny fitoplanktonu i rozszerzono stosowalność wskaźnika makrofitowego w rzekach. Następnie w miarę finalizowania wyników ćwiczeń interkalibracyjnych uwzględniano je w systemie oceny na mocy wytycznych GIOŚ, jeszcze przed wydaniem przygotowywane przez KE decyzji Komisji 213/480/UE z dnia 20 września 2013 r. ustanawiającej, na podstawie dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, wartości liczbowe do celów klasyfikacji w systemach monitorowania państw członkowskich będące wynikiem ćwiczenia interkalibracyjnego, i uchylającej decyzję 2008/915/WE (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego) (Dz. Urz. UE L. 266 z 08.10.2013, str. 1). – zwanej dalej „decyzją interkalibracyjną”.

Oznacza to bądź wprowadzenie nowych wskaźników, jak multimetrycznego wskaźnika fitoplanktonowego w jeziorach, wskaźników ichtiologicznych i zoobentosowych we wszystkich kategoriach wód, bądź aktualizację już stosowanych wskaźników, jak wskaźniki fitobentosowe i makrofitowe. W miarę tych zmian dokonywano ponownej oceny stanu lub potencjału ekologicznego JCWP za minione lata cyklu 2010 - 2015, tak aby ostateczna ocena uwzględniała wszystkie aktualne wskaźniki.

Na koniec cyklu 2010 - 2015 i z początkiem cyklu 2016 - 2021 wszystkie elementy biologiczne są uwzględniane w ocenie stanu lub potencjału ekologicznego. Elementy te znalazły się już w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu ekologicznego oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1482) – zwanym dalej „rozporządzeniem klasyfikacyjnym z 2014 r.”, jednak w obowiązującym rozporządzeniu klasyfikacyjnym zmieniono przepisy w zakresie parametrów fizykochemicznych (zmiany wartości progowych) i substancji priorytetowych (dodanie 11 nowych oraz zaostrzenie wymagań dla części już badanych). Zmiany w zakresie substancji priorytetowych wprowadziło również rozporządzenie monitoringowe, w którym, w stosunku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. nr 258, poz. 1550) – zwanego dalej „rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r.”, rozszerzono listę monitorowanych substancji priorytetowych. Wymienione powyżej rozporządzenia z 2016 r. stanowią będą podstawę do monitoringu i oceny stanu w cyklu 2016–2021

W zakresie elementów biologicznych jedynie wskaźnik makrobezkręgowców bentosowych w jeziorach, mimo monitorowania, nie jest jeszcze uwzględniany w ocenie, co będzie możliwe po potwierdzeniu jego statystycznej wiarygodności. Spośród wskaźników, które przeszły interkalibrację w skali europejskiej, prawie wszystkie stosowane obecnie w Polsce wskaźniki również przeszły ten proces. Pozostałe wskaźniki poddane zostaną procesowi samointerkalibracji – dotyczy to wskaźnika ichtiologicznego w rzekach. W niektórych szczególnych przypadkach możliwa jest jeszcze zmiana wartości wskaźników w bliskim czasie w związku z trwaniem procesu interkalibracji wskaźników oceny stanu lub potencjału ekologicznego bardzo dużych rzek, czy ichtiofauny jeziornej, czy poszczególnych JCW przejściowych i przybrzeżnych. Planowane jest również uzupełnienie brakujących wskaźników dla niektórych typów wód powierzchniowych, jak makrofity w jeziorach przybrzeżnych, jak również rezygnacja z niewiarygodnych wskaźników, jak makrofity w rzekach o dużej zmienności przepływu (bardzo dużych rzekach nizinnych i niektórych rzekach wyżynnych).

Wprowadzono również wskaźniki oceny elementów hydromorfologicznych, w zakresie wspierania oceny elementów biologicznych.

Wszystkie obecnie stosowane metodyki monitoringu i oceny jakości elementów biologicznych i hydromorfologicznych wód powierzchniowych opracowano zgodnie z wytycznymi KE. Granice klas stanu bardzo dobrego i dobrego oraz dobrego i umiarkowanego są zgodne z decyzją interkalibracyjną.

Monitoring diagnostyczny JCWP prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP, tak aby:

- a) uzupełnić informacje na temat rodzajów i wielkości znaczących oddziaływań antropogenicznych, na które narażone są JCWP na danym obszarze dorzecza,
  - b) potwierdzić ocenę wpływu znaczących oddziaływań, w tym antropogenicznych;
- 2) zaprojektowania przyszłych programów monitoringu;
  - 3) dokonania oceny długoterminowych zmian stanu JCWP w warunkach naturalnych;
  - 4) dokonania oceny długoterminowych zmian stanu JCWP z powodu szeroko rozumianych oddziaływań antropogenicznych;
  - 5) określenia długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń ulegających bioakumulacji w osadach lub faunie i florze.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego. Monitoring ten prowadzono się dla JCWP, gdy spełnione było przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:

- 1) w ciekach występuje znaczna zmienność przepływu wód;
- 2) powierzchnia zlewni, którą zamyka JCWP płynących, w tym wyznaczonych jako SZCW lub SCW, przekracza 2500 km²;
- 3) powierzchnia JCWP, takiej jak jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, w tym wyznaczone jako SZCW, przekracza 50 ha;
- 4) pojemność maksymalna JCWP, takiej jak sztuczny zbiornik wodny lub SZCW będąca zbiornikiem zaporowym, przekracza 10 mln m³;
- 5) dana JCWP przekracza granicę państwa lub jest zlokalizowana przy granicy państwa;
- 6) JCWP uznana jest za referencyjną;
- 7) JCWP występuje na obszarze chronionym, przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Monitoring operacyjny JCWP prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP, które uznano za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
- 2) dokonania oceny zmian stanu JCWP uznanych za zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych, wynikających z działań realizowanych w ramach programów mających na celu poprawę jakości JCWP;
- 3) obserwacji zmian objętości i natężenia przepływu w zakresie odpowiednim dla stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Wyżej wymienione rozporządzenie określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego. Monitoring ten prowadzono w JCWP, gdy zostało spełnione przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:

- 1) JCWP została uznana na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań na stan wód powierzchniowych lub monitoringu diagnostycznego za zagrożoną niespełnieniem określonych dla niej celów środowiskowych;
- 2) JCWP jest zagrożona znacznym oddziaływaniem ze strony źródła punkowego lub rozproszonego;
- 3) w JCWP występują zagrożenia wynikające ze zmian hydromorfologicznych;
- 4) do JCWP odprowadzane są substancje z listy substancji priorytetowych;
- 5) w JCWP występują źródła zanieczyszczeń pochodzących z odpadów i emisji przemysłowych;
- 6) JCWP jest zlokalizowana na OSN;
- 7) JCWP jest zlokalizowana na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych;
- 8) JCWP powinna być objęta monitoringiem zgodnie z zaleceniami wynikającymi z PGW i PWŚK;
- 9) JCWP na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań antropogenicznych na stan wód powierzchniowych i monitoringu diagnostycznego uznana jest za zagrożoną niespełnieniem celów środowiskowych, a występuje na obszarze chronionym przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Monitoring operacyjny realizowany był w odniesieniu do wszystkich JCWP, w przypadku których uznano, w wyniku przeglądu wpływu działalności człowieka lub na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego, że istnieje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych. Ponadto monitoringiem operacyjnym objęto JCW, dla których monitoring diagnostyczny wykazał przekroczenie środowiskowych norm jakości lub granic dobrego stanu dla substancji priorytetowych (grupa 4.1.) i dla substancji z grup 3.6 i 4.2.

Monitoring badawczy JCWP prowadzi się w celu:

- 1) wyjaśnienia przyczyn przekroczeń wskaźników jakości i nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla JCWP, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych monitoringu diagnostycznego i operacyjnego;
- 2) wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną JCWP, jeżeli z monitoringu diagnostycznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej JCWP nie zostaną osiągnięte i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego dla tej JCWP;
- 3) określenia wielkości i wpływów przypadkowego zanieczyszczenia;
- 4) ustalenia przyczyn wyraźnych rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego na podstawie biologicznych i fizykochemicznych elementów jakości;
- 5) zebrania dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi lub umowami międzynarodowymi.

Dodatkowo monitoring badawczy może być wykorzystywany do optymalizacji sieci monitoringu, weryfikacji presji oraz ich oddziaływania na JCWP, a także na potrzeby działań kontrolnych i inne potrzeby lokalne.

Wyniki monitoringu badawczego są wykorzystywane do opracowania programu działań naprawczych PWŚK oraz realizowania konkretnych przedsięwzięć koniecznych do usunięcia skutków przypadkowego zanieczyszczenia oraz do wypełnienia zobowiązań międzynarodowych. Monitoring badawczy nie służy ocenie stanu wód, jednak dane pochodzące z tego monitoringu mogą być wykorzystane w procedurze oceny, jeśli badawczy ppk zlokalizowany był w tym samym miejscu, co punkt reprezentatywny, a zakres badanych parametrów był zgodny z wymogami dla oceny.

Monitoring obszarów chronionych prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP występujących na obszarach chronionych;
- 2) ustalenia stopnia spełniania dodatkowych wymagań określonych dla obszarów chronionych w odrębnych przepisach;
- 3) oceny wielkości i wpływu odpowiednich znaczących oddziaływań na JCWP należące do obszarów chronionych bądź z nimi powiązane;
- 4) oceny zmian stanu JCWP występujących na obszarach chronionych, a uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, które to zmiany wynikają z działań realizowanych w ramach programów mających na celu poprawę jakości JCWP.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu obszarów chronionych. Monitoring ten prowadzono dla JCWP, gdy:

- 1) JCWP przeznaczona jest do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, jeżeli dostarcza średnio powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia,
- 2) JCWP przeznaczona jest do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- 3) JCWP zlokalizowana jest na obszarze przeznaczonym do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym,
- 4) JCWP zlokalizowana jest na obszarze narażonym na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych,
- 5) JCWP zlokalizowana jest na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i jest odbiornikiem zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych,
- 6) JCWP zlokalizowana jest na obszarze chronionym, przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla którego utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w jego ochronie

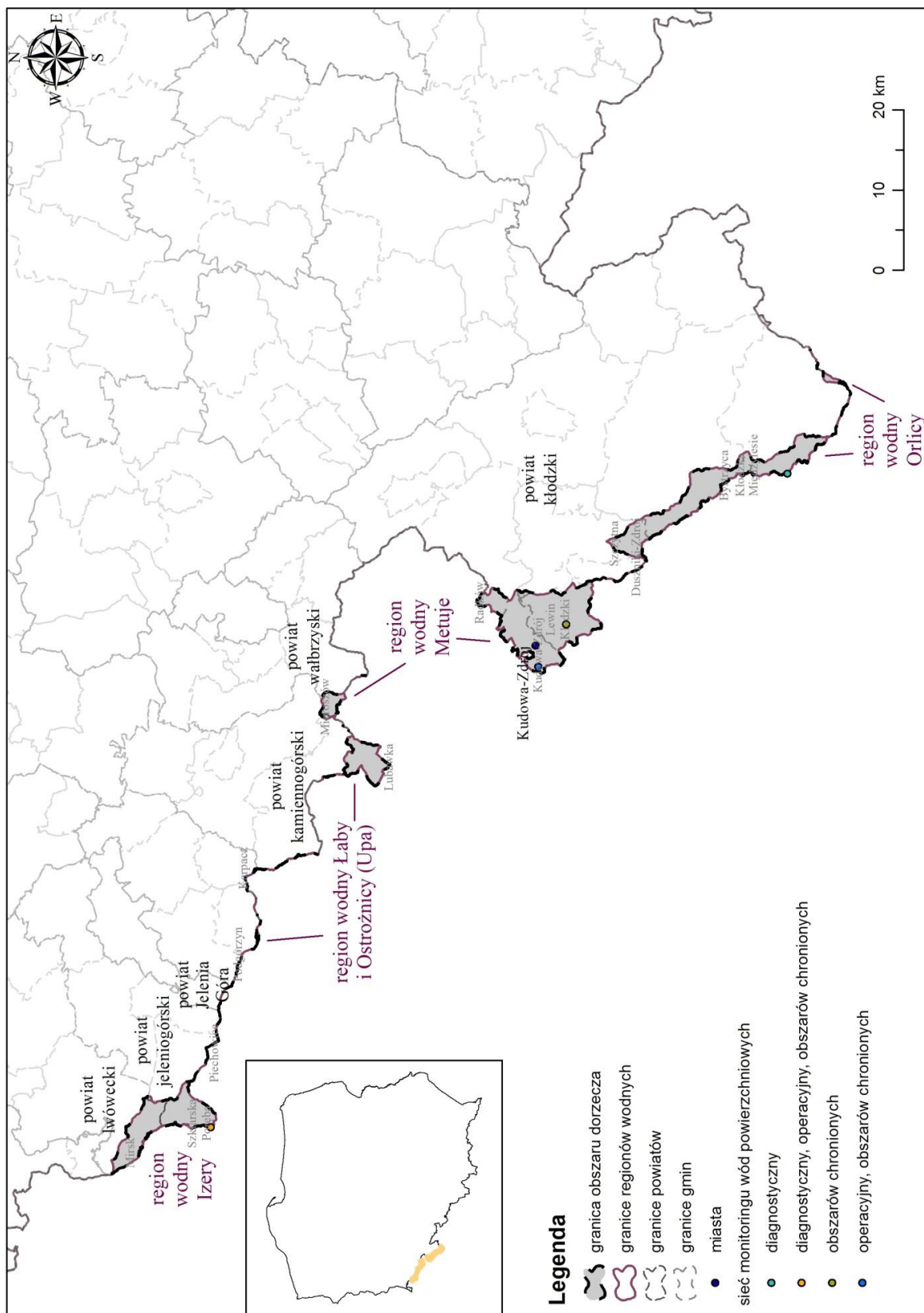
Obecnie nie wyznaczono w Polsce obszarów ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, więc monitoring takich obszarów nie był i nie jest prowadzony.

W cyklu badawczym 2010-2012 na obszarze dorzecza Łaby monitoring prowadzony był dla 3 JCWP rzecznych. Liczba punktów monitoringowych kształtowała się następująco: monitoring diagnostyczny i operacyjny – 2, monitoring operacyjny – 2. W wyżej wymienionym okresie na obszarze dorzecza Łaby nie był prowadzony monitoring badawczy.

Sieć monitoringu wód powierzchniowych na obszarze dorzecza Łaby przedstawiono na rysunku 16.

Rysunek 16. Sieć monitoringu wód powierzchniowych na obszarze dorzecza Łaby

OPIS SIECI MONITORINGU NA LATA 2016 - 2021

Monitorowanie jakości wód wynika z art. 155a ust. 2 ustawy – Prawo wodne. Programy monitoringu wód wchodzą w skład dokumentacji planistycznych dla planowania w gospodarowaniu wodami.

Częstotliwość wykonywania poszczególnych programów monitoringu jest zróżnicowana i regulowana przez rozporządzenie monitoringowe (uchwalone w 2016 r., a zatem wiążące dla cyklu planistycznego 2016–2021).

Monitoring jakości wód obejmuje następujące rodzaje monitoringu:

- 1) monitoring diagnostyczny (MD) prowadzony raz w sześcioletnim cyklu wodnym (co 6 lat); specjalnym rodzajem monitoringu diagnostycznego jest monitoring reperowy, stanowiący rozszerzenie zakresu monitoringu diagnostycznego o coroczne badanie wskaźników stanu lub potencjału ekologicznego;
- 2) monitoring operacyjny (MO) prowadzony dwa razy w sześcioletnim cyklu wodnym (co 3 lata), z wyjątkiem pomiarów zanieczyszczeń specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (co miesiąc w matrycy wodnej);
- 3) monitoring obszarów chronionych:
  - a) monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia (MOPI) – co roku w zakresie wybranych elementów chemicznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych oraz co 3 lata w zakresie stanu lub potencjału ekologicznego (MOPI_MAX),
  - b) monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych (MORE) – co trzy lata,
  - c) monitoring wód powierzchniowych występujących na OSN (MORO) – co trzy lata,
  - d) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych (MOEU) – co 3 lata;
- 4) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków o zakresie odpowiadającym monitoringowi diagnostycznemu MDna (prowadzony co 6 lat) i o zakresie odpowiadającym monitoringowi operacyjnemu MO na (w JCW uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, prowadzony co 3 lata, z wyjątkiem pomiarów służących określeniu stanu chemicznego, prowadzonych co miesiąc w matrycy wodnej);
- 5) monitoring badawczy (MB) (prowadzony zgodnie z aktualnymi potrzebami badawczymi):
  - a) monitoring badawczy intensywny (MBIN),
  - b) monitoring badawczy graniczny (MBTR).

Różne rodzaje monitoringu zaplanowane do przeprowadzenia w jednej JCWP, mogą być prowadzone w tym samym lub w różnych ppk. Z tego powodu, w tabelach i zestawieniu danych, całkowita liczba zaplanowanych ppk nie jest tożsama z liczbą zaplanowanych do monitoringu JCWP. Podobnie jest z całkowitą liczbą monitorowanych JCWP w danym typie monitoringu. Różne rodzaje monitoringu nie wykluczają się, dlatego też suma wszystkich przewidzianych programów monitoringu przewyższa sumę ppk oraz całkowitą liczbę monitorowanych JCWP.

Sieć punktów i typów monitoringu w wodach powierzchniowych została zaplanowana ze wskazaniem SCW i SZCW oraz JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz z informacją o przyczynach tego zagrożenia, obejmującym następujące kategorie wód:

- 1) jeziora;
- 2) rzeki (w tym zbiorniki zaporowe);
- 3) wody przejściowe;
- 4) wody przybrzeżne.

Podstawą do przygotowania projektu sieci punktów i programów monitoringu był wykaz, o którym mowa w art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo wodne i dokumentacja planistyczna określająca identyfikację znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocenę ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych (art. 113 ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne), a także wykazy obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne.

W dalszej części aPGW znajduje się syntetyczny opis sieci w podziale na obszary dorzeczy dla rzecznych JCW³.

³ Źródło danych na temat sieci monitoringu: GIOŚ, stan na lipiec 2015 r.

Program monitoringu rzek

W ramach sieci na lata 2016 - 2021 zaplanowano 2564 ppk, monitorujące 2329 spośród 4586 JCWP rzecznych, co oznacza, że 51% JCWP rzecznych powinno zostać objętych przynajmniej jednym rodzajem monitoringu.

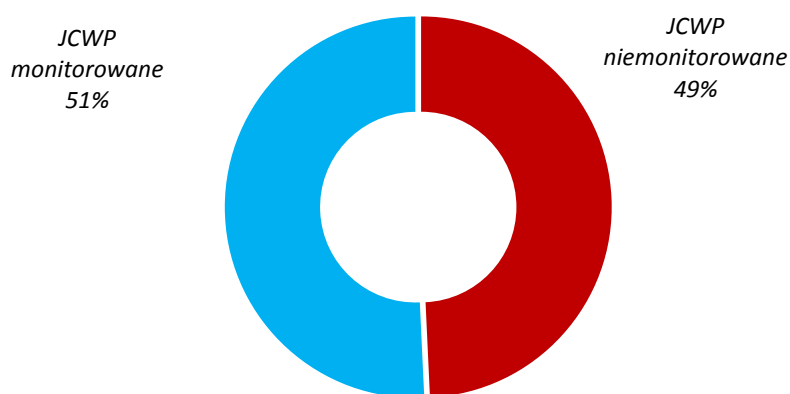
Spośród 2257 JCWP nieobjętych badaniami monitoringowymi, 700 zostało scharakteryzowanych jako niezagrożone ze względu na stan wód. Spośród tej grupy 56 JCWP zostało uznanych za zagrożone z powodu zmian hydromorfologicznych, zawężając przy tym liczbę niemonitorowanych i nieokreślonych jako zagrożone do 644. W przypadku JCWP, dla których osiągnięcie celów środowiskowych nie jest zagrożone, nie ma konieczności realizacji monitoringu operacyjnego.

Lista JCW określonych jako zagrożone lub posiadające obszary chronione została przeanalizowana przez pracowników wioś pod kątem zasadności wykonywania badań w tych JCW oraz możliwości technicznych. Informacje o JCWP rzecznych planowanych do monitoringu pośredniego i bezpośredniego przedstawione zostały w tabeli 13 oraz na rysunku 17.

Tabela 13. Liczba JCWP rzecznych planowanych do bezpośredniego monitoringu, w stosunku do całkowitej liczby JCWP, z uwzględnieniem podziału na dorzecza

Obszar dorzecza	Liczba JCWP	Liczba JCWP monitorowanych bezpośrednio
Wisły	2660	1354
Odry	1735	896
Pregoły	120	40
Dunaju	11	9
Niemna	39	20
Jarft	6	3
Łaby	8	4
Świeżej	4	2
Dniestru	3	1
razem	4586	2329

Rysunek 17. Udział procentowy JCWP rzecznych planowanych do pośredniego i bezpośredniego monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP rzecznych.

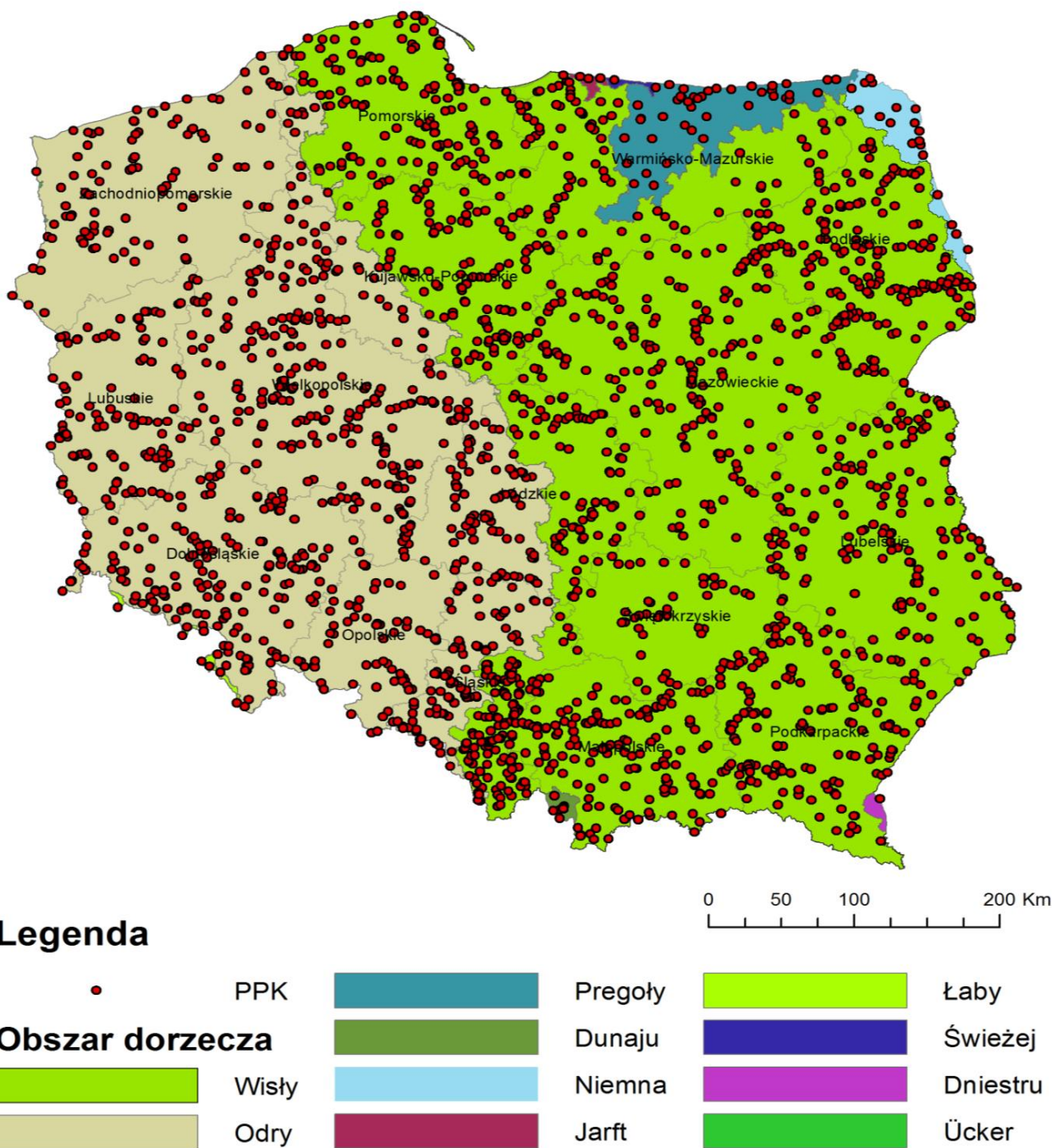

Łącznie monitoringiem diagnostycznym planuje się objąć 20% wszystkich JCW (941 JCWP), co zostało przedstawione w tabeli 14. Program monitoringu rzek na tle podziału na poszczególne obszary dorzeczy przedstawia rysunek 18.

Tabela 14. Liczba JCWP rzecznych, w których zaplanowano wykonanie poszczególnych typów monitoringu

Obszar dorzecza	Liczba JCWP	Liczba JCWP objętych jednym z typów monitoringu	JCWP, w których zaplanowano wykonanie poszczególnych typów monitoringu												
			MD	MO	MOPI	MORE	MORO	MOEU	MDna	MOna	MBTR	MBIN	MB		
Wisły	2660	1354	601	1291	89	29	15	1011	518	518	19	12	32		
Odry	1735	896	287	897	33	16	10	608	288	288	19	9	74		
Pregoły	120	40	24	34	-	-	1	29	17	17			3		
Dunaju	11	8	2	8	1	-	-	7	1	1	1		1		
Niemna	39	20	17	9		1	-	3	10	10	4		-		
Jarft	6	3	3	3	-	-	-	3	3	3			-		
Łaby	8	4	4	1	1	-	-	1	4	4			-		
Świeżej	4	2	2	1	-	-	-	1	2	2			-		
Dniestru	3	1	1	1	-	-	-	1	1	1			-		
razem	4586	2329	941	2245	124	46	26	1664	844	844	43	21	110		

Rysunek 18. Program monitoringu rzek na tle podziału na obszary dorzecza

Polska jest zobligowana do przeprowadzenia oceny stanu wód powierzchniowych. W ustawie – Prawo wodne zawarto odpowiednie przepisy dotyczące oceny stanu wód oraz upoważnienie do wydania przez Ministra Środowiska rozporządzeń wykonawczych (art. 38a ust. 2 i 3 ustawy) w tym zakresie. Na koniec cyklu 2010–2015 obowiązywały: rozporządzenie definicyjne oraz rozporządzenie klasyfikacyjne z 2014 r.

Stan lub potencjał ekologiczny JCWP klasyfikuje się na podstawie danych uzyskanych w wyniku realizacji badań monitoringowych w reprezentatywnym ppk.

Stan ekologiczny określa się dla naturalnych JCWP, natomiast potencjał ekologiczny określa się dla SCW oraz SZCW.

Przy ocenie stanu ekologicznego JCWP ocenie poddaje się następujące elementy jakości:

- 1) elementy biologiczne (skład, liczebność i biomasa fitoplanktonu, skład i obfitość flory wodnej, w tym makrofitów i fitobentosu, makroglonów, roślin okrytozalążkowych, skład i liczebność makrobezkręgowców bentosowych, skład, liczebność i struktura wiekowa ichtiofauny);
- 2) elementy hydromorfologiczne (reżim hydrologiczny, warunki hydromorfologiczne i inne);
- 3) elementy fizykochemiczne (warunki ogólne oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, czyli specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne).

Szczegółowy zakres ocenianych elementów jakości dla klasyfikacji stanu ekologicznego różni się w zależności od kategorii JCWP.

Podstawę oceny każdej JCW stanowią zawsze elementy biologiczne, zaś elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą w trakcie ich oceny.

Na podstawie oceny wyżej wymienionych elementów biologicznych badanej JCWP przypisuje się jedną z pięciu klas jakości, odpowiadających konkretnemu stanowi ekologicznemu. Wartości graniczne wskaźników jakości wód dla poszczególnych klas oraz procedurę prowadzenia oceny (tak stanu, jak i potencjału), której wyniki zaprezentowano w niniejszym rozdziale określało rozporządzenie klasyfikacyjne z 2014 r. Sposób klasyfikacji stanu ekologicznego JCWP przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Klasyfikacja stanu ekologicznego JCWP według klas jakości wód

Klasa jakości wody	Stan ekologiczny
I	bardzo dobry
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Potencjał ekologiczny JCWP klasyfikuje się na podstawie elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych, stosowanych w klasyfikacji stanu ekologicznego tej kategorii naturalnych wód powierzchniowych, która najbardziej przypomina odpowiednią SCW lub SZCW.

Na podstawie oceny elementów biologicznych jakości wód badaną JCWP zalicza się do jednej z pięciu klas potencjału ekologicznego. Elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą w trakcie oceny. Prezentując wyniki klasyfikacji potencjału ekologicznego, przyjmuje się następujące określenia: maksymalny, dobry, umiarkowany, słaby i zły potencjał ekologiczny.

Sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego JCWP przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Klasyfikacja potencjału ekologicznego JCWP według klas potencjału ekologicznego

Klasa potencjału ekologicznego	Potencjał ekologiczny
I	maksymalny
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Stan chemiczny JCWP oceniany jest na podstawie stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości. Ocena stanu chemicznego JCWP dokonywana jest zgodnie z wymogami rozporządzenia definicyjnego. Oceny stanu chemicznego JCWP dokonuje się na podstawie porównania wyników pomiarów badań wskaźników jakości wód ze środowiskowymi normami jakości dla substancji priorytetowych oraz dla innych zanieczyszczeń określonych dla poszczególnych kategorii wód powierzchniowych.

Do grupy wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego należą:

- 1) substancje priorytetowe (alachlor, antracen, atrazyna, benzen, bromowany difenyleter, kadm i jego związki, C₁₀₋₁₃-chloroalkany, chlorfenwinfos, chloropiryfos, 1,2-dichloroetan, dichlorometan, ftalan di (2-etyloheksyl), diuron, endosulfan, fluoranten, heksachlorobenzen, heksachlorobutadien, heksachlorocykloheksan, izoproturon, ołów i jego związki, rtęć i jej związki, naftalen, nikiel i jego związki, nonylofenol, oktylofenol, pentachlorobenzen, pentachlorofenol, WWA, symazyna, związki tributylowy, trichlorobenzen, trichlorometan, trifluralina,

2) inne substancje zanieczyszczające: tetrachlorometan, aldryna, dieldryna, endryna, izodryna, DDT– izomer para-para, DDT całkowity, trichloroetylen, tetra chloroetylen.

Od 2016 r. w badaniach monitoringowych uwzględnia się dodatkowo 7 nowych substancji monitorowanych w wodzie (chinoksyfen, aktonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, dichlorfos, terbutryna) oraz 5 nowych substancji monitorowanych w organizmach żywych (dikofol, PFOS, dioksyne, heksabromocyklododekan, heptachlor). Ponadto badaniami w organizmach żywych zostały objęte niektóre substancje badane dotychczas tylko w wodzie.

Klasyfikacji stanu chemicznego JCWP dokonuje się na podstawie nie mniej niż 12 wyników pomiarów substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń.

Zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym z 2014 r. przyjęto, że JCW jest w dobrym stanie chemicznym, jeżeli dla każdego ppk wartości średnioroczne pomierzonych stężeń wskaźników, wyrażone jako średnia arytmetyczna oraz stężenia maksymalne, wyrażone jako 90. percentyl (wartość stężenia, poniżej której jest 90% wyników), z pomierzonych wartości stężeń nie przekraczały dopuszczalnych wartości odpowiednio średniorocznych i dopuszczalnych stężeń maksymalnych określonych dla poszczególnych kategorii wód. W przeciwnym razie stan chemiczny takiej JCW określano jako poniżej dobrego.

W celu uwzględnienia w ocenie stanu chemicznego jak największej puli wyników monitoringu substancji chemicznych w cyklu badawczym 2010-2012 dopuszczono uwzględnienie w ocenie wskaźników, dla których seria wyników była mniejsza od 12, jednak nie mniejsza niż 4.

Zgodnie z wytycznymi GIOŚ przy ocenie stanu chemicznego:

- 1) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie 12 lub więcej wyników, przypisano wysoki poziom ufności;
- 2) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie 11 lub 10 wyników, przypisano średni poziom ufności;
- 3) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie mniej niż 10, ale przynajmniej 4 wyników przypisano niski poziom ufności;
- 4) nie brano pod uwagę wskaźników badanych mniej niż 4 razy w roku, jako wskaźników o niewystarczającym poziomie ufności.

Ocena ogólnego stanu JCWP dokonywana jest na podstawie analizy wyników oceny stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego danej JCWP. Ocena ogólnego stanu JCWP jako dobry możliwa jest jedynie w przypadku dobrego stanu chemicznego i jednocześnie co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego danej JCWP. Sposób oceny stanu ogólnego JCWP przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17. Sposób oceny stanu ogólnego JCWP

		Stan chemiczny	
		dobry	poniżej dobrego
Stan lub potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny lub maksymalny potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	umiarkowany stan ekologiczny lub umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny lub słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny lub zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

JCW występujące na obszarach chronionych ocenia się przez porównanie wyników opisanej powyżej oceny stanu JCWP z oceną spełnienia wymagań dodatkowych, wykonaną na podstawie danych uzyskanych z ppk monitoringu obszarów chronionych.

Przyjmuje się, że dana JCWP występująca na obszarze chronionym jest w stanie dobrym, gdy wyniki oceny jej stanu, wykonanej na podstawie danych z reprezentatywnego ppk, wskazują na stan dobry i gdy jednocześnie spełnione są wymagania określone dla tego obszaru. Jeżeli w JCWP ustanowiono więcej niż jeden ppk monitoringu obszarów chronionych, ocenę spełnienia wymagań dodatkowych wykonuje się osobno dla każdego takiego punktu. W przypadku gdy JCWP występuje na kilku obszarach chronionych, przyjmuje się że jest ona w dobrym stanie, jeżeli spełnione są jednocześnie wszystkie warunki określone dla tych obszarów chronionych.

Przy ocenie stanu JCWP monitorowanych w danym cyklu badawczym stosuje się procedurę dziedziczenia oceny. Wartości wskaźników wrażliwych na presję, badanych w ramach monitoringu operacyjnego, mogą być dziedziczone maksymalnie przez okres 3 lat, podczas gdy wyniki pozostałych wskaźników, badanych w ramach monitoringu diagnostycznego – przez okres 6 lat.

Metoda dziedziczenia została po raz pierwszy wykorzystana przy ocenie JCWP wykonanej w 2013 r. dla JCWP badanych w okresie 2010 - 2012. Polega ona na uzupełnianiu oceny wykonywanej na podstawie wskaźników jakości badanych w danym roku o oceny wskaźników badanych w latach poprzednich danego cyklu badawczego, zgodnie z zakresem określonym w rozporządzeniu monitoringowym z 2011 r.

Ze względu na dużą liczbę JCW w Polsce objęcie ich wszystkich monitoringiem jest niemożliwe. Dla JCW, dla których nie ustanowiono żadnego ppk, dokonuje się oceny stanu na podstawie wyników badań uzyskanych w ramach PMS zgodnie z procedurą przenoszenia wyników ocen stanu wód z opomiarowanych JCWP na nieopomiarowane na podstawie obligatoryjnych i fakultatywnych cech podobieństwa.

Przy porównaniu dwóch JCWP (monitorowanej i niemonitorowanej) i przeniesieniu oceny, kategoria, typ oraz status JCWP muszą być zgodne (cechy obligatoryjne). W przypadku cech fakultatywnych, określających wpływ presji antropogenicznych, bierze się pod uwagę stopień zagrożenia presjami antropogenicznymi, rodzaj zagospodarowania powierzchni oraz powierzchnię JCWP.

Ze względu na niski poziom ufności oceny nadanej z przeniesienia tak ocenionej JCW niemonitorowanej nadaje się jedną z dwóch klas: stan lub potencjał ekologiczny co najmniej dobry lub poniżej dobrego.

Podsumowanie oceny stanu JCWP na obszarze dorzecza Łaby w latach 2010 - 2012.

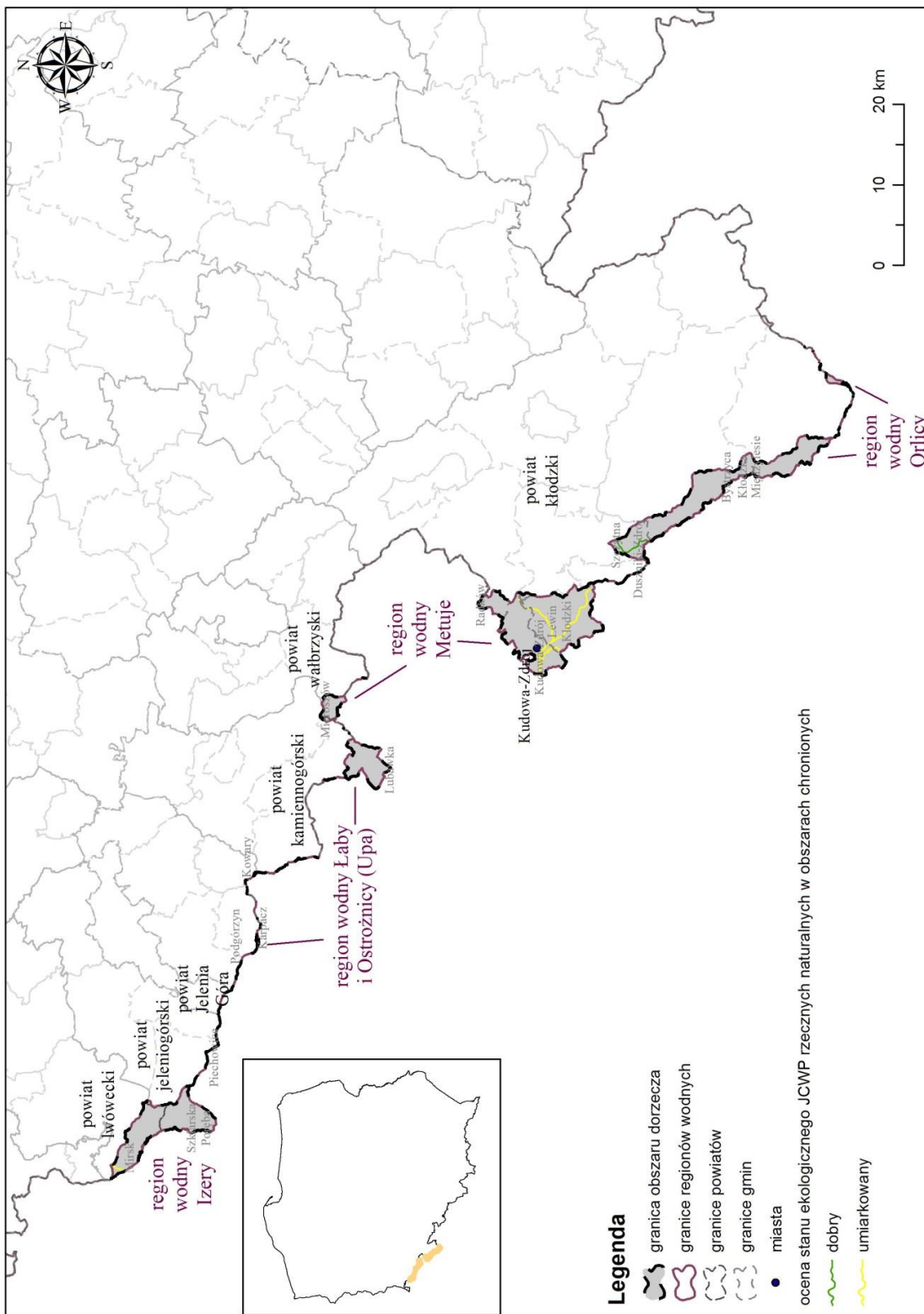
Dla JCWP rzecznych:

- 1) oceny stanu ekologicznego dokonano dla wszystkich 8 JCWP rzecznych:
  - a) stan ekologiczny 5 JCWP rzecznych oceniono jako dobry lub powyżej dobrego (w tym 4 oceny z przeniesienia),
  - b) stan ekologiczny 3 JCWP rzecznych oceniono jako poniżej dobrego (w tym 1 ocena z przeniesienia);
- 2) oceny stanu chemicznego dokonano dla wszystkich 8 JCWP rzecznych:
  - a) stan chemiczny 7 JCWP rzecznych oceniono jako dobry (w tym 6 ocen z przeniesienia),
  - b) stan chemiczny 1 JCWP rzecznej oceniono jako poniżej dobrego;
- 3) oceny stanu dokonano dla wszystkich 8 JCWP rzecznych:
  - a) stan ogólny 5 JCWP rzecznych oceniono jako dobry (w tym 4 oceny z przeniesienia),
  - b) stan ogólny 3 JCWP rzecznych oceniono jako zły (w tym 1 ocena z przeniesienia).

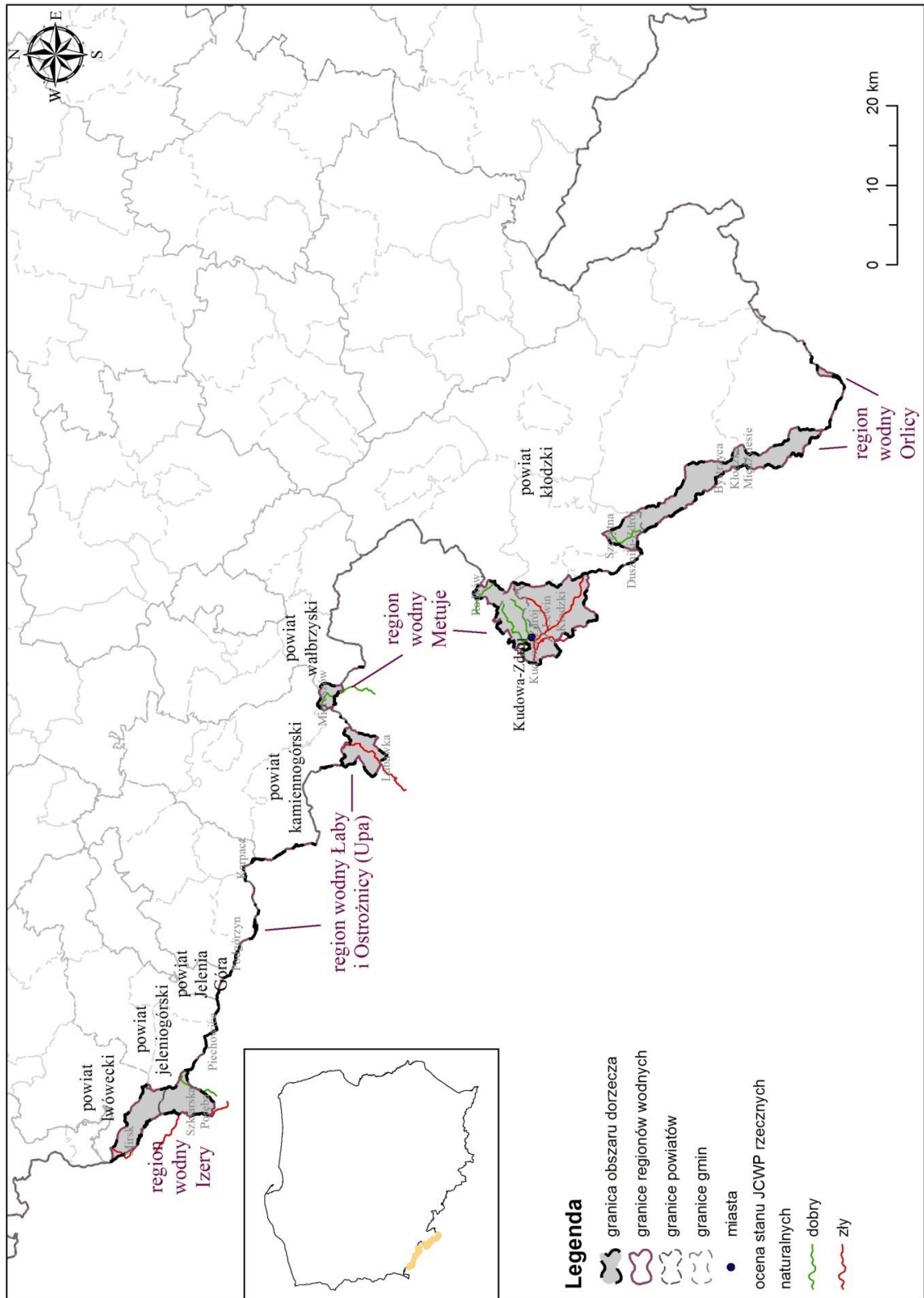
Ocena stanu chemicznego JCWP rzecznych, w których monitorowane były wskaźniki chemiczne, wykonana została z niskim poziomem ufności. Oceny stanu JCWP Dzika Orlica od źródła do Czerwonego Strumienia (PLRW500049617) dokonano na podstawie wyników dziedziczonych z 2011 r.

Ocenę stanu ekologicznego JCWP rzecznych w obszarach chronionych przedstawiono graficznie na rysunku 19, ocenę stanu (ogólnego) na rysunku 20, stanu ekologicznego na rysunku 21, a chemicznego na rysunku 22.

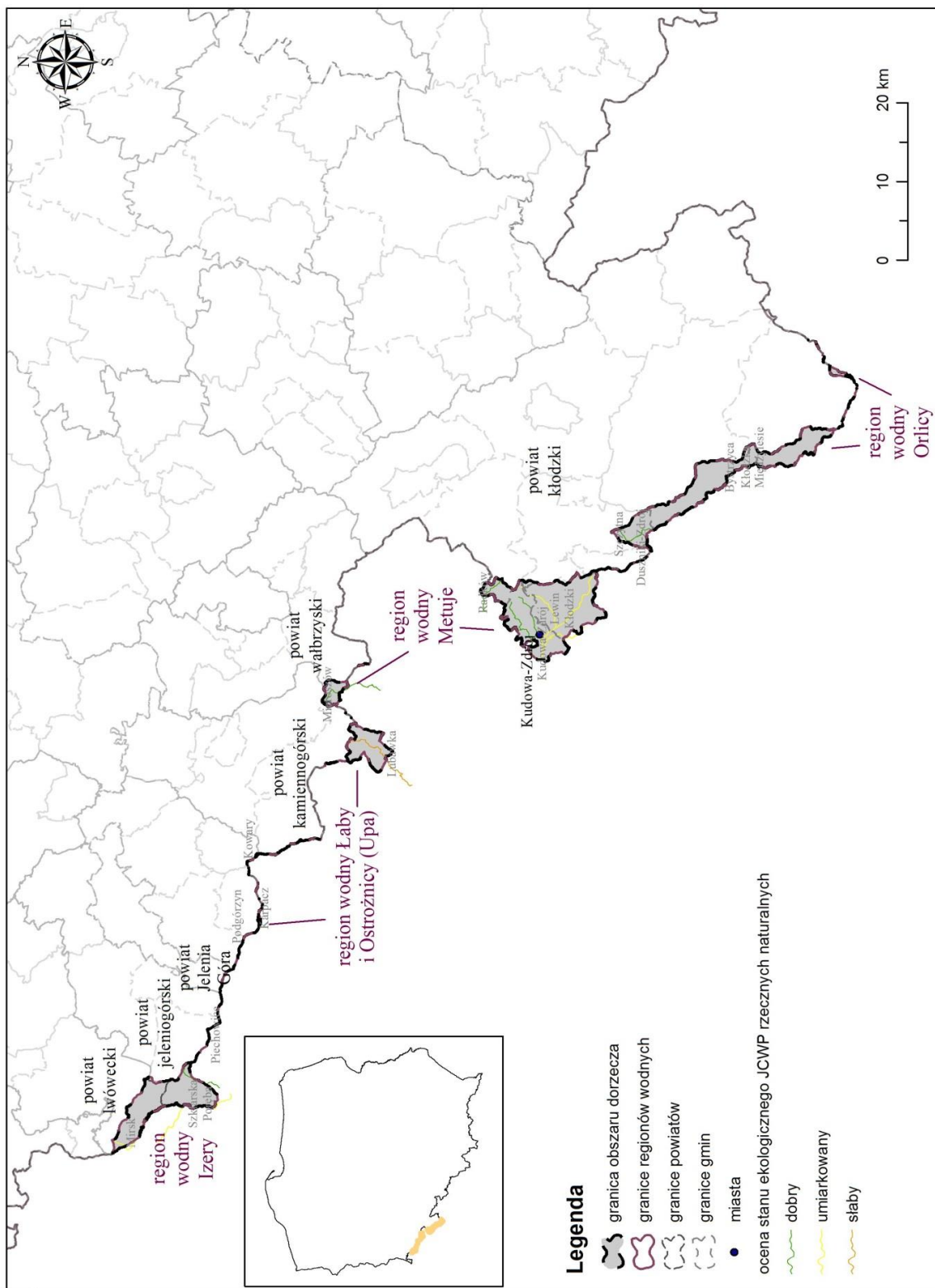
Rysunek 19. Ocena stanu ekologicznego JCWP rzecznych na obszarach chronionych na obszarze dorzecza Łaby

Rysunek 20. Ocena stanu JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

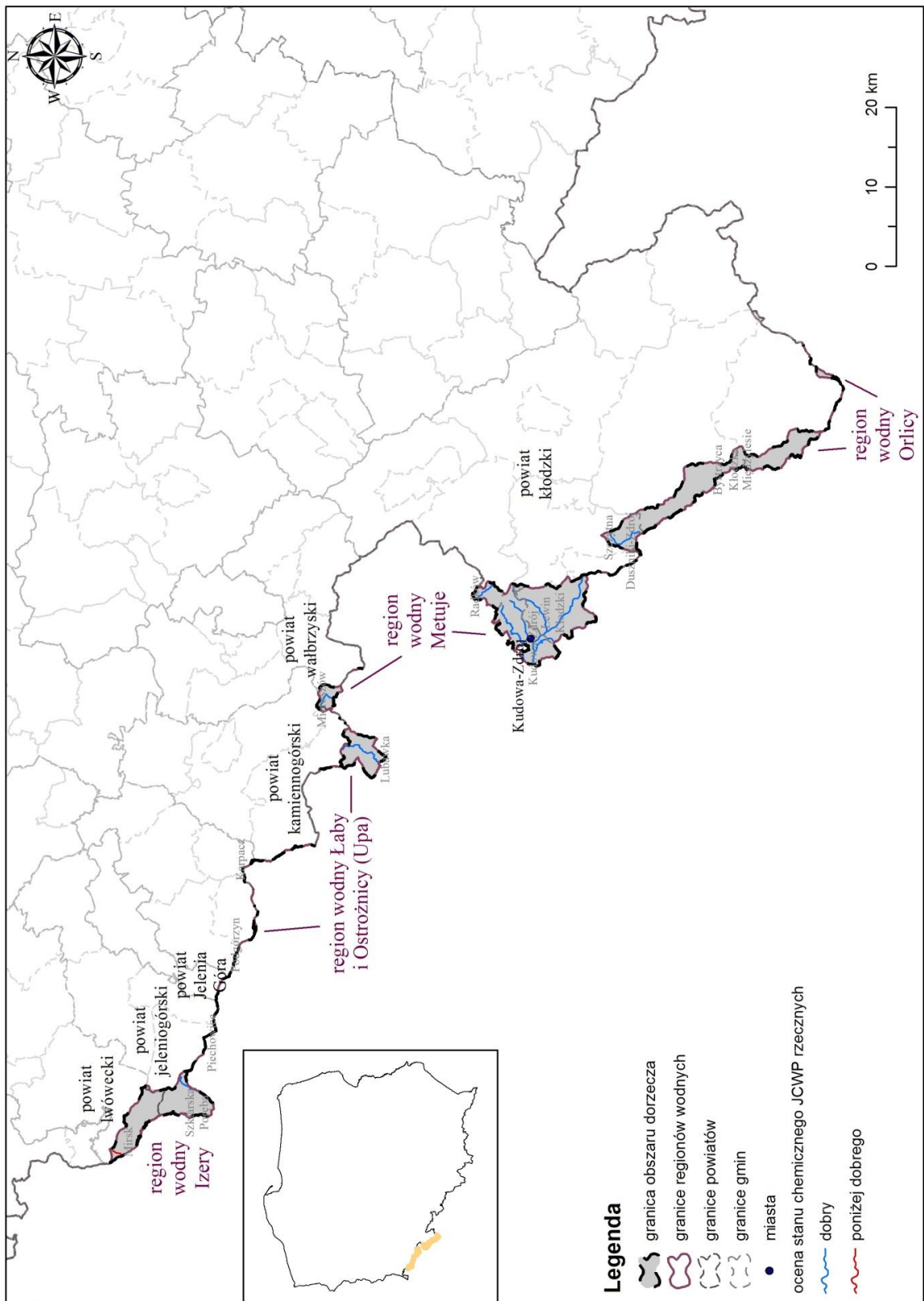

Rysunek 21. Ocena stanu ekologicznego JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

Rysunek 22. Ocena stanu chemicznego JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

Badania i pomiary, w ramach monitoringu JCWP i JCWPd, prowadzone były zgodnie z wymogami jakości zawartymi w rozporządzeniu monitoringowym z 2011 r. Rozporządzenie to określało następujące warunki zapewnienia jakości pomiarów i badań:

- 1) dwustopniowy system zapewnienia jakości badań obejmujący:
  - a) wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań;
  - b) zewnętrzną kontrolę jakości wyników badań;
- 2) zapewnienie jakości i porównywalności wyników analiz zgodnie z międzynarodowymi praktykami systemu zarządzania jakością;
- 3) objęcie systemem jakości i porównywalności wyników analiz wszystkich etapów prowadzenia pomiarów i badań, a w szczególności: poboru, utrwalania, transportu próbek, przechowywania próbek przed oddaniem ich do laboratorium, wykonywania oznaczeń fizykochemicznych lub taksonomicznych;
- 4) stosowanie do badań i pomiarów, realizowanych w ramach monitoringu JCW, metodyk referencyjnych zawartych w tym rozporządzeniu, oraz zapewnienie walidacji i dokumentowania wszystkich metod analizy stosowanych w programach monitorowania stanu wód;
- 5) oparcie minimalnych kryteriów w zakresie wyników na niepewności pomiaru równej lub mniejszej 50%, szacowanej na poziomie odpowiednich norm jakości środowiska oraz zapewnienie granicy oznaczalności nieprzekraczającej 30% odpowiednich norm jakości środowiska dla wszystkich stosowanych metod analizy parametrów fizykochemicznych i chemicznych;
- 6) dopuszczenie przekroczenia wartości granicy oznaczalności równej 30% odpowiednich norm jakości środowiska w sytuacji, gdy najlepsze dostępne techniki badawcze nie zapewniają spełnienia wymogów zawartych punkcie 5. z zastrzeżeniem, aby nie była ona wyższa niż najbardziej rygorystyczna norma jakości środowiska określona dla danego parametru;
- 7) dla parametru, dla którego nie istnieje odpowiednia norma jakości środowiska lub metoda analizy spełniająca minimalne kryteria w zakresie poziomu niepewności pomiaru i granicy oznaczalności, prowadzenie monitorowania przy wykorzystaniu najlepszych dostępnych technik badawczych, zwalidowanych i opisanych w procedurach badawczych oraz spełniających wymóg wyników badań biegłości lub porównań międzylaboratoryjnych, jako potwierdzenie, że stosowana technika i procedura badawcza spełniają wymagania w zakresie jakości wyników oraz kompetencji laboratorium do ich stosowania;
- 8) podawanie, wraz z wynikami badań, poziomów niepewności pomiaru dla elementów fizykochemicznych i chemicznych oraz szacowanych poziomów ufności i dokładności wyników dla elementów biologicznych.

W monitoringu wód powierzchniowych stosowano metodyki referencyjne pomiarów i badań zawarte w załączniku nr 5 do rozporządzenia monitoringowego z 2011 r.

4.2. Wody podziemne

Zgodnie z rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r. monitoring JCWPd prowadzono w sposób umożliwiający:

- 1) ocenę stanu chemicznego i ilościowego JCWPd, w tym określenie zasobów dostępnych;
- 2) wykrycie znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi;
- 3) ustalenie wpływu stanu JCWPd na obszary chronione bezpośrednio zależne od wód podziemnych.

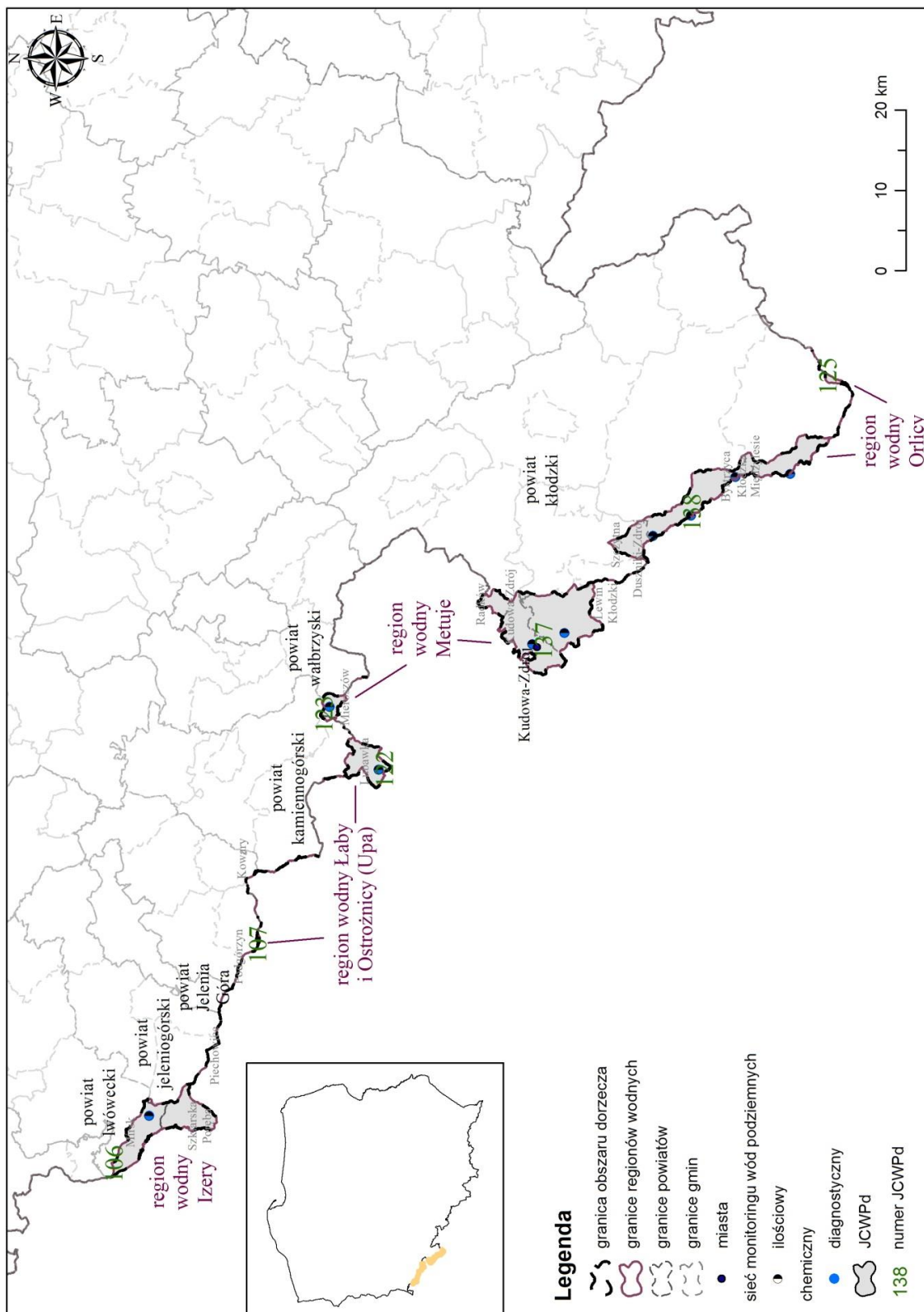
Metodyka oceny stanu wód podziemnych składa się z oceny stanu chemicznego i ilościowego. Ostateczna ocena stanu wód podziemnych w jednostce przyjmuje gorszy wynik z tych dwóch ocen. W ramach oceny wykonuje się 5 testów klasyfikacyjnych określających stan chemiczny wód podziemnych i 4 testy określające stan ilościowy. Testy przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich JCWPd. Powinny być wykonane niezależnie od siebie, a jako wartość końcową mogą przyjąć wynik „dobry” lub „słaby”. Ocena stanu JCWPd wykonywana jest na podstawie wyników monitoringu wód podziemnych i przeprowadzana jest z uwzględnieniem budowy geologicznej, warunków krążenia wód podziemnych i siły oddziaływania presji.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało:

- 1) rodzaje monitoringu i cele ich ustanowienia;
- 2) kryteria wyboru JCW do monitorowania;
- 3) kryteria wyznaczania punktów pomiarowych;
- 4) zakres i częstotliwość monitoringu;
- 5) metodyki referencyjne oraz warunki zapewnienia jakości monitoringu.

Sieć monitoringu wód podziemnych na obszarze dorzecza Łaby przedstawiono na rysunku 23.

Rysunek 23. Sieć monitoringu JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

Monitoring diagnostyczny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się w celu:

- 1) uzupełnienia i sprawdzenia procedury oceny wpływu oddziaływań wynikających z warunków naturalnych oraz wpływu oddziaływań antropogenicznych;
- 2) oceny znaczących i utrzymujących się trendów wynikających z warunków naturalnych jak i oddziaływań antropogenicznych.

Monitoring ten prowadzi się dla JCWPd, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

Obowiązkowy zakres diagnostycznego monitoringu stanu chemicznego podany był w załączniku nr 4 do rozporządzenia monitoringowego z 2011 r. i obejmował 33 parametry fizykochemiczne, wskazane spośród 55 parametrów, dla których określono wartości progowe dobrego stanu chemicznego. Badania wykonuje się co najmniej raz na 3 lata dla wód o zwierciadle swobodnym i co najmniej raz na 6 lat dla wód o zwierciadle napiętym.

Istnieje także możliwość uzupełnienia zakresu monitoringu o inne elementy fizykochemiczne charakteryzujące rodzaj oddziaływań antropogenicznych mających wpływ na badane wody podziemne.

Monitoring operacyjny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu chemicznego wszystkich JCWPd uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
- 2) ustalenia obecności znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężenia wszelkich zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi.

Monitoring ten prowadzi się dla JCWPd, które na podstawie monitoringu diagnostycznego oraz oceny wpływu oddziaływań uznane są za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych.

Zakres monitoringu operacyjnego jest ustalany dla poszczególnych JCWPd w zależności od rodzaju zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych mających wpływ na badane wody podziemne oraz uwzględnia te elementy fizykochemiczne, których wartości stwierdzone na podstawie monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego JCWPd są wyższe od wartości progowych stanu dobrego. W ramach monitoringu operacyjnego pomiary wykonuje się co najmniej 2 razy w roku, z wyłączeniem roku, gdy jest prowadzony monitoring diagnostyczny, w którym to przypadku monitoring operacyjny wykonywany jest raz w roku.

Monitoring badawczy stanu chemicznego JCWPd może być ustanowiony w odniesieniu do danej JCWPd lub jej fragmentów. Monitoring ten prowadzi się w celu:

- 1) wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych przez JCWPd, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie monitoringu diagnostycznego i operacyjnego stanu chemicznego JCWPd;
- 2) wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną JCWPd, jeżeli z monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej JCWPd nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego stanu chemicznego dla tej JCWPd;
- 3) określenia zasięgu i stężenia zanieczyszczeń jeżeli wystąpiło przypadkowe zanieczyszczenie JCWPd.

Zakres i częstotliwość monitoringu badawczego nie były ściśle regulowane rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r. Zmienne te zależą od lokalnych przyczyn prowadzenia monitoringu badawczego.

Rokiem bazowym, od którego określa się znaczące i utrzymujące się trendy wynikające zarówno z warunków naturalnych, jak i oddziaływań antropogenicznych oraz utrzymujące się trendy wzrostu stężenia wszelkich zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi, jest 2007 r. Przy określaniu trendów bierze się pod uwagę poziomy początkowe, które oznaczają przeciętne stężenie zmierzone w roku bazowym 2007, ewentualnie 2008, w ramach monitoringu diagnostycznego lub operacyjnego, lub w przypadku substancji wykrytych po upływie roku bazowego, w pierwszym okresie, dla którego są dostępne reprezentatywne dane z monitoringu.

Monitoring stanu ilościowego JCWPd prowadzi się w celu oceny wpływu poboru wód podziemnych między innymi na:

- 1) położenie zwierciadła wód podziemnych;
- 2) skład chemiczny wód podziemnych;
- 3) stan ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych.

Monitoring stanu ilościowego prowadzi się dla JCWPd, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

W monitoringu stanu ilościowego rozporządzenie monitoringowe określa dwa mierzone elementy:

- 1) pomiary położenia zwierciadła wody;

2) ustalenie wielkości zasobów dostępnych i pobory rzeczywiste.

Częstotliwość pomiarów dla wód o zwierciadle swobodnym wynosi – raz w tygodniu, a dla wód o zwierciadle naporowym – raz w miesiącu. Zasoby określa się raz w roku.

W ramach oceny wykonuje się łącznie 9 testów klasyfikacyjnych, które przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich JCWPd, niezależnie od wyników pozostałych testów klasyfikacyjnych. W ramach oceny wykonuje się 5 testów klasyfikacyjnych określających stan chemiczny wód podziemnych i 4 testy określające stan ilościowy. Oprócz testów klasyfikacyjnych wykonuje się również 2 analizy wspierające. Obydwie analizy włączane są w obręb testów klasyfikacyjnych, wykonuje się je więc na początku procedury oceny stanu chemicznego i ilościowego. Wyniki tych analiz wspierają pozostałe testy ilościowe i chemiczne, zwłaszcza końcową ocenę stanu JCWPd. Ważnym elementem procedury oceny stanu JCWPd jest ekspercka analiza wyników, przeprowadzona we wszystkich testach klasyfikacyjnych.

Klasyfikacji elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych, która obejmuje pięć klas jakości wód podziemnych i dokonuje się na podstawie wartości granicznych następujących elementów fizykochemicznych:

- 1) elementy ogólne: odczyn, ogólny węgiel organiczny, przewodność elektrolityczna, temperatura, tlen rozpuszczony;
- 2) elementy nieorganiczne: jon amonowy, azotany, azotyny, chlorki, fluorki, fosforany, magnez, ołów, rtęć, wodorowęglany;
- 3) elementy organiczne: benzen, fenole (indeks fenolowy), substancje ropopochodne, pestycydy, WWA.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. nr 143 poz. 896) – zwane dalej „rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych z 2008 r.”, określało następujące definicje klasyfikacji stanu chemicznego wód podziemnych:

- 1) dobry stan chemiczny wód podziemnych (dla I, II i III klasy jakości wód podziemnych);
- 2) słaby stan chemiczny wód podziemnych (dla IV i V klasy jakości wód podziemnych).

Stan chemiczny wód podziemnych w JCWPd uznaje się za dobry także w przypadku, gdy występują przekroczenia wartości progowych dla dobrego stanu chemicznego, ale są one związane z naturalnie podwyższonym tłem niektórych jonów lub ich wskaźników lub nie stanowią ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Klasyfikacji elementów ilościowych stanu wód podziemnych dokonuje się porównania wielkości dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych ze średnim wieloletnim poborem rzeczywistym z ujęć wód podziemnych w danej JCWPd.

Stan ilościowy określa się jako dobry, gdy dostępne do zagospodarowania zasoby są wyższe niż średni wieloletni pobór rzeczywisty z ujęć wód podziemnych oraz zwierciadło wód podziemnych nie podlega wahaniom wynikającym z działalności człowieka, które powodowałyby: niespełnienie celów środowiskowych określonych dla wód powierzchniowych związanych z JCWPd, wystąpienie znacznych szkód w ekosystemach lądowych bezpośrednio od nich zależnych lub znaczne obniżenie zwierciadła wód podziemnych.

Stan ilościowy określany jest jako słaby, gdy dostępne do zagospodarowania zasoby są niższe niż średni wieloletni pobór rzeczywisty z ujęć wód podziemnych lub gdy wystąpią wymienione wyżej negatywne skutki wahań zwierciadła wód podziemnych.

Zarówno ocena stanu chemicznego jak i ilościowego JCWPd jest tak samo ważna, a za ostateczny stan JCWPd przyjmuje się gorszą z tych dwóch ocen.

Zgodnie z rozporządzeniem o PGW w planach należy zamieścić także dane o wartościach progowych elementów fizykochemicznych dla oceny stanu chemicznego JCWPd i ich zmianach. W przypadku ocen prezentowanych poniżej wartości progowe elementów fizykochemicznych ustalono zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych z 2008 r., wydanym na podstawie art. 38a ust. 1 ustawy – Prawo wodne.

Przyjęta do oceny stanu JCWPd w 2012 r. metodyka zakłada wykonanie 9 testów klasyfikacyjnych pozwalających ocenić stan ilościowy i chemiczny, a ostatecznie stan JCWPd, dla każdej JCWPd. Dodatkowo, na początku procedury oceny stanu wykonano 2 analizy wspomagające – analizę tendencji zmian wartości wskaźników fizyko-chemicznych oraz analizę położenia zwierciadła wody w punktach monitoringu ilościowego.

Celem analizy tendencji stężeń i wartości pomiarów wskaźników fizyko-chemicznych jest identyfikacja znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych stężeń zanieczyszczeń. Punktem początkowym inicjowania działań mających odwrócić znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe był stan, gdy stężenie zanieczyszczenia osiąga 75% wartości parametrów norm jakości wód podziemnych i wartości progowych określonych w rozporządzeniu o ocenie wód podziemnych z 2008 r. Na podstawie powyższych zapisów, jako znaczące trendy wzrostowe uznano istotnie statystycznie trendy rosnące, dla których stwierdzono przekroczenie 75% wartości progowej dobrego stanu chemicznego.

Analizę trendów wykrytych zanieczyszczeń prowadzi się na obszarze JCWPd, w obrębie których znajdują się punktowe źródła zanieczyszczeń lub skażenia powierzchni terenu, stanowiące zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych. Analiza prowadzona jest w celu ustalenia, że zanieczyszczenia ze skażonych miejsc:

- 1) nie rozprzestrzeniają się;
- 2) nie powodują pogarszania stanu chemicznego dla JCWPd lub grupy takich części;
- 3) nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska.

Konieczność wykonania analizy wynika z zapisów rozporządzenia o PGW.

Analiza położenia zwierciadła wody jest opisem sytuacji hydrogeologicznej w punktach monitoringu stanu ilościowego i traktuje się ją jako analizę wstępną, wspierającą pozostałe testy klasyfikacyjne oceny stanu ilościowego wód podziemnych. Polega ona na ustaleniu, czy w wyniku działań antropogenicznych nie doszło do niekorzystnych zmian położenia zwierciadła lub do zmian kierunków przepływu wód podziemnych prowadzących do ich zanieczyszczenia lub pogorszenia warunków bytowania powiązanych z wodami podziemnymi ekosystemów. Podstawą przeprowadzenia analizy powinny być długoletnie nieprzerwane ciągi obserwacyjne, kilkunastoletnie, a najlepiej trzydziestoletnie. Pozwoli to odróżnić ewentualne trendy zmian położenia zwierciadła wody od jego cyklicznych sezonowych lub wieloletnich zmian cyklicznych.

Do przeprowadzenia analizy trendów wartości wskaźników fizyczno-chemicznych w punktach wykorzystano wyniki 11 868 analiz oznaczeń składu fizyczno-chemicznego próbek wód podziemnych, pobranych z 1505 punktów monitoringu stanu chemicznego, zgromadzonych w bazie danych Monitoring Wód Podziemnych PIG-PIB.

Analizę trendów przeprowadzono dla wszystkich punktów pomiarowych i wszystkich wskaźników, dla których były dostępne wyniki. Dla wszystkich punktów i wskaźników sporządzono wykresy zmian wartości wskaźników fizyczno-chemicznych w latach 2005 – 2012 wraz z naniesioną linią regresji i ekstrapolacją funkcji trendu wartości stężeń do końca 2021 r.

W skali całego kraju spośród łącznie 75250 pojedynczych przypadków szeregów czasowych, jedynie w 15003 przypadkach dane zbiory spełniały przyjęte kryteria i możliwe było przeprowadzenie analizy tendencji. Ostatecznie ocena tendencji wartości wskaźników fizykochemicznych była możliwa w 1532 przypadkach.

Łącznie zidentyfikowano 175 znaczących trendów rosnących dla wskaźników fizyczno-chemicznych. Ponadto w 590 przypadkach trendy określono jako rosnące, ale na podstawie ekstrapolacji funkcji trendu, do końca 2021 r. nie przewiduje się w tych przypadkach przekroczenia wartości 75% wartości parametrów norm jakości wód podziemnych. W 767 przypadkach trendy określono jako malejące.

Znaczące trendy rosnące zidentyfikowano łącznie w 103 punktach pomiarowych. W poszczególnych punktach stwierdzono występowanie od 1 do 7 znaczących trendów rosnących.

Spośród 172 JCWPd analizie poddano 122 JCWPd, z których dla 12 stwierdzono, że istnieją przesłanki dla stanu ilościowego słabego, ale jedynie dla 5 z dostateczną wiarygodnością, natomiast w przypadku pozostałych siedmiu z tych JCWPd ocena została dokonana na podstawie rozpoznania o niskiej wiarygodności. W 110 JCWPd stwierdzono przesłanki dla dobrego ich stanu ilościowego, w tym w 76 JCWPd wiarygodność tej oceny uznano za dostateczną, co przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Wyniki analizy położenia zwierciadła wody w podziale na 172 JCWPd

Wskazania do oceny stanu ilościowego JCWPd według analizy położenia zwierciadła wody	Wiarygodność oceny	Liczba JCWPd	Uwagi
wskazanie dla stanu dobrego	dostateczna – DW	76	
	niska – NW	34	
wskazanie dla stanu słabego	dostateczna – DW	5	JCWPd nr 39, 47, 88, 101, 125
	niska – NW	7	JCWPd nr 95, 130, 134, 150, 151, 160, 161
brak danych	brak danych	50	

Wyniki tego testu wspierającego ocenę, nie stanowiły w przypadku żadnej z JCWPd samodzielnej podstawy dla oceny stanu. Były traktowane jako dane dodatkowe, które ewentualnie pomagały rozstrzygać problemy interpretacyjne w pozostałych testach.

- 1) test C.1.: Na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych co zobrazowano w tabeli 19.

Tabela 19. Ocena stanu chemicznego JCWPd według testu C.1 na obszarze dorzecza Łaby w podziale na 172 JCWPd

Obszar dorzecza		Numer JCWPd w granicach obszaru dorzecza (pogrubieniem zaznaczono JCWPd o stanie słabym)	Ocena stanu chemicznego JCWPd według testu C.1		
numer	nazwa powierzchni [km ²]		liczba JCWPd % powierzchni dorzecza		
			stan dobry	stan słaby	brak danych
PL-06	Łaba	106, 122, 123, 137, 138	1	0	4
	238,43		38,9%	0%	61,1%

2) test C.2./I.2.: Na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych.

3) test C.3.: Na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych.

4) test C.4.: Na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych.

5) test C.5.: Na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych.

Wyniki poszczególnych testów klasyfikacyjnych oceny stanu ilościowego dla JCWPd na obszarze dorzecza Łaby:

1) test i.1.: Na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu ilościowego wód podziemnych.

2) test i.3.: Na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu ilościowego wód podziemnych.

3) test i.4.: Testu nie wykonano ze względu na brak danych dotyczących przepływów nienaruszalnych dla rzek, które są niezbędne do wykonania testu.

Na obszarze dorzecza Łaby zlokalizowanych jest pięć JCWPd (o numerach 106, 122, 123, 137, 138) oraz niewielki fragment JCWPd nr 125, która leży na pograniczu trzech obszarów dorzeczy. Przeważająca większość JCWPd nr 125 (99,78% powierzchni) znajduje się w obrębie obszaru dorzecza Odry, 0,15% powierzchni – w obrębie omawianego obszaru dorzecza Łaby, natomiast 0,07% powierzchni – w obrębie obszaru dorzecza Dunaju.

Ocenę stanu chemicznego JCWPd na obszarze dorzecza Łaby przeprowadzono w 2012 r. na podstawie danych z jednego punktu pomiarowego. Stan chemiczny wszystkich JCWPd w granicach dorzecza Łaby określono jako dobry. Wyniki oceny stanu chemicznego przedstawiono na rysunku 24.

Stan ilościowy wszystkich JCWPd w granicach obszaru dorzecza Łaby określono jako dobry.

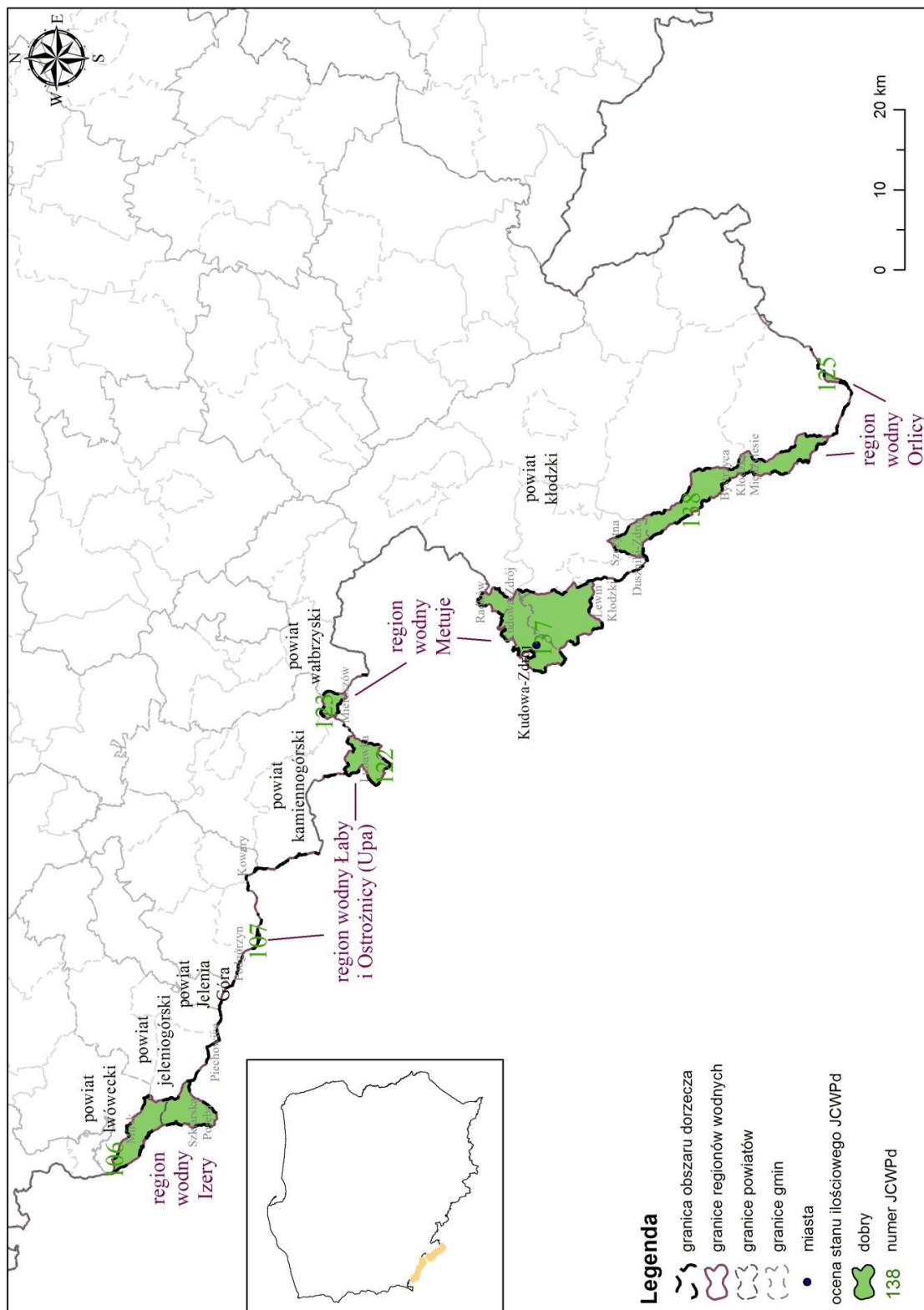
Wyniki oceny stanu ilościowego JCWPd na obszarze dorzecza Łaby przedstawiono na rysunku 25.

Monitoring i ocena stanu w cyklu 2016-2020 będą prowadzone na podstawie nowych rozporządzeń, to jest rozporządzenia monitoringowego oraz rozporządzenia o ocenie wód podziemnych.

Rysunek 25. Ocena stanu ilościowego JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

5. USTALENIE CELÓW ŚRODOWISKOWYCH DLA JCW I OBSZARÓW CHRONIONYCH

5.1. Cele środowiskowe dla JCWP

Przy wyznaczaniu celów środowiskowych zastosowano zweryfikowane, w ramach pan-europejskiego ćwiczenia interkalibracyjnego, wartości metryków biologicznych. W zakresie wspierających elementów fizykochemicznych przyjęto ich zweryfikowane wartości, opracowane w 2012 r. przez GIOŚ (uwzględnione w rozporządzeniu klasyfikacyjnym) W zakresie charakterystyk JCWP uwzględniono wyniki przeglądu wyznaczania SZCW i SCW, zrealizowanego przez rzgw na potrzeby aPGW. W wyniku nowego wyznaczenia, status niektórych JCW uległ zmianie. Wszystkim JCWP wyznaczonym jako SZCW lub SCW, przypisano parametry charakteryzujące dobry lub maksymalny potencjał, natomiast naturalnym JCWP przyporządkowano parametry dobrego lub bardzo dobrego stanu. Uwzględniono również zweryfikowane na potrzeby aPGW przypisanie typów do JCWP w zakresie jezior i rzek o typie 0 (zmiany dotyczą wybranych przypadków). Wyznaczając cele środowiskowe dla poszczególnych JCWP brano ponadto pod uwagę ocenę stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego dokonaną na podstawie dostępnych danych monitoringowych z lat 2010 - 2012 (w przypadku rzek) lub 2010 - 2013 (w przypadku jezior).

Dla JCWP rzecznych ustalono cele w odniesieniu następujących elementów biologicznych:

- 1) fitoplankton – Wskaźnik Fitoplanktonu IFPL (wskazany dla JCWP, dla których wskaźnik ten został zbadany oraz dla wszystkich JCWP o typie 21);
- 2) fitobentos – Multimetryczny Indeks Okrzemkowy IO;
- 3) makrofity – Makrofitowy Indeks rzeczny MIR;
- 4) makrobezkręgowce bentosowe – Wskaźnik Wielometryczny MMI_PL;
- 5) ichtiofauna – Wskaźnik EFI+ oraz IBI.

W przypadku zbiorników zaporowych cele środowiskowe dotyczą makrobezkręgowców bentosowych – wskaźniki makrozoobentosu (MZB) oraz flory, którą opisują dwa wskaźniki: wskaźnik fitoplanktonowy IFPL oraz multimetryczny indeks okrzemkowy IO.

Przypisując cele środowiskowe w zakresie elementów fizykochemicznych, stosowano następujący schemat:

- 1) jeżeli ocena stanu ekologicznego w zakresie elementów biologicznych danej JCWP wskazywała na stan dobry lub poniżej dobrego – wtedy wszystkim elementom fizykochemicznym, przypisane zostały wartości graniczne dla stanu dobrego;
- 2) jeżeli ocena stanu ekologicznego w zakresie elementów biologicznych danej JCWP wskazywała na stan bardzo dobry – wtedy elementom fizykochemicznym będącym w stanie bardzo dobrym, zostały przypisane wartości graniczne dla stanu bardzo dobrego. Wszystkim pozostałym elementom fizykochemicznym, jako parametry charakteryzujące cel środowiskowy, zostały przypisane wartości graniczne dla stanu dobrego.

Wartości parametrów przyjęto zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym

Celem środowiskowym dla JCWP rzecznych w zakresie stanu chemicznego jest dobry stan chemiczny.. Wskaźniki stanu dobrego przyjęto zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym.

Celem środowiskowym dla JCWP rzecznych w zakresie elementów hydromorfologicznych jest dobry stan tych elementów (II klasa). W przypadku JCW monitorowanych, które zgodnie z wynikami oceny stanu przeprowadzonej przez GIOŚ osiągają bardzo dobry stan ekologiczny, celem środowiskowym jest utrzymanie hydromorfologicznych parametrów oceny na poziomie I klasy.

Ponadto, dla osiągnięcia celów środowiskowych istotne jest umożliwienie swobodnej migracji organizmów wodnych przez zachowanie lub przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków. Plan udrażniania korytarzy rzecznych powinien skupiać się na gatunkach kluczowych, wodach priorytetowych i etapach udrożnień. Na podstawie literatury określono JCWP istotne z punktu widzenia migracji ryb dwuśrodowiskowych, na których konieczne jest zachowanie ciągłości hydromorfologicznej. Dla tych JCWP został wskazany uszczegółowiony cel środowiskowy, jakim jest dobry stan lub potencjał ekologiczny, oraz możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieków istotnego.

Podstawą ustalenia celu środowiskowego dla SZCW oraz SCW rzecznych w zakresie elementów biologicznych były przepisy rozporządzenia klasyfikacyjnego. Biologicznym parametrem charakteryzującym cel środowiskowy jakim jest dobry potencjał wód, zostały przypisane wartości graniczne wskaźników jakości wód, odnoszące się do JCWP, takich jak kanał, struga strumień, potok oraz rzeka, wyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione.

Przy ustalaniu parametrów charakteryzujących cel środowiskowy w zakresie elementów fizykochemicznych, dla SZCW i SCW rzecznych, opierano się na wskaźnikach określonych w rozporządzeniu klasyfikacyjnym. Zweryfikowane w 2012 r. wartości graniczne uwzględnione w rozporządzeniu nie obejmują typu 0, dlatego SCW i SZCW o tym typie nie przypisano parametrów charakteryzujących cel środowiskowy w zakresie elementów fizykochemicznych.

Cele środowiskowe dla JCW rzecznych zamieszczono w tabeli 20. W poszczególnych kategoriach JCWP celem środowiskowym jest głównie dobry stan lub potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny.

Tabela 20. Cele środowiskowe dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Cel środowiskowy	
		Stan lub potencjał ekologiczny	Stan chemiczny
PLRW50003967	Izera od źródła do Mumlavy	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
PLRW5000492229	Ostrożnica	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
PLRW5000494129	Dopływ z Łącznej	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
PLRW500049423	Żydawka	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
PLRW500049449	Czermnica	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
PLRW500049469	Klikawa	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
PLRW500049617	Dzika Orlica od źródła do Czerwonego Strumienia	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
PLRW500049889	Mielnice	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny

5.2. Cele środowiskowe dla JCWPd

Zgodnie z art. 38e ust. 1. ustawy – Prawo wodne, celem środowiskowym dla JCWPd jest:

- 1) zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- 2) zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- 3) ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Celem środowiskowym dla JCWPd jest dobry stan ilościowy i chemiczny, charakteryzowany wartościami wskaźników zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych. Stan ilościowy obrazuje wpływ poboru wody na części wód podziemnych. Natomiast stan chemiczny odnosi się do parametrów fizyko-chemicznych wód podziemnych (zarówno traktowanych jako zanieczyszczenia jak i skażenie).

Określenie celów środowiskowych dla wód podziemnych zostało wykonane na podstawie corocznych wyników oceny stanu obejmujących stan chemiczny i ilościowy opracowany w ramach PMŚ.

W tabeli 21 przedstawiono zbiorcze zestawienie liczby JCWPd z wyszczególnieniem konkretnych celów środowiskowych dla stanu jakościowego jak i stanu ilościowego.

Tabela 21. Cele środowiskowe dla JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

Lp.	Kod JCWPd	Cel środowiskowy - stan chemiczny	Cel środowiskowy - stan ilościowy	Cel dodatkowy
1	PLGW5000106	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu
2	PLGW5000122	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	-
4	PLGW5000123	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	-
3	PLGW6000125	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu
5	PLGW5000137	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu
6	PLGW5000138	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	-
7	PLGW6000107	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu

5.3. Cele środowiskowe dla obszarów chronionych

Artykuł 38f ust. 1 ustawy – Prawo wodne określa, iż celem środowiskowym dla obszarów chronionych wskazanych w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów szczególnych, na podstawie których zostały utworzone.

Poniżej scharakteryzowano ogólne cele dla poszczególnych rodzajów obszarów chronionych. Szczegółowe cele dla obszarów chronionych ze wskazaniem JCW zawarte są w załączniku nr 2 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby.

Na obszarze dorzecza Łaby wytypowano i umieszczono w rejestrze obszarów chronionych 1 JCWP oraz 2 JCWPd przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Dla JCWPd ujmowanych na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przypisano dodatkowy cel środowiskowy, którym jest utrzymanie stałych wartości wskaźników fizykochemicznych wód przeznaczonych do spożycia, aby zapobiec konieczności modyfikacji procesów uzdatniania wód lub konieczności wprowadzenia uzdatniania wód podziemnych na ujęciach wód podziemnych. Wody zagrożone pogorszeniem stanu należy chronić przez ustanowienie strefy ochronnej ujęcia na podstawie aktu prawa miejscowego. Z uwagi na brak takich obszarów nie wyznaczono elementów, dla których cele środowiskowe mogłyby być zastosowane.

Na obszarze dorzecza Łaby nie wyznaczono JCWP przeznaczonych do celów rekreacyjnych.

Osiągnięcie dobrego stanu JCW zapewnia dotrzymanie wymagań dla tych obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, w związku z czym nie został wskazany dodatkowy cel.

Na obszarze dorzecza Łaby nie wyznaczono OSN.

Normy i cele w przypadku obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony gatunków i siedlisk oznaczają cele określone w akcie tworzącym daną formę ochrony przyrody lub logicznie wynikające z takiego aktu w świetle przepisów ogólnych i wiedzy merytorycznej. Dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych, cele określone są na podstawie ustawy, aktu prawnego tworzącego daną formę ochrony przyrody, zaś w przypadku obszarów Natura 2000 cel wynika z ustawy i prawa UE. Cele mogą być uszczegółowione w procesie planowania ochrony danego obszaru.

Dla obszarów Natura 2000 celem jest właściwy stan ochrony poszczególnych siedlisk i gatunków przyrodniczych. Oznacza to zachowanie warunków wodnych, które są niezbędne do osiągnięcia lub utrzymania w obszarze Natura 2000 właściwego stanu ochrony dla siedlisk występujących w obszarze siedliskowym oraz ptaków w obszarze ptasim. Dla parku narodowego celem jest zachowanie różnorodności biologicznej, właściwego stanu zasobów i składników przyrody, odtworzenie zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin i zwierząt oraz grzybów. W parku krajobrazowym istotne jest zachowanie wartości przyrodniczych w warunkach zrównoważonego rozwoju. Dla rezerwatu przyrody i obszaru chronionego krajobrazu cel określony jest indywidualnie w akcie tworzącym dany obszar

Cele dla gatunków i siedlisk, dla których ważnym czynnikiem w ich ochronie jest dobry stan wód, znajdują się w aktualnych PZO. Jest to dokument planistyczny, który sporządza się i realizuje dla obszaru Natura 2000. Sporządza się go w terminie 6 lat od ustanowienia OSO lub zatwierdzenia przez KE OZW. Można sporządzać go także dla obszaru zaproponowanego KE jako OZW, lecz jeszcze niezatwierdzonego. Nie sporządza się tylko dla:

- 1) terenu, dla którego ustanowiono PO obszaru Natura 2000 lub uwzględniający zakres Natura 2000;
- 2) obszarów morskich.

Projekt planu sporządza sprawujący nadzór nad obszarem (zwykle rdoś, niekiedy dyrektor parku narodowego). W procesie sporządzenia planu musi być zapewniony udział osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, a także możliwość wnoszenia uwag i wniosków ze strony ogółu społeczeństwa.

Plan ustanawia rdoś na okres 10 lat, w drodze aktu prawa miejscowego (zarządzenia), kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. PZO może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

PZO dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących: ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, PO dla części lub całości obszaru.

Szczegółowy tryb sporządzania i zakres prac określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.).

5.4. Przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego i cel mniej rygorystyczny

Cele środowiskowe powinny zostać osiągnięte w możliwie najkrótszym terminie. Jednakże przewiduje się możliwość wprowadzenia odstępstwa od założonych celów środowiskowych, jeżeli ich osiągnięcie nie będzie możliwe z określonych przyczyn. Integralną częścią celów środowiskowych są tak zwane wyłączenia obejmujące:

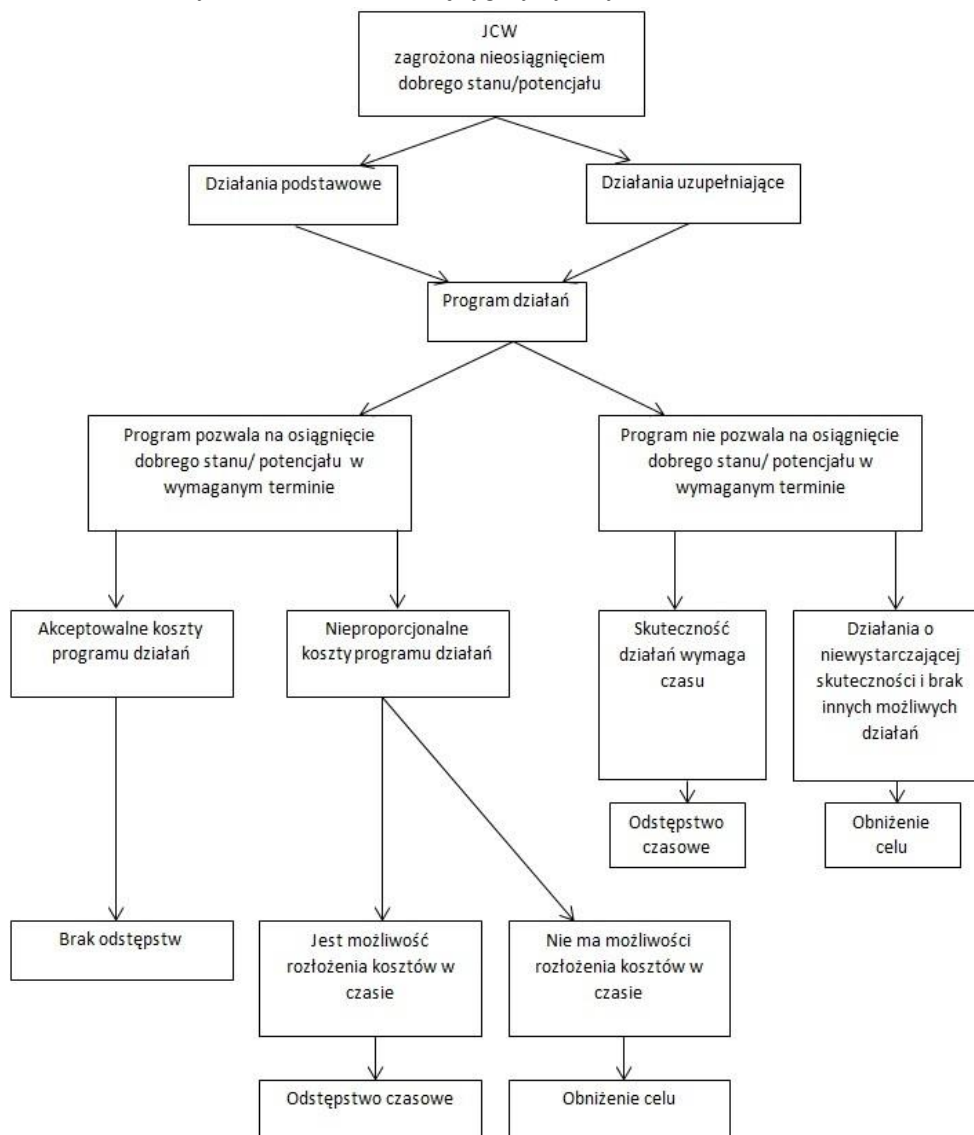

- 1) przedłużenie terminu – dobry stan musi zostać osiągnięty najpóźniej do 2021 lub 2027 r., albo w najkrótszym terminie po 2027 r., na jaki pozwalają warunki naturalne;
- 2) osiągnięcie mniej rygorystycznych celów;
- 3) tymczasowe pogorszenie się stanu z przyczyn naturalnych lub w wyniku działania siły wyższej;
- 4) nowe zmiany charakterystyki fizycznej części wód powierzchniowych lub zmiany poziomu części wód podziemnych, lub też niezapobieżenie pogorszeniu się stanu części wód powierzchniowych (z bardzo dobrego do dobrego) w wyniku nowych form zrównoważonej działalności gospodarczej człowieka.

Przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego do 2021 lub 2027 r., czy też ustanowienie mniej rygorystycznego celu możliwe jest w sytuacji, gdy działania niezbędne do osiągnięcia stanu dobrego są nierealne z technicznego punktu widzenia lub nieproporcjonalnie kosztowne, a także gdy wszystkie działania naprawcze miały być wdrożone do 2015 r., ale efekty tych działań nie były oczekiwane do tego czasu ze względu na warunki naturalne. Wskazane jest tutaj w pierwszej kolejności rozpatrzenie możliwości osiągnięcia celu w późniejszym terminie i dopiero, gdy szczegółowe analizy wykażą, iż jest to niemożliwie – wskazanie mniej rygorystycznego celu.

Identyfikacja i uzasadnienie takiego odstępstwa wymaga indywidualnego podejścia do każdej JCWP. Ogólny schemat postępowania w przypadku możliwości zastosowania tego typu odstępstwa przedstawiono na rysunku 26.

Rysunek 26. Algorytm postępowania podczas identyfikacji JCW w przypadku możliwości przedłużenia osiągnięcia celów środowiskowych lub ustalenia mniej rygorystycznych celów

Analiza konieczności oraz możliwości zastosowania wyłączeń od osiągnięcia celów środowiskowych zostało przeprowadzone na podstawie:

- 1) aktualnej oceny stanu poszczególnych JCW;
- 2) zagrożenia nieosiągnięciem przez te części wód celów środowiskowych;
- 3) zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych, będących przyczyną tego zagrożenia;
- 4) programów działań zidentyfikowanych dla części wód.

Te JCWP rzeczne, których stan w latach 2010 - 2012 został oceniony jako dobry, nie będą podlegać możliwości przedłużenia terminu osiągnięcia celów środowiskowych lub ustaleniu mniej rygorystycznych celów środowiskowych. Mając na uwadze, iż najważniejszym celem w zakresie ochrony wód jest osiągnięcie lub nie pogarszanie dobrego stanu, tak więc wbrew podstawowej zasadzie byłoby przyjęcie, iż JCWP w stanie dobrym nie osiągnie celów środowiskowych. Sytuacja ta dotyczy również JCWP, dla których w pierwszym cyklu planistycznym ustanowiono odstępstwo, a wyniki monitoringu wskazują, że ich stan się poprawił i obecnie nie ma takiej konieczności stosowania odstępstwa. Jedynym wyjątkiem od tej sytuacji były JCWP, których stan oceniono wprawdzie jako dobry, jednak został dla nich ustanowiony uszczegółowiony cel środowiskowy, z uwagi na ich szczególne znaczenie dla migracji ichtiofauny. Dla tych JCWP wprowadzono odstępstwo wynikające z czasu niezbędnego na przeprowadzenie analiz dotyczących wyboru optymalnych rozwiązań w zakresie udroźnienia, a następnie ich realizacji.

Konieczność zastosowania odstępstw nie była również analizowana dla JCWP rzecznych, które w ramach oceny ryzyka zostały ocenione jako niezagrażone nieosiągnięciem celów środowiskowych. W takich przypadkach przyjęto, iż dobry stan najprawdopodobniej zostanie osiągnięty w wymaganym terminie, tak więc stosowanie jakiegokolwiek odstępstwa byłoby tutaj niezasadne.

Zgodnie z powyższym zasadność zastosowania odstępstwa przeanalizowana została dla JCWP, których stan został oceniony poniżej dobrego, a jednocześnie na podstawie zidentyfikowanych presji i możliwych do wdrożenia działań zidentyfikowano zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych. Co istotne, sam fakt zagrożenia nie był powodem zastosowania odstępstwa, gdyż jest ono możliwe jedynie w przypadku spełnienia określonych warunków.

Odstępstwo polegające na obniżeniu celu środowiskowego wskazano jedynie dla kilku indywidualnych przypadków, gdzie analizy wykazały brak możliwości wdrożenia działań naprawczych. Dotyczy to JCWP będących odbiornikami zasolonych wód z odwodnienia kopalń. Z uwagi na znaczenie przemysłu wydobywczego dla gospodarki kraju oraz brak możliwości do zastosowania na taką skalę technologii ograniczających to oddziaływanie, konieczne jest tu ustalenie mniej rygorystycznych celów w zakresie wskaźników charakteryzujących zasolenie.

Dla JCWP, których stan chemiczny został oceniony poniżej dobrego, rozważono zastosowanie odstępstwa związanego z przedłużeniem terminu osiągnięcia celu, ale jedynie w przypadkach, gdy ocena ta jest wynikiem badań monitoringowych. Dla tych JCWP wskazano działania mające na celu szczegółowe rozpoznanie presji będących przyczyną obniżenia stanu, które docelowo pozwoli na wdrożenie właściwych działań naprawczych. Odstępstwo jest tutaj niezbędne z uwagi na czas niezbędny dla wdrożenia wyżej wymienionych działań.

W przypadku JCWP, dla których ocena stanu wykazała przekroczenia parametrów mających wpływ na ocenę stanu ekologicznego, rozpatrywane odstępstwo zależne było od zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych będących przyczyną tych przekroczeń i zaplanowanych do wdrożenia działań. W przypadku, gdy nie zostały zidentyfikowane możliwe przyczyny obniżenia stanu, wprowadzono odstępstwo czasowe z uwagi na konieczność ich rozpoznania przed wdrożeniem odpowiednich działań naprawczych. Z kolei, gdy przyczyna zagrożenia JCWP powiązana jest ze zidentyfikowanymi presjami, zaplanowano działania ukierunkowane na ich redukcję, jednak z uwagi na to, że zostaną one wdrożone dopiero po roku 2015, konieczne jest zapewnienie czasu na ich wdrożenie.

Ostatnią grupą JCWP rzecznych, dla których przeanalizowano zasadność zastosowania odstępstwa były części wód, których stan ekologiczny został oceniony poniżej dobrego na podstawie przeniesienia oceny. W takich przypadkach brak jest danych na temat korelacji zidentyfikowanych oddziaływań oraz aktualnego stanu i determinujących go parametrów, tak więc wdrożenie działań naprawczych mogłoby generować znaczne, nieuzasadnione koszty. Dlatego też dla takich części wód zaplanowano działania mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu i zagrożenia, co następnie pozwoli na wdrożenie adekwatnych działań naprawczych. W takich przypadkach również konieczne jest zastosowanie odstępstwa polegającego na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu z uwagi na czas niezbędny dla wdrożenia wskazanych działań.

Zgodnie z opisanym powyżej podejściem na obszarze dorzecza Łaby przeanalizowano 3 JCWP rzeczne, dla których prowadzone były badania monitoringowe oraz 5, dla których wykonano ocenę z przeniesienia. Dwie z nich wymagały wskazania odstępstw polegających na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu. Zestawienie wszystkich JCWP rzecznych wraz z przypisanymi im odstępstwami znajduje się w tabeli 22.

Tabela 22. Przedłużenie terminu osiągnięcia celu lub ustalenie celów mniej rygorystycznych dla JCWP rzecznych

Lp.	Kod JCWP	Odstępstwo	Typ odstępstwa	Termin osiągnięcia dobrego stanu	Uzasadnienie odstępstwa
1	PLRW50003967	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	2021	Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych; przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych; opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania; opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.
2	PLRW5000492229	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych, dysproporcjonalne koszty	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.

3	PLRW5000494129	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
4	PLRW500049423	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
5	PLRW500049449	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
6	PLRW500049469	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
7	PLRW500049617	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
8	PLRW500049889	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy

W ramach aPGW konieczna była analiza odstępstw dla JCWPd. Odstępstwa proponowane były dla JCWPd w poprzednim podziale na 161 jednostek, o czym należało pamiętać rozpatrując je w podziale na 172 jednostki.

Metodyka identyfikacji odstępstw od celów środowiskowych ma charakter planowania cyklicznego, który polega na takim zaplanowaniu działań, by osiągnąć dobry stan wód w skali JCWPd w czasie możliwie jak najkrótszym (do 2021 lub w trakcie kolejnych cykli obowiązywania PGW). W uzasadnionym przypadku, jeżeli nie istnieje możliwość osiągnięcia stanu dobrego w wyniku zaproponowanych działań, zalecane jest rozpatrzenie ustalenia celów mniej rygorystycznych.

Zgodnie z przyjętymi założeniami na obszarze całego kraju analizą objęto 39 JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych. Żaden z tych przypadków nie dotyczył obszaru dorzecza Łaby, co zaprezentowano w tabeli 23.

Tabela 23. Przedłużenie terminu osiągnięcia celu/ustalenie celów mniej rygorystycznych dla JCWPd

Kod JCWPd	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwo	Typ odstępstwa	Termin osiągnięcia dobrego stanu	Uzasadnione odstępstwa
PLGW5000106	niezagrożona	nie	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
PLGW5000122	niezagrożona	nie	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
PLGW5000123	niezagrożona	nie	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
PLGW5000137	niezagrożona	nie	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
PLGW5000138	niezagrożona	nie	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

5.5. Cele środowiskowe a czasowe pogorszenie stanu JCW w wyniku zjawisk o charakterze naturalnym lub na skutek siły wyższej, lub w przypadku realizacji inwestycji

Ustawa – Prawo wodne mówi o pogorszeniu stanu w wyniku zjawisk nieprzewidzianych i wskazuje szereg uwarunkowań, które należy spełnić, aby w takiej sytuacji zastosować odstępstwo. Zgodnie z wytycznymi KE odstępstwo to nie jest wykorzystywane do określenia celów alternatywnych, ale jest stosowane po fakcie jako „argument obrony”, mający uzasadniać, dlaczego nie został osiągnięty cel określony w PGW na obszarze dorzecza. Takie uzasadnienie należy podać w następnym (uaktualnionym) PGW na obszarze dorzecza. W związku z powyższym, a także biorąc pod uwagę fakt, iż odstępstwo takie wiąże się ze zjawiskami nieprzewidzianymi, brak jest możliwości wcześniejszego ustalenia metodyki postępowania przed wystąpieniem sytuacji wymagającej zastosowania tego odstępstwa. Możliwe jest jednak wstępne wskazanie zjawisk mogących być przyczyną czasowego pogorszenia stanu wód. Najważniejszymi zjawiskami pozwalającymi na zastosowanie tego odstępstwa są „ekstremalne zjawiska powodziowe” i „długotrwała susza”. W Polsce najczęstszym z tych czynników jest wystąpienie nawalnych deszczów oraz będąca często ich następstwem powódź. Zjawisko to, w zależności od skali, może powodować spływ zanieczyszczeń z powierzchni terenów zurbanizowanych do wód, a także w przypadku zalania obiektów przemysłowych lub np. oczyszczalni ścieków – poważne skażenie bakteriologiczne bądź substancjami niebezpiecznymi. W celu zapobieżenia skutkom zjawiska, niezbędne jest przede wszystkim prawidłowe zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Z kolei w przypadku długotrwałej suszy pogorszenie stanu wód może wynikać na przykład z konieczności poboru wody, w celu zapewnienia ludności wody do spożycia. Skutkować to będzie zmniejszeniem przepływu w cieku znacznie poniżej przepływu środowiskowego lub też dalszym obniżaniem zwierciadła wód podziemnych.

W okresie planistycznym 2009 - 2015 nie wystąpiły sytuacje wymagające zastosowania przedmiotowego odstępstwa.

Artykuł 38j ustawy – Prawo wodne dopuszcza nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu ekologicznego oraz dobrego potencjału ekologicznego w wyniku realizacji nowych inwestycji, pod warunkiem spełnienia wskazanych w nim przesłanek.

Po szczegółowej analizie, na obszarze dorzecza Łaby nie wskazano JCW, dla których czasowe pogorszenie stanu JCW jest wynikiem zjawisk o charakterze naturalnym lub skutkiem siły wyższej, nadzwyczajnych lub niemożliwych do przewidzenia, oraz nie zaplanowano inwestycji mogącej spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych

6. PODSUMOWANIE WYNIKÓW ANALIZY EKONOMICZNEJ ZWIĄZANEJ Z KORZYSTANIEM Z WÓD

Jednym z celów analizy ekonomicznej korzystania z wód jest określenie stopnia zwrotu kosztów za usługi wodne. Zasady zwrotu kosztów za usługi wodne muszą uwzględniać nie tylko koszty finansowe, ale również koszty środowiskowe i zasobowe. Kształtowanie instrumentów ekonomicznych w gospodarowaniu wodami powinno być oparte na zasadzie „zanieczyszczający płaci”. Zasada ta oznacza, że całkowite koszty działań mających na celu usunięcie skutków zanieczyszczenia powinien ponosić jego sprawca. Zasada „zanieczyszczający płaci” znajduje swoje odzwierciedlenie w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. z 2014 r. poz. 1789, z późn. zm.).

Przedstawione podsumowanie analizy ekonomicznej korzystania z wód zostało sporządzone na podstawie analizy przeprowadzonych na potrzeby aPGW.

6.1. Charakterystyka ekonomiczna obszaru dorzecza Łaby

W granicach kraju obszar dorzecza Łaby zajmuje powierzchnię 238,5 km² i zamieszkiwany jest przez około 15 tys. mieszkańców (0,04% ludności Polski). W 2010 r. stopa bezrobocia wynosiła około 20%, a przeciętne zarobki kształtują się na poziomie około 2566 zł brutto.

6.2. Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym

Gospodarka komunalna w ujęciu gospodarowania wodami dotyczy dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Są to dwie główne kategorie, które określone są jako usługi wodne w sektorze komunalnym. Analizę ekonomiczną dla sektora komunalnego opracowano z uwzględnieniem tego podziału. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. z 2016 r., poz. 573, z późn. zm.), gospodarka komunalna może być prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności w formach samorządowego zakładu budżetowego lub spółek prawa handlowego.

6.2.1. Zakres przeprowadzonych analiz

Za podstawowy cel analizy postawiono określenie stopnia zwrotu kosztów usług dotyczących dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Analizę przeprowadzono również pod kątem:

- 1) związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wielkością produkcji;
- 2) roli dotacji w stopie zwrotu kosztów;
- 3) powiązania wysokości opłat za korzystanie ze środowiska z jednostkowym kosztem dostarczania wody;
- 4) zależności pomiędzy formą prawną operatora a kosztami świadczonych usług;
- 5) finansowania skrośnego;
- 6) wpływu odpisów amortyzacyjnych, podatku od nieruchomości, opłat za dzierżawę na koszty.

W innych opracowaniach wykonanych w cyklu planistycznym przeprowadzono analizę ekonomicznej stopy zwrotu kosztów usług zaopatrzenia w wodę oraz odbioru i oczyszczania ścieków.

6.2.2. Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – zaopatrzenie w wodę

Rynkowa wartość usług zaopatrzenia w wodę na terytorium Polski w 2010 r. sięgała 4868,8 mln zł.

Obliczenie finansowej stopy zwrotu kosztów polega na porównaniu kosztów i przychodów ze świadczenia usług w zakresie zaopatrzenia w wodę. Finansowa stopa zwrotu kosztów dla całego kraju wynosi 103,3%, co oznacza pełny zwrot kosztów w tym sektorze. Wartości te wskazują, że większość operatorów ma wyższe przychody z działalności polegającej na dostarczaniu wody, niż koszty, jakie ponosi na tę działalność. Należy wziąć pod uwagę, że wynik ten jest zawyżony przez kilku największych operatorów, a finansowa stopa zwrotu małych operatorów jest znacznie niższa.

Dodatkowo należy uwzględnić wpływ dopłat bezpośrednich na finansową stopę zwrotu kosztu. W analizie wpływu dotacji wzięto pod uwagę próbę 194 operatorów, którzy otrzymują od gminy dotacje na cele operacyjne. Otrzymane dotacje w 71 przeanalizowanych przypadkach pozwoliły na pełne zrównoważenie lub nadwyżkę przychodów nad kosztami. Po przeprowadzeniu analizy bez ich uwzględniania finansowa stopa zwrotu spadła o 1,6 punktów procentowych – do 101,7%. Po obliczeniu tego wskaźnika tylko dla operatorów otrzymujących dotację okazało się, że wynosi on 100,9%.

Przeprowadzona analiza nie wykazała związku między kosztem produkcji wody, a wielkością sprzedaży.

Analiza została przeprowadzona stopniowo – najpierw sprawdzono, jak opłaty za korzystanie ze środowiska wpływają na koszt (co jest bardziej miarodajnym wskaźnikiem), a następnie jak wpływają na cenę (wpływ ten jest trudny do oceny ze względu na zniekształcenie ceny przez dopłaty gmin). Opłaty pobierane za korzystanie ze środowiska powodują wzrost kosztów dostawy wody o około 2,5%. Istotny statystycznie

związek pomiędzy jednostkowym kosztem produkcji, a jednostkowymi płatnościami za pobór wód nie został wykazany.

Porównanie operatorów jest trudne ze względu na różnice w skali działania poszczególnych jednostek. W wyniku przeprowadzonych analiz wykazano duże podobieństwo cen między grupami odbiorców. Większe zróżnicowanie wykazują ceny operatorów mających różne formy prawne. Rozbieżności są jednak na tyle duże, że trudno mówić o jakichś prawidłowościach.

Analizę przeprowadzono łącznie dla odpisów amortyzacyjnych i opłat za dzierżawę lub użyczenie infrastruktury. Stwierdzono, że udział amortyzacji i opłat za dzierżawę w całkowitych kosztach wynosi około 18%.

Analiza miała na celu wykazanie, czy operatorzy ustalają różne ceny dla poszczególnych grup odbiorców na poziomie odbiegającym od uzasadnionych kosztów realizacji dostaw do poszczególnych grup. Badanie nie wykazało istnienia zjawiska subsydiowania skrośnego jako zjawiska masowego w tym sektorze.

6.2.3. Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – odbiór i oczyszczanie ścieków

Rynkowa wartość usług w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków na terytorium Polski w 2010 r. sięgała około 5681,1 mln zł.

Obliczenie finansowej stopy zwrotu kosztów polega na porównaniu kosztów i przychodów odbioru i oczyszczania ścieków. Finansowa stopa zwrotu kosztów dla Polski wynosi 105,9%, co oznacza pełny zwrot kosztów w tym sektorze. Analiza ta uwzględnia wpływy dotacji gmin, a wartości wskaźników są zawyżone przez największych operatorów, podobnie jak w przypadku zaopatrzenia w wodę.

Jak wspomniano wyżej pogłębionym elementem analizy zwrotu kosztów na poziomie finansowym była eliminacja dopłat bezpośrednich, udzielanych przez gminy. W analizie wpływu dotacji wzięto pod uwagę próbe 194 operatorów, którzy otrzymują od gmin dotacje na cele operacyjne. Otrzymane dotacje w 71 przeanalizowanych przypadkach pozwoliły na pełne zrównoważenie lub nadwyżkę przychodów nad kosztami. Analiza nieuwzględniająca wpływ dopłat bezpośrednich wskazała finansową stopę zwrotu kosztu niższą o 0,4 punktu procentowego – 104,5%.

Przeprowadzona analiza nie wykazała związku między roczną wielkością odbieranych lub oczyszczanych ścieków a kosztem jednostkowym tych działań.

Wynik przeprowadzonej analizy jest analogiczny do wyników analizy dla poboru wód. Opłaty za korzystanie ze środowiska dla odprowadzania ścieków oczyszczonych nie mają znaczącego wpływu na jednostkowy koszt odbioru i oczyszczania ścieków (stanowią około 2% ceny).

W przypadku usług tego typu zróżnicowanie cen dla grup odbiorców jest większe – sięga nawet 45%. Porównanie operatorów jest trudne ze względu na różną skalę ich działań.

Przeprowadzono również analizę związku jednostkowego kosztu usług z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości. Stwierdzono, że udział amortyzacji i opłat za dzierżawę w całkowitych kosztach wynosi około 30%.

Analiza zróżnicowania cen według poszczególnych grup taryfowych – subwencje skrośne (krzyżowe) miała na celu wykazanie, czy operatorzy ustalają różne ceny dla poszczególnych grup odbiorców na poziomie odbiegającym od uzasadnionych kosztów realizacji dostaw do poszczególnych grup. Wykazano, że skala zjawiska jest umiarkowana, a jedyną subsydiowaną grupą odbiorców są gospodarstwa domowe.

6.3. Zwrot kosztów usług wodnych w przemyśle

Podmioty prowadzące działalność w przemyśle, posiadające własne ujęcia wód i oczyszczalnie ścieków korzystają z dóbr i usług związanych z zasobami wodnymi na własny koszt. Obecnie nie występują zwolnienia z opłat za korzystanie ze środowiska dla przemysłu, jak również nieudzielane są dopłaty do działalności operacyjnej związanej z poborem wody oraz odbiorem ścieków w przemyśle. Można więc uznać, że zwrot kosztów finansowych usług wodnych w tym sektorze wynosi 100%.

Koszty korzystania ze środowiska przez przemysł są częściowo zwracane przez opłaty za korzystanie ze środowiska, jednak internalizacja ta nie jest pełna. Obliczona ekonomiczna stopa zwrotu jest na poziomie około 92%.

6.4. Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie i leśnictwie

W sferze poboru wody powierzchniowej do nawodnień rolniczych i leśnych oraz przeznaczonych do hodowli ryb obowiązuje w Polsce zwolnienie z opłat. Usługi wodne występujące w sektorze rolnictwa i leśnictwa to między innymi nawadnianie oraz odwadnianie, a także pobór wody na potrzeby hodowli ryb. Funkcjonujący w Polsce system nawodnień wodami powierzchniowymi (przede wszystkim nawodnień podsiąkowych lub grawitacyjnych), przyczynia się do realizacji celów środowiskowych oraz zwiększa efektywność użytkowania zasobów wodnych. Rolnicy wykonując nawodnienia (np. podsiąkowe, z regulowanym odpływem) z użyciem wód powierzchniowych wnoszą wkład w retencjonowanie wody, ochronę ekosystemów zależnych od wód oraz przyczyniają się do wymiernych korzyści dla środowiska przyrodniczego. Natomiast pobór wód na potrzeby

zaopatrzenia stawów rybnych może mieć wpływ na ograniczenie wielkości fal wezbraniowych poprzez jej retencję, a także na zachowanie na tych terenach bioróżnorodności.

W sektorze związanym z rolnictwem korzystanie z wód dotyczy: poboru wody (zarówno na cele zaopatrzenia ludności w wodę, jak i na cele nawodnień rolniczych i w celach prowadzenia szeroko pojętej gospodarki rybackiej) oraz zrzutu ładunków zanieczyszczeń. Pobory wód odbywają się na kilka sposobów:

- 1) przez sieci wodociągowe – pobór ten jest uwzględniony w obliczeniach dotyczących sektora komunalnego;
- 2) w sposób indywidualny w ramach zwykłego lub powszechnego korzystania z wód;
- 3) w sposób indywidualny w ramach szczególnego korzystania z wód; wymagane jest pozwolenie wodno-prawne.

Pobór wody do nawodnień rolniczych oraz na cele hodowli ryb wymaga pozwoleń wodno-prawnych (o ile wykracza poza korzystanie zwykłe lub powszechne), ale w przypadku poboru wód powierzchniowych jest zwolniony z opłat. Zrzut ładunków zanieczyszczeń do sieci komunalnych oraz w ramach szczególnego korzystania z wód jest rejestrowany. W pozostałych przypadkach praktycznie nie jest możliwe określenie wielkości zarówno poborów jak i zrzutów, a co za tym idzie, kosztów.

6.5. Oszacowanie kosztów zasobowych i środowiskowych

Ocena kosztów środowiskowych i zasobowych jest niezbędnym elementem do przeprowadzenia pełnej analizy ekonomicznej korzystania z wód. Analiza ta przeprowadzona została w pierwszym cyklu planistycznym, zaś na potrzeby aPGW została uaktualniona.

Koszty zasobowe – koszt alternatywny – koszt utraconych korzyści. Koszty te występują wtedy, gdy istnieje alternatywny sposób (sposoby) wykorzystania danego dobra, wykluczający się z innymi. Koszt utraconych korzyści równy jest korzyściom z najlepszego alternatywnego wykorzystania danego zasobu.

Koszty zasobowe można podzielić na zinternalizowane, to jest te, za które wniesiono opłaty za pobór wód oraz niezinternalizowane. Dane na temat kosztów zinternalizowanych pochodzą bezpośrednio z bazy dotyczącej opłat za korzystanie ze środowiska, natomiast koszty niezinternalizowane (koszty utraconych korzyści) przyjęto w sposób bardzo przybliżony z uwagi na brak w Polsce mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w sektorze przemysłowym i rolniczym oraz brak systemowo gromadzonych informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych.

Koszt środowiskowy – pieniężna wartość niekorzyści spowodowanych w środowisku (wodnym) przez użytkowników. Straty te związane są ze spadkiem wszystkich rodzajów użyteczności środowiska wodnego na skutek obniżenia jego jakości. Z uwagi na wiele użyteczności środowiska wodnego (np.: surowiec, miejsce rekreacji, środek transportu, podtrzymanie ekosystemów) niekorzyści mogą mieć charakter rynkowy (posiadać ceny) lub nierynkowy.

Koszty środowiskowe, podobnie jak zasobowe, można podzielić na zinternalizowane (obciążające ich sprawcę) oraz niezinternalizowane. Koszty zinternalizowane uwzględnione są bezpośrednio w opłatach za korzystanie ze środowiska, natomiast niezinternalizowane oceniane są przy wykorzystaniu danych na temat tak zwanej skłonności do płacenia oraz dochodu rozporządzalnego na osobę.

6.5.1. Oszacowanie kosztów środowiskowych

Oszacowanie kosztów środowiskowych nastąpiło na podstawie aktualizacji kosztów oszacowanych w 2003 r. do 2010 r. i objęło następujące dane bazowe:

- 1) skłonność do poniesienia opłaty (WTP - ang. Willingness to Pay) za poprawę jakości wody pitnej i wód powierzchniowych, wartość średnia dla Polski – 130,92 zł/r (w 2003 r.);
- 2) dochód rozporządzalny – 680,5 zł/osobę miesięcznie (w 2003 r.).

Zależność, która nie podlegała aktualizacji to: wzrost dochodu o 1 złoty na osobę miesięcznie skutkuje wzrostem gotowości do płacenia o 5 groszy na osobę miesięcznie czyli o 0,6 zł na osobę rocznie.

Metoda WTP polega na uzyskaniu odpowiedzi na pytanie, ile użytkownicy byliby gotowi zapłacić za określone dobro lub dany poziom usług dostarczanych przez środowisko. Metoda ta znajduje zastosowanie w wycenie całkowitej wartości ekonomicznej, a przede wszystkim wartości nieużytkowej, która jest trudno uchwytna w wypadku zasobów środowiska przyrodniczego.

Mając powyższe na uwadze, oszacowanie kosztów środowiskowych dla analizowanego obszaru wykonano w następujących po sobie kolejno krokach:

- 1) na bazie dostępnych danych GUS oszacowano dochód rozporządzalny na osobę zamieszkującą analizowany obszar dorzecza, który dla obszaru całej Polski wyniósł w 2010 r. 1192,8 złotych na osobę miesięcznie;
- 2) obliczono realny przyrost dochodu i towarzyszący mu przyrost skłonności do ponoszenia wydatków (WTP) pomiędzy rokiem 2003 a 2010, który dla obszaru Polski wyniósł:

- a) przyrost dochodu wyniósł 360,4 zł na osobę miesięcznie,
- b) przyrost WTP wyniósł 18,0 złoty na osobę miesięcznie;
- 3) następnie skorygowano wartość WTP związaną z poprawą jakości wód na podstawie stopnia zaawansowania KPOŚK, w wyniku czego dla obszaru Polski otrzymano 86,9 zł na osobę rocznie.

Biorąc pod uwagę powyższe niezinternalizowane koszty środowiskowe za 2010 r. dla całego terytorium Polski oszacowano na poziomie 3423,7 mln zł. Dla podstawowych sektorów działalności koszty te dzielą się następująco: sektor komunalny: 2296,8 mln zł, przemysł: 266,2 mln zł, rolnictwo: 860,7 mln zł.

Zinternalizowane koszty środowiskowe w 2010 r., których sprawozdawczość opiera się na bazach danych gromadzonych przez urzędy marszałkowskie dla obszaru Polski wyniosły 252,08 mln zł. Koszty takie występują równolegle do kosztów niezinternalizowanych. Ich sprawozdawczość opiera się na bazach danych gromadzonych przez urzędy marszałkowskie, które to instytucje są odpowiedzialne za gromadzenie opłat za gospodarce korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian.

6.5.2. Oszacowanie kosztów zasobowych

Metodyka szacowania kosztów zasobowych różni się w zależności od rodzajów tych kosztów zasobowych: zinternalizowanych (koszty, za które wniesiono opłaty – uściślając opłaty za pobór wód) oraz niezinternalizowanych. Metodyka agregacji opłat bazuje na przeliczeniu informacji uzyskanych z urzędów marszałkowskich zajmujących się gromadzeniem wpłat od poszczególnych podmiotów pobierających wodę. Poszczególne rzgw gromadzą te dane dla obszarów przez siebie administrowanych. Zupełnie inna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do niezinternalizowanych kosztów zasobowych – kosztów utraconych korzyści na skutek niezaspokojenia popytu na wodę. Jak dotąd ich wiarygodne oszacowanie jest stosunkowo utrudnione z uwagi na:

- 1) brak mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w przemyśle;
- 2) brak jest systemowo gromadzonych informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych, rozumianych jako odmowa lub ograniczenie pozwolenia wodno-prawnego na pobór wód;
- 3) fakt, iż wszystkie potrzeby związane z wykorzystaniem wód jako surowca, niekiedy kosztem jakości wód powierzchniowych (przez obniżenie przepływu poniżej przepływu nienaruszalnego) lub kosztem przyszłych pokoleń (trwałe zmniejszenie zasobów wód podziemnych);
- 4) brak korzyści związane z obniżeniem przepływów poniżej poziomu nienaruszalnego zostały wycenione w kosztach środowiskowych;
- 5) istniejące poważne problemy metodologiczne związane z wyceną braku korzyści dla przyszłych pokoleń (obecnie przyjęto wartość równą 0);
- 6) przyjęcie założenia zaspokajania wszystkich bieżących potrzeb prowadzące do braku alternatywnych kosztów wykorzystania wód traktowanych jako surowiec;
- 7) alternatywne wykorzystanie wód w innych celach (np. do rekreacji), co zostało ujęte w szacunku kosztów środowiskowych.

Niezinternalizowane koszty zasobowe były weryfikowane na obszarach administrowanych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

W przypadku szacowania zinternalizowanych kosztów zasobowych z uwagi na fakt, że szczególne korzystanie z wód objęte jest opłatami za pobór – można mówić o istniejących, zinternalizowanych kosztach zasobowych widocznych w formie uiszczonych opłat za pobór wód.

7. PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZAWARTYCH W PWŚK, Z UWZGLĘDNIENIEM SPOSOBÓW OSIĄGANIA USTANOWIONYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

7.1. Charakterystyka aktualizacji PWŚK

Program działań zawarty w aPWŚK dla JCWP oraz dla JCWPd obejmuje, zgodnie z art. 113b ustawy – Prawo wodne, działania podstawowe i uzupełniające.

Działania podstawowe wskazane są do realizacji we wszystkich JCW niezależnie od ich aktualnego stanu i wyników oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych. Działania te stanowią minimalne wymogi jakie należy podjąć w celu utrzymania wpływu presji na tym samym poziomie i niepogarszania stanu JCW, a obowiązek ich realizacji wynika z innych postanowień prawa Unii Europejskiej oraz prawa krajowego.

Realizacja działań podstawowych zgodnie z przepisami art. 113b ustawy – Prawo wodne nie powinna powodować wzrostu zanieczyszczenia wód morskich oraz nie powinna przyczyniać się bezpośrednio ani pośrednio do wzrostu zanieczyszczenia śródlądowych wód powierzchniowych, chyba że byłoby to z korzyścią dla środowiska jako całości.

Biorąc pod uwagę charakter części działań podstawowych wskazujący na ogólnokrajowy zakres ich realizacji, wyodrębniono grupę działań realizowanych na poziomie krajowym, a katalog działań krajowych przedstawiono w tabeli 24.

Tabela 24. Katalog działań krajowych zgodnie z aPWŚK

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
Działania powiązane z przepisami unijnymi				
1	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko	art. 59 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku oraz rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko	inwestor	działanie ciągłe
2	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zależnie od postanowienia organu właściwego do wydania decyzji środowiskowej	art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o informacji o środowisku oraz rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko	inwestor	działanie ciągłe
3	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000	art. 59 ust. 2 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe
4	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia wskazanego przez organ	art. 59 ust. 2 pkt 2 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe
5	Obowiązek przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć, dla których stwierdzono możliwość znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	art. 104 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
6	Obowiązek uzyskania zatwierdzenia substancji czynnej środka ochrony roślin, sejfnerów i synergetyków	art. 4 ust. 1, art. 25 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 3 i art. 4 ustawy o środkach ochrony roślin	producenci środków ochrony roślin	działanie ciągłe
7	Obowiązek uzyskania zezwolenia na wprowadzenie do obrotu środka ochrony roślin	art. 28 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 3 i art. 4 ustawy o środkach ochrony roślin	podmiot zamierzający wprowadzić do obrotu środek ochrony roślin	działanie ciągłe
8	Udostępnianie do publicznej wiadomości wykazu środków ochrony roślin posiadających zezwolenie oraz wycofanych z obrotu	art. 57 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 16 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe
9	Odpowiednie stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem	art. 35 ustawy o środkach ochrony roślin, rozporządzenie PE o środkach ochrony roślin, §3-6 rozporządzenia o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin, rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie warunków stosowania środków ochrony roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 516), rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie rozwiązań technicznych, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego (Dz. U. z 2013 r. poz. 504)	podmiot stosujący środki ochrony roślin	działanie ciągłe
10	Obowiązek czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przygotowywania ich do zastosowania oraz przechowywania środków ochrony roślin z zachowaniem stref buforowych od ujęć wód, zbiorników wodnych, cieków	§ 3-6 rozporządzenia o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin	podmiot stosujący środki ochrony roślin	działanie ciągłe
11	Przegląd „Krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin”	art. 47 ust. 6 pkt 2 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
12	Udostępnianie informacji dotyczących środków ograniczających ryzyko związane ze stosowaniem środków ochrony roślin dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska na stronie internetowej	art. 57 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 74 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe
13	Prowadzenie urzędowych kontroli w celu zapewnienia zgodności z przepisami rozporządzenia	art. 68 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 80 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2016 r. poz. 17, z późn. zm.)	Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	działanie ciągłe
14	Obowiązek uzyskania zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie komunalnych osadów ściekowych	art. 41 w związku z art. 45 ust. 1 pkt 3 i art. 96 ust. 1 ustawy o odpadach	podmiot władający powierzchnią ziemi, na której stosowane są komunalne osady ściekowe do celów innych niż rolnictwo i uprawa roślin	działanie ciągłe
15	Obowiązek ewidencjonowania wytworzonych komunalnych osadów ściekowych i raportowania do marszałka województwa	art. 66, art. 75 i art. 76 ustawy o odpadach	podmiot wytwarzający osady ściekowe	działanie ciągłe
16	Obowiązek stosowania komunalnych osadów ściekowych zgodnie z wytycznymi, obejmującymi obowiązek zapewnienia by były one ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do celu i sposobu stosowania, spełniały określone wymogi fizyczne, chemiczne i biologiczne oraz nie były stosowane na terenach i gruntach o wskazanym przeznaczeniu, położeniu i właściwościach	art. 96 ust. 1, 4 i 12 ustawy o odpadach, rozporządzenie osadowe	podmiot stosujący komunalne osady ściekowe lub ich wytwórca (przy osadach stosowanych w rolnictwie i uprawie roślin)	działanie ciągłe
17	Obowiązek badania komunalnych osadów ściekowych przeznaczonych do rolniczego wykorzystania lub przetworzenia oraz gruntów, na których będą stosowane	art. 96 ust. 6 ustawy o odpadach, rozporządzenie osadowe	podmiot wytwarzający osady ściekowe	działanie ciągłe
18	Obowiązek zgłoszenia zakładu o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej	art. 250 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
19	Sporządzanie i wdrażanie dokumentów precyzujących polityki przeciwdziałania poważnym awariom	art. 251 i art. 252 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
20	Zapobieganie efektowi domina	art. 264d ustawy – POŚ	komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej (na podstawie informacji podanych przez prowadzących zakłady w zgłoszeniu)	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
21	Składanie sprawozdań o bezpieczeństwie	art. 253, art. 254 i art. 256 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 23 lutego 2016 r. w sprawie raportu o bezpieczeństwie zakładu o dużym ryzyku (Dz. U. poz. 287)	prowadzący zakład	działanie ciągłe
22	Sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	art. 260 i art. 261 ustawy POŚ, rozporządzenie o planach operacyjno-ratowniczych	prowadzący zakład	działanie ciągłe
23	Sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	art. 260 i art. 265 ustawy POŚ, rozporządzenie o planach operacyjno-ratowniczych	komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej (na podstawie informacji przedstawionych przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku)	działanie ciągłe
24	Obowiązki informacyjne względem społeczeństwa	art. 267 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. poz. 2145)	właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej	działanie ciągłe
25	Obowiązki kontrolno-rozpoznawcze	art. 269 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. poz. 138)	komendant powiatowy lub wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej	działanie ciągłe
26	Obowiązki informacyjne w razie wystąpienia awarii	art. 264 pkt 2 i 3 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
27	Uwzględnienie problematyki awarii przemysłowych w planowaniu przestrzennym	art. 11 pkt 6 lit. I, art. 17 pkt 6 lit. a ustawy PIZP	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
28	Obowiązek uzyskania pozwoleń zintegrowanych dla instalacji	art. 201-204 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. poz. 1169)	prowadzący instalację	działanie ciągłe
29	aKPOŚK	art. 43 ust. 3 i 4c ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
30	Kontrola przestrzegania warunków wprowadzania ścieków komunalnych do wód lub do ziemi	art. 45 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 w związku z art. 156 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne, art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, rozporządzenie ściekowe	IOŚ	działanie ciągłe
31	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków przemysłowych do systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych	art. 122 ust. 1 pkt 11 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, których wprowadzanie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (Dz. U. poz. 1988, z późn. zm.)	użytkownik wód	działanie ciągłe
32	Kontrola dopuszczalnych mas substancji w odprowadzanych ściekach przemysłowych	art. 45 ust. 2 w związku z art. 156 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne, art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych (Dz. U. poz. 1867, z późn. zm.)	IOŚ	działanie ciągłe
33	Zakaz zrzutu ścieków ze statków do wód powierzchniowych	art. 48 ust. 1 ustawy – Prawo wodne	kapitan lub armator	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
34	Kontrola jakości wody pitnej	art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia	PIS	działanie ciągłe
35	Informowanie o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	art. 12 ust. 5 ustawy o zaopatrzeniu w wodę	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe
36	Nadzór nad materiałami i wyrobami stosowanymi w procesach uzdatniania i dystrybucji wody oraz laboratoriami wykonującymi badania	art. 12 ust. 2 – 4 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia	PIS	działanie ciągłe
37	Obowiązek uchwalenia wykazu kąpielisk w gminie	art. 34a ust. 1 ustawy – Prawo wodne	rada gminy	działanie ciągłe
38	Obowiązek prowadzenia ewidencji kąpielisk i jej aktualizacji	art. 34b ust. 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe
39	Obowiązek sporządzania profilu wody w kąpielisku	art. 38 ust. 4a pkt 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie profilu wody w kąpielisku (Dz. U. poz. 191)	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
40	Obowiązek oznakowania kąpieliska	art. 34c ust. 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
41	Obowiązek badania jakości wody w kąpielisku	art. 34d ust. 1 ustawy – Prawo wodne	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
42	Obowiązek oceny stanu wody w kąpielisku	art. 34d ust. 5 ustawy – Prawo wodne	państwowy powiatowy inspektor sanitarny	działanie ciągłe
43	Zakaz wprowadzania ścieków do ziemi w odległości do 1 km od granic kąpieliska	art. 39 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy – Prawo wodne	użytkownik wód	działanie ciągłe
44	Obowiązki związane z informowaniem ludności	art. 163c ust. 3 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	PIS	działanie ciągłe
45	Obowiązek kontroli korzystania z wód wykorzystywanych do kąpiel	art. 156 ust. 1 pkt 8 w związku z art. 163 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o nadzorze nad jakością wody w kąpielisku	państwowy powiatowy inspektor sanitarny	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
46	Zakaz wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych w obrębie kąpielisk oraz w odległości mniejszej niż 1 kilometr od ich granic	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy – Prawo wodne	użytkownik wód	działanie ciągłe
47	Wyznaczanie specjalnych obszarów ochrony siedlisk	art. 27a ustawy o ochronie przyrody	Minister Środowiska	działanie ciągłe
48	Opracowanie projektu PZO dla obszaru Natura 2000	art. 28 ustawy o ochronie przyrody	sprawujący nadzór nad obszarem	działanie ciągłe
49	Opracowanie projektu PO dla obszaru Natura 2000	art. 29 ustawy o ochronie przyrody	sprawujący nadzór nad obszarem	działanie ciągłe
50	Opracowanie projektu listy obszarów Natura 2000, zgodnie z przepisami prawa UE wraz z szacunkiem finansowania przez Wspólnotę	art. 27 ustawy o ochronie przyrody	GDOŚ	działanie ciągłe
51	Kontrola przestrzegania wymogów systemu ścisłej ochrony gatunkowej	art. 123 w związku z art. 48 i art. 49 ustawy o ochronie przyrody, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 1348), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409)	rdoś	działanie ciągłe
52	Regulacja możliwości realizacji planów i przedsięwzięć mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natury 2000 przez zobowiązanie do wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 34 ustawy o ochronie przyrody	rdoś, dyrektor urzędu morskiego	działanie ciągłe
53	Ocena skutków planów i programów mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natury 2000 przy uwzględnieniu obowiązku kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 46 pkt 3 ustawy o informacji o środowisku, art. 34 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody	organ opracowujący projekt dokumentu	działanie ciągłe
54	Regulacja wprowadzania do środowiska przyrodniczego gatunków obcych (wydawanie zezwoleń)	art. 120 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody	GDOŚ, rdoś	działanie ciągłe
55	Wyznaczenie OSO	art. 27a ustawy o ochronie przyrody, rozporządzenie OSO	Minister Środowiska	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
56	Określenie wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć	art. 47 ust. 3 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o programach działań na OSN	dyrektor rzgw	co 4 lata
57	Weryfikacja wyznaczonych wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i obszarów szczególnie narażonych co 4 lata	art. 47 ust. 4 ustawy – Prawo wodne	dyrektor rzgw	co 4 lata
58	Opracowanie programu działań dla każdego wyznaczonego obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych	art. 47 ust. 4 i 7 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o programach działań na OSN	dyrektor rzgw	co 4 lata
59	Opracowanie zbioru zasad dobrej praktyki rolniczej (z uwzględnieniem zmian zachodzących w sektorze rolniczym)	art. 47 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Środowiska	działanie ciągłe
60	Ocena stopnia eutrofizacji wód	art. 47 ust. 6 ustawy – Prawo wodne	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	co 4 lata
61	Kontrola stężeń azotanów w wodach wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych	art. 156 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 ustawy – Prawo wodne	IOŚ, PIS, Prezes KZGW, dyrektorzy rzgw	działanie ciągłe
62	Zakaz stosowania nawozów w określonej odległości od jezior, zbiorników wodnych o wskazanej powierzchni, cieków wodnych, rowów, kanałów, stref ochronnych ujęć wody oraz obszarów morskiego pasa nadbrzeżnego	§ 3 ust 4 – 4b rozporządzenia o nawozach	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
63	Zakaz stosowania nawozów naturalnych w okresie od 1 grudnia do końca lutego	§ 2 ust. 4 rozporządzenia o nawozach	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
64	Wyposażenie gospodarstw w szczelne zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych płynnych	art. 25 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
65	Ograniczenie dawki nawozu naturalnego zastosowanej w ciągu roku – nie może ona zawierać więcej niż 170 kg N w czystym składniku na ha użytków rolnych	art. 17 ust. 3 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
66	Zakazy stosowania nawozów: na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem, zamrzniętych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu; nawozów naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych – na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10 %; nawozów w postaci płynnej – podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego	art. 19 i art. 20 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	spożycia przez ludzi. Zakaz używania sprzętu agrolotniczego we wskazanych warunkach klimatycznych oraz w odległości 500 m od cieków i zbiorników wodnych			
67	Wdrożenie i stosowanie ustalonych w bezpośrednio w dyrektywie lub na podstawie jej zapisów norm jakości wód podziemnych oraz wartości progowych stężenia zanieczyszczeń, grup zanieczyszczeń i wskaźników zanieczyszczeń	art. 38a ust. 1, 5 i 5b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ocenie wód podziemnych	IOŚ, PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe
68	Wdrożenie i stosowanie procedury oceny stanu chemicznego JCWPd (lub grupy JCWPd)	art. 38a ust. 1, 5 i 5b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ocenie wód podziemnych	Minister Środowiska IOŚ, PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe
69	Publikacja wyników oceny stanu chemicznego JCWPd w PGW na obszarach dorzeczy	art. 114 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o PGW	Prezes KZGW	działanie ciągłe
70	Ustanowienie zasad monitoringu wód podziemnych	art. 155a i art. 155b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie monitoringowe	Minister Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska	działanie ciągłe
71	Prowadzenie monitoringu JCWPd i analiza jego wyników	art. 105 i art. 155a ust. 5 ustawy – Prawo wodne	PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe
72	Obowiązek właściwego projektowania pomiarów monitoringowych i prowadzenia sprawozdawczości	art 105 i art. 155b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie monitoringowe	PSH-PIG-PIB, Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
73	Zapewnienie środków zapobiegania lub ograniczania wprowadzaniu zanieczyszczeń do wód podziemnych	art. 38e ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
Działania służące wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych, uwzględniającej wkład wniesiony przez użytkowników wód oraz koszty środowiskowe i koszty zasobowe				
74	Ustalanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków z uwzględnieniem: - kosztów związanych ze świadczeniem usług - zmian warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia - kosztów wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych	art. 20 ust. 1-3 ustawy o zaopatrzeniu w wodę	przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
75	Uwzględnienie zasady zwrotu kosztów w stosunku do administrowanych rzek i obiektów	art. 1 ust. 5 ustawy – Prawo wodne	administrator cieku	działanie ciągłe
Działania służące propagowaniu skutecznego i zrównoważonego korzystania z wody w celu niedopuszczenia do zagrożenia realizacji celów środowiskowych				
76	Obowiązek opracowania i weryfikacji warunków korzystania z wód regionu, jako aktu prawa miejscowego wspomagającego osiągnięcie celów środowiskowych	art. 92 ust. 3 pkt 2 i art. 120 ust. 1 ustawy – Prawo wodne	dyrektor rzgw	do końca IV kw. 2016 r.
77	Uwzględnienie problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół oraz kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych	art. 77 ustawy – POŚ	Minister Edukacji Narodowej, organizatorzy kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych	działanie ciągłe
78	Obowiązek kształtowania pozytywnego stosunku społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzowania zasad tej ochrony	art. 78 ustawy – POŚ	środki masowego przekazu	działanie ciągłe
79	Obowiązek prowadzenia działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody	art. 4 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody	organy administracji publicznej, instytucje naukowe i oświatowe, publiczne środki masowego przekazu	działanie ciągłe
80	Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania wody	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Minister Środowiska, Prezes KZGW	działanie ciągłe
81	Kampania edukacyjna dotycząca gospodarowania wodami	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
82	Obowiązek uwzględniania w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymagań ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych	art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawy PIZP	organy administracji rządowej i samorządowej	działanie ciągłe
83	Promowanie rozwiązań mających na celu oszczędne gospodarowanie zasobami wodnymi	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Rozwoju, Minister Infrastruktury i Budownictwa, Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Minister Energii, Minister Skarbu Państwa, Prezes KZGW	działanie ciągłe
Działania służące zaspokajaniu obecnych i przyszłych potrzeb wodnych w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w rozumieniu ustawy o zaopatrzeniu w wodę				

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
84	Zakaz odprowadzania ścieków do wód i do ziemi w granicach stref ochronnych ujęć wód, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami ochrony	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. a i pkt 3 lit. a ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
85	Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód	art. 51 – 58 ustawy – Prawo wodne	właściciel ujęcia, dyrektor rzgw, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Kontrola poboru powierzchniowych i podziemnych wód słodkich i piętrzenia słodkich wód powierzchniowych, w tym prowadzenie rejestru lub rejestrów poboru wody i obowiązek uprzedniego uzyskania zezwolenia na pobór lub piętrzenie wód. Kontrole te są systematycznie poddawane przeglądowi i w miarę potrzeby uaktualniane. Możliwe jest zwolnienie z tych kontroli dla poboru lub piętrzenia, które nie mają znaczącego wpływu na stan wód				
86	Prowadzenie kontroli gospodarowania wodami	art. 156 – 162 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
87	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, art. 156 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo wodne	IOŚ, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
88	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w ramach szczególnego korzystania z wód	art. 37 pkt 1 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący pobór wody	działanie ciągłe
89	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód	art. 37 pkt 4 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący piętrzenie wody	działanie ciągłe
90	Przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody oraz realizacji tych pozwoleń, co najmniej raz na 4 lata	art. 136 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Kontrole, obejmujące wymóg uzyskania uprzedniego zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych. Woda może być pobrana z każdego źródła powierzchniowych lub podziemnych, pod warunkiem, że wykorzystanie tego źródła nie naraża osiągnięcia celów środowiskowych, ustalonych dla tego źródła lub zasilanej lub uzupełnianej części wód podziemnych. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
91	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na sztuczne zasilanie wód podziemnych	art. 37 pkt 3 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący sztuczne zasilanie wód podziemnych	działanie ciągłe
Wymóg uzyskania uprzedniej regulacji, takiej jak zakaz wprowadzania zanieczyszczeń do wody dla zrzutów ze źródeł punktowych mogących spowodować zanieczyszczenie lub uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach, ustanawiającego kontrole emisji dla danych zanieczyszczeń. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
92	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków w ramach szczególnego korzystania z wód	art. 37 pkt 2 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
93	Obowiązek zapewnienia, iż nie są przekroczone wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi	rozporządzenie ściekowe	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
94	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska oraz przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ	IOŚ	działanie ciągłe
95	Przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata	art. 136 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
96	Zakaz wprowadzania ścieków do jezior i ich dopływów, jeżeli czas dopływu ścieków do jeziora byłby krótszy niż 24 godziny	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. d ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Środki zapobiegające lub kontrolujące wprowadzenie zanieczyszczeń, dla rozproszonych źródeł mogących spowodować zanieczyszczenie. Kontrole mogą przyjmować formę wymogu uzyskania uprzedniej regulacji, takiej jak zakaz wprowadzania zanieczyszczeń do wody, uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach, gdzie taki wymóg nie jest inaczej przewidziany przez prawodawstwo wspólnotowe. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
97	Ewidencja zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
98	Ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	art. 3 ust. 3 pkt 2 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
99	Ewidencja umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy	art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
100	Obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych	art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o czystości w gminach	właściciel nieruchomości	działanie ciągłe
101	Obowiązek zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy	art. 6c ust. 1 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
102	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na rolnicze wykorzystanie	art. 122 ust. 1 pkt 6 ustawy –	właściciel lub	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	ścieków	Prawo wodne	użytkownik gruntu	
Środki dla każdego innych szkodliwych wpływów na stan wód określonych, w szczególności dla zapewnienia, że warunki hydromorfologiczne części wód są zgodne z osiągnięciem wymaganego stanu ekologicznego czy dobrego potencjału ekologicznego dla części wód określonych jako SCW lub SZCW. Kontrole w tym celu mogą przyjąć formę wymogu uzyskania uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach gdzie taki wymóg nie jest w inny sposób przewidziany przez prawodawstwo wspólnotowe. Kontrole takie są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
103	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie oraz retencjonowanie wód	art. 37 pkt 4 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
104	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na korzystanie z wód do celów energetycznych	art. 37 pkt 5 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
105	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na regulację wód	art. 122 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
106	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzeń wodnych	art. 122 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
107	Utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych wód z uwzględnieniem cieków lub odcinków cieków szczególnie cennych przyrodniczo	art. 154 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
108	Przeprowadzenie pogłębionej analizy oddziaływań antropogenicznych pod kątem zmian hydromorfologicznych	Art. 90 ust. 1 pkt 1a i art. 113 ust. 3 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
Zakaz bezpośrednich zrzutów zanieczyszczeń do wód podziemnych				
109	Zakaz odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych	art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Środki dla wyeliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje określone w wykazie substancji priorytetowych oraz dla stopniowego ograniczania zanieczyszczenia przez inne substancje, które w innym przypadku mogłyby uniemożliwić osiągnięcie celów środowiskowych				
110	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków	art. 37 pkt 2 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
111	Obowiązek zapewnienia, iż nie są przekroczone wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi	rozporządzenie ściekowe	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
112	Zakaz produkcji i stosowania substancji: aldryna, chlordan, chlordekon, dieldryna, endryna, endosulfan, heptachlor, heksachlorobenzen, mireks, toksafen, heksabromobifenyl,	art. 3 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 850/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. dotyczącego trwałych zanieczyszczeń	podmioty wytwarzające, wprowadzające do obrotu i stosujące substancje	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	heksabromocyklododekan oraz DDT	organicznych i zmieniającego dyrektywę 79/117/EWG (Dz. Urz. UE L 158 z 30.04.2004, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 8, str. 465)		
Wszelkie inne środki dla zapobiegania znacznym stratom zanieczyszczeń z instalacji technicznych oraz dla zapobiegania lub zredukowania wpływu przypadkowych zanieczyszczeń, na przykład na skutek powodzi, w tym bezpośrednich systemów wykrywania i wczesnego ostrzegania o takich przypadkach, włączając wszystkie właściwe działania redukujące ryzyko dla ekosystemów wodnych w przypadkach awarii, których nie można było przewidzieć				
113	Zakaz lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania	art. 40 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	inwestor, właściciel lub użytkownik gruntu, gmina	działanie ciągłe
Działania mające na celu zapewnienie koordynacji osiągnięcia celów środowiskowych w całym obszarze międzynarodowego dorzecza				
114	W przypadku obszarów dorzeczy znajdujących się częściowo poza terytorium Polski, koordynowanie działań z właściwymi władzami państw członkowskich UE oraz z właściwymi władzami państw leżących poza granicami UE.	art. 3 ust. 5 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe

Działania uzupełniające obejmują pozostałe środki, które powinny zostać wdrożone dla osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych. Nie są one obowiązkowe dla wszystkich części wód. Jeżeli jednak działanie to zostanie wpisane do programu działań, staje się ono obowiązkowe do realizacji dla tej części wód, dla której zostało ustanowione. Działania uzupełniające są opracowywane i wdrażane w uzupełnieniu do działań podstawowych i wskazane dla JCW, w których istnieje zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych. Są one odpowiedzialną na presję będącą przyczyną wystąpienia zagrożenia. Podstawę przy ocenie ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych stanowiła ocena stanu wód w latach 2010 – 2012 zweryfikowana dodatkowo o ocenę stanu i wyniki monitoringu wód z 2013 r. Szczegółowy opis oceny ryzyka znajduje się w rozdziale 4. Skuteczność niektórych działań uzupełniających wymaga wprowadzenia ich na terenie całego kraju, dlatego zostały one wpisane w katalog działań krajowych. Działania krajowe mające charakter działań uzupełniających w rozumieniu art. 113b ust. 5 ustawy – Prawo wodne to w szczególności:

- 1) uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi lub roztopowymi, przygotowanie opracowania dotyczącego zaostrzenia warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do jezior i zbiorników retencyjnych wód opadowych lub roztopowych w zakresie oczyszczania z substancji biogennych, celem przedłożenia Ministrowi Środowiska na potrzeby zmiany rozporządzenia ściekowego;
- 2) monitoring zgodności z przedstawionym operatem prac zarybieniowych w ramach racjonalnej gospodarki rybackiej;
- 3) opracowanie kodeksu dobrej praktyki wędkarskiej regulujących m.in. stosowanie zanęt;

- 4) wymóg każdorazowej analizy przez organ wydający pozwolenie wodnoprawne, w odniesieniu do wszystkich przypadków, w których korzystanie z wód objęte pozwoleniem wodnoprawnym wiąże się z problematyką zrzutu wody ze stawów hodowlanych, konieczności nałożenia obowiązku realizacji niezbędnych przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko;
- 5) przygotowanie dobrych praktyk dotyczących ochrony środowiska wodnego przy zrzucie wody ze stawów hodowlanych w celu wsparcia merytorycznego dla inwestorów oraz organów wydających decyzje administracyjne;
- 6) opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania;
- 7) opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych;
- 8) weryfikacja sposobu oceny potencjału ekologicznego dla SZCW i SCW;
- 9) wapnowanie gleb w celu ograniczenia odpływu biogenów z terenów rolniczych (źródło finansowania: wfośigw).

W aPWŚK wskazano także działania dla obszarów chronionych, wynikające z PZO i PO, przewidziane do wdrożenia w odniesieniu do siedlisk i gatunków zależnych od wód, których realizacja wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów środowiskowych zarówno w zakresie celów dla obszarów chronionych jak i w JCW, w obrębie których zlokalizowane są te obszary. W aPWŚK uwzględniono wszystkie PO (dla parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu) oraz PZO (dla obszarów Natura 2000), które zostały zatwierdzone do lipca 2015 r.

W celu wskazania odpowiedniego programu działań, dla JCW przeanalizowano różne warianty zestawów działań. Przeprowadzona analiza skuteczności i realności wskazanych działań, a następnie przeprowadzenie analizy ekonomicznej, doprowadziło do wyboru optymalnego zestawu działań. W aPWŚK dla wszystkich działań w programie zostały wskazane jednostki odpowiedzialne za ich wdrażanie, harmonogram realizacji, koszty, wskaźniki stopnia realizacji oraz potencjalne źródła finansowania.

W aPWŚK przedstawiono także propozycje kierunków zmian umożliwiającą finansowanie oraz powszechną realizację części działań. Przykładem takich zmian jest propozycja stworzenia mechanizmu pozwalającego na stworzenie programu porządkowania gospodarki ściekami na obszarach pozaaglomeracyjnych.

Poza programem działań, w aPWŚK opisano także dobre praktyki wspomagające osiągnięcie dobrego stanu wód w zakresie naturalnej i małej retencji, gospodarowania wodami na obszarach rolniczych, utrzymania cieków, ograniczenia wpływu skutków zmian klimatu na zasoby wodne oraz dobre praktyki na szczeblu lokalnym, mówiące o oszczędnym gospodarowaniu wodą oraz lokalnym retencjonowaniu wód opadowych. Rekomendowane w aPWŚK dobre praktyki mają charakter nieobligatoryjny i wspomagający wskazane w programie działania obowiązkowe.

Zakłada się, że wszystkie działania, które są już wskazane w obowiązujących przepisach, są i będą realizowane przez jednostki zobligowane do tego ustawowo. Kluczowe dla skuteczności programu jest bowiem wdrożenie wszystkich działań, w szczególności tych, które powinny być realizowane w sposób ciągły.

SPRAWOZDANIE Z PODJĘTYCH KROKÓW I ŚRODKÓW W CELU ZASTOSOWANIA ZASADY ZWROTU KOSZTÓW UŻYTKOWANIA WÓD

Użytkownicy wód w Polsce zobowiązani są do ponoszenia kosztów korzystania z zasobów wodnych przez uiszczanie opłat za pobór wód i zrzut ładunków zanieczyszczeń, na podstawie ustalanych corocznie przez Radę Ministrów stawek opłat. W rolnictwie dodatkowo członkowie spółek wodnych oraz użytkownicy gruntów odnoszących korzyści z urzędów spółek wodnych uiszczają składki na rzecz spółek wodnych. Spółki wodne przeznaczają te składki na wykonywanie zadań statutowych, to jest utrzymywanie melioracji wodnych szczegółowych.

Należy jednak mieć na uwadze, iż w polskim systemie prawnym funkcjonuje również system zwolnień z opłat, wynikający z ustawy – POŚ. Zwolnienia dotyczą pewnej części sektora rolnictwa (zwolnienie z opłat wody pobieranej do nawodnień i napełniania stawów rybnych, przy czym wykorzystanie do celów rolniczych wody z sieci komunalnych podlega normalnym płatnościom zgodnie z zasadą pełnego zwrotu kosztów) oraz przemysłu (hydroenergetyka – zwolnienie dotyczy wyłącznie zwrotnych poborów wody; pobory bezzwrotne są objęte opłatami we wszystkich obszarach działalności przemysłowej, dotyczy to również wód chłodniczych; zrzut ładunków zanieczyszczeń - tutaj przyrost temperatury - jest również objęty opłatami).

Dla środków pochodzących z budżetu Wieloletnich Ram Finansowych UE 2014-2020 dla:

- 1) polityki spójności;
- 2) Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

zostały określone warunki udzielenia wsparcia (tak zwane warunki ex-ante). Spełnienie tych warunków umożliwi korzystanie ze środków budżetu UE w perspektywie finansowej 2014 - 2020. Niezbędne jest zapewnienie przez państwo członkowskie UE istnienia polityki w zakresie cen wody, przewidującej

odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych, a także zapewnienie odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w PGW w dorzeczu oraz aPGW. Brzmienie warunku jest powiązane z pełnym wdrożeniem wymagań wspólnotowych, które wymagają stosowania polityki w zakresie cen wody, zapewniającej odpowiedni wkład różnych użytkowników w zwrocie kosztów usług wodnych (z wyodrębnieniem poszczególnych sektorów: przynajmniej komunalnego, rolnictwa i przemysłu) oraz przewidującej odpowiednie zachęty dla wszystkich użytkowników w celu efektywnego korzystania z wód. W związku z powyższym w treści przyjętego przez KE POliŚ 2014-2020 jako kryterium spełnienia wyżej wymienionego warunku zapisano między innymi przyjęcie nowej ustawy – Prawo wodne, mającej na celu zapewnienie komplementarności polityce opłat za wodę, z uwzględnieniem zwrotu kosztów za usługi wodne.

Zgodnie z informacją zawartą w POliŚ 2014-2020 w odniesieniu do inwestycji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, zwrot kosztów za usługi wodne w sektorze komunalnym jest na odpowiednim poziomie, określonym w zatwierdzonych PGW na obszarach dorzeczy. Ten sam poziom zwrotu kosztów za usługi wodne w tym sektorze został zachowany w aPGW.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH W ZAKRESIE WÓD PRZEZNACZONYCH DO SPOŻYCIA

Na każdym obszarze dorzecza wyznaczono wszystkie części wód wykorzystywane do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, dostarczające średnio więcej niż 10 m³ na dobę lub służące więcej niż 50 osobom oraz części wód, które przewidywane są do takich celów w przyszłości.

Monitorowane są te części wód, które dostarczają średnio powyżej 100 m³ wody do spożycia na dobę. Dla każdej części wód przeznaczonej do spożycia poza osiągnięciem celów środowiskowych i spełnienia norm jakości, Polska jako państwo członkowskie UE zapewnia, że uzdatnione wody będą spełniały określone wymogi, zapewnia także konieczną ochronę części wód wyznaczonych w celu uniknięcia pogorszenia ich jakości. Dla tych JCW, które służą do poboru wody przeznaczonej do spożycia ustalono strefy ochronne. W programie działań dla JCW znajdują się działania ciągłe:

- 1) kontrola jakości wody pitnej, której podstawą prawną jest art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust.1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia, a za jego realizację odpowiedzialna jest PIS;
- 2) informowanie o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, którego podstawą prawną jest art. 12 ust. 5 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, a odpowiedzialni za jego realizację są wójt lub burmistrz lub prezydent miasta;
- 3) nadzór nad materiałami i wyrobami stosowanymi w procesach uzdatniania i dystrybucji wody oraz laboratoriami wykonującymi badania, którego podstawą prawną jest art. 12 ust. 2-4 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia, a jednostką odpowiedzialną za realizację jest PIS.

Ponadto zaplanowane są działania w zakresie:

- 1) zakazu odprowadzania ścieków do wód i do ziemi w granicach stref ochronnych ujęć wód, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami ochrony;
- 2) ustanawiania stref ochronnych ujęć wód.

Podsumowując, działania w celu zabezpieczenia wody przeznaczonej do spożycia przed zanieczyszczeniami podejmowane są w trybie ciągłym na poziomie krajowym.

PODSUMOWANIE KONTROLI POBORÓW I MAGAZYNOWANIA WÓD

Kolejną kwestią są pobory powierzchniowych i podziemnych wód słodkich i piętrzenia słodkich wód powierzchniowych. W zakresie tych wód prowadzone są kontrole i ponadto prowadzony jest rejestr poboru wody, a ich użytkownicy mają obowiązek uprzedniego uzyskania zezwolenia na pobór lub piętrzenie wód. Realizacja działań wyznaczonych dla JCWPd w znacznej mierze spoczywa na podmiotach indywidualnych – właścicielach obiektów, gruntów, koncesji, w tym koncesji górniczych, systemu odwodnieniowego oraz na użytkownikach obiektów, jednostkach odpowiedzialnych za utrzymanie kopalń i kopalń wyłączonych z eksploatacji. Związane jest to przede wszystkim z faktem, że są to podmioty, które w wyniku prowadzonej działalności przyczyniają się do powstawania określonej presji. Działania te zostały zaliczone zarówno do działań podstawowych, jak i uzupełniających, wyznaczonych do realizacji w JCWPd. Działania te obejmują między innymi ograniczenie poboru wód podziemnych w obszarach o możliwej ascencji i ingresji wód o podwyższonym zasoleniu do poziomu umożliwiającego utrzymanie składu chemicznego określonego dla wód pitnych, realizację zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami, coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela lub użytkownika ujęcia, przekazywanie raz w roku przez zarządzających obiektami prowadzącymi odwodnienia w skali regionalnej i lokalnej (kopalnie wgłębne i odkrywkowe) danych dotyczących wielkości odwodnienia i zasięgu leja depresji, przekazywanie raz w roku przez zarządcę zakładu górniczego danych o stanie wyrobiska, w którym zaprzestano eksploatacji (prowadzone odwodnienia, stan rekultywacji, prowadzenie monitoringu),

analizę wykorzystania wód z odwodnień i wód powierzchniowych, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia i rekultywację odkrywek w sposób ograniczający zagrożenie dla jakości wód podziemnych. Ich realizacja jest możliwa zgodnie z przepisami między innymi ustawy – Prawo wodne, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2015 r. poz. 196, z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz.U. poz. 523). W katalogu działań krajowych znajdują się działania ciągłe:

- 1) prowadzenie kontroli gospodarowania wodami;
- 2) kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska;
- 3) obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w ramach szczególnego korzystania z wód;
- 4) obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód;
- 5) przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata.

PODSUMOWANIE KONTROLI PRZYJĘTYCH DLA ZRZUTÓW ZE ŹRÓDEŁ PUNKTOWYCH I INNYCH DZIAŁAŃ WPŁYWAJĄCYCH NA STAN WÓD

Działania związane z kontrolą zrzutów ze źródeł punktowych i inne działania wpływające na stan wód są ujęte wśród działań krajowych o charakterze ciągłym. Przypisanie działań do jednostek odpowiedzialnych takich jak instytucje, służby, czy właściciele lub użytkownicy obiektów wynika również z obowiązujących przepisów. Do działań ukierunkowanych na kontrole zalicza się grupy działań związane z przeglądem obowiązujących i wydawaniem nowych pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków, identyfikację występowania przyczyn pojedynczych stwierdzonych zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego (konieczność reagowania na pojawiające się przypadki na bieżąco). Działania ciągłe przewidziane do realizacji w skali całego kraju stanowią około 47% wszystkich działań.

W zakresie wód podziemnych są to następujące działania:

- 1) weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, zwłaszcza na terenach o znacznym rozdysponowaniu wód podziemnych;
- 2) monitoring dla potencjalnych ognisk zanieczyszczeń (zakładów przemysłowych, ferm chowu i hodowli zwierząt) oraz terenów zamkniętych, zdegradowanych i pogórnicznych;
- 3) określenie dodatkowych punktów monitoringu jakości oraz ilości wód podziemnych (nowe bądź adaptacja istniejących, np. przemysłowych);
- 4) składanie rocznych sprawozdań odnośnie do pomiarów ilości i jakości wód pobieranych, zrzucanych, włączanych i odwadnianych, wraz z zasięgiem leja depresyjnego na terenach górniczych, jako warunek w pozwoleniach wodnoprawnych wydawanych na użytkowanie wód.

OKREŚLENIE PRZYPADKÓW, W KTÓRYCH UDZIELONO ZEZWOLENIA NA BEZPOŚREDNIE ZRZUTY DO WÓD PODZIEMNYCH

W zakresie bezpośrednich zrzutów ścieków do wód podziemnych w katalogu działań krajowych znajduje się działanie ciągłe polegające na zakazie odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych. Działanie to realizowane jest na bieżąco, a za jego realizacją odpowiadają podmioty korzystające z wód i organy wydające pozwolenia wodnoprawne.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH W ODNIESIENIU DO SUBSTANCJI PRIORYTETOWYCH

Podstawowe działania w tym zakresie dotyczą wykonania przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków w zakresie substancji, dla których stwierdzono przekroczenia. Ponadto zaplanowano działania polegające na przeprowadzeniu pogłębionej analizy presji dla tych JCWP, dla których zidentyfikowanie przyczyny przekroczeń na podstawie obecnie dostępnych danych było niemożliwe. Szczególną grupą działań ograniczającą wpływ substancji priorytetowych jest weryfikacja programu ochrony środowiska dla gmin w zakresie wprowadzania do atmosfery substancji z grupy WWA. Ponadto w zakresie działań związanych z substancjami priorytetowymi jednym z istotnych działań jest przeprowadzenie weryfikacji istniejącej sieci ppk i ewentualne uzupełnienie jej o nowe ppk do końca cyklu planistycznego. Stwierdzono potrzebę weryfikacji reprezentatywności dotychczasowej sieci ppk.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH, DLA ZAPOBIEŻENIA LUB ZMNIEJSZENIA WPŁYWU PRZYPADKOWYCH ZANIECZYSZCZEŃ

Działania związane z zapobieganiem przypadkowym zanieczyszczeniom lub zmniejszeniem takich zanieczyszczeń są wskazane w katalogu działań krajowych. Są to m. in. działania związane z zapobieganiem awariom:

- 1) obowiązek zgłoszenia zakładu o zwiększonym ryzyku lub zakładu o dużym ryzyku właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej;

- 2) sporządzanie i wdrażanie dokumentów precyzujących polityki przeciwdziałania poważnym awariom;
- 3) zapobieganie efektowi domina;
- 4) składanie sprawozdań o bezpieczeństwie;
- 5) sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych;
- 6) sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych;
- 7) obowiązki informacyjne względem społeczeństwa;
- 8) obowiązki kontrolno-rozpoznawcze;
- 9) obowiązki informacyjne w razie wystąpienia awarii przemysłowej;
- 10) uwzględnienie problematyki awarii przemysłowych w planowaniu przestrzennym,

a także działania związane ze stosowaniem i przechowywaniem np. środków ochrony roślin, komunalnych osadów ściekowych:

- 1) odpowiednie stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem;
- 2) obowiązek czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przygotowywania sprzętu do zastosowania oraz przechowywania środków ochrony roślin z zachowaniem stref buforowych od ujęć wód, zbiorników wodnych, cieków;
- 3) przegląd Krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin (M.P. poz. 536);
- 4) obowiązek uzyskania zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie komunalnych osadów ściekowych;
- 5) obowiązek ewidencjonowania wytworzonych komunalnych osadów ściekowych i składania rocznych sprawozdań w tym zakresie marszałkowi województwa;
- 6) obowiązek stosowania komunalnych osadów ściekowych zgodnie z wytycznymi, obejmującymi obowiązek zapewnienia, by były one ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do celu i sposobu stosowania, spełniały określone wymogi fizyczne, chemiczne i biologiczne oraz nie były stosowane na terenach i gruntach o wskazanym przeznaczeniu, położeniu i właściwościach;
- 7) obowiązek badania komunalnych osadów ściekowych przeznaczonych do rolniczego wykorzystania lub przetworzenia oraz gruntów, na których będą stosowane.

DANE SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE DODATKOWYCH ŚRODKÓW UZNANYCH ZA KONIECZNE DLA SPEŁNIENIA USTALONYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

W zakresie danych szczegółowych dotyczących dodatkowych środków uznanych za konieczne dla spełnienia ustalonych celów środowiskowych w programie działań zaproponowano działania uzupełniające, które stanowią pozostałe środki, które mogą zostać przyjęte w celu osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych. Działania wskazane dla danej JCW są obowiązkowe do wdrożenia. Wśród tych działań znajdują się między innymi:

- 1) instrumenty prawne;
- 2) instrumenty administracyjne;
- 3) kontrole emisji;
- 4) projekty konstrukcji;
- 5) projekty rehabilitacyjne;
- 6) projekty badawcze, rozwojowe i pokazowe.

Każda z kategorii JCW posiada dodatkowo specyficzne działania, ukierunkowane na zmniejszenie presji oddziałujących na te części wód, wynikających z ich cech charakterystycznych, np. działania rekultywacyjne dla JCW jeziornych.

Z uwagi na charakter działań podstawowych, które są obowiązujące na terytorium Polski, działania te podzielono na działania podstawowe na poziomie krajowym oraz na działania podstawowe skierowane do konkretnych JCW.

Te ostatnie łącznie z działaniami uzupełniającymi stanowią zestaw działań, z którego dokonywano wyboru na potrzeby budowy programów działań w poszczególnych JCW w ramach aPWŚK. Ponadto wskazano także rekomendacje w zakresie dobrych praktyk dotyczących gospodarowania wodami m. in w zakresie ponownego wykorzystania wody, zwiększania naturalnej retencji, racjonalnej gospodarki rolnej. Wyżej wymienione rekomendacje mają charakter dobrowolnie podejmowanych przez jednostki praktyk.

DZIAŁANIA UKIERUNKOWANE NA PORAWĘ STANU WÓD MORSKICH

Obszar całego kraju został uznany za wrażliwy na eutrofizację pochodzącą ze źródeł komunalnych, ze względu na konieczność ochrony wód Bałtyku. Zaproponowany program działań, który wynika z aPWŚK obejmuje również działania, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na poprawę stanu wód morskich. Wśród działań wpływających na poprawę stanu wód morskich należy wymienić przede wszystkim działania z zakresu uporządkowania gospodarki komunalnej, w tym realizację KPOŚK. Sam program działań dla wód morskich zostanie zawarty w krajowym programie ochrony wód morskich (KPOWM). Prognoza oddziaływania na środowisko dla aPGW wykazała, że żadne z działań dla JCWP nie wpływa negatywnie na stan wód morskich.

W celu oceny stopnia realizacji działań wynikających z KPOŚK, wnikliwej analizie poddano stan realizacji działań zawartych w tym dokumencie w okresie wdrażania PWŚK. Dokonano tego na podstawie kolejnych aktualizacji KPOŚK oraz corocznych sprawozdań dotyczących stopnia wykonania założeń programu, przedkładanych przez marszałków województw Prezesowi KZGW. Dane przekazywane przez marszałków obejmowały wyznaczone aglomeracje, stąd też niezbędne było przypisanie otrzymanych informacji do odpowiednich JCW. Aktualizacja PWŚK obejmuje również niektóre inwestycje wynikające z Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej. Według danych ze sprawozdania z realizacji KPOŚK z lat 2010-2011, w ramach aKPOŚK 2010, aglomeracje posiadały 104 457,2 km wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu przypadającym na lata 2012-2013 długość sieci kanalizacyjnej na koniec roku 2013 wyniosła 123 199,2 km. Powyższe dane ze sprawozdań wskazują, iż długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej w poszczególnych latach wynosiła: w 2010 r. – 440,06 km, w 2011 r. – 426,3 km, w 2012 r. – 424 km, zaś w 2013 r. – 357 km.

W ramach KPOŚK w latach 2010-2013 zrealizowano również 170 inwestycji polegających na budowie nowych oczyszczalni ścieków, 199 inwestycji dotyczących modernizacji oczyszczalni oraz 124 inwestycje, które obejmowały modernizację tylko części osadowej. W okresie tym rozbudowano również 44 oczyszczalnie ścieków, a 287 poddano równocześnie rozbudowie i modernizacji.

Reasumując, w okresie obowiązywania PWŚK na terenach aglomeracji wybudowano 18 742 km nowej sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, zaś modernizacji poddano 1 646,36 km. W tym czasie zrealizowano 824 inwestycje mających na celu budowę nowych oraz rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych.

Ponadto na podstawie danych z aKPOŚK 2009 oraz sprawozdań z realizacji KPOŚK z lat 2009-2013, zweryfikowano stopień wykonania założeń z PWŚK dotyczących planów inwestycyjnych oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych. W programie działań dla KPOŚK inwestycje dotyczące oczyszczalni ścieków podzielono na siedem grup:

- 1) budowa nowej oczyszczalni ścieków;
- 2) modernizacja oczyszczalni ścieków (w skład tej grupy wchodzi modernizacja oczyszczalni ścieków oraz modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków);
- 3) rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków;
- 4) remont i modernizacja oczyszczalni ścieków;
- 5) remont oczyszczalni ścieków;
- 6) rozbudowa oczyszczalni ścieków;
- 7) inne inwestycje dotyczące oczyszczalni ścieków.

Specyficzną grupę stanowiły inne inwestycje dotyczące oczyszczalni ścieków, w skład których wchodziły również działania niemające wpływu na osiągnięcie wymaganego stanu JCWP. Z kolei dla części działań nie było wystarczających danych pozwalających określić stan ich wykonania. W tabeli 25 poniżej przedstawiono działania krajowe ukierunkowane pośrednio na poprawę stanu wód morskich.

Tabela 25. Działania ukierunkowane pośrednio na poprawę stanu wód morskich

Kategoria działań	Grupa działań	Nazwa działania
DZIAŁANIA KONTROLNE	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata
		kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością raz na 3 lata

		kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku	
	badanie i monitorowanie środowiska wodnego	identyfikacja występowania przyczyn stwierdzonych pojedynczych zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego	
DZIAŁANIA ORGANIZACYJNO-PRAWNE I EDUKACYJNE	analiza stanu zlewni	przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód	
		przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu zaplanowania działań ukierunkowanych na redukcję fosforu	
	dostęp do informacji	objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody	
		opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia	
	indywidualne ustalenie celu środowiskowego	ustalenie wartości obniżonych celów środowiskowych	
	weryfikacja Programu ochrony środowiska	weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy	
	administracyjne	rewizja wieloletniego programu ochrony brzegów morskich	
		opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)	
	opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)		
	wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)		
	analiza stanu	przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn słabego stanu wód	
GOSPODARKA KOMUNALNA	działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej	budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	
		budowa nowej oczyszczalni ścieków	
		budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących	
		budowa sieci kanalizacyjnej	
		modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków	
		modernizacja oczyszczalni ścieków	
		regularny wywóz nieczystości płynnych	
		rozbudowa oczyszczalni ścieków	
		ewidencja zbiorników bezodpływowych	
		opracowanie wykazu stacji zlewnych	
		opracowanie sprawozdań kwartalnych o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy wraz ze wskazaniem stacji zlewnej	
		uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi	
		realizacja KPOŚK	budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
			budowa nowej oczyszczalni ścieków
			budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
	modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków		
		modernizacja oczyszczalni ścieków	

		modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
		rozbudowa oczyszczalni ścieków
		likwidacja oczyszczalni ścieków
GOSPODARKA KOMUNALNA/ PRZEMYSŁ	Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarki odpadami	realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami
KSZTAŁTOWANIE NATURALNYCH WARUNKÓW HYDRODYNAMICZNYCH	kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	renaturyzacja brzegu i dna morskiego
	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola terenu
	kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	renaturyzacja brzegu i dna morskiego
KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA EKOSYSTEMÓW OD WÓD ZALEŻNYCH (W TYM MORFOLOGIA I ZACHOWANIE CIĄGŁOŚCI BIOLOGICZNEJ CIEKÓW)	zapewnienie ciągłości rzek i potoków przez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb	budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek
		przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej
	ograniczenie wpływu presji morfologicznej	opracowanie sposobu renaturalizacji JCWP
MONITORING	monitoring wód	monitoring badawczy wód
PROJEKT BADAWCZY	badanie i monitorowanie środowiska morskiego	analiza i weryfikacja reprezentatywności sieci ppk z uwzględnieniem liczby stacji i ich lokalizacji
PRZEMYSŁ	optymalizacja zużycia wody	analiza wykorzystania wód z odwodnień i wód powierzchniowych
	ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń	racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia
REKULTYWACJA	działania rekultywacyjne	rekultywacja odkrywek w sposób ograniczający zagrożenie dla jakości wód podziemnych
		działania specyficzne do potrzeb
ROLNICTWO	ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych	kontynuacja działań prowadzonych w latach 2004-2013
		realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia dyrektora rzgw w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych
	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	objęcie OSN ustanowionego rozporządzeniem dyrektora rzgw programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych
	realizacja wieloletniego programu zarybiania	kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku
		kontrola wielkości zarybiania

7.2. Podsumowanie programu działań dla JCW na obszarze dorzecza Łaby
 Działania zalecane do podjęcia na obszarze dorzecza Łaby do poszczególnych JCWP i JCWPd przedstawiono w tabelach 26 i 27.

Tabela 26. Działania podstawowe dla JCW na obszarze dorzecza Łaby

Kategoria JCW	KOD JCW	Administracyjne	Badanie i monitorowanie środowiska wodnego	Dostęp do informacji	Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej	Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych	Ograniczenie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń	Optymalizacja zużycia wody	Realizacja KPOŚK	Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami	Sprawdzalność z zakresu korzystania z wód	Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródodpowych
JCWP rzeczne	PLRW50003967	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW5000492229	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW5000494129	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049423	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049449	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o
	PLRW500049469	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o
	PLRW500049617	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049889	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
JCWPd	PLGW5000137	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o

Wyjaśnienie symboli: o – działanie niewskazane dla danej JCW w programie działań, x – działanie wskazane dla danej JCW w programie działań

Tabela 27. Działania uzupełniające dla JCW na obszarze dorzecza Łaby

Kategoria JCW	KOD JCW	Administracyjne	Analiza stanu	Analiza stanu zlewni	Badanie i monitorowanie środowiska morskiego	Badanie i monitorowanie środowiska wodnego	Dostęp do informacji	Działania rekultywacyjne	Indywidualne ustalenie celu środowiskowego	Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	Monitoring wód	Ograniczenie wpływu presji morfologicznej	Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni	Optimalizacja zużycia wody	Przeгляд pozwoleń wodnoprawnych	Realizacja KPOŚK	Realizacja wieloletniego programu zarzybiania	Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód	Weryfikacja Programu ochrony środowiska	Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb
JCWP rzeczne	PLRW50003967	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW5000492229	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW5000494129	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049423	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049449	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049469	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049617	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW500049889	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
JCWPd	PLGW5000137	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	

Wyjaśnienie symboli: o – działanie niewskazane dla danej JCW w programie działań, x – działanie wskazane dla danej JCW w programie działań

Katalog działań wskazany dla JCW rzecznych zlokalizowanych na obszarze dorzecza Łaby obejmuje następujące kategorie działań:

- 1) gospodarka komunalna;
- 2) działania kontrolne;
- 3) działania organizacyjno-prawne i edukacyjne;
- 4) monitoring.

Dla JCW rzecznych znajdujących się na obszarze dorzecza Łaby najczęściej wskazywano działania z kategorii gospodarka komunalna (7 JCWP), co zestawiono w tabeli 28. Najrzadziej wskazywane były działania organizacyjno-prawne i edukacyjne i kontrolne – tylko dla 1 JCWP.

Na obszarze dorzecza Łaby nie wyznaczono JCW jeziornych.

Katalog działań dla JCWPd obejmuje kategorie:

- 1) działania organizacyjno-prawne i edukacyjne;
- 2) gospodarka komunalna i przemysł;
- 3) monitoring.

Na obszarze dorzecza Łaby wyznaczono jedynie działanie z kategorii gospodarka komunalna i przemysł zaprezentowane w tabeli 31, które przypisano do JCWPd w regionie wodnym Metuje.

Koszty działań podstawowych i uzupełniających w podziale na kategorie działań dla JCWP rzecznych oraz JCWPd przedstawiono w tabelach 30 oraz 32.

Tabela 28. Podsumowanie programu działań dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

Region wodny		Region wodny Izery	Region wodny Łaby i Ostrożnicy	Region wodny Metuje	Region wodny Orlicy	Obszar dorzecza Łaby
Liczba JCWP rzecznych		2	1	4	1	8
Liczba zagrożonych JCWP rzecznych		1	1	0	0	2
Liczba działań podstawowych ogółem		2	4	16	2	24
Liczba działań uzupełniających ogółem		1	1	0	0	2
Liczba JCWP rzecznych dla których wskazano działania kategorii	gospodarka komunalna	1	1	4	1	7
	działania kontrolne	0	1	0	0	1
	działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	1	0	1	0	2
	monitoring	0	1	0	0	1
Źródło finansowania działań podstawowych		NFOŚiGW, wfośigw, Regionalny Program Operacyjny, POIiŚ, budżet państwa, budżet jednostki odpowiedzialnej za realizację, środki własne właścicieli nieruchomości zobowiązanych do wdrożenia działań				
Źródło finansowania działań uzupełniających		NFOŚiGW, wfośigw, projekty międzydziedzinowe, budżet państwa				

Tabela 29. Podsumowanie kosztów kategorii działań w regionach wodnych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Łaby

Koszty działań [tys. PLN]	Region wodny Izery		Region wodny Łaby i Ostrożnicy		Region wodny Metuje		Region wodny Orlicy		Obszar dorzecza Łaby	
	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających
Kategorie działań										
Gospodarka komunalna	40,57	-	588,96	-	15317,71	-	1586,62	-	17533,86	-
Działania kontrolne	-	-	0	-	-	-	-	-	0	-
Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	0	100	-	-	0	-	-	-	0	110
Monitoring	-	-	-	7,1	-	-	-	-	0	7,1
SUMA	40,57	100	588,96	7,1	15317,71	-	1586,62	-	17533,86	107,1

Tabela 30. Podsumowanie programu działań dla JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

Region wodny	Region wodny Izery	Region wodny Łaby i Ostrożnicy	Region wodny Metuje	Region wodny Orlicy	Obszar dorzecza Łaby	
Liczba JCWPd	1	2	2	2	7	
Liczba zagrożonych JCWPd	0	0	0	0	0	
Liczba działań podstawowych ogółem	0	0	1	0	1	
Liczba działań uzupełniających ogółem	0	0	0	0	0	
Liczba JCWPd, dla których wskazano działania kategorii	gospodarka komunalna lub przemysł	0	0	1	0	1
Źródło finansowania działań podstawowych	NFOŚiGW, środki własne właścicieli nieruchomości zobowiązanych do wdrożenia działań					
Źródło finansowania działań uzupełniających	-					

Tabela 31. Podsumowanie kosztów kategorii działań w regionach wodnych dla JCWPd na obszarze dorzecza Łaby

Koszty działań [tys. PLN]	Region wodny Izery		Region wodny Łaby i Ostrożnicy		Region wodny Metuje		Region wodny Orlicy		Obszar dorzecza Łaby	
	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających	podstawowych	uzupełniających
Kategorie działań										
Gospodarka komunalna lub przemysł	-	-	-	-	162	-	-	-	162	-
SUMA	-	-	-	-	162	-	-	-	162	-

7.3. Działania zawarte w aPWŚK w kontekście przeprowadzonego sprawdzianu klimatycznego

Procedurze weryfikacji klimatycznej poddano katalog działań dla JCWP rzecznych i jeziornych oraz JCWPd. Działania obowiązujące na szczeblu krajowym są realizowane w sposób ciągły i wynikają z przepisów prawa, dlatego też nie zostały uwzględnione w przedmiotowej analizie.

Weryfikacja klimatyczna na obszarze dorzecza objęła ogółem grupę 22 działań. Stwierdzono 15 działań wyróżniających się wrażliwością klimatyczną, wymagających jak najszybszego wdrożenia programu adaptacyjnego oraz 7 działań odpornych klimatycznie. Wrażliwość klimatyczną wykazują działania z zakresu gospodarki wodnej, dotyczące porządkowania gospodarki ściekowej – budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków, budowa sieci kanalizacyjnej oraz zbiorników bezodpływowych.

Podsumowanie wyników analizy klimatycznej poszczególnych kategorii działań na obszarze dorzecza Łaby stwierdzono w obrębie gospodarki komunalnej, gdzie wysoką wrażliwością na zmiany klimatyczne charakteryzują się działania w zakresie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, budowy grupowych i indywidualnych oczyszczalni ścieków, ich rozbudowy lub modernizacji oraz budowy i rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Działania te są silnie sprzężone z warunkami pogodowymi i ich zmiennością w czasie. Są między innymi wrażliwe na intensywne opady nawałne, powodzie błyskawiczne, intensywny transport rumowiska, szybki przybór wody w urządzeniach wodno-kanalizacyjnych, intensywne parowanie w okresach gorących i występowanie okresów skrajnie chłodnych, wpływających na procesy technologiczne.

Działania odporne na zmienność (zmiany stanów średnich i zwiększenie ekstremów temperatury w skali roku) i zmiany (sukcesywny przyrost temperatury) klimatu należą do kategorii: działania kontrolne, działania organizacyjno-prawne i edukacyjne, monitoring.

8. WYKAZ INNYCH SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMÓW I PLANÓW

8.1. Krajowe dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

1. Zatwierdzenie
Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020 (M.P. poz. 882)
2. Realizacja postanowień
2012-2020
3. Tematyka
Średniookresowa strategia rozwoju kraju wraz z dziewięcioma zintegrowanymi strategiami o charakterze horyzontalnym: Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r., Sprawne Państwo 2020, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 r., Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, aby wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych). Długookresową strategię rozwoju kraju, Strategię rozwoju kraju oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji. W strategiach zintegrowanych nastąpiło odejście od wąskiego sektorowego podejścia na rzecz integracji obszarów oraz przenikania się różnych zjawisk i procesów. Jest to postępowanie, które wpisuje się w założenia zrównoważonego podejścia do gospodarki wodnej i zakłada działania we wszystkich sektorach korzystających z zasobów wodnych.
4. Działania przewidziane do realizacji
Celem głównym strategii staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.
Wzmocnione zostaną działania chroniące wody podziemne i powierzchniowe przez ograniczenie zanieczyszczenia ze źródeł punktowych i obszarowych, które wpisują się w cel PGW, to jest. zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji i energii mogących negatywnie oddziaływać na wody.

STRATEGIA ROZWOJU SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ 2022

1. Zatwierdzenie:
Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M.P. poz. 377)
2. Tematyka
Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 zawiera podstawowe cele kraju w zakresie bezpieczeństwa narodowego.
3. Działania przewidziane do realizacji
Nadrzędnym celem Rzeczypospolitej Polskiej opisanym w dokumencie jest zapewnienie korzystnych i bezpiecznych warunków realizacji interesów narodowych przez eliminację zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń, redukcję ryzyka oraz odpowiednie oszacowanie podejmowanych wyzwań i umiejętne wykorzystywanie pojawiających się szans. Jednym z podstawowych interesów narodowych wskazanych w strategii jest ochrona środowiska naturalnego w warunkach zrównoważonego rozwoju. Wśród celów strategicznych wymieniono między innymi ochronę środowiska naturalnego i ochronę przed skutkami klęsk żywiołowych, a także katastrof spowodowanych przez działalność człowieka. Dokument zawiera także zapisy związane z bezpieczeństwem ekologicznym kraju.
Strategia wskazuje, że osiągnięcie celów w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego uwarunkowane jest pełnym wdrożeniem standardów europejskich w odniesieniu do prawa krajowego, monitoringu i kontroli, edukacji oraz projektów realizowanych w celu poprawienia stanu środowiska. Konieczność wypełnienia wymogów prawnych UE dotyczy także pełnej implementacji przepisów wspólnotowych, w tym opracowania i aPGW.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

1. Zatwierdzenie
Dokument przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 13 lipca 2010 r. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie” (M.P. z 2011 r. Nr 36, poz. 423)
2. Realizacja postanowień
2010-2020

3. Tematyka

Dokument określający cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem strategicznym polityki regionalnej do 2020 r. jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. W Strategii wskazano m.in. konieczność zastosowania nowoczesnych zasad gospodarowania wodą oraz zarządzania ryzykiem powodziowym. Podkreślono potrzebę rozwoju śródlądowego transportu wodnego, racjonalizacji wykorzystania wody. W ramach przeciwdziałania i zapobiegania zagrożeniom i katastrofom naturalnym, głównie w celu przeciwdziałania suszom i powodziom oraz ograniczania ich skutków, wskazano m.in. renaturyzację cieków wodnych, rozwój systemów małej retencji oraz budowanie innych niezbędnych obiektów gospodarki wodnej, likwidowanie skutków zjawisk ekstremalnych oraz przeciwdziałanie erozji gleb.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M. P. z 2012 r. poz. 252)

2. Realizacja postanowień

2011-2030

3. Tematyka

W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Wizja zagospodarowania przestrzennego opiera się na głównych cechach przestrzeni: różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie i ładzie przestrzennym, spójności wewnętrznej oraz konkurencyjności i innowacyjności.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu, realizacja ww. celu nastąpi przez osiągnięcie celów cząstkowych:

- 1) kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. W ramach tego celu wskazano m.in. następujące kierunki działań: zapewnienie racjonalnego powiązania rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną zasobów wodnych i ich dostępnością, podjęcie działań ograniczających ryzyko powodziowe. Wskazano działania umożliwiające osiągnięcie celu w sektorze gospodarowania wodami:
  - a) racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludzi i rozwoju gospodarczego,
  - b) wdrożenie działań mających na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów – celem tych działań jest ochrona jakości i ilości wody,
  - c) zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby;
- 2) zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
- 3) przywrócenie i utwalenie ładu przestrzennego.

W koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazano, iż instrumentami planistycznymi w zakresie gospodarki wodnej umożliwiającymi realizację powyższych celów są: PGW, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, plany przeciwdziałania skutkom suszy oraz warunki korzystania z wód regionu wodnego i zlewni.

POLITYKA ENERGETYCZNA PAŃSTWA DO 2030 R.

1. Zatwierdzenie

Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M. P. z 2010 r. Nr 2, poz. 11)

2. Realizacja postanowień

Do 2030 r.

3. Tematyka

Dokument wyznacza podstawowe kierunki polityki energetycznej Polski oraz narzędzia do jej realizacji.

4. Działania przewidziane do realizacji

Bezpieczeństwo energetyczne stanowi jeden z głównych czynników poprawnego funkcjonowania kraju. Przez bezpieczeństwo energetyczne państwa, w myśl art. 3 pkt 16 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, z późn. zm.) rozumie się stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska.

5. Zgodnie z dokumentem, główne cele polityki energetycznej w zakresie rozwoju wykorzystania OZE to:

- 1) wzrost udziału OZE w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 r. oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych;
- 2) osiągnięcie w 2020 r. 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych, oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji;
- 3) ochronę lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną;
- 4) wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa;
- 5) zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.

STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE I ŚRODOWISKO – PERSPEKTYWA DO 2020 R.

1. Zatwierdzenie

Uchwała nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (M. P. poz. 469)

2. Realizacja postanowień

Do 2020 r.

3. Tematyka

Celem Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków rozwoju zrównoważonego (niskoemisyjnego) sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. W dokumencie zawarto m.in. reformy i działania niezbędne do podjęcia w obszarze energii i środowiska. Jako priorytet wskazano reformę systemu gospodarki wodnej oraz ograniczenie zanieczyszczeń powietrza.

4. Działania przewidziane do realizacji

Przewidziane w strategii cele i działania obejmują m.in.:

- 1) zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska – m.in. racjonalne i efektywne gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, zachowanie różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, odpowiednie gospodarowanie przestrzenią, w tym ochronę przed powodzią;
- 2) zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię – m.in. lepsze wykorzystanie zasobów energii, wzrost znaczenia rozproszonych OZE, w tym wykorzystanie energii wody przez uproszczenie procedur administracyjnych dotyczących inwestycji;
- 3) poprawa stanu środowiska – w tym dostęp do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki.

Strategia wskazuje kluczowe zmiany w zakresie podejścia do ochrony środowiska, w tym także do gospodarki wodnej. Główne założenia obejmują nowy system zarządzania zasobami wód, realizację inwestycji wodnościekowych, inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

STRATEGIA ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Sejm w dniu 23 sierpnia 2001 r.

2. Realizacja postanowień

2001-2020

3. Tematyka

Strategia przedstawia ogólne działania organizacyjne, formalno-prawne, wspierające rozwój naukowy oraz edukacyjny, ale jednocześnie zakłada zwiększenie udziału OZE w bilansie paliwowo-energetycznym w perspektywie do 2020 r.

4. Działania przewidziane do realizacji

- 1) stworzenie systemu wspierania OZE w tym wspieranie wykorzystania małych elektrowni wodnych lub energii geotermalnej;
- 2) wspieranie programów badawczych i demonstracyjnych;
- 3) kreowanie polityki dotyczącej OZE;
- 4) przygotowanie programów rozwoju poszczególnych rodzajów OZE wraz z przeprowadzeniem analiz ekonomicznych.

PROGRAM OCHRONY I ZRÓWNOWAŻONEGO UŻYTKOWANIA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ WRAZ Z PLANEM DZIAŁAŃ na lata 2015-2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 213 Rady Ministrów z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie zatwierdzenia „Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020” (M. P. poz. 1207)

2. Realizacja postanowień 2014-2020

3. Tematyka

Przedmiotem programu jest różnorodność biologiczna oraz jej ochrona. Stanowi kontynuację Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programu działań na lata 2007-2013, jak również analogicznego dokumentu, obejmującego lata 2003-2006.

4. Działania przewidziane do realizacji

Nadrzędnym celem programu jest poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju, będzie on realizowany przez osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych wskazanych w programie

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014 - 2020

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. o podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020 (M. P. poz. 305)

2. Realizacja postanowień 2014 - 2020

3. Tematyka

Wyznacza główne kierunki wsparcia z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020, zakłada realizację krajowego programu operacyjnego dotyczącego gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym Programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Wynika on z jednego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020, jakim jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące osie priorytetowe:

- 1) zmniejszenie emisyjności gospodarki (w tym m.in. wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych);
- 2) ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu (w tym m.in. wspieranie inwestycji zmniejszających zagrożenie wystąpienia klęsk żywiołowych, inwestowanie w sektor gospodarki wodnej w celu wypełnienia zobowiązań określonych w prawodawstwie UE w zakresie środowiska oraz zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie);
- 3) rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska w skali europejskiej (w tym m.in. rozwój i usprawnienie niskoemisyjnych systemów transportu, także śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego oraz portów);
- 4) zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej;
- 5) poprawa bezpieczeństwa energetycznego (konieczność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych).

Wiele z działań związanych z poprawą stanu i rozbudową infrastruktury będzie, bezpośrednio lub pośrednio wpływało na poprawę stanu środowiska, również wodnego.

PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 27 marca 2015 r. o podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020 (M. P. poz. 350).

2. Realizacja postanowień 2014-2020

3. Tematyka

Program będzie wspierał prowadzenie badań naukowych, rozwój nowych, innowacyjnych technologii oraz działania na rzecz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Jego głównym celem będzie pobudzenie innowacyjności polskiej gospodarki, przez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R oraz kreowanie popytu przedsiębiorstw na innowacje i prace badawczo-rozwojowe.

4. Działania przewidziane do realizacji

Szczególny nacisk położony zostanie na współpracę w ramach konsorcjów naukowych oraz jednostek naukowych i przedsiębiorstw. Istotne znaczenie będzie miało wspieranie obszarów określonych jako inteligentne specjalizacje (krajowe i regionalne). W Programie priorytetowo traktowane są ekoinnowacje – innowacyjne technologie w dziedzinie ochrony środowiska, w tym w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zanieczyszczeń powietrza i wody oraz adaptacji do zmian klimatu. Program przewiduje rozwiązania horyzontalne preferujące wsparcie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzących do innowacji w zakresie technologii środowiskowych, niskoemisyjnych oraz umożliwiających efektywne (oszczędne) gospodarowanie zasobami.

PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 maja 2015 r. o zatwierdzeniu przez Komisję Europejską Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 oraz adresie strony internetowej, na której został on zamieszczony (M. P. poz. 541)

2. Realizacja postanowień

Realizacja PROW 2014-2020 nastąpi w latach 2015 -2 023.

3. Tematyka

Zgodnie z przepisami UE PROW jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności przez mechanizm umowy partnerstwa. Opisuje on działania, które mają służyć rozwojowi obszarów wiejskich.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym PROW na lata 2014 - 2020 będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

PROW 2014 - 2020 będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020:

- 1) uproszczenie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 2) poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;
- 3) poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- 4) odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- 5) wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym;
- 6) zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Jednym ze wskazanych w PROW działań jest działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, ukierunkowane na zrównoważone gospodarowanie nawozami, działania zapobiegające erozji gleb a także przyczyniające się do ochrony gleb i wód. Ponadto PROW zawiera działania ukierunkowane na zachowanie i ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, ochronę zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych, a także ochronę różnorodności krajobrazu. Realizacja ww. działania przyczyni się do realizacji priorytetów 4 i 5, wskazanych powyżej.

AKTUALIZACJA KRAJOWEGO PROGRAMU OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH Z 2010 R.

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r., ogłoszony jako załącznik do obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. Nr. 62, poz. 589)

2. Realizacja postanowień

2011-2015

3. Tematyka

KPOŚK jest programem, którego realizacja ma na celu redukcję zanieczyszczeń biodegradowalnych oraz redukcję związków azotu i fosforu z oczyszczalni ścieków w aglomeracjach >2 000 RLM. Dla potrzeb wypełnienia ww. wymagań opracowano również dodatkowe dokumenty:

- 1) program wyposażenia w oczyszczalnie ścieków aglomeracji <2 000 RLM, posiadających systemy kanalizacji sanitarnej;
- 2) program wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości 4000 RLM, odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód, w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód.

4. Działania przewidziane do realizacji w aKPOŚK

Celem trzeciej aKPOŚK było ustalenie realnych terminów zakończenia inwestycji w aglomeracjach, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Sytuacja ta dotyczy 120 aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz 1 aglomeracji poniżej 15 000 RLM z aKPOŚK 2009, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Dlatego też, aKPOŚK 2010 swoim zakresem objęło wyłącznie zmiany dotyczące terminów realizacji inwestycji. aKPOŚK ma na celu ochronę środowiska wodnego, przez ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.

5. Dalsze działania

W kwietniu 2016 r. Rada Ministrów zatwierdziła kolejną piątą już aKPOŚK (2015), która zawiera plany inwestycyjne aglomeracji w zakresie sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków do 2021 r.

POLITYKA TRANSPORTOWA PAŃSTWA NA LATA 2006 - 2025

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r.

2. Realizacja postanowień

2006-2025

3. Tematyka

Polityka określa cele rozwoju i wskazuje sposoby ich osiągnięcia, zarówno w układzie zintegrowanym, jak i dla poszczególnych gałęzi transportu. Uwzględnia także związki transportu z innymi sektorami gospodarki we wszystkich skalach – międzynarodowej, krajowej, regionalnej i lokalnej.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem Polityki Transportowej Państwa jest spełnienie racjonalnych oczekiwań społeczeństwa wywołanych wzrostem mobilności, co oznacza wzrost zapotrzebowania na dostępność transportową.

STRATEGIA ROZWOJU TRANSPORTU DO 2020 R. (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 R.)

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) (M. P. poz. 75)

2. Realizacja postanowień

2013 - 2020 z perspektywą do 2030r.

3. Tematyka

Podstawowym celem Strategii jest poszerzenie dostępności terytorialnej, poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie zrównoważonego, spójnego, i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.

4. Działania przewidziane do realizacji

Poprawa dostępności terytorialnej w Polsce wymaga zintegrowania głównych gałęzi transportu (kolejowego, drogowego, morskiego, lotniczego i wodnego – śródlądowego), rozumianych jako integralny system transportowy. Zasadniczym zadaniem takiego systemu jest przezwyciężenie barier geograficznych, aby możliwa była interakcja między obywatelami, przedsiębiorcami, a także między całymi gospodarkami. Jest to również krok w kierunku lepszego wykorzystania potencjału gospodarczego regionów.

KRAJOWY PROGRAM ZWIĘKSZANIA LESISTOŚCI

1. Zatwierdzenie

23 czerwca 1995 r.

2. Realizacja postanowień

Do 2020r.

3. Tematyka

Zwiększanie lesistości kraju jest jednym z ważniejszych elementów Polityki Leśnej Państwa (1997). Konsekwentna realizacja celów tej polityki powinna zapewnić zwiększenie lesistości kraju do 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050. Lesistość Polski jest niższa od średniej europejskiej wynoszącej 31,1%. Jednocześnie prawie wszystkie kraje graniczące z Polską (z wyjątkiem Ukrainy) mają większą, bądź nawet zdecydowanie większą lesistość (Białoruś – 38,8%, Czechy – 34,0%, Litwa – 31,6%, Niemcy – 31,0%, Słowacja – 41,9%). Badania i prace studialne wskazują, że racjonalna lesistość Polski z punktu widzenia struktury użytkowania ziemi i kształtowania środowiska na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego powinna wynosić 33-34%. Globalne i lokalne przemiany środowiska są jednym z istotnych powodów konieczności rozwinięcia szerokiego programu zalesień w Polsce. Przeprowadzone ostatnio satelitarne oceny transformacji różnych ekosystemów

kuli ziemskiej wykazały, że 75% zamieszkałych obszarów lądowych uległo przemianom pod wpływem działalności ludzkiej. W Europie według tych ocen nieprzekształcone środowiska stanowią 15,6%.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem programu jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30%, ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Działania przewidziane do realizacji związane są ze zwiększaniem powierzchni leśnych na obszarach poszczególnych jednostek administracyjnych. W całym okresie 2001 - 2020 można spodziewać się zalesienia blisko 184 tys. ha gruntów. Krajowy program zwiększania lesistości realizuje pośrednio cele jakie przyświecają gospodarce wodnej w zakresie osiągania celów środowiskowych. Zwiększenie lesistości ma bezpośredni wpływ na zwiększenie naturalnej retencji, ograniczenie spływu powierzchniowego, redukcję spływu biogenów oraz ochronę wód podziemnych.

PROGRAM POLSKIEJ ENERGETYKI JĄDROWEJ

1) Zatwierdzenie

Uchwała Rady Ministrów Nr 15/2014 z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie programu wieloletniego pod nazwą „Program polskiej energetyki jądrowej” (M.P. poz. 502).

2) Realizacja postanowień

Do 2030 r.

3) Tematyka

Dokument określa kierunek zmian w strukturze wytwarzania energii elektrycznej, polegający na stopniowym odchodzeniu od źródeł o wysokiej emisji CO₂ na rzecz źródeł zero-emisyjnych i niskoemisyjnych.

4) Działania przewidziane do realizacji

Dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa energetycznego Polski, konieczne jest wdrożenie programu na rzecz dywersyfikacji produkcji energii po racjonalnych kosztach, z uwzględnieniem wymagań środowiskowych. Osiągnięcie tego celu umożliwi zastosowanie nowoczesnych technologii jądrowych.

Program ma na celu:

- 1) spowolnienie, a w dalszej perspektywie zahamowanie tempa wzrostu cen energii oraz utrzymanie ich na stabilnym poziomie,
- 2) zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw paliwa.

Priorytety polskiej polityki energetycznej, w odniesieniu do energetyki jądrowej, zostały podkreślone również w dokumencie: Polityka energetyczna Polski do 2030 r.⁴ w punkcie 4 – Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej przez wprowadzenie energetyki jądrowej. W odniesieniu do działań na rzecz ochrony środowiska, rozwój krajowej energetyki jądrowej, która oprócz braku emisji CO₂, pyłów (PM), dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i innych zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, gwarantuje stabilne dostawy energii elektrycznej.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA NA LATA 2012 - 2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020” (M.P. poz. 839).

2. Realizacja postanowień

2012-2020

3. Tematyka

Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii jako poprawę jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.

4. Działania przewidziane do realizacji

Dążenie do osiągnięcia celu głównego jest realizowane przez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;

Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej;

Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe;

Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego;

Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

W Strategii wskazano m.in. na konieczność ochrony jakości wód, w tym racjonalną gospodarkę nawozami i środkami ochrony roślin oraz racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększenie retencji wodnej.

⁴ Dokument dostępny na stronie <http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf>

8.2. Regionalne dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego została zatwierdzona przez Sejmik Województwa w lutym 2013 r. (uchwała nr XXXII/932/13 z dnia 28 lutego 2013 r.). Strategie rozwoju dla województw określają przede wszystkim najważniejsze kierunki wdrożenia działań decydujących o konkurencyjności województwa, kładąc nacisk na pobudzenie aktywności gospodarczej oraz racjonalne gospodarowaniem przestrzenią i środowiskiem.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wojewódzki program ochrony środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r., został przyjęty przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr LV/2121/14 z dnia 30 października 2014 r. Program realizuje cele i zadania wynikające z polityki ekologicznej województwa i wskazuje kierunki działań proekologicznych określonych celów wraz ze wskazaniem instrumentów ich realizacji. Przykładowe działania przewidziane do realizacji:

- 1) zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska z uwzględnieniem poprawy jakości powietrza atmosferycznego, wód i gleby oraz działań w gospodarce odpadami,
- 2) zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych w tym racjonalne gospodarowanie wodą, zmniejszenie energochłonności gospodarki, ekologiczne formy działalności w rolnictwie,
- 3) poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego oraz podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej,
- 4) utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych,
- 5) współpraca przygraniczna w zakresie ochrony środowiska,
- 6) udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska (edukacja ekologiczna).

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Regionalny program operacyjny województwa dolnośląskiego opracowany został na lata 2014-2020 i zatwierdzony uchwałą Zarządu Województwa Dolnośląskiego nr 4/V/15 z dnia 21 stycznia 2015 r. Jego celem jest realizacja polityki spójności w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 poprzez wspieranie rozwoju gospodarczego, poprawę jakości życia mieszkańców oraz ochronę i poprawę stanu środowiska.

PLAN GOSPODAROWANIA ODPADAMI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Plan gospodarki odpadami województwa dolnośląskiego obejmujący cele i zadania na lata 2012 – 2018, z uwzględnieniem perspektywy 2023 uchwalony został przez sejmik województwa uchwałą nr XXIV/616/12 z dnia 27 czerwca 2012 r..

Plan gospodarki odpadami opracowuje się dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa i wdrażania hierarchii postępowania z odpadami. W dokumencie tym przedstawiono szereg działań mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko, w tym na wody, przez uporządkowanie gospodarki odpadami.

WOJEWÓDZKIE PROGRAMY UDRAŻNIANIA RZEK

Program ochrony i przystosowania rzek i potoków dla rozwoju ryb dwuśrodowiskowych w województwie dolnośląskim opracowany został w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji przerwania ciągłości hydromorfologicznej rzek z uwagi na brak uregulowań prawnych w tym zakresie. Program został przygotowany przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu i zatwierdzony uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XXIX/447/08 z dnia 24 lipca 2008 r. Program ten obejmuje działania związane z budową urządzeń umożliwiających migrację ryb przez budowle poprzeczne na ciekach, przez co bezpośrednio wpisują się w cele środowiskowe nadrzędne dla zrównoważonej gospodarki wodnej.

PLAN OCHRONY PARKU NARODOWEGO

PO parku narodowego ustanawia minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia. PO parku narodowego sporządza się na okres 20 lat. PO parku narodowego zawiera cele ochrony przyrody oraz wskazanie uwarunkowań ich realizacji, nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń, wskazanie obszarów oraz określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, wskazanie miejsc możliwych do udostępnienia do celów naukowych, edukacyjnych, w których może być prowadzona działalność handlowa i turystyczna.

Działania przewidziane do realizacji w ramach Planu obejmują ochronę obszarów wyróżniających się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe (ustawa o ochronie przyrody).

PLAN OCHRONY REZERWATU PRZYRODY

PO rezerwatu przyrody ustanawia rdoś w drodze aktu prawa miejscowego - zarządzenia.

PO rezerwatu przyrody sporządza się na okres 20 lat.

Zawiera on cele ochrony przyrody oraz wskazanie uwarunkowań ich realizacji, nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń, wskazanie obszarów oraz określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, wskazanie miejsc możliwych do udostępnienia do celów naukowych, edukacyjnych, w których może być prowadzona działalność handlowa i turystyczna.

Działania przewidziane do realizacji w ramach Planu obejmują ochronę obszarów zachowanych w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (ustawa o ochronie przyrody).

PLAN OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000

PO obszaru Natura 2000 ustanawia minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia. PO dla obszaru Natura 2000 sporządza się na okres 20 lat.

Zawiera on nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń, wskazanie obszarów oraz określenie działań ochronnych, a także działań zmierzających do przywrócenia właściwego stanu siedlisk i gatunków, określa zakres monitoringu przyrodniczego, opis przebiegu granic obszaru.

Działania przewidziane do realizacji w ramach PO obejmują ochronę: specjalnych obszarów ochrony siedlisk, OSO i OZW oraz część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-9 (ustawa o ochronie przyrody).

PLAN ZADAŃ OCHRONNYCH OBSZARÓW NATURA 2000

Sprawujący nadzór przygotowuje projekt PZO. PZO dla obszaru Natura 2000 ustanawiany jest w drodze aktu prawa miejscowego - zarządzenia na okres 10 lat. Dokument powstaje w trakcie 6 lat od czasu ustanowienia danego obszaru. W przypadku gdy dla obszaru ustanowiono PO PZO nie sporządza się.

PZO dla obszaru Natura 2000 w swej treści określa konkretne zadania ochronne, w tym w szczególności działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony. Określa również obszary ich wdrażania, wraz ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie zadań.

8.3. Krajowe i regionalne plany, działania oraz inicjatywy o charakterze rozwojowym

PLANY PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY

W zakresie przeciwdziałania zjawisku suszy, głównymi dokumentami planistycznymi w Polsce, zgodnie z ustawą – Prawo wodne, są PPSS w regionach wodnych oraz na obszarach dorzeczy. Zgodnie z art. 88s ustawy – Prawo wodne za ich przygotowanie odpowiadają dyrektorzy rzgw oraz Prezes KZGW. W poszczególnych rzgw opracowywane są obecnie PPSS w regionach wodnych. Planowany termin ich opracowania wskazano na koniec 2017 r. W latach 2016 - 2020 KZGW zamierza opracować PPSS na obszarach dorzeczy, w których zawarte będą między innymi analizy możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy, rozbudowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmiany naturalnej i sztucznej retencji oraz katalog działań służących ograniczeniu skutków suszy. Zgodnie z art. 88s ust. 1 ustawy – Prawo wodne, PPSS na obszarach dorzeczy opracowywane są w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej oraz ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi. Plany te będą uwzględniać PPSS w regionach wodnych przygotowywane przez dyrektorów rzgw, a także PZRP oraz aPGW.

MAŁA RETENCJA W LASACH

Mała retencja na terenach leśnych obejmuje ogół działań mających na celu poprawę stosunków wodnych w zlewni, zatrzymanie lub spowolnienie odpływu wód, przy jednoczesnym zapewnieniu zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Podstawowym celem działań związanych z małą retencją w lasach jest przede wszystkim zapobieganie suszy przez retencję wód opadowych i roztopowych, a w rezultacie docelowe wykluczenie negatywnych skutków wynikających z pogarszania naturalnych stosunków wodnych, które spowodowały lub powodują zmiany w reżimie hydrologicznym całej zlewni. Działania tego typu prowadzone są od wielu lat w państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. Aktualnie przede wszystkim w ramach dwóch projektów realizowanych w ramach III osi priorytetowej POIiŚ 2007 - 2014:

- 1) zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych;
- 2) przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich; zwiększenie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie.

Budowane w ramach wyżej wymienionych projektów obiekty to w większości małe budowle hydrotechniczne o prostej konstrukcji, oddziałujące przede wszystkim przez skumulowany efekt ilości obiektów w poszczególnych zlewniach, a nie przez duże parametry jednego urządzenia. Obiekty te mają być odporne na działanie czynników zewnętrznych (w tym płynącej wody). Są to obiekty, w trakcie realizacji których do minimum ograniczono potencjalne niekorzystne oddziaływania na przyrodę, na stan wód oraz ekosystemy od wód zależne. Oprócz inwestycji technicznych związanych z budową zastawek, małych zbiorników wodnych, progów, jazów, bystrotoków, kompleksowe projekty małej retencji obejmują również działania, których celem jest czynna ochrona i kształtowanie mokradel, renaturyzacja lub zwiększenie ich bioróżnorodności. Takie kompleksowe podejście do zagadnień małej retencji daje doskonale efekty przyrodnicze.

Z uwagi na szczególne znaczenie powyższych działań, zarówno z punktu widzenia walorów przyrodniczych, kształtowania krajobrazu, jak i spowolnienia spływu wód wezbraniowych, wskazana jest kontynuacja realizacji działań zwiększających potencjalne zdolności retencyjne lasów w kolejnych latach.

REWITALIZACJA KRAJOBRAZÓW WODNYCH.

Ochrona wód wiąże się nie tylko z zachowaniem wartości przyrodniczych, ale również walorów krajobrazowych wynikających z uwarunkowań historycznych. Zabudowa cieków prowadzona była od setek lat i trwale wpisała się w krajobraz, często umożliwiając kształtowanie się nowych, cennych ekosystemów. Innym ważnym aspektem jest wartość historyczna wielu istniejących obiektów hydrotechnicznych. Dlatego też gospodarowanie wodami, powinno równoległe z ochroną środowiska wodnego, zapewniać ochronę i odtwarzanie dziedzictwa kulturowego związanego z wodami.

W tym celu wskazana jest realizacja kompleksowych działań rewitalizacyjnych związanych ze wzmocnieniem lub przywróceniem wielofunkcyjnego gospodarowania wodą oraz z ochroną krajobrazów wodnych.

Działania takie powinny być realizowane z zapewnieniem dostosowania do wymogów w zakresie ochrony stanu wód i obejmować mogą w szczególności:

- 1) rozwijanie szlaków turystyki wodnej i budowę inwestycji towarzyszących, zgodnych z przyrodniczymi uwarunkowaniami, podnoszących atrakcyjność obszaru i prowadzących do wzrostu potencjału ekonomicznego i zrównoważonego rozwoju obszarów nadrzecznych;
- 2) odbudowę niszczących budowli hydrotechnicznych, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji (muzealnej, kulturowej, turystycznej, hotelowej lub ekspozycyjnej);
- 3) tworzenie warunków do odtwarzania starych lub podejmowania nowych niewielkich inwestycji hydroenergetycznych, zasilających w energię najbliższy obszar i sprzyjających powstawaniu małych przedsięwzięć towarzyszących, wzmacniających lokalny rynek pracy;
- 4) tworzenie sprzyjającego klimatu do zawierania partnerskich umów i współpracy między przedstawicielami lokalnych stowarzyszeń, samorządami a małym biznesem dla działań służących rewitalizacji krajobrazów nadrzecznych, przy jednoczesnym ożywieniu gospodarczym okolicy na bazie hydroenergetyki, turystyki, sportu i rekreacji;
- 5) odbudowę tożsamości lokalnych społeczności na podstawie zasobów przestrzeni nadrzecznej z wykorzystaniem mechanizmów ekonomicznych;
- 6) rozwój działań edukacyjnych – budowa ścieżek edukacyjno-krajoznawczych, szlaków kajakowych, tablic dydaktycznych, rozwój zainteresowań racjonalnym gospodarowaniem wodą i szeroko rozumianej ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego oraz produkcji czystszej energii.

8.4. Podsumowanie w zakresie współpracy z sąsiednimi państwami

Polska została zobligowana do określenia pojedynczych dorzeczy leżących na jej terytorium oraz przydzielenia ich do określonych obszarów dorzeczy, zapewniając przy tym odpowiednie uzgodnienia administracyjne i określenie właściwej władzy. Na podstawie art. 3 ust. 3 ustawy – Prawo wodne zostało wydane rozporządzenie o obszarach dorzeczy.

Postanowienia odnoszą się również do problematyki współpracy międzynarodowej, obejmującej stosowanie przepisów wspólnotowych do międzynarodowych obszarów dorzeczy, dotyczącej przede wszystkim koordynacji działań ukierunkowanych na osiągnięcie celów środowiskowych. Państwa członkowskie UE mogą w tym celu wykorzystać istniejące struktury wynikające z umów międzynarodowych. W przypadku gdy obszar dorzecza wykracza poza terytorium UE państwa członkowskie zostały również zobligowane do podjęcia starań na rzecz ustalenia właściwej koordynacji z odpowiednimi państwami trzecimi dla osiągnięcia celów środowiskowych na obszarze dorzecza, a same zapewniają stosowanie zasad gospodarki wodnej na swoim terytorium. Każde państwo członkowskie UE zapewnia też odpowiednie uzgodnienia administracyjne, w tym określenie właściwej władzy do wdrożenia celów środowiskowych.

Na obszarze dorzecza Łaby taką funkcję pełni MKOŁ, która została powołana na podstawie konwencji podpisanej w dniu 8 października 1990 r. pomiędzy Republiką Federalną Niemiec, Czeską i Słowacką Republiką Federacyjną oraz Europejską Wspólnotą Gospodarczą (Dz. Urz. UE L 321 z 23.11.1991, str.25). Na

obszarze Polski znajduje się jedynie 0,16% obszaru dorzecza Łaby, w związku z czym Rzeczpospolita Polska posiada tylko status obserwatora (podobnie jak Republika Austriacka). Status członka MKOŁ posiadają: Czechy i Niemcy. Od 2002 r. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, który jest zarządcą obszaru dorzecza Łaby na terenie Polski, bierze udział w pracach grup roboczych MKOŁ między innymi ds. wdrażania przepisów unijnych oraz w Grupie Koordynacyjnej, które regularnie, raz w roku, spotyka się celem omówienia prac w poszczególnych grupach roboczych.

Z kolei bezpośrednią współpracę z Republiką Czeską na obszarze dorzecza Łaby, reguluje Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej a Rządem Republiki Czeskiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych podpisana w Pradze dnia 20 kwietnia 2015 r. (M.P. poz.1271). W ramach prowadzonej współpracy działają grupy robocze:

- 1) P ds. przygotowań koncepcji inwestycyjnych, głównie z zakresu ochrony przeciwpowodziowej;
- 2) HyP ds. hydrologii, hydrogeologii i osłony przeciwpowodziowej, zajmująca się problematyką z zakresu sieci monitoringu hydrologicznego i meteorologicznego oraz wymiany danych i informacji hydrologicznych, meteorologicznych oraz hydrogeologicznych;
- 3) R ds. regulacji przygranicznych cieków, zaopatrzenia w wodę i melioracji terenów przygranicznych;
- 4) OPZ ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem, zajmująca się problematyką jakości wód granicznych oraz jej poprawą poprzez opiniowanie przedsięwzięć m.in. oczyszczalni ścieków wybudowanych po obu stronach granicy;
- 5) WFD ds. wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, przede wszystkim pracująca nad ustaleniem celów środowiskowych dla JCWP i JCWPd oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia tych celów oraz ewentualnego wskazania odstępstw. Grupa jest też zobowiązana do wymiany informacji nt. stanu wdrażania programu działań opracowanych zgodnie z prawem unijnym na obszarach obu państw oraz przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej.

Każda z grup kierowana jest przez przedstawicieli obu państw, a w ich prace po stronie polskiej zaangażowani są przede wszystkim pracownicy Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach i Wrocławiu (kierujący polską częścią grup P, R oraz WFD), przedstawiciele IMGW-PIB, Oddział we Wrocławiu (kierujący polską częścią grupy HyP) oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach (kierujący polską częścią grupy OPZ).

Dodatkowo w trakcie spotkań przedstawicieli strony polskiej i czeskiej zaktualizowano i uzgodniono metodykę tzw. harmonizacji wyznaczania cieków transgranicznych. Głównym założeniem metodyki było docinanie cieków do granicy państwa, wyznaczanie wspólnych odcinków cieków biegnących granicą państwa, określenie tzw. punktów przekazania na granicy państw oraz określenie obowiązku danego państwa do raportowania do KE. W efekcie wspólnych prac i wymiany informacji pomiędzy stroną polską i czeską stwierdzono, że należy dążyć do wyeliminowania zaistniałych w pierwszym cyklu rozbieżności, tak aby wszelkie dane przekazywane do KE były ujednolicone i spójne. Uzgodniono geometryczną reprezentację JCWP oraz uzgodniono, że JCWP biegnące po granicy państwa będą raportowane przez kraje członkowskie niezależnie.

8.5. PGW a planowanie przestrzenne

Stosownie do art. 118 ustawy – Prawo wodne ustalenia między innymi PGW na obszarze dorzecza uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planach zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Analizy ustaleń PGW, należy dokonać na podstawie art. 114 ust. 1 pkt 1 - 11 ustawy – Prawo wodne, określającego zawartość PGW oraz przepisów ustawy PIZP.

PGW powinien zawierać:

- 1) ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza, w tym wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych, oraz wykaz JCWPd,;
- 2) podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- 3) wykazy obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne wraz z graficznym przedstawieniem przebiegu ich granic oraz określeniem podstaw prawnych ich utworzenia;
- 4) wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 3 pkt 1a ustawy – Prawo wodne, wraz z ich graficznym przedstawieniem, o ile jest dostępne;
- 5) mapę sieci monitoringu, wraz z prezentacją programów monitoringowych,

- 6) ustalenie celów środowiskowych dla JCW i obszarów chronionych;
- 7) podsumowanie wyników analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód,
- 8) podsumowanie działań zawartych w PWŚK, z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych;
- 9) wykaz innych szczegółowych programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza, dotyczących zlewni, sektorów gospodarki, problemów lub typów wód, wraz z omówieniem zawartości tych programów i planów;
- 10) podsumowanie działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji publicznych, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie;
- 11) wykaz organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza,
- 12) informację o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystanej do sporządzenia planu oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu.

Mając na uwadze powyższą regulację należy stwierdzić, iż część informacji zawartych w PGW może zostać wykorzystana w dokumentach planistycznych sporządzanych na podstawie ustawy PIZP. W dokumentach tych powinno się uwzględniać wykaz JCWP i wykaz JCWPd (lit. a powyżej), wykazy obszarów chronionych oraz wykazy wielkości emisji i stężeń dla substancji priorytetowych i innych, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości., w zakresie zgodnym z przepisami art. 10 ust. 1 i 2; art. 15, ust. 2 i ust 3, art. 39 i art. 47 ustawy PIZP.

W koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju określa się między innymi uwarunkowania w zakresie rozmieszczenia obiektów infrastruktury technicznej i transportowej oraz strategicznych zasobów wodnych i obiektów gospodarki wodnej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym (art. 47 ust. 2 pkt 4 ustawy PIZP).

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się w szczególności system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 39 ust. 3 pkt 2 ustawy PIZP).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3, 9, 11 i 13 ustawy PIZP w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się uwarunkowania:

- 1) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego (pkt 3); (pkt 3);
- 2) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych (pkt 9);
- 3) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla (pkt 11);
- 4) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami (pkt 13).

W studium określa się także obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk (art. 10 ust. 2 pkt 3 ustawy PIZP).

Natomiast w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego określa się granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów (art. 15 ust. 2 pkt 7 ustawy PIZP).

9. PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZASTOSOWANYCH W CELU INFORMOWANIA SPOŁECZEŃSTWA I KONSULTACJI PUBLICZNYCH OPIS WYNIKÓW I DOKONANYCH NA TEJ PODSTAWIE ZMIAN W PGW

Udział społeczeństwa jest niezwykle istotnym elementem procesu planowania w gospodarce wodnej. Przede wszystkim jest on pomocny w celu rozpoznania rzeczywistych potrzeb i oczekiwań, a także uzyskaniu akceptacji społecznej dla podejmowanych decyzji. W związku z tym powinien on być procesem ciągłym i nie ograniczać się jedynie do wybranych etapów cyklu planistycznego.

Ramy konsultacji społecznych w tym zakresie reguluje art. 119 ust. 7 – 9 ustawy – Prawo wodne. Artykuł ten obliguje do zapewnienia aktywnego udziału wszystkich zainteresowanych w osiągnięciu celów środowiskowych, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i uaktualnianiu PGW na obszarze dorzecza. Konsultacje społeczne muszą dotyczyć:

- 1) harmonogramu i programu prac związanych ze sporządzaniem planu, w tym zestawienie działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji, co najmniej na 3 lata przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan;
- 2) przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej określonych dla danego obszaru dorzecza, co najmniej na 2 lata przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan.

W tym zakresie działania te zostały przeprowadzone przed przystąpieniem do opracowania aPGW.

Ponadto art. 119 ust. 7 pkt 3 ustawy – Prawo wodne nakłada obowiązek przedłożenia do konsultacji społecznych kopii projektu PGW, co najmniej na rok przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan.

Zgodnie z art. 119 ust. 9 ustawy – Prawo wodne w terminie 6 miesięcy od dnia podania do publicznej wiadomości informacji o poddaniu konsultacjom społecznym projektu aPGW zainteresowane strony mogą zgłaszać uwagi do ustaleń zawartych w tych dokumentach.

Do konsultacji społecznych, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku, przedkłada się także materiały źródłowe wykorzystanych do opracowania projektu PGW.

Powyższe jest zgodne z prawem wspólnotowym i wymaganiami stawianymi przez KE w zakresie konsultacji społecznych.

Cały proces konsultacji społecznych miał na celu włączenie wszystkich zainteresowanych stron w proces aPGW tak, aby stanowił on podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Konsultacje społeczne oraz kampania informacyjna skierowane były do organów odpowiedzialnych za gospodarowanie wodami, a także do ogółu społeczeństwa.

Najważniejszym celem przeprowadzonych konsultacji było:

- 1) poinformowanie społeczeństwa o aPGW na obszarze dorzecza Łaby;
- 2) zachęcenie społeczeństwa do dialogu z grupami ekspertów oraz z władzami w celu uwzględnienia w aPGW społecznych potrzeb i oczekiwań;
- 3) zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej problematyki wody oraz gospodarki wodnej w Polsce przez dotarcie do różnych grup docelowych;
- 4) spełnienie wymogów KE, co do zakresu PGW oraz przejrzystości informowania, udostępniania i zaangażowania w ich opracowywanie.

Działania i komunikacja skierowane zostały do szeroko pojętego społeczeństwa, jednak w celu ułatwienia porozumienia i komunikacji ukierunkowane były na poszczególne grupy docelowe:

- 1) administracja rządowa – urzędy oraz inne podmioty publiczne powołane do wykonywania zadań z zakresu administracji publicznej;
- 2) administracja samorządowa – podmiotem są samorządowe jednostki organizacyjne gminne, powiatowe, wojewódzkie, których zwierzchnikami są wójt, burmistrz, prezydent, starosta lub marszałek;
- 3) użytkownicy wód – są to gospodarstwa domowe, ludność, instytucje publiczne oraz podmioty prowadzące działalność przemysłową lub gospodarczą wykorzystującą zasoby wodne;
- 4) organizacje (w tym pozarządowe, reprezentujące różne interesy, w tym środowiska ekologiczne oraz mieszkańcy i właściciele nieruchomości oraz obiektów) – są to podmioty niezależne od administracji publicznej, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239, z późn. zm.);
- 5) kompetentne władze sąsiednich krajów znajdujących się w zlewniach transgranicznych – władze państw, na których terytorium realizacja dokumentu może oddziaływać na środowisko (jeżeli taki fakt wystąpi są powiadamiane przez GDOŚ).

W trakcie trwania konsultacji aPGW realizowano zarówno działania informacyjne, jak i zachęcające społeczeństwo i ekspertów do wyrażania opinii.

Przeprowadzone działania konsultacyjne:

- 1) ankieta uniwersalna w dwóch wersjach cyfrowej i analogowej – jest podstawową formą badania opinii wybranych dużych grup interesariuszy i mieszkańców obszaru dorzeczy; ankieta przygotowana została w sposób przejrzysty i umieszczona na stronie internetowej poświęconej aPGW;

- 2) organizacja spotkań konsultacyjnych, których celem było przeprowadzenie dyskusji z ekspertami oraz zebranie wypełnionych ankiet i formularzy uwag (od dnia 22 grudnia 2014 r. do dnia 22 czerwca 2015 r.);
- 3) organizacja konferencji w miastach będących siedzibami rzgw, mających na celu włączenie zainteresowanych stron do prac nad sporządzeniem planów;
- 4) organizacja Krajowego Forum Wodnego w dniach 9 i 10 czerwca 2015 r., w którym wzięły udział osoby zainteresowane planowaniem w gospodarce wodnej. Do udziału w Krajowym Forum Wodnym zaproszeni zostali reprezentanci administracji rządowej, organizacji zrzeszających przedstawicieli przemysłu i usług, organizacji zajmujących się ochroną środowiska, przedstawiciele rzgw, środowisk eksperckich, administracji samorządowej, rolnictwa.

Przeprowadzone działania informacyjne:

- 1) utworzono strony internetowe zawierające aktualne treści i materiały dotyczące aPGW;
- 2) kampania informacyjna skierowana do wszystkich grup docelowych obejmująca:
  - a) ogłoszenia prasowe w prasie ogólnopolskiej,
  - b) kampanię radiową w ogólnopolskiej stacji radiowej w dniach od dnia 25 listopada do dnia 8 grudnia 2014 r.,
  - c) kampanię internetową, która polegała na umieszczeniu banneru na jednym z najczęściej odwiedzanych portali w Polsce (termin realizacji kampanii od dnia 25 listopada do dnia 8 grudnia 2014 r.),
  - d) portal dostarczający dziennikarzom aktualnych informacji na temat aPGW i spotkań konsultacyjnych,
  - e) przygotowanie 4 interaktywnych gier dla dzieci i młodzieży, które zostały umieszczone na portalu poświęconym aPGW; za pośrednictwem gier zostały przybliżone zagadnienia związane z gospodarką wodną, ochroną środowiska naturalnego oraz zasad prawidłowego postępowania w celu ochrony środowiska naturalnego,
  - f) umieszczenie na stronie aPGW bajek dla dzieci, które pokazywały jak ważne jest utrzymanie czystości wód,
  - g) zorganizowanie konkursu komiksowego z nagrodami pt. „Jak chronić wodę w przyrodzie przed zanieczyszczeniami” – dzieci w wieku szkolnym nadesłały prace, na których przedstawione zostały między innymi dobre praktyki związane z użytkowaniem wody na co dzień,
  - h) zamieszczenie plakatów aPGW w urzędach powiatowych w celu zainteresowania lokalnej społeczności konsultacjami społecznymi;
- 3) publikacja artykułów dotyczących aPGW w pismach branżowych;
- 4) współpraca z mediami ogólnopolskimi;
- 5) newsletter wysyłany comiesięcznie do interesariuszy, który zawierał informacje o bieżących wydarzeniach oraz aktualnościach związanych z planami gospodarowania wodami (także w języku angielskim);
- 6) nakręcenie filmu reklamowego o aPGW; film był odtwarzany podczas konferencji regionalnych oraz na spotkaniach konsultacyjnych dla poszczególnych obszarów dorzeczy. Został też umieszczony na stronie internetowej aPGW;
- 7) opracowanie broszury informacyjnej zawierającej podstawowe informacje o aPGW dla 10 obszarów dorzeczy (zdjęcia, mapy, formularz zgłaszania uwag oraz wersję angielską broszury).

Trwające 6 miesięcy konsultacje społeczne aPGW pozwoliły wielu grupom interesariuszy wypowiedzieć się na temat aktualizowanych dokumentów. Dzięki ogólnokrajowej kampanii prasowej, radiowej i internetowej oraz dodatkowym działaniom komunikacyjnym aktywny udział w spotkaniach konsultacyjnych oraz konferencjach regionalnych wzięło ponad 1600 osób, natomiast w ankiecie ogólnej wypowiedziało się ponad 4300 respondentów. Wyprodukowany specjalnie do tego projektu film informacyjno-reklamowy, przybliżający tematykę poprawy stanu wód w Polsce i przykładów działań, obejrzało prawie 850 internautów. W ciągu ponad 6 miesięcy zgromadzono ponad 3000 uwag zgłaszanych bezpośrednio lub pośrednio do dokumentów, które przeanalizowano, a w uzasadnionych przypadkach zmiany wprowadzono w treści aPGW. Na obszarze dorzecza Łaby przeprowadzono jedno spotkanie konsultacyjne oraz zagadnienia związane z tym obszarem dorzecza były omawiane w ramach konferencji regionalnych dla Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Istotnym zagadnieniem jest także fakt, że przed opracowaniem dokumentu aPGW na obszarze dorzecza Łaby opracowane zostały projekty dokumentów „wstępnych” zgodnie z art. 119 ustawy – Prawo wodne: „Harmonogram i program prac związanych z aPGW dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji” oraz „Przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy”. Projekty wymienionych dokumentów zostały poddane konsultacjom, które trwały przez 6 miesięcy (od dnia 1 września 2011 r. do dnia 29 lutego 2012 r.) i były prowadzone zarówno na szczeblu krajowym (przez KZGW) jak i regionalnym (poszczególne rzgw). W ramach szerokich konsultacji społecznych

Harmonogramu, prowadzonych przez 6 miesięcy (od dnia 1 września 2011 r. do dnia 29 lutego 2012 r.) zebrano szereg uwag, wniosków, informacji i problemów) także od innych podmiotów niż organy administracji, posiadające „interes prawny” w uzgadnianiu treści Harmonogramu.

W wyniku tych konsultacji społecznych wskazano także najistotniejsze problemy gospodarki wodnej, wśród których należy wskazać:

- 1) zanieczyszczenie wód powierzchniowych;
- 2) brak wody;
- 3) stany powodziowe, zwiększony spływ powierzchniowy;
- 4) zła jakość wody na cele użytkowe;
- 5) rozproszenie odpowiedzialności za kwestie zarządzania wodą pomiędzy różne jednostki administracyjne;
- 6) niedostateczny poziom edukacji ekologicznej;
- 7) niewykorzystany potencjał żeglugowy, turystyczny i hydroenergetyczny polskich rzek;
- 8) konieczność zwiększenia poziomu retencji.

Podczas całego procesu konsultacji społecznych aPGW zebrano łącznie 3 085 uwag, które przeanalizowano i w uzasadnionych przypadkach uwzględniono w ostatecznych wersjach aktualizowanych dokumentów. W okresie od grudnia 2014 r. do czerwca 2015 r., to jest w czasie bezpośrednich konsultacji aPGW, zebrano 490 uwag, 220 uwag było błędnie zgłoszonych. W przypadku formularza elektronicznego, za pomocą którego zgłaszano uwagi, tylko 6 uwag zgłoszono błędnie. Najwięcej uwag wpłynęło dla dorzeczy Wisły i Odry, przy czym osoby i instytucje zgłaszające je chętniej korzystały z tradycyjnych kanałów przekazywania, takich jak pisma, i przekazywały je za pomocą poczty tradycyjnej i elektronicznej. Pełne zestawienie uwag z podziałem na dorzecza (wraz z informacją o uwzględnieniu bądź też uzasadnieniem odrzucenia) jest dostępne na stronie internetowej aPGW i KZGW oraz będzie dostępne w kolejnych latach dla wszystkich zainteresowanych.

10. WYKAZ ORGANÓW WŁAŚCIWYCH W SPRAWACH GOSPODAROWANIA WODAMI DLA OBSZARU DORZECZA

Jak wynika z art. 4 ustawy – Prawo wodne, organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są: minister właściwy do spraw gospodarki wodnej oraz Prezes KZGW. Ponadto ustawa wskazuje na szereg zadań ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Zadania te pełni obecnie Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

W tabeli 32 zestawiono organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami oraz w tabeli 33 akty prawne, na mocy których powołuje się właściwe władze.

Tabela 32. Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami

Organ	Adres	Strona www
Minister Środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa tel. +48 22 57 92 900	www.mos.gov.pl
Prezes KZGW	ul. Grzybowska 80/82 00-844 Warszawa tel. +48 22 37 20 210	www.kzgw.gov.pl
Minister Rozwoju	plac Trzech Krzyży 3/5, 00-535 Warszawa tel. +48 22 273 70 00	www.mr.gov.pl
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	ul. Nowy Świat 6/12, 00-400 Warszawa tel. +48 22 630 16 39	www.mgm.gov.pl
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa tel. +48 22 623 10 00	www.minrol.gov.pl

Tabela 33. Zestawienie aktów prawnych powołujących właściwe władze oraz określające ich zakres działania

Organ	Prawna podstawa działania
Minister Środowiska	Zarządzenie nr 66 Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Środowiska (M.P. poz. 476)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz.U. poz. 1904 i 2095)
	Ustawa o działach
	Ustawa – Prawo wodne
Prezes KZGW	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Zarządowi Gospodarki Wodnej (Dz.U. Nr 108 poz. 744, z późn. zm)
	Ustawa – Prawo wodne
Minister Rozwoju	Ustawa o obszarach morskich
	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2015 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Rozwoju oraz zniesienia Ministerstwa Gospodarki (Dz.U. poz. 2076)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rozwoju (Dz.U. poz. 1895)
	Ustawa o działach
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	Ustawa o obszarach morskich
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (Dz.U. poz. 1909, z późn. zm.)
	Ustawa o działach
Minister Rolnictwa	Zarządzenie nr 144 Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi (M. P. poz. 1146)

Organ	Prawna podstawa działania
i Rozwoju Wsi	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz.U. poz. 1906)
	Ustawa o działach
	Ustawa – Prawo wodne

Minister Środowiska

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej składa Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej co dwa lata, nie później niż do dnia 30 czerwca, informację o gospodarowaniu wodami dotyczącą:

- 1) stanu zasobów wodnych państwa;
- 2) stanu wykorzystywania zasobów wodnych;
- 3) realizowania PGW na obszarach dorzeczy;
- 4) współpracy międzynarodowej na wodach granicznych i realizacji umów w tym zakresie;
- 5) utrzymywania wód powierzchniowych oraz urządzeń wodnych;
- 6) prowadzonych inwestycji;
- 7) stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią lub suszą.

Ponadto zgodnie z art. 89 ust. 4 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej sprawuje nadzór nad działalnością Prezesa KZGW w szczególności w zakresie:

- 1) zatwierdzania programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej;
- 2) zatwierdzania corocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 91 ustawy – Prawo wodne;
- 3) zatwierdzania planu kontroli gospodarowania wodami wykonywanej przez Prezesa KZGW;
- 4) przeprowadzenia kontroli nieujętych w planie kontroli.

Prezes KZGW

Zgodnie z art. 89 oraz art. 90 ustawy – Prawo wodne Prezes KZGW jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach gospodarowania wodami, a w szczególności w sprawach zarządzania wodami oraz korzystania z wód, i wykonuje zadania określone w wyżej wymienionej ustawie.

Prezes KZGW pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu KPA w stosunku do marszałków województw i dyrektorów rzgw, w sprawach określonych ustawą (art. 4 ust. 3 ustawy – Prawo wodne).

Prezes KZGW wykonuje także prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wód podziemnych oraz śródlądowych wód powierzchniowych (art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo wodne).

Zgodnie z art. 90 ust. 3 ustawy – Prawo wodne działania w zakresie gospodarowania wodami morskich wód wewnętrznych i wodami morza terytorialnego Prezes KZGW wykonuje we współpracy z właściwymi organami administracji morskiej. Prezes KZGW prowadzi kataster wodny dla obszaru państwa z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy i regiony wodne (art. 154 ust. 2 ustawy – Prawo wodne).

Kontrolę gospodarowania wodami wykonuje Prezes KZGW oraz dyrektorzy rzgw zgodnie z art. 156 ustawy – Prawo wodne, z wyjątkami przedstawionymi w art. 156 ust. 2 ustawy – Prawo wodne.

Organem opiniodawczo-doradczym Prezesa KZGW jest Krajowa Rada Gospodarki Wodnej (art. 96 ust. 1 ustawy – Prawo wodne).

Tworzy się także rady gospodarki wodnej regionów wodnych jako organy opiniodawczo-doradcze dyrektorów rzgw (art. 100 ust. 1 ustawy – Prawo wodne). Rada regionu składa się z 30 członków zgłoszonych przez organy samorządu terytorialnego, organizacje gospodarcze, rolnicze, rybackie oraz społeczne związane z gospodarką wodną, a także przez zakłady korzystające z wód (art. 100 ust. 3 ustawy – Prawo wodne) oraz właścicieli wód nienależących do Skarbu Państwa. Członków rady regionu powołuje Prezes KZGW na wniosek dyrektora rzgw na okres 4 lat.

Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie gospodarowania wodami zestawiono w tabeli 34.

Tabela 34. Organy współpracujące z Prezesem KZGW

Nazwa właściwych władz	Nazwa organów współpracujących
Prezes KZGW	Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Rozwoju, Minister Zdrowia, Główny Inspektor Sanitarny, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, wojewódzki inspektor sanitarny, wojewoda, marszałek województwa,

Dyrektorzy rzgw

Prezesowi KZGW podlegają dyrektorzy rzgw (art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne).

Akty prawne regulujące działalność rzgw:

- 1) ustawa – Prawo wodne;
- 2) rozporządzenie o obszarach dorzeczy.

Zadania dyrektora rzgw zostały wskazane w art. 92 ust. 3 ustawy – Prawo wodne.

W tabelach 35 i 36 przedstawiono podległość dyrektorów rzgw oraz akty prawne ustanawiające statuty rzgw.

Tabela 35. Podległość dyrektorów rzgw, siedziby oraz strony www

Nazwa organu	Nazwa organów podległych	Dane kontaktowe i strona www instytucji podległej
Prezes KZGW	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	ul. Norwida 34, 50-950 Wrocław www.wroclaw.rzgw.gov.pl

Tabela 36. Akty prawne ustanawiające statuty rzgw oraz przynależne regiony wodne

Nazwa rzgw	Nadanie statutu	Przynależne regiony wodne
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	Zarządzenie nr 35 Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2013 r. w sprawie nadania statutu Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (Dz.Urz. Min. Środ. poz. 45)	region wodny Środkowej Odry, region wodny Morawy region wodny Izery, region wodny Łaby i Ostrożnicy (Upa), region wodny Metuje, region wodny Orlicy

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska. Zadania IOŚ (Główny Inspektor Ochrony Środowiska i wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska) zostały wskazane w art. 2 ustawy o IOŚ.

Regionalni dyrektorzy ochrony środowiska

Zgodnie z art. 131 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku rdoś jest zobowiązany realizować zadania między innymi z zakresu zarządzania ochroną przyrody, przekazywania informacji o środowisku, kontroli procesu inwestycyjnego (w tym zgodnie z art. 81 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy, rdoś może odmówić zgody na realizację przedsięwzięcia, jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w PGW na obszarze dorzecza o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 38j ustawy – Prawo wodne).

Ponadto zgodnie z art. 63 ustawy o informacji o środowisku, w którym mowa o obowiązku przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w drodze postanowienia, organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (w tym rdoś) muszą uwzględnić uwarunkowanie wskazane w art. 63 ust 1 pkt 2k wyżej wymienionej ustawy (przepis wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.), czyli wpływ przedsięwzięcia na „wody i obowiązujące dla nich cele środowiskowe”.

Wojewodowie

Przepis art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo wodne wskazuje wojewodów wśród organów właściwych w sprawie gospodarowania wodami. Do kompetencji tych organów należy między innymi: uzgadnianie rozstrzygnięć marszałka województwa w przedmiocie kosztów wykonywania urządzeń melioracji wodnych (art. 74b ust. 1), opiniowanie projektu wstępnej oceny ryzyka powodziowego (art. 88c ust. 3), uzgadnianie decyzji

nakazujących zakładowi piętrzącemu wodę obniżenie piętrzenia wody lub opróżnienie zbiornika, bez odszkodowania (art. 88p ust. 3).

Organy jednostek samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo wodne organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są organy jednostek samorządu terytorialnego.

Organami powiatu są rada powiatu i zarząd powiatu ze starostą jako przewodniczącym. Należy zaznaczyć, iż organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do starostów w odniesieniu do zadań z zakresu administracji rządowej oraz kompetencji organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego, jest właściwy dyrektor rzgw (art. 4 ust. 4 ustawy – Prawo wodne).

Marszałkowie województw są organami wykonawczymi samorządu województwa. Ich zadania określone są w art. 140 ust. 2 ustawy- Prawo wodne. Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw jest Prezes KZGW, zgodnie z przepisami art. 4 ust. 3 ustawy- Prawo wodne.

Dyrektorzy wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych:

- 1) ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2016 r. poz. 486, z późn. zm.);
- 2) ustawy – Prawo wodne;
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.).

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych realizują, w imieniu marszałka województwa, zadania wynikające z wykonywania przez marszałka województwa praw właścicielskich w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz w stosunku do pozostałych wód niepodlegających Prezesowi KZGW lub dyrektorowi parku narodowego.

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej jest ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej. Dział gospodarka morska obejmuje sprawy wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy o działach, do których należą w szczególności sprawy:

- 1) transportu morskiego i żeglugi morskiej;
- 2) obszarów morskich;
- 3) portów i przystani morskich;
- 4) ochrony środowiska morskiego.

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej jest organem nadrzędnym w stosunku do dyrektorów urzędów morskich oraz dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Kompetencje i terytorialny zakres działania organów administracji morskiej określa art. 42 ust. 1 i 2 ustawy o obszarach morskich.

Dyrektorzy urzędów żeglugi śródlądowej

Urzędy żeglugi śródlądowej działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych, które nadają im uprawnienia oraz regulują zasady żeglugi na wodach śródlądowych. Są nimi:

- 1) ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 1458, z późn. zm.);
- 2) rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zakresu działania dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej (Dz.U. Nr 77, poz. 831, z późn. zm.);
- 3) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych (Dz.U. Nr 212, poz. 2072).

W tabeli 37 zestawiono podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Tabela 37. Podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej, ich siedziby oraz strony www

Nazwa organu	Nazwa organów podległych	Dane kontaktowe instytucji podległej
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	Dyrektor Urzędu Żeglugi Śródlądowej we Wrocławiu	ul. Kleczkowska 52, 50-227 Wrocław www.wroc.uzs.gov.pl

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Zgodnie z art. 78 ust. 3 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw rozwoju wsi określa, w drodze rozporządzenia, sposób:

- 1) prowadzenia ewidencji: śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów;
- 2) ustalania obszaru, na który wywierają korzystny wpływ urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

Współpraca międzynarodowa

Zarówno organy właściwe do spraw gospodarki wodnej jak i inne reprezentujące polski rząd prowadzą współpracę międzynarodową zarówno z państwami należącymi do UE jak również spoza niej. Współpraca odbywa się na podstawie umów międzynarodowych pomiędzy państwami, których dotyczy.

W tabeli 38 oraz 39 zestawiono umowy dwustronne oraz wielostronne.

Tabela 38. Umowy dwustronne

Państwo	Nazwa umowy	Data podpisania
Republika Czeska	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych podpisana w Pradze dnia 20 kwietnia 2015 r.	20.04.2015 r.

Tabela 39. Umowy wielostronne

Umowa	Data podpisania	Data ratyfikacji i wejścia w życie dla Polski
Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego z 1971 r. (Konwencja Ramsarska)	6 stycznia 1977 r.	22.03.1978 r. (Dz.U. Nr 7, poz. 24, z późn. zm.)
Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r.	18.03.1992 r.	(Dz.U. z 2003 r. Nr 78, poz. 702, z późn. zm.)

11. INFORMACJE O SPOSOBACH I PROCEDURACH POZYSKIWANIA INFORMACJI I DOKUMENTACJI ŹRÓDŁOWEJ WYKORZYSTYWANEJ DO SPORZĄDZANIA PGW ORAZ INFORMACJI O SPODZIEWANYCH WYNIKACH REALIZACJI PGW

11.1. Punkty kontaktowe pozyskiwania informacji o spodziewanych wynikach realizacji PGW

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu PGW, w szczególności działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń, łącznie z wymogiem uprzedniego uzyskania zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych oraz działań związanych z ochroną wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł punktowych jest Prezes KZGW wraz z dyrektorami rzgw, właściwymi na obszarze dorzecza jak wskazano w tabeli 40.

Tabela 40. Dane adresowe Prezesa KZGW oraz dyrektorów odpowiednich rzgw

Organ	Adres
Prezes KZGW	ul. Grzybowska 80/82, 00-844 Warszawa
Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	ul. Norwida 34 50-950 Wrocław

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych, a także stanu JCWP i JCWPd jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska, którego dane adresowe znajdują się w tabeli 41.

Tabela 41. Dane adresowe GIOŚ

Organ	Adres
Główny Inspektor Ochrony Środowiska	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

Aktualizacja PGW na obszarze dorzecza Łąby wpłynie na poprawę stanu JCWP i JCWPd oraz przyczyni się do możliwości osiągnięcia celów środowiskowych w JCWP i JCWPd.

11.2. Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji

Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji reguluje ustawa o informacji o środowisku. Zgodnie z art. 8 ustawy o informacji o środowisku organy administracji są zobowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacje o środowisku oraz jego ochronie udostępniane są w formie ustnej, pisemnej, elektronicznej, wizualnej, dźwiękowej lub w innej formie (art. 9 ust. 2 ustawy o informacji o środowisku) na wniosek pisemny, bądź w przypadkach niewymagających wyszukiwania – bez pisemnego wniosku (art. 12 ust.1 i 2 ustawy o informacji o środowisku), nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku (art. 14 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku).

Kategorie informacji podlegających udostępnieniu ustanawia art. 9 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku i są to między innymi: informacje dotyczące stanu elementów środowiska, emisji zanieczyszczeń i odpadów promieniotwórczych, środki administracyjne, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, raporty na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska, informacje na temat stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku organ administracji może odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli informacje dotyczą danych objętych tajemnicą statystyczną, prawem autorskim, związanych z ochroną danych osobowych, spraw z toczącym się postępowaniem sądowym, informacji o wartości handlowej, danych dotyczących bezpieczeństwa publicznego i państwowego.

Dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamieszczane są w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku), do prowadzenia których zobowiązane są organy administracji właściwe w sprawach, w przypadku dokumentów, o których mowa w art. 21 ust. 2 pkt 16 i 17 ww. ustawy, bądź właściwe do prowadzenia postępowania, w ramach którego lub

w wyniku którego sporządzane są dokumenty (art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o informacji o środowisku). Publicznie dostępne wykazy prowadzone są w formie elektronicznej i udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 23 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku).

11.3. Dokumentacja źródłowa wykorzystana przy sporządzaniu aPGW

Podczas prac przy aPGW na obszarze dorzecza Łaby wykorzystano dokumenty i opracowania sporządzone w trakcie trwania cyklu planistycznego i aktualizujące, bądź uszczegóławiające dane opracowane i wykorzystane w pierwszym cyklu planistycznym. Wszystkie dane wykorzystane przy sporządzaniu aPGW stanowią dane publiczne, dostępne rejestry lub też zostały pozyskane w trybie ustawy o informacji o środowisku.

Podstawą doboru działań służących osiągnięciu celów środowiskowych była weryfikacja PWSK oraz wyniki PMS w zakresie monitoringu wód. Dane monitoringowe wykorzystane przy opracowaniu programu działań dla rzek pochodziły z lat 2010 – 2012 oraz z 2013 r., dla jezior z lat 2010 - 2013, dla wód przejściowych, przybrzeżnych oraz wód podziemnych z lat 2010 - 2012. Ponadto na potrzeby opracowania programów działań zostały wykorzystane również dokumentacje planistyczne sporządzane w związku z art. 113 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo wodne:

- 1) wykazy JCW, ze wskazaniem SZCW i SCW oraz JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- 2) charakterystyki JCW;
- 3) cele środowiskowe dla wszystkich JCW;
- 4) identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocenę ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- 5) identyfikacja oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych;
- 6) rejestr wykazów obszarów chronionych;
- 7) analizy ekonomiczne związane z korzystaniem z wód;
- 8) programy monitoringu wód;
- 9) wykazy wielkości emisji i stężeń: substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 38d ust. 2 oraz innych substancji powodujących zanieczyszczenie, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

Ponadto na potrzeby doboru działań wykorzystano informacje dotyczące inwestycji w zakresie gospodarki komunalnej pochodzące z IV aKPOŚK oraz MasterPlanu 2015 r.⁵ Ponadto w celu pozyskania najbardziej aktualnych informacji o działaniach na terenach nieaglomeracyjnych przeprowadzono ankietę w starostwach powiatowych i za ich pośrednictwem w gminach. Ankietowano również administratorów cieków w zakresie planów inwestycyjnych dotyczących udrażniania budowli piętrzących w celu umożliwienia migracji ichtiofauny oraz planowanych działań renaturyzacyjnych.

Do oszacowania potrzeb w zakresie wyposażania ludności niepodłączonej do kanalizacji w urządzenia do zbierania i oczyszczania ścieków oraz ilości niezbędnych do wybudowania miejsc do przechowywania nawozów naturalnych wykorzystano dane pochodzące z GUS.

Wymienione wyżej materiały wykorzystano również podczas analizy konieczności i możliwości ustanowienia odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych.

Ponadto, w ramach ustanawiania odstępstw, konieczne było przeanalizowanie, czy inwestycje mogące uniemożliwić osiągnięcie celów, zgłoszone przez inwestorów, spełniają przesłanki z art. 38j ustawy – Prawo wodne. Weryfikacja przesłanek odbyła się na podstawie dokumentacji przesłanej przez inwestorów. Oprócz formularzy wypełnianych przez inwestorów, analizowano także dokumentację projektową, raporty środowiskowe, decyzje środowiskowe oraz inne udostępnione dokumenty i opracowania.

11.4. Spodziewane wyniki realizacji Planu

Głównym celem dokumentu jest zapewnienie osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych dla wód i obszarów chronionych. Cel ten ma być osiągnięty przez podjęcie działań podstawowych i uzupełniających przypisanych JCW i obszarom chronionym oraz działań ogólnokrajowych. Realizacja zaplanowanych w ramach aPWSK działań, które zostały podsumowane w planie ma zapewnić efekt w postaci zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do środowiska zarówno ze źródeł obszarowych, jak i punktowych, racjonalizację poboru wód, zapewnienie możliwości migracji organizmów wodnych w ciekach, których drożność jest warunkiem osiągnięcia dobrego stanu wód, ograniczenie presji hydromorfologicznej. W części JCW cel ten zostanie osiągnięty do 2015 r., zaś w niektórych, zgodnie z informacjami zawartymi w rozdziale 5, do 2021 lub do 2027 r.

⁵ Dokument dostępny na stronie <http://www.kzgw.gov.pl/pl/Krajowy-program-oczyszczania-ściekow-komunalnych.html>

Spodziewanym efektem wdrożenia dokumentu jest więc osiągnięcie dobrego stanu wód we wskazanych dla poszczególnych JCW terminach lub też utrzymanie ich dobrego stanu.

12. PODSUMOWANIE WSZELKICH ZMIAN LUB UAKTUALNIEŃ DOKONANYCH OD DNIA OGŁOSZENIA POPRZEDNIEGO PGW NA OBSZARZE DORZECZA ŁABY

Od chwili opublikowania pierwszego PGW w polskim systemie prawa wprowadzono zmiany, które pozwoliły w pełni dostosować je do zasad zarządzania zasobami wodnymi zgodnie z wymogami stawianymi przez prawo UE.

Szczególne znaczenie miała ustawa o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r. Wprowadzone zmiany są niezwykle istotne z punktu widzenia stworzenia ram prawnych do pełnego wdrożenia przepisów UE.

Najistotniejsza z wprowadzonych zmian to wprowadzenie do ustawy – Prawo wodne definicji celów środowiskowych oraz przepisów warunkujących stosowanie odstępstw. Przepisy art. 38 oraz art. 114a ustawy – Prawo wodne definiują cele środowiskowe dla JCW oraz obszarów chronionych i ustalają zasady stosowania odstępstw od ich realizacji, co jest pełną transpozycją w tym zakresie.

Art. 38j ustawy – Prawo wodne, warunkuje możliwość realizacji inwestycji ingerujących w charakterystyki fizyczne JCW. Artykuł ten określa warunki zastosowania odstępstwa polegającego na nieosiągnięciu dobrego stanu wód lub też jego pogorszeniu w wyniku nowych inwestycji. Wprowadzenie tego przepisu umożliwiło przeprowadzenie szerokich analiz realizowanych i planowanych inwestycji z zakresu między innymi ochrony przeciwpowodziowej, pod kątem ich zgodności z celami środowiskowymi.

Art. 114a z ustawy – Prawo wodne z kolei wskazuje na możliwość ustanowienia w szczególnych przypadkach mniej rygorystycznych celów.

Ustawa o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r. wprowadza również narzędzia umożliwiające utrzymanie JCW oraz obszarów chronionych w stanie niepogorszonym. Zapewnia to art. 31 ust. 2 ustawy – Prawo wodne, zgodnie z którym korzystanie z wód w szczególności nie może powodować pogorszenia stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, w szczególności ustaleń PGW na obszarze dorzecza.

Kolejne zmiany w dziedzinie polityki wodnej ustanawiającej środowiskowe normy jakości wprowadzono przez rozszerzenie delegacji, o której mowa w art. 38a ust. 3 ustawy – Prawo wodne, o określenie środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń. Realizację powyższego upoważnienia stanowi rozporządzenie klasyfikacyjne.

Podsumowując, od czasu pierwszego cyklu planistycznego w Polsce wypracowano szereg narzędzi i uwarunkowań prawnych, których brak wówczas był odczuwalny. Oprócz opisanych powyżej zmian w prawodawstwie, zostało przeprowadzone uszczegółowienie najważniejszych analiz będących elementem procesu planowania, w tym przede wszystkim: analizy oddziaływań antropogenicznych i ich wpływu na stan wód oraz analizy ekonomicznej korzystania z wód. Program monitoringu wód dostosowany został w pełni do wymogów prawa UE, zaś na podstawie jego wyników została przeprowadzona aktualna ocena stanu wód. Monitoring wód prowadzony w obecnym cyklu planistycznym, jest znacznie bardziej wyczerpujący, między innymi: uwzględniony został monitoring elementów biologicznych. W badaniu stanu ekologicznego podstawowe kryterium to stan wodnych biocenoz, inne kryteria (fizykochemiczne i hydromorfologiczne) pełnią rolę pomocniczą. Do elementów biologicznych badanych w zakresie monitoringu należą następujące elementy:

- 1) fitoplankton;
- 2) fitobentos i makrofity;
- 3) makrobezkręgowce bentoniczne;
- 4) ichtiofauna.

Kolejnym ważnym krokiem było precyzyjne ustalenie celu środowiskowego dla każdej JCW. Wykaz celów środowiskowych opracowany w obecnym cyklu planistycznym zawiera między innymi bardziej rygorystyczne cele środowiskowe odnoszące się do obszarów chronionych, w obrębie których poszczególne JCWP są umiejscowione. W pierwszym cyklu planistycznym nie wskazano celów środowiskowych, ale przyjęto odpowiednio, iż dla naturalnych JCWP jest nim dobry stan ekologiczny i chemiczny, zaś dla SZCW i SCW dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. Dla JCWPd celem był dobry stan ilościowy i chemiczny. W pierwszym cyklu planistycznym nie określono także celów środowiskowych dla obszarów chronionych. W obecnym cyklu planistycznym wyznaczenie celów środowiskowych dokonano zgodnie z postanowieniami prawa UE oraz wytycznymi KE, uwzględnione zostały jednak krajowe uwarunkowania i ograniczenia. Omówione zmiany w prawodawstwie, w połączeniu z uszczegółowionymi analizami dotyczącymi w szczególności dogłębnego rozpoznania aktualnych warunków i stanu wód pozwalają przypuszczać, iż aPWŚK w znacznie większym stopniu będzie odpowiadała na rzeczywiste potrzeby w zakresie poprawy stanu wód.

13. OCENA POSTĘPU W OSIĄGANIU CELÓW ŚRODOWISKOWYCH Z PREZENTACJĄ WYNIKÓW MONITORINGU W OKRESIE OBJĘTYM POPRZEDNIM PLANEM ORAZ WYJAŚNIENIE PRZYCZYN EWENTUALNEGO NIEOSIĄGNIĘCIA NIEKTÓRYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

Postęp w osiągnięciu celów środowiskowych przyjętych dla poszczególnych kategorii wód określono na podstawie oceny stanu przeprowadzonej na podstawie danych z lat 2010-2012, którą opisano w rozdziale 5. Zgodnie z powyższą oceną stwierdzono, że na obszarze dorzecza Łaby stan 5 JCWP rzecznych jest dobry, co oznacza osiągnięcie celu środowiskowego w tym zakresie. Spośród pozostałych 3 JCWP, które tego celu nie osiągnęły, 2 JCWP osiągnęły cel w zakresie dobrego stanu chemicznego, natomiast żadna nie osiągnęła celu w zakresie dobrego stanu lub potencjału ekologicznego.

Każda z 5 JCWPd na obszarze dorzecza Łaby osiągnęła cele środowiskowe.

W celu podsumowania postępów w osiągnięciu celów środowiskowych, porównano zmiany w czasie wybranych wartości wskaźników jakości wód w ppk, położonych w ujściowych odcinkach większych rzek. Z uwagi na fakt, iż w pierwszym cyklu planistycznym, monitoring wód nie był w pełni dostosowany do wymogów unijnych, możliwe było porównanie jedynie elementów fizykochemicznych, których zakres i metodyka badań nie uległy znaczącym zmianom.

W obszarze dorzecza Łaby porównania dokonano w następujących ppk:

- 1) Klikawa (Szybka powyżej przejścia granicznego w Kudowie Zdrój);
- 2) Orlica (Orlica przejście graniczne Niemojów – Bartosovice).

Spośród wskaźników jakości wód (wskaźniki fizyczne – zawiesina, wskaźniki tlenowe – BZT₅, ChZT_{Mn} oraz wskaźniki biogenne – azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny) odnoszących się do JCWP, wybrano najbardziej reprezentatywne: zawiesina, BZT₅, ChZT_{Mn}, azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny. Zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym dokonano porównania, zarówno wyników pomiarów tych wskaźników, jak i ich klasyfikacji.

W ppk na rzece Klikawie wyniki z 2012 roku wskazują, iż dla czterech wskaźników, wartości zawierają się w pierwszej klasie, natomiast dla pozostałych trzech brak jest danych monitoringu. Porównując wyniki monitoringu z ppk Klikawa (Szybka powyżej przejścia granicznego w Kudowie Zdrój) z 2008 i 2012 r. należy zauważyć, iż nastąpił spadek wartości dla następujących wskaźników: BZT₅ z 2,96 mg/dm³ na 2,28 mg/dm³, azotu azotanowego z 2,1 mg/dm³ na 1,23 mg/dm³, azotu ogólnego 3,99 mg/dm³ na 1,764 mg/dm³, fosforanów z 0,52 mg/dm³ na 0,314 mg/dm³ oraz fosforu ogólnego 0,28 mg/dm³ na 0,119 mg/dm³. Wyniki pokazują jednak, iż w przypadku fosforu ogólnego nastąpiła zmiana klasy z II na I, z kolei wartości wskaźnika fosforany pomimo znacznego spadku nadal wykracza poza klasę II. W przypadku wskaźnika zawiesiny i ChZT_{Mn} brak jest danych monitoringowych. W tabeli 42 przedstawiono klasyfikację wybranych wskaźników jakości wód w wyżej wymienionym ppk.

Tabela 42. Porównanie wyników klasyfikacji wybranych wskaźników jakości wód w latach 2008 i 2012 w punkcie monitoringowym (Szybka powyżej przejścia granicznego w Kudowie Zdrój)

Rok	Zawiesina	BZT ₅	ChZT _{Mn}	Azot azotanowy	Azot ogólny	Fosforany	Fosfor ogólny
2008		I	I	I	I	-	II
2012		I		I	I	-	I

W ppk na rzece Orlica (Orlica przejście graniczne Niemojów – Bartosovice) zgodnie z wynikami z 2012 roku, wartości wszystkich wskaźników mieszczą się w pierwszej klasie. Porównując wyniki monitoringu z lat 2008 i 2012 należy zaznaczyć, iż wartości wskaźników: zawiesina, BZT₅, azot azotanowy, fosforany i fosfor ogólny – zmalały. Dla poszczególnych wskaźników zmiany wartości kształtują się następująco: wartość zawiesiny spadła z 5,75 mg/dm³ do 2,5 mg/dm³, BZT₅ z 2,03 mg/dm³ na 1,47 mg/dm³, azotu azotanowego z 0,74 mg/dm³ na 0,66 mg/dm³, fosforanów z 0,11 mg/dm³ na 0,08 mg/dm³ a fosfor ogólny z 0,09 mg/dm³ na 0,05 mg/dm³. Zmiany wartości wskaźników nie wpłynęły na zmiany w obrębie klas. Natomiast w przypadku dwóch wskaźników – ChZT_{Mn} i azotu ogólnego wartości uległy nieznacznemu pogorszeniu, co nie wpłynęło na zmiany w obrębie klas. W tabeli 43 zestawiono wyniki klasyfikacji wybranych wskaźników jakości wód z różnych lat.

Tabela 43. Zestawienie wyników klasyfikacji wybranych wskaźników jakości wód w latach 2008 w punkcie monitoringowym Orlica (Orlica przejście graniczne Niemojów – Bartosovice)

Rok	Zawiesina	BZT ₅	ChZT _{Mn}	Azot azotanowy	Azot ogólny	Fosforany	Fosfor ogólny
2008	I	I	I	I	I	I	I
2011	I	I	I	I	I	I	I

Reasumując można przyjąć, iż w skali obszaru dorzecza jakość wód nie uległa pogorszeniu. Wszystkie porównywane parametry mieszczą się w granicach charakterystycznych dla I i II co odpowiada co najmniej dobremu stanowi. Co więcej, w kilku przypadkach można zaobserwować stopniową poprawę parametrów jakościowych, co jest wynikiem przede wszystkim stale poprawiającego się stanu gospodarki wodno-ściekowej. Spowodowane jest to zmniejszeniem ilości zanieczyszczeń wprowadzanych tą drogą. W obszarze całego dorzecza jedynie w dwóch przypadkach nastąpiło pogorszenie wartości badanego wskaźnika: ChZT_{Mn} i azotu ogólnego w punkcie Orlica przejście graniczne Niemojów – Bartosovice. Zmiana ta jest niewielka i nie wpływa na zmianę klasy, co niekoniecznie musi świadczyć o trwałym pogorszeniu jakości wód.

14. CHARAKTERYSTYKA I WYJAŚNIENIE WSZYSTKICH DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH WE WCZEŚNIEJSZEJ WERSJI PGW DLA OBSZARU DORZECZA, KTÓRE NIE ZOSTAŁY ZASTOSOWANE

Jednym z dokumentów planistycznych w planowaniu gospodarowania wodami, zgodnie z art. 113 ust.1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne jest PWŚK. Dokument ten zawiera program działań, których realizacja w określonym czasie pozwoli uzyskać efekty w postaci osiągnięcia celów środowiskowych przez wszystkie JCW. W PWŚK wyróżniono, działania podstawowe oraz działania uzupełniające.

W trakcie prac nad aPWŚK dokonano podsumowania realizacji działań wskazanych w pierwszym cyklu planistycznym. Dane do oceny stanu realizacji działań pochodziły w znacznym zakresie z przeprowadzonych ankietyzacji starostw powiatowych, administratorów cieków, jak również aglomeracji w rozumieniu art. 43 ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo wodne. Ankiety skierowane do starostw dotyczyły inwestycji zrealizowanych bądź planowanych do realizacji w latach 2013-2021 na terenie powiatu (między innymi wykonania ujęć wód podziemnych i powierzchniowych, budowy lub rozbudowy oczyszczalni ścieków nieobjętych KPOŚK, modernizacji, budowy lub rozbudowy składowisk odpadów i innych obiektów przemysłowych, działań rekultywacyjnych oraz innych działań mających wpływ na stan wód). Kwestionariusz skierowany do aglomeracji dotyczył planowanych lub zrealizowanych w latach 2007 - 2013 inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji kanalizacji. Ponadto informacje uzyskane z ankiet zostały uzupełnione o dane zawarte na portalach internetowych poszczególnych gmin, wojewódzkich zarządów melioracji i urzędzeń wodnych, rzgw oraz innych podmiotów. Ze względu na istniejący wymóg dotyczący zamieszczania ogólnodostępnych danych na temat inwestycji realizowanych z funduszy UE, strony internetowe stanowią dobre źródło informacji. Ponadto ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 2058, z późn. zm.) zobowiązuje podmioty wykonujące zadania publiczne do udostępnienia informacji o sprawach publicznych. W przypadku inwestycji związanych z realizacją KPOŚK, stopień realizacji działań wynikał z kolejnych aktualizacji programu oraz corocznych sprawozdań dotyczących stopnia wykonania założeń programu. Sprawozdania składane są Prezesowi KZGW przez marszałków województw. Przekazywane dane obejmowały wyznaczone aglomeracje, w związku z czym poszczególne dane przypisano do JCW. Podsumowując w trakcie cyklu planistycznego na terenach aglomeracji wybudowano 18 742 km nowych sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, modernizacji poddano 1 646,36 km oraz zrealizowano 824 inwestycji obejmujących budowę nowych oraz rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych.

Do oceny stopnia realizacji zadań wykorzystano dane pozyskane z GIOŚ (baza danych dotyczących rozmieszczenia eksploatowanych i zamkniętych składowisk odpadów według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r.), PIG – PIB (baza składowisk wraz z warstwami SHP) oraz z aktualnie obowiązujących planów gospodarowania odpadami w województwach i gminach. Ponadto do weryfikacji wykonania działań wykorzystano dane pozyskane z Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (zarządzenia dotyczące ustanowienia PZO obszarów Natura 2000, lista zatwierdzonych oraz będących w trakcie konsultacji PZO dla obszarów Natura 2000, oraz warstw SHP dla wszystkich form ochrony przyrody), z rdoś (zarządzenia dotyczące ustanowienia PO rezerwatów przyrody, zarządzenia w sprawie ustanowienia PZO obszarów Natura 2000, kosztorysy poszczególnych zadań ochronnych w PZO dla obszarów Natura 2000) jak również od dyrektorów zespołów parków krajobrazowych (zarządzenia dotyczące ustanowienia PO Parków krajobrazowych).

Oparto się również na opracowaniach wykonanych w ostatnich latach na potrzeby aPGW i PZRP

W przypadku działań dla JCWPd w PWŚK przyjęto, że wszystkie działania zmierzające do osiągnięcia wymaganego stanu JCWP, będą wpływać na poprawę stanu chemicznego i ilościowego JCWPd. W związku powyższym można stwierdzić, iż stan realizacji działań programowanych dla poprawy stanu JCWPd jest porównywalny ze stanem realizacji działań wskazanych dla JCWP. Ponadto większość działań wskazanych dla JCWPd jest działaniami ciągłymi, dla których nie ocenia się w sposób bezpośredni stopnia ich realizacji, są to między innymi: weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia oraz monitoring potencjalnych ognisk zanieczyszczeń.

W przypadku obszaru dorzecza Łaby nie wykazano działań niezrealizowanych.

15. CHARAKTERYSTYKA KONIECZNYCH DODATKOWYCH DZIAŁAŃ USTALONYCH W TRAKCIE REALIZACJI PLANU

Jeżeli monitorowanie lub inne dane wskazują, że cele środowiskowe dla JCW prawdopodobnie nie będą osiągnięte, państwa członkowskie zapewniają, że:

- 1) przyczyny możliwego niepowodzenia zostaną zbadane;
- 2) odpowiednie pozwolenia i zezwolenia zostaną właściwie zbadane i poddane kontroli;
- 3) programy monitorowania zostaną poddane kontroli i właściwie dostosowane;
- 4) dodatkowe środki, jakie mogą być konieczne do osiągnięcia celów, zostaną ustalone, włączając, gdzie stosowne, ustalenie bardziej restrykcyjnych środowiskowych norm jakości.

Jeżeli przyczyny nieosiągnięcia celów są spowodowane okolicznościami pochodzenia naturalnego lub sił wyższych, które są wyjątkowe i nie mogły być racjonalnie przewidziane, w szczególności ekstremalnymi powodziami i długimi suszami, państwa członkowskie UE mogą ustalić, że dodatkowe środki nie są praktyczne.

Przepisy nakazują zawarcie w aPGW podsumowania środków podjętych na tej podstawie, jak również dodatkowych działań tymczasowych przyjętych od czasu publikacji poprzedniej wersji PGW na obszarze dorzecza.

Art. 113c ust. 1 ustawy – Prawo wodne wskazuje, że jeżeli na podstawie wyników monitoringu wód lub innych danych, w tym danych uzyskanych w toku opracowywania projektu PWŚK lub jego aktualizacji, Prezes KZGW stwierdził, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych:

- 1) dokonuje się analizy przyczyn tych zagrożeń i uzupełnia PWŚK o dodatkowe działania;
- 2) dokonuje się dodatkowego przeglądu udzielonych pozwoleń wodnoprawnych;
- 3) poddaje się przeglądowi programy monitoringu wód i w razie potrzeby dostosowuje te programy w zakresie koniecznym dla osiągnięcia celów środowiskowych.

Kolejne ustępy art. 113c ustawy – Prawo wodne precyzują zasady wypełnienia powyższych zadań przez Prezesa KZGW, organy właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych oraz organy IOŚ. Przed zmianami wprowadzonymi Ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 850), analogiczną treść zawierał art. 113b ust 8 ustawy – Prawo wodne. Do przedmiotowej regulacji odsyłają także: art. 119 ust. 2 ustawy – Prawo wodne (wskazanie odpowiedzialnych organów) oraz art. 136 ust. 1 pkt 8 ustawy – Prawo wodne (możliwość cofnięcia lub ograniczenia bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego).

Działania w tym zakresie są prowadzone zgodnie z prawem krajowym. Działania, o których mowa w przedmiotowym rozdziale zostały zaplanowane także w ramach aPWŚK i aPGW. W obecnym cyklu planistycznym dobór działań oparty był między innymi na ocenie stanu wód z okresu 2010 - 2012, dodatkowo zweryfikowanej oceną stanu z 2013 r., która w stosunku do oceny stanu stanowiącej podstawę PGW i PWŚK, jest oparta na bardziej rozbudowanym i dostosowanym do wymagań KE monitoringu wód. Tam, gdzie ocena stanu nie pozwalała na sprecyzowanie działań (ocena tak zwana z przeniesienia), zaplanowano dodatkowe działania (między innymi monitoring badawczy wód), które pozwolą w trakcie cyklu planistycznego na zidentyfikowanie potrzeb wprowadzenia konkretnych działań i realizację działań zmierzających do ich wdrożenia.

Jako jednostkę odpowiedzialną za działanie w zakresie monitoringu badawczego wskazano wojewodę będącego zwierzchnikiem administracji zespolonej, w tym wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Działanie to obejmuje prowadzenie monitoringu w zakresie substancji biogenych w przekrojach zlokalizowanych na wejściu i na zamknięciu JCWP w latach 2016-2017, z częstotliwością 4 razy w roku.

Załącznik nr 1 do Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Łaby**Część A**

Wykaz wielkości stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń dla których zostały określone środowiskowe normy jakości w dorzeczu Łaby

Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego: pow. przejścia gr. w Kudowie Zdr.		
Lp.	1	
Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego (PPK)	pow. przejścia gr. w Kudowie Zdr.	
Kod	PL06S1401_0002	
Obszar dorzecza	Nazwa	Łaby
	Kod	5000
Region wodny	Metuje	
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Wrocław	
Zlewnia bilansowa	Łaba	
Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Nazwa	Klikawa
	Kod	PLRW500049469
Typ JCWP	4	
Nazwa ciek/zbiornika wodnego	Szybka (Klikawa)	
Współrzędne GPS wg układu PUWG 2000 *	x	301739.8188
	y	289215.295
Dane hydrologiczne	Q [m ³ /s] w ppk	0.44
	Rodzaj przepływu	SQ

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - pow. przejścia gr. w Kudowie Zdr.				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 1	Alachlor	15972-60-8	n d	bd
Substancja 2	Antracen	120-12-7	n d	bd
Substancja 3	Atrazyna	1912-24-9	n d	bd
Substancja 4	Benzen	71-43-2	n d	bd
Substancja 5	Bromowany difenyleter	32534-81-9	n d	bd
Substancja 6	Kadm i jego związki	7440-43-9	n d	bd
Substancja 6a	Tetrachlorek węgla	56-23-5	n d	bd
Substancja 7	C10--13 chloroalkany	85535-84-8	n d	bd
Substancja 8	Chlorofenwinfos	470-90-6	n d	bd
Substancja 9	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	2921-88-2	n d	bd
Substancja 9a	Pestycydy cyklodienowe	nie dotyczy	n d	bd
Substancja 9a_1	Aldryna	309-00-2	n d	bd
Substancja 9a_2	Dieldryna	60-57-1	n d	bd
Substancja 9a_3	Endryna	72-20-8	n d	bd
Substancja 9a_4	Izodryna	465-73-6	n d	bd
Substancja	DDT całkowity	nie dotyczy	n	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - pow. przejścia gr. w Kudowie Zdr.				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
9b_1			d	
Substancja 9b_2	para-para-DDT	50-29-3	nd	bd
Substancja 10	1,2-dichloroetan (EDC)	107-06-2	nd	bd
Substancja 11	Dichlorometan	75-09-2	nd	bd
Substancja 12	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	117-81-7	nd	bd
Substancja 13	Diuron	330-54-1	nd	bd
Substancja 14	Endosulfan	115-29-7	nd	bd
Substancja 15	Fluoranten	206-44-00	nd	bd
Substancja 16	Heksachlorobenzen	118-74-1	nd	bd
Substancja 17	Heksachlorobutadien	87-68-3	nd	bd
Substancja 18	Heksachlorocykloheksan	608-73-1	nd	bd
Substancja 19	Izoproturon	34123-59-6	nd	bd
Substancja 20	Ołów i jego związki	7439-92-1	nd	bd
Substancja 21	Rtęć i jej związki	7439-97-6	nd	d
Substancja 22	Naftalen	91-20-3	nd	bd
Substancja 23	Nikiel i jego związki	7440-02-0	nd	bd
Substancja 24	Nonylofenol (4-nonylofenol)	104-40-5	nd	bd
Substancja 25	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	140-66-9	nd	bd
Substancja 26	Pentachlorobenzen	608-93-5	nd	bd
Substancja 27	Pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	nd	bd
Substancja 28	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 28_1	Benzo(a)piren	50-32-8	nd	bd
Substancja 28_2	Benzo(b)fluoranten	205-99-2	nd	bd
Substancja 28_3	Benzo(k)fluoranten	207-08-9	nd	bd
Substancja 28_4	Benzo(g,h,i)perylene	191-24-2	nd	bd
Substancja 28_5	Indeno(1,2,3-cd)piren	193-39-5	nd	bd
Substancja 29	Symazyna	122-34-9	nd	bd
Substancja	Tetrachloroetylen (PER)	127-18-4	n	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - pow. przejścia gr. w Kudowie Zdr.				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Ro k	średnie stężenie oznaczonej substancji [$\mu\text{g/l}$]
29a			d	
Substancja 29b	Trichloroetylen (TRI)	79-01-06	n d	bd
Substancja 30	Związki tributylocyny (kation tributylocyny)	36643-28-4	n d	bd
Substancja 31	Trichlorobenzeny	12002-48-1	n d	bd
Substancja 32	Trichlorometan (chloroform)	67-66-3	n d	bd
Substancja 33	Trifluralina	1582-09-8	n d	bd
Substancja 34	Dikofol	115-32-2	n d	bd
Substancja 35	Kwas perfluoro-oktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	1763-23-1	n d	bd
Substancja 36	Chinksyfen	124495-18-7	n d	bd
Substancja 37	Dioksyny i związki dioksynopodobne	nie dotyczy	n d	bd
Substancja 38	Aklonifen	74070-46-5	n d	bd
Substancja 39	Bifenokos	42576-02-3	n d	bd
Substancja 40	Cybutryna	28159-98-0	n d	bd
Substancja 41	Cypermetryna	52315-07-8	n d	bd
Substancja 42	Dichlorfos	62-73-7	n d	bd
Substancja 43	Heksabromocykolododekan (HBCDD)	nie dotyczy	n d	bd
Substancja 44	Heptachlor i epoksyd heptachloru	76-44-8/1024- 57-3	n d	bd
Substancja 45	Terbutryna	886-50-0	n d	bd

Wartość powyżej EQS

Wartość powyżej granicy oznaczalności, a poniżej EQS

Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego: Orlica – przejście graniczne Niemojów–Bartošovice		
Lp.	2	
Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego (PPK)	Orlica – przejście graniczne Niemojów–Bartošovice	
Kod	PL06S1401_0004	
Obszar dorzecza	Nazwa	Łaby
	Kod	5000
Region wodny	Orlicy	
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Wrocław	
Zlewnia bilansowa	Łaba	
Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Nazwa	Dzika Orlica od źródła do Czerwonego Strumienia
	Kod	PLRW500049617
Typ JCWP	4	
Nazwa ciek/zbiornika wodnego	Orlica	
Współrzędne GPS wg układu PUWG 2000 *	x	325855.4011
	y	258113.5465
Dane hydrologiczne	Q [m ³ /s] w ppk	bd
	Rodzaj przepływu	nd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Orlica – przejście graniczne Niemojów–Bartošovice				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 1	Alachlor	15972-60-8	201 1	<GO
Substancja 2	Antracen	120-12-7	201 1	0.00269583
Substancja 3	Atrazyna	1912-24-9	201 1	<GO
Substancja 4	Benzen	71-43-2	201 1	<GO
Substancja 5	Bromowany difenyleter	32534-81-9	nd	bd
Substancja 6	Kadm i jego związki	7440-43-9	201 1	0.1697
Substancja 6a	Tetrachlorek węgla	56-23-5	201 1	<GO
Substancja 7	C10--13 chloroalkany	85535-84-8	201 1	<GO
Substancja 8	Chlorofenwinfos	470-90-6	201 1	<GO
Substancja 9	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	2921-88-2	201 1	<GO
Substancja 9a	Pestycydy cyklodienowe	nie dotyczy	201 1	<GO
Substancja 9a_1	Aldryna	309-00-2	201 1	<GO
Substancja 9a_2	Dieldryna	60-57-1	201 1	<GO
Substancja 9a_3	Endryna	72-20-8	201 1	<GO
Substancja 9a_4	Izodryna	465-73-6	201 1	<GO
Substancja 9b_1	DDT całkowity	nie dotyczy	201 1	<GO

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Orlica – przejście graniczne Niemojów–Bartošovice				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 9b_2	para-para-DDT	50-29-3	2011	<GO
Substancja 10	1,2-dichloroetan (EDC)	107-06-2	2011	<GO
Substancja 11	Dichlorometan	75-09-2	2011	<GO
Substancja 12	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	117-81-7	2011	<GO
Substancja 13	Diuron	330-54-1	2011	<GO
Substancja 14	Endosulfan	115-29-7	2011	<GO
Substancja 15	Fluoranten	206-44-00	2011	0.00942
Substancja 16	Heksachlorobenzen	118-74-1	2011	<GO
Substancja 17	Heksachlorobutadien	87-68-3	2011	<GO
Substancja 18	Heksachlorocykloheksan	608-73-1	2011	<GO
Substancja 19	Izoproturon	34123-59-6	2011	<GO
Substancja 20	Ołów i jego związki	7439-92-1	2011	1.87083
Substancja 21	Rtęć i jej związki	7439-97-6	2011	<GO
Substancja 22	Naftalen	91-20-3	2011	0.01716
Substancja 23	Nikiel i jego związki	7440-02-0	2011	1.7167
Substancja 24	Nonylofenol (4-nonylofenol)	104-40-5	2011	<GO
Substancja 25	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	140-66-9	2011	<GO
Substancja 26	Pentachlorobenzen	608-93-5	2011	<GO
Substancja 27	Pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	2011	<GO
Substancja 28	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 28_1	Benzo(a)piren	50-32-8	2011	0.00099
Substancja 28_2	Benzo(b)fluoranten	205-99-2	2011	0.0009
Substancja 28_3	Benzo(k)fluoranten	207-08-9	2011	<GO
Substancja 28_4	Benzo(g,h,i)perylene	191-24-2	2011	0.0007
Substancja 28_5	Indeno(1,2,3-cd)piren	193-39-5	2011	<GO
Substancja 29	Symazyna	122-34-9	2011	<GO
Substancja	Tetrachloroetylen (PER)	127-18-4	2011	<GO

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Orlica – przejście graniczne Niemojów–Bartošovice				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [$\mu\text{g/l}$]
29a			1	
Substancja 29b	Trichloroetylen (TRI)	79-01-06	2011	<GO
Substancja 30	Związki tributylocyny (kation tributylocyny)	36643-28-4	2011	<GO
Substancja 31	Trichlorobenzeny	12002-48-1	2011	0.006175
Substancja 32	Trichlorometan (chloroform)	67-66-3	2011	<GO
Substancja 33	Trifluralina	1582-09-8	2011	<GO
Substancja 34	Dikofol	115-32-2	nd	bd
Substancja 35	Kwas perfluoro-oktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	1763-23-1	nd	bd
Substancja 36	Chinksyfen	124495-18-7	nd	bd
Substancja 37	Dioksyny i związki dioksynopodobne	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 38	Aklonifen	74070-46-5	nd	bd
Substancja 39	Bifenokos	42576-02-3	nd	bd
Substancja 40	Cybutryna	28159-98-0	nd	bd
Substancja 41	Cypermetryna	52315-07-8	nd	bd
Substancja 42	Dichlorfos	62-73-7	nd	bd
Substancja 43	Heksabromocyklo-dodekan (HBCDD)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 44	Heptachlor i epoksyd heptachloru	76-44-8/1024-57-3	nd	bd
Substancja 45	Terbutryna	886-50-0	nd	bd

Wartość powyżej EQS

Wartość powyżej granicy oznaczalności, a poniżej EQS

Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego: on. Izerki (m. Harrachov)		
Lp.	3	
Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego (PPK)	on. Izerki (m. Harrachov)	
Kod	PL06S1401_0001	
Obszar dorzecza	Nazwa	Łaby
	Kod	5000
Region wodny	Izery	
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Wrocław	
Zlewnia bilansowa	Łaba	
Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Nazwa	Mielnice
	Kod	PLRW500049889
Typ JCWP	4	
Nazwa ciek/zbiornika wodnego	Izera	
Współrzędne GPS wg układu PUWG 2000 *	x	244234.9507
	y	330123.3906
Dane hydrologiczne	Q [m ³ /s] w ppk	bd
	Rodzaj przepływu	nd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - on. Izerki (m. Harrachov)				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 1	Alachlor	15972-60-8	nd	bd
Substancja 2	Antracen	120-12-7	nd	bd
Substancja 3	Atrazyna	1912-24-9	nd	bd
Substancja 4	Benzen	71-43-2	nd	bd
Substancja 5	Bromowany difenyleter	32534-81-9	nd	bd
Substancja 6	Kadm i jego związki	7440-43-9	nd	bd
Substancja 6a	Tetrachlorek węgla	56-23-5	nd	bd
Substancja 7	C10--13 chloroalkany	85535-84-8	nd	bd
Substancja 8	Chlorofenwinfos	470-90-6	nd	bd
Substancja 9	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	2921-88-2	nd	bd
Substancja 9a	Pestycydy cyklodienowe	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 9a_1	Aldryna	309-00-2	nd	bd
Substancja 9a_2	Dieldryna	60-57-1	nd	bd
Substancja 9a_3	Endryna	72-20-8	nd	bd
Substancja 9a_4	Izodryna	465-73-6	nd	bd
Substancja	DDT całkowity	nie dotyczy	n	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - on. Izerki (m. Harrachov)				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
9b_1			d	
Substancja 9b_2	para-para-DDT	50-29-3	nd	bd
Substancja 10	1,2-dichloroetan (EDC)	107-06-2	nd	bd
Substancja 11	Dichlorometan	75-09-2	nd	bd
Substancja 12	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	117-81-7	nd	bd
Substancja 13	Diuron	330-54-1	nd	bd
Substancja 14	Endosulfan	115-29-7	nd	bd
Substancja 15	Fluoranten	206-44-00	nd	bd
Substancja 16	Heksachlorobenzen	118-74-1	nd	bd
Substancja 17	Heksachlorobutadien	87-68-3	nd	bd
Substancja 18	Heksachlorocykloheksan	608-73-1	nd	bd
Substancja 19	Izoproturon	34123-59-6	nd	bd
Substancja 20	Ołów i jego związki	7439-92-1	nd	bd
Substancja 21	Rtęć i jej związki	7439-97-6	nd	bd
Substancja 22	Naftalen	91-20-3	nd	bd
Substancja 23	Nikiel i jego związki	7440-02-0	nd	bd
Substancja 24	Nonylofenol (4-nonylofenol)	104-40-5	nd	bd
Substancja 25	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	140-66-9	nd	bd
Substancja 26	Pentachlorobenzen	608-93-5	nd	bd
Substancja 27	Pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	nd	bd
Substancja 28	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 28_1	Benzo(a)piren	50-32-8	nd	bd
Substancja 28_2	Benzo(b)fluoranten	205-99-2	nd	bd
Substancja 28_3	Benzo(k)fluoranten	207-08-9	nd	bd
Substancja 28_4	Benzo(g,h,i)perylene	191-24-2	nd	bd
Substancja 28_5	Indeno(1,2,3-cd)piren	193-39-5	nd	bd
Substancja 29	Symazyna	122-34-9	nd	bd
Substancja	Tetrachloroetylen (PER)	127-18-4	n	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - on. Izerki (m. Harrachov)				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
29a			d	
Substancja 29b	Trichloroetylen (TRI)	79-01-06	n	bd
Substancja 30	Związki tributylocyny (kation tributylocyny)	36643-28-4	n	bd
Substancja 31	Trichlorobenzeny	12002-48-1	n	bd
Substancja 32	Trichlorometan (chloroform)	67-66-3	n	bd
Substancja 33	Trifluralina	1582-09-8	n	bd
Substancja 34	Dikofol	115-32-2	n	bd
Substancja 35	Kwas perfluoro-oktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	1763-23-1	n	bd
Substancja 36	Chinksyfen	124495-18-7	n	bd
Substancja 37	Dioksyny i związki dioksynopodobne	nie dotyczy	n	bd
Substancja 38	Aklonifen	74070-46-5	n	bd
Substancja 39	Bifenokos	42576-02-3	n	bd
Substancja 40	Cybutryna	28159-98-0	n	bd
Substancja 41	Cypermetryna	52315-07-8	n	bd
Substancja 42	Dichlorfos	62-73-7	n	bd
Substancja 43	Heksabromocykloheptan (HBCDD)	nie dotyczy	n	bd
Substancja 44	Heptachlor i epoksyd heptachloru	76-44-8/1024-57-3	n	bd
Substancja 45	Terbutryna	886-50-0	n	bd

Wartość powyżej EQS

Wartość powyżej granicy oznaczalności, a poniżej EQS

Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego: m. Okrzeszyn (granica Państwa)		
Lp.	4	
Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego (PPK)	m. Okrzeszyn (granica Państwa)	
Kod	PL06S1401_0003	
Obszar dorzecza	Nazwa	Łaby
	Kod	5000
Region wodny	Łaby i Ostrożnicy (Upa)	
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Wrocław	
Zlewnia bilansowa	Łaba	
Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Nazwa	Ostrożnica
	Kod	PLRW5000492229
Typ JCWP	4	
Nazwa cieku/zbiornika wodnego	Ostrożnica	
Współrzędne GPS wg układu PUWG 2000 *	x	288471.1276
	y	308558.4084
Dane hydrologiczne	Q [m ³ /s] w ppk	bd
	Rodzaj przepływu	nd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - m. Okrzeszyn (granica Państwa)				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 1	Alachlor	15972-60-8	nd	bd
Substancja 2	Antracen	120-12-7	nd	bd
Substancja 3	Atrazyna	1912-24-9	nd	bd
Substancja 4	Benzen	71-43-2	nd	bd
Substancja 5	Bromowany difenyleter	32534-81-9	nd	bd
Substancja 6	Kadm i jego związki	7440-43-9	nd	bd
Substancja 6a	Tetrachlorek węgla	56-23-5	nd	bd
Substancja 7	C10--13 chloroalkany	85535-84-8	nd	bd
Substancja 8	Chlorofenwinfos	470-90-6	nd	bd
Substancja 9	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	2921-88-2	nd	bd
Substancja 9a	Pestycydy cyklodienowe	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 9a_1	Aldryna	309-00-2	nd	bd
Substancja 9a_2	Dieldryna	60-57-1	nd	bd
Substancja 9a_3	Endryna	72-20-8	nd	bd
Substancja 9a_4	Izodryna	465-73-6	nd	bd
Substancja	DDT całkowity	nie dotyczy	n	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - m. Okrzeszyn (granica Państwa)				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
9b_1			d	
Substancja 9b_2	para-para-DDT	50-29-3	nd	bd
Substancja 10	1,2-dichloroetan (EDC)	107-06-2	nd	bd
Substancja 11	Dichlorometan	75-09-2	nd	bd
Substancja 12	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	117-81-7	nd	bd
Substancja 13	Diuron	330-54-1	nd	bd
Substancja 14	Endosulfan	115-29-7	nd	bd
Substancja 15	Fluoranten	206-44-00	nd	bd
Substancja 16	Heksachlorobenzen	118-74-1	nd	bd
Substancja 17	Heksachlorobutadien	87-68-3	nd	bd
Substancja 18	Heksachlorocykloheksan	608-73-1	nd	bd
Substancja 19	Izoproturon	34123-59-6	nd	bd
Substancja 20	Ołów i jego związki	7439-92-1	nd	bd
Substancja 21	Rtęć i jej związki	7439-97-6	nd	bd
Substancja 22	Naftalen	91-20-3	nd	bd
Substancja 23	Nikiel i jego związki	7440-02-0	nd	bd
Substancja 24	Nonylofenol (4-nonylofenol)	104-40-5	nd	bd
Substancja 25	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	140-66-9	nd	bd
Substancja 26	Pentachlorobenzen	608-93-5	nd	bd
Substancja 27	Pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	nd	bd
Substancja 28	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 28_1	Benzo(a)piren	50-32-8	nd	bd
Substancja 28_2	Benzo(b)fluoranten	205-99-2	nd	bd
Substancja 28_3	Benzo(k)fluoranten	207-08-9	nd	bd
Substancja 28_4	Benzo(g,h,i)perylene	191-24-2	nd	bd
Substancja 28_5	Indeno(1,2,3-cd)piren	193-39-5	nd	bd
Substancja 29	Symazyna	122-34-9	nd	bd
Substancja	Tetrachloroetylen (PER)	127-18-4	n	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - m. Okrzeszyn (granica Państwa)				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
29a			d	
Substancja 29b	Trichloroetylen (TRI)	79-01-06	n d	bd
Substancja 30	Związki tributylocyny (kation tributylocyny)	36643-28-4	n d	bd
Substancja 31	Trichlorobenzeny	12002-48-1	n d	bd
Substancja 32	Trichlorometan (chloroform)	67-66-3	n d	bd
Substancja 33	Trifluralina	1582-09-8	n d	bd
Substancja 34	Dikofol	115-32-2	n d	bd
Substancja 35	Kwas perfluoro-oktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	1763-23-1	n d	bd
Substancja 36	Chinksyfen	124495-18-7	n d	bd
Substancja 37	Dioksyny i związki dioksynopodobne	nie dotyczy	n d	bd
Substancja 38	Aklonifen	74070-46-5	n d	bd
Substancja 39	Bifenokos	42576-02-3	n d	bd
Substancja 40	Cybutryna	28159-98-0	n d	bd
Substancja 41	Cypermetryna	52315-07-8	n d	bd
Substancja 42	Dichlorfos	62-73-7	n d	bd
Substancja 43	Heksabromocykloheksan (HBCDD)	nie dotyczy	n d	bd
Substancja 44	Heptachlor i epoksyd heptachloru	76-44-8/1024-57-3	n d	bd
Substancja 45	Terbutryna	886-50-0	n d	bd

Wartość powyżej EQS

Wartość powyżej granicy oznaczalności, a poniżej EQS

Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego: Klikawa – powyżej Lewina Kłodzkiego		
Lp.	5	
Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego (PPK)	Klikawa – powyżej Lewina Kłodzkiego	
Kod	PL06S1401_3000	
Obszar dorzecza	Nazwa	Łaby
	Kod	5000
Region wodny	Metuje	
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Wrocław	
Zlewnia bilansowa	Łaba	
Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Nazwa	Klikawa
	Kod	PLRW500049469
Typ JCWP	4	
Nazwa ciek/zbiornika wodnego	Szybka (Klikawa)	
Współrzędne GPS wg układu PUWG 2000 *	x	307156.0055
	y	285590.1995
Dane hydrologiczne	Q [m ³ /s] w ppk	bd
	Rodzaj przepływu	nd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Klikawa – powyżej Lewina Kłodzkiego				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 1	Alachlor	15972-60-8	nd	bd
Substancja 2	Antracen	120-12-7	nd	bd
Substancja 3	Atrazyna	1912-24-9	nd	bd
Substancja 4	Benzen	71-43-2	nd	bd
Substancja 5	Bromowany difenyleter	32534-81-9	nd	bd
Substancja 6	Kadm i jego związki	7440-43-9	201 1	<GO
Substancja 6a	Tetrachlorek węgla	56-23-5	nd	bd
Substancja 7	C10--13 chloroalkany	85535-84-8	nd	bd
Substancja 8	Chlorofenwinfos	470-90-6	nd	bd
Substancja 9	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	2921-88-2	nd	bd
Substancja 9a	Pestycydy cyklodienowe	nie dotyczy	201 1	<GO
Substancja 9a_1	Aldryna	309-00-2	201 1	<GO
Substancja 9a_2	Dieldryna	60-57-1	201 1	<GO
Substancja 9a_3	Endryna	72-20-8	201 1	<GO
Substancja 9a_4	Izodryna	465-73-6	201 1	<GO
Substancja 9b_1	DDT całkowity	nie dotyczy	201 1	<GO
Substancja 9b_2	para-para-DDT	50-29-3	nd	bd
Substancja 10	1,2-dichloroetan (EDC)	107-06-2	nd	bd
Substancja	Dichlorometan	75-09-2	nd	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Klikawa – powyżej Lewina Kłodzkiego				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
11				
Substancja 12	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	117-81-7	nd	bd
Substancja 13	Diuron	330-54-1	nd	bd
Substancja 14	Endosulfan	115-29-7	nd	bd
Substancja 15	Fluoranten	206-44-00	nd	bd
Substancja 16	Heksachlorobenzen	118-74-1	nd	bd
Substancja 17	Heksachlorobutadien	87-68-3	nd	bd
Substancja 18	Heksachlorocykloheksan	608-73-1	201 1	<GO
Substancja 19	Izoproturon	34123-59-6	nd	bd
Substancja 20	Ołów i jego związki	7439-92-1	201 1	1.5
Substancja 21	Rtęć i jej związki	7439-97-6	201 1	<GO
Substancja 22	Naftalen	91-20-3	nd	bd
Substancja 23	Nikiel i jego związki	7440-02-0	201 1	1.9625
Substancja 24	Nonylofenol (4-nonylofenol)	104-40-5	nd	bd
Substancja 25	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	140-66-9	nd	bd
Substancja 26	Pentachlorobenzen	608-93-5	nd	bd
Substancja 27	Pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	nd	bd
Substancja 28	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 28_1	Benzo(a)piren	50-32-8	201 1	0.001
Substancja 28_2	Benzo(b)fluoranten	205-99-2	201 1	0.0016
Substancja 28_3	Benzo(k)fluoranten	207-08-9	201 1	0.0008
Substancja 28_4	Benzo(g,h,i)perylene	191-24-2	201 1	0.001
Substancja 28_5	Indeno(1,2,3-cd)piren	193-39-5	201 1	0.001
Substancja 29	Symazyna	122-34-9	nd	bd
Substancja 29a	Tetrachloroetylen (PER)	127-18-4	nd	bd
Substancja 29b	Trichloroetylen (TRI)	79-01-06	nd	bd
Substancja 30	Związki tributylowocyny (kation tributylowocyny)	36643-28-4	nd	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Klikawa – powyżej Lewina Kłodzkiego				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [$\mu\text{g/l}$]
Substancja 31	Trichlorobenzeny	12002-48-1	nd	bd
Substancja 32	Trichlorometan (chloroform)	67-66-3	nd	bd
Substancja 33	Trifluralina	1582-09-8	nd	bd
Substancja 34	Dikofol	115-32-2	nd	bd
Substancja 35	Kwas perfluoro-oktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	1763-23-1	nd	bd
Substancja 36	Chinksyfen	124495-18-7	nd	bd
Substancja 37	Dioksyny i związki dioksynopodobne	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 38	Aklonifen	74070-46-5	nd	bd
Substancja 39	Bifenokos	42576-02-3	nd	bd
Substancja 40	Cybutryna	28159-98-0	nd	bd
Substancja 41	Cypermetryna	52315-07-8	nd	bd
Substancja 42	Dichlorfos	62-73-7	nd	bd
Substancja 43	Heksabromocykolododekan (HBCDD)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 44	Heptachlor i epoksyd heptachloru	76-44-8/1024-57-3	nd	bd
Substancja 45	Terbutryna	886-50-0	nd	bd

Wartość powyżej EQS

Wartość powyżej granicy oznaczalności, a poniżej EQS

Część B

Ocena bieżącego znaczenia substancji priorytetowych w dorzeczu Łaby

Ranking substancji priorytetowych wg danych monitoringowych

Nr	Nazwa substancji	Liczba oznaczeń	Liczba punktów powyżej granicy wykrywalności, lecz poniżej wartości granicznych	Częstość występowania [%]	Liczba przekroczeń powyżej wartości granicznych	Częstość przekroczeń [%]
1 ETAP *						
1	Kadm i jego związki	2	0	0	1	50
2 ETAP**						
2	Benzo(a)piren	2	2	100	0	0
3	suma Benzo(b)fluoranten + Benzo(k)fluoranten	2	2	100	0	0
4	suma Benzo(g,h,i)perylene + Indeno(1,2,3-cd)piren	2	2	100	0	0
5	Ołów i jego związki	2	2	100	0	0
6	Fluoranten	1	1	100	0	0
7	Nikiel i jego związki	2	2	100	0	0
8	Antracen	1	1	100	0	0
9	Naftalen	1	1	100	0	0
10	Trichlorobenzeny	1	1	100	0	0
3 ETAP***						
11	Pestycydy cyklodienowe	2	0	0	0	0
12	DDT całkowity	2	0	0	0	0
13	Heksachlorocykloheksan	2	0	0	0	0
14	Rtęć i jej związki	2	0	0	0	0
15	Alachlor	1	0	0	0	0
16	Atrazyna	1	0	0	0	0
17	Benzen	1	0	0	0	0
18	Tetrachlorek węgla	1	0	0	0	0
19	C10--13 chloroalkany	1	0	0	0	0
20	Chlorfenwinfos	1	0	0	0	0
21	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	1	0	0	0	0
22	para-para-DDT	1	0	0	0	0
23	1,2-dichloroetan (EDC)	1	0	0	0	0
24	Dichlorometan	1	0	0	0	0
25	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	1	0	0	0	0
26	Diuron	1	0	0	0	0
27	Endosulfan	1	0	0	0	0
28	Heksachlorobenzen	1	0	0	0	0
29	Heksachlorobutadien	1	0	0	0	0
30	Izoproturon	1	0	0	0	0
31	Nonylofenol (4-nonylofenol)	1	0	0	0	0
32	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	1	0	0	0	0
33	Pentachlorobenzen	1	0	0	0	0
34	Pentachlorofenol (PCP)	1	0	0	0	0
35	Symazyna	1	0	0	0	0

Nr	Nazwa substancji	Liczba oznaczeń	Liczba punktów powyżej granicy wykrywalności, lecz poniżej wartości granicznych	Częstość występowania [%]	Liczba przekroczeń powyżej wartości granicznych	Częstość przekroczeń [%]
36	Tetrachloroetylen (PER)	1	0	0	0	0
37	Trichloroetylen (TRI)	1	0	0	0	0
38	Związki tributylocyny (kation tributylocyny)	1	0	0	0	0
39	Trichlorometan (chloroform)	1	0	0	0	0
40	Trifluralina	1	0	0	0	0
41	Bromowany difenyleter	-	-	-	-	-
42	Dikofol	-	-	-	-	-
43	Kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	-	-	-	-	-
44	Chinoksyfen	-	-	-	-	-
45	Dioksyiny i związki dioksunopodobne	-	-	-	-	-
46	Aklonifen	-	-	-	-	-
47	Bifenoks	-	-	-	-	-
48	Cybutryna	-	-	-	-	-
49	Cepermetryna	-	-	-	-	-
50	Dichlorofos	-	-	-	-	-
51	Heksabromocyklododekan (HBCDD)	-	-	-	-	-
52	Terbutryna	-	-	-	-	-

* *wyznaczenie częstości występowania przekroczeń średniorocznych wartości środowiskowych norm jakości (wyrażonej w procentach) w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń poszczególnych substancji we wszystkich punktach monitoringowych i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej.*

** *wyznaczenie częstości występowania (wyrażonej w procentach) poszczególnych substancji w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń we wszystkich punktach monitoringowych i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej. Przez występowanie rozumie się oznaczone średnioroczne stężenia danej substancji większe niż granica wykrywalności wyznaczona dla stosowanej procedury analitycznej, ale nieprzekraczające maksymalnych i średnich wartości środowiskowych norm jakości.*

*** *naniesienie na listę rankingową substancji, które nie zostały sklasyfikowane w 1 i 2 etapie – czyli substancji, które we wszystkich badanych punktach występowały poniżej granicy wykrywalności, bądź nie były w ogóle badane.*

Załącznik nr 2 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby: Cele środowiskowe dla obszarów chronionych zgodnie z przepisami art. 38f ustawy - Prawo wodne

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW50003967	PLB020009	Góry Izerskie	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwemu stanowi ochrony ciętrzewia może sprzyjać: zachow. war. wodnych, w tym bagiennego char. torfowisk.
PLRW50003967	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennej (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego różnicow. siedlisk ryb i płazów.
PLRW50003967	REZ1282	Torfowiska Doliny Izery	Zachowanie kompleksów torfowisk typu wysokiego i przejściowego wraz z całą różnorodnością flory i fauny występującej na tym obszarze. [Wymaga wg proj. planu ochrony: powstrzymanie odwodnienia złóż torfowych, zaniku torfu, przekształcenia roślinności. Zablikiwanie odpływu wody, poprzez zabudowę dawnych rowów melioracyjnych oraz korektę istniejących rozwiązań technicznych dotyczących systemów odwodnienia dróg jezdnych, przestrzeganie zasady minimalnej ingerencji w stosunki wodne otoczenia przy konserwacji dróg.]
PLRW5000492229	PLB020010	Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennej i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródlęśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW5000492229	PLH020038	Góry Kamienne	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włośniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HQA (RHS)>50; brak nowych sztucznych pięterń oraz dopływu ścieków; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i głazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochr. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410) wymaga: zachow. zmiennowilgotnych i wilgotnych warunków siedliskowych, umożliw. jednak przynajmniej okazjonalne (niekonięcznie coroczne) koszenie. --- Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odwołania naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. czerwonicyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczawii, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów.</p>
PLRW5000494129	OCHK335	Zawory	Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków.
PLRW5000494129	PLB020010	Sudety Wąbrzysko- Kamienogórskie	Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW5000494129	PLH020038	Góry Kamienne	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. nizinnych i podgórskich rzek ze zbiornikami wosieniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HQA (RHS)>50; brak nowych sztucznych piętrzeń oraz dopływu ścieków; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i głazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochr. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410) wymaga: zachow. zmiennowilgotnych i wilgotnych warunków siedliskowych, umożliw. jednak przynajmniej okazjonalne (niekoniernie coroczne) koszenie. --- Właściwy stan ochr. ziółorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wyształcanie się ziółorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiornikowa roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. czernoczyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarosn. rowami z wyst. szczawi, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiciągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiciągów.</p>
PLRW500049423	PLB020006	Góry Stołowe	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049423	PLH020004	Góry Stołowe	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. ziólorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wyszlactanie się ziólorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jezeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i piazów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarlowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiśnięć. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiśnięć.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049423	PNGS	Park Narodowy Gór Stołowych	Ograniczenie nadmiernego odpływu wody z siedlisk hydrogenicznych, odpływającej starymi rowami melioracyjnymi. [Wg proj. planu ochr. odwrotzenie siedlisk torfowisk i innych obszarów podmokłych, które zostały odwodnione w minionych epokach i przywrócenie ich do stanu umożliwiającego występowanie charakterystycznych gatunków roślin, grzybów i zwierząt]. [Wg proj. planu ochr. także: zachowanie układu sieci hydrograficznej o cechach aktualnych, dobrego stanu źródeł, unikatowych ekosystemów torfowiskowych i gleb zawodnionych; doprowadzenie wód powierzchniowych do stanu umożliwiającego niezakłócone funkcjonowanie populacji i ekosystemów, gwarantującego byt gatunków i ekosystemów zależnych od tych wód; zachowanie ciągłości ekosystemów wodnych; przywracanie naturalnych reżimów wód w potokach, w tym szczególnie likwidacja ujść wody ujmujących wody bezpośrednio ze źródeł; zapobieżenie ograniczeniu zasilania w wodę potoków wzdłuż ich biegów oraz obniżenie poziomu wód gruntowych poprzez likwidację ujść wody znajdujących się na terenie Parku; odbudowa systemu krążenia wody w celu przywrócenia jego stanu do stanu zbliżonego do naturalnego, szczególnie dla ochrony ekosystemów w obszarach torfowisk i bagien występujących w Parku; eliminacja lub ograniczenie populacji gatunków obcych ryb z akwenów Parku (psstrąg tęczy, karaś złocisty)]. Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródlądnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.
PLRW500049449	PLB020006	Góry Stołowe	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFi+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (sr. atytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieków wg PN-EN 14614) <2.5. Właściwy stan ochr. ziółosił górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziółosił. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jezeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych,
PLRW500049449	PLH020004	Góry Stołowe	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFi+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (sr. atytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieków wg PN-EN 14614) <2.5. Właściwy stan ochr. ziółosił górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziółosił. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jezeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych,

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049449	PNGS	Park Narodowy Gór Stołowych	<p>potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tartowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów.</p>
PLRW500049469	OCHK108	Góry Bystrzyckie i Orlickie	<p>Ograniczenie nadmiernego odpływu wody z siedlisk hydrogenicznych, odpływającej starymi rowami melioracyjnymi. [Wg proj. planu ochr. odwrócenie siedlisk torfowisk i innych obszarów podmokłych, które zostały odwodnione w minionych epokach i przywrócenie ich do stanu umożliwiającego występowanie charakterystycznych gatunków roślin, grzybów i zwierząt]. [Wg proj. planu ochr. także: zachowanie układu sieci hydrograficznej o cechach aktualnych, dobrego stanu źródeł, unikatowych ekosystemów torfowiskowych i gleb zawodnionych; doprowadzenie wód powierzchniowych do stanu umożliwiającego niezakłócone funkcjonowanie populacji i ekosystemów, gwarantującego był. gatunków i ekosystemów zależnych od tych wód; zachowanie ciągłości ekosystemów wodnych; przywracanie naturalnych reżimów wód w potokach, w tym szczególnie likwidacja ujęć wody ujmujących wody bezpośrednio ze źródeł; zapobieżenie ograniczeniu zasilania w wodę potoków wzduż ich biegów oraz obniżenie poziomu wód gruntowych poprzez likwidację ujęć wody znajdujących się na terenie Parku; odbudowa systemu krążenia wody w celu przywrócenia jego stanu do stanu zbliżonego do naturalnego, szczególnie dla ochrony ekosystemów w obszarach torfowisk i bagien występujących w Parku; eliminacja lub ograniczenie populacji gatunków obcych ryb z akwenów Parku (psitrag tęczyowy, karaś złociсты)]. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków.</p>
PLRW500049469	PLB020006	Góry Stołowe	<p>Utrzymanie lub odwrócenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049469	PLH020004	Góry Stołowe	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (sr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalności koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiającej swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. rowów i jezior w obszarze gat. ryb wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jezeli sąsiadują z łąkami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego różnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybięć w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarlowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049469	PLH020039	Grodzyszn i Homole koło Dusznik	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. zioborośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łąk (łąk wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka telejus wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>
PLRW500049469	PLH020060	Góry Orlickie	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. anytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. zioborośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łąk (łąk wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka telejus wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049469	PNGS	Park Narodowy Gór Stołowych	Ograniczenie nadmiernego odpływu wody z siedlisk hydrogenicznych, odpływającej starymi rowami melioracyjnymi. [Wg proj. planu ochr. odwrócenie siedlisk torfowisk i innych obszarów podmokłych, które zostały odwodnione w minionych epokach i przywrócenie ich do stanu umożliwiającego występowanie charakterystycznych gatunków roślin, grzybów i zwierząt]. [Wg proj. planu ochr. także: zachowanie układu sieci hydrograficznej o cechach aktualnych, dobrego stanu źródeł, unikatowych ekosystemów torfowiskowych i gleb zawadnionych; doprowadzenie wód powierzchniowych do stanu umożliwiającego niezakłócone funkcjonowanie populacji i ekosystemów, gwarantującego byt gatunków i ekosystemów zależnych od tych wód; zachowanie ciągłości ekosystemów wodnych; przywracanie naturalnych reżimów wód w potokach, w tym szczególnie likwidacja ujść wody ujmujących wody bezpośrednio ze źródeł; zapobieżenie ograniczeniu zasilania w wodę potoków wzdłuż ich biegów oraz obniżenie poziomu wód gruntowych poprzez likwidację ujść wody znajdujących się na terenie Parku; odbudowa systemu krążenia wody w celu przywrócenia jego stanu do stanu zbliżonego do naturalnego, szczególnie dla ochrony ekosystemów w obszarach torfowisk i bagien występujących w Parku; eliminacja lub ograniczenie populacji gatunków obcych ryb z akwenów Parku (pstrąg tęczy, karaś złocisty)]. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących źródleńnych cieków.
PLRW500049617	OCHK108	Góry Bystrzyckie i Orlickie	
PLRW500049617	PLH020014	Torfowisko Pod Zieleńcem	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. obniżen na podłożu torfowym z rośl. przygiętkową (7150) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. haczykowca błyszczącego wymaga: uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) duże.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049617	PLH020060	Góry Orlickie	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. anytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. ziółorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopietlego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049617	PLH020061	Dzika Orlica	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytym. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. kamieńców z roślin pionierską (3220) wymaga: zachowanie warunków ich powstawania i rozwoju: naturalnych procesów erozji bocznej (także powyżej obszaru), transportu żwirowiska (także powyżej obszaru), akumulacji odśpów żwirowych (w obszarze); zachowania istniejących kamieńców, żwirowisk i odśpów; okresowego przemodelowywania kamieńców i odśpów przez zbliżony do naturalnego reżim hydrologiczny z okresowym występowaniem stanów wysokich przemodelujących naturalnie koryto; wykluczenie niszczenia i przekształcania istniejących odśpów żwirowych i kamieńców w różnych fazach rozwoju. --- Właściwy stan ochr. nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włosieniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HQA (RHS)>50; brak nowych sztucznych piętrzeń oraz dopływu ścieków; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i głazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochr. zalewanych mulistych brzegów rzek (3270) wymaga: naturalne ukształtowanie koryta i brzegów rzek, z możliwością zachodzenia erozji brzegowej powyżej obszaru i w obszarze, możliwość rozwoju odśpisk i namulisk brzegowych i śródkorytowych, oraz naturalny reżim hydrologiczny, w tym naturalne występowanie stanów wezbraniowych i niżówkowych. --- Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy zerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tartowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>stan ochr. czerwończyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczawi, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów. --- Właściwy stan ochr. trzepli zielonej wymaga: koryto ciekła naturalne lub zrenaturyzowane (także spontan.), z dopuszcz. niewielkimi przekształceniami nie zmien. istotnie char. przepływu i brzegów. W miejscach wyst. > 10 os./10 m.</p> <p>[Wymaga wg proj. PZO: Utrzymanie równowagi dynamicznej kamieńców rzeki i zachowanie siedliska rzeki wiosienicznikowej poprzez utrzymanie naturalności koryta rzeki, reżimu hydrologicznego oraz czystości wód. Zachowanie procesów hydromorfologicznych w obrębie Dzikiej Orlicy oraz skarp brzegowych. Poprawa warunków wodnych torfowisk oraz borów i świerczyn bagiennych poprzez zablokowanie rowów odprowadzających wodę. Utrzymanie naturalności reżimu wodnego łągów (zalewy) przez brak regulacji rzeki.]</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049617	PLH020083	Dolina Bystrzycy Łomnickiej	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziółorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziółorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jezeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. czerwończyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczawii, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitofus wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>
PLRW500049617	REZ1246	Torfowisko pod Zieleńcem	<p>Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych zbiorowiska górskiego torfowiska wysokiego (Pino mugo-Sphagnetum) z udziałem kosodrzewiny z bogatą i charakterystyczną dla rodzaju zespołu roślinnością oraz stanowiskiem sosny błotnej (Pinus x rhaetica). [Wymaga: zachow. warunków wodnych i zablokowania odpływu wód z torfowiska i świerczyn bagiennych].</p>
PLRW500049889	PLB020007	Karkonosze	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. pluszcza wymaga: zachow. naturalnego char. potoków. --- Właściwy stan ochr. pod różniczką wymaga: zachow. bagiennego char. biotopu. --- Właściwy stan ochr. pliszki górskiej wymaga: zachow. natur. char. cieków. --- Właściwemu stanowi ochrony cietrzewia może sprzyjać: zachow. war. wodnych, w tym bagiennego char. torfowisk. --- Właściwemu stanowi ochrony głuszcza może sprzyjać, jeśli dotyczy obszar, zachowanie zabagnień lub charakteru borów bag. [Wymaga wg proj. PZO: ograniczenie do niezbędnego minimum regulacji i zabudowy cieków wodnych, prowadzenie prac przy potokach tylko poza okresem lęgowym].</p>
PLRW500049889	PLB020009	Góry Izerskie	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwemu stanowi ochrony cietrzewia może sprzyjać: zachow. war. wodnych, w tym bagiennego char. torfowisk.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049889	PLH020006	Karkonosze	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (sr. aryt. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągotność cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. jezior lobeliowych (3110) wymaga: zachowanie występowania roślin charakterystycznych dla jezior lobeliowych (lobelia, poryblin, wyłocznik skrętołisty) przy braku masowego występowania gatunków eutroficznych (wyłocznik kłosowy, rogatek). Zaostrzone parametry fizykochemiczne wody: przewodność < 100 mikroS/cm, przezroczystość (wid. krążka Secchiego) > 3,5m, pH 5,5-7,5. Naturalna i nie zniekształcona presja strefa brzegowa i litoral; wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i dopływu kwaśnych wód z odwadniania torfowisk w zlewni, wykluczenie intensywnego gospodarki rybackiej, w szczególności nawożenia, wapnowania, stosowania sprzętu ciągnionego, wprowadzania karpia; wykluczenie innych presji, które mogłyby pogarszać parametry wody lub stan roślinności, w szczególności w zakresie dopływu i przedostawiania się biogenów, użytkowania wędkarskiego i in. użytkowania rekreacyjnego, fragmentacji strefy brzegowej, szuwarów i litoralu. --- Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. obrzeżeń na podłożu torfowym z roślin przyległową (7150) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łąg wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. gniadosza sudeckiego wymaga: stabilne war. wodne. pH wody 4,0 -6,5. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łęgowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnym zbiorn. wodnym o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalnie tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów. [Wymaga wg proj. PZO: przywrócenie ciągłości ekologicznej rzek i umożliwienie swobodnej migracji ryb w celu zwiększenia bazy pokarmowej wydry; ograniczenie prac regulacyjnych w obrębie koryt]</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW500049889	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziółorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziółorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęśawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów.</p>
PLGW5000106	PLB020007	Karkonosze	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. pluszcza wymaga: zachow. naturalnego char. potoków. --- Właściwy stan ochr. podłożniczka wymaga: zachow. bagiennego char. biotopu. --- Właściwy stan ochr. pliszki górskiej wymaga: zachow. natur. char. cieków. --- Właściwemu stanowi ochrony cietrzewia może sprzyjać: zachow. war. wodnych, w tym bagiennego char. torfowisk. --- Właściwemu stanowi ochrony głuszca może sprzyjać, jeśli dotyczy obszaru, zachowanie zabagnień lub charakteru borów bag. [Wymaga wg proj. PZO: ograniczenie do niezbędnego minimum regulacji i zabudowy cieków wodnych, prowadzenie prac przy potokach tylko poza okresem lęgowym].</p>
PLGW5000106	PLB020009	Góry Izerskie	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwemu stanowi ochrony cietrzewia może sprzyjać: zachow. war. wodnych, w tym bagiennego char. torfowisk.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000106	PLH020006	Karkonosze	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. anytim. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. jezior lobeliowych (3110) wymaga: zachowanie występowania roślin charakterystycznych dla jezior lobeliowych (lobelia, poryblin, wyłócznik skrętołisty) przy braku masowego występowania gatunków eutroficznych (wyłócznik kłosowy, rogatek). Zaostrzone parametry fizykochemiczne wody: przewodność < 100 mikroS/cm, przezroczystość (wid. krążka Secchiego) > 3,5m, pH 5,5-7,5. Naturalna i nie zniekształcona presja strefa brzegowa i litoral: wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i dopływu kwaśnych wód z odwadniania torfowisk w zlewni, wykluczenie intensywnej gospodarki rybackiej, w szczególności nawożenia, wapnowania, stosowania sprzętu ciągnionego, wprowadzania karpia; wykluczenie innych presji, które mogłyby pogarszać parametry wody lub stan roślinności, w szczególności w zakresie dopływu i przedostawiania się biogenów, użytkowania wędkarskiego i in. użytkowania rekreacyjnego, fragmentacji strefy brzegowej, szuwarów i litoralu. --- Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęśawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. obniżenia na podłożu torfowym z roślin przyglęskową (7150) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH > 7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk zasadowych o charakterze melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. jezior lobeliowych (91E0) wymaga: odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łąg wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: odwadnianie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. gніdosza sudeckiego wymaga: stabilne warunki wodne. pH wody 4,0 - 6,5. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000106	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	<p>gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. kwiściągów. [Wymaga wg proj. PZO: przywrócenie ciągłości ekologicznej rzek i umożliwienie swobodnej migracji ryb w celu zwiększenia bazy pokarmowej wydry; ograniczenie prac regulacyjnych w obrębie koryt]</p>
PLGW5000106	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wyształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne. naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000106	REZ1282	Torfowiska Doliny Izery	warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego różnicow. siedlisk ryb i płazów.
PLGW5000122	PLB020010	Sudety Wałbrzysko- Kamienogórskie Góry Kamienne	Zachowanie kompleksów torfowisk typu wysokiego i przejściowego wraz z całą różnorodnością flory i fauny występującej na tym obszarze. [Wymaga wg proj. planu ochrony: powstrzymanie odwodnienia złóż torfowych, zaniku torfu, przekształcenia roślinności. Zablokowanie odpływu wody, poprzez zabudowę dawnych rowów melioracyjnych oraz korektę istniejących rozwiązań technicznych dotyczących systemów odwodnienia dróg jezdnymi, przestrzeganie zasady minimalnej ingerencji w stosunki wodne otoczenia przy konserwacji dróg.] Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródlęśnych. --- Właściwy stan ochr.: derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.
PLGW5000122	PLH020038		Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami wlosieniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HGA (RHS)>50; brak nowych sztucznych piętrzeń oraz dopływu ścieków; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i glazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochr. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410) wymaga: zachow. zmiennowilgotnych i wilgotnych warunków siedliskowych, umożliw. jednak przynajmniej okazjonalne (niekonięcznie coroczne) koszenie. --- Właściwy stan ochr. ziółorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziólorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego różnicow. siedlisk ryb i

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000123	OCHK335	Zawory	Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków.
PLGW5000123	PLB020010	Sudety Wąbrzyjsko-Kamiennogórskie	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.
PLGW5000123	PLH020038	Góry Kamienne	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włośniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HQA (RHS)>50; brak nowych sztucznych piętrzeń oraz dopływu ścieków; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i glazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochr. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410) wymaga: zachow. zmiennowilgotnych i wilgotnych warunków siedliskowych, umożliw. jednak przynajmniej okazjonalne (niekoniecznie coroczne) koszenie. --- Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000137	OCHK108	Góry Bystrzyckie i Orlickie	<p>łęgów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91EO) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łęgami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego różnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. czerwończyka nieparnika wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne. w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczawi, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>
PLGW5000137	OCHK108	Góry Bystrzyckie i Orlickie	Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków.
PLGW5000137	PLB020006	Góry Stołowe	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000137	PLH020004	Góry Stołowe	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. anytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. ziólorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziólorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jezeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego zróżnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarlowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000137	PLH020039	Grodzyszn i Homole koło Dusznik	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka telejus wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka telejus wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>
PLGW5000137	PLH020060	Góry Orlickie	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegrad wyższych niż 10 cm. EFl+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. aryt. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000137	PNGS	Park Narodowy Gór Stołowych	<p>Ograniczenie nadmiernego odpływu wody z siedlisk hydrogenicznych, odpływającej starymi rowami melioracyjnymi. [Wg proj. planu ochr. utworzenie siedlisk torfowisk i innych obszarów podmokłych, które zostały odwodnione w minionych epokach i przywrócenie ich do stanu umiarkowanego występowanie charakterystycznych gatunków roślin, grzybów i zwierząt]. [Wg proj. planu ochr. także: zachowanie układu sieci hydrograficznej o cechach aktualnych, dobrego stanu źródeł, unikatowego ekosystemów torfowiskowych i gleb zawodnionych; doprowadzenie wód powierzchniowych do stanu umiarkowanego niezakłócone funkcjonowanie populacji i ekosystemów, gwarantującego byt gatunków i ekosystemów zależnych od tych wód; zachowanie ciągłości ekosystemów wodnych; przywracanie naturalnych reżimów wód w potokach, w tym szczególnie likwidacja ujść wody ujmujących wody bezpośrednio ze źródeł; zapobieżenie ograniczeniu zasilania w wodę potoków wzdłuż ich biegów oraz obniżenie poziomu wód gruntowych poprzez likwidację ujść wody znajdujących się na terenie Parku; odbudowa systemu krążenia wody w celu przywrócenia jego stanu do stanu zbliżonego do naturalnego, szczególnie dla ochrony ekosystemów w obszarach torfowisk i bagien występujących w Parku; eliminacja lub ograniczenie populacji gatunków obcych ryb z akwenów Parku (postrag łęczowy, karaś złocisty)].</p> <p>Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródlęśnych cieków.</p>
PLGW5000138	OCHK108	Góry Bystrzyckie i Orlickie	
PLGW5000138	PLH020014	Torfowisko Pod Zieleńcem	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich degrad. Iec. zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. obniżen na podłożu torfowym z roślin przygielkową (7150) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. haczykowca bluszczowego wymaga: uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) duże.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000138	PLH020060	Góry Orlickie	<p>Utrzymanie lub odwołanie właściwego statusu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. anytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. zleńskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się zleńskich. --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odcwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. łągowa białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających łągowce. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausituous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausituous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiściągów.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000138	PLH020061	Dzika Orlica	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (sr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. kamieńców z rośl. pionierską (3220) wymaga: zachowanie warunków ich powstawania i rozwoju: naturalnych procesów erozji bocznej (także powyżej obszaru), transportu żwirowiska (także powyżej obszaru), akumulacji odśpów żwirowych (w obszarze); zachowania istniejących kamieńców, żwirowisk i odśpów; okresowego przemodelowywania kamieńców i odśpów przez zbliżony do naturalnego reżim hydrologiczny z okresowym występowaniem stanów wysokich przemodelowujących naturalnie koryto; wykluczenie niszczenia i przekształcania istniejących odśpów żwirowych i kamieńców w różnych fazach rozwoju. --- Właściwy stan ochr. nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami wiosenniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HQA (RHS)>50; brak nowych sztucznych piętrzeń i kamieńców w naturalnym reżimie; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i glazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochr. zalewanymi mulistych brzegów rzek (3270) wymaga: naturalne ukształtowanie koryta i brzegów rzek, z możliwością zachodzenia erozji brzegowej powyżej obszaru i w obszarze, możliwość rozwoju odśpisk i namulisk brzegowych i śródkorytowych, oraz naturalny reżim hydrologiczny, w tym naturalne występowanie stanów wezbraniowych i niżówkowych. --- Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisk bądź infrastruktura rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego zróżnicow. siedlisk ryb i ptaków. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+ JUV >50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarłowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu ław (namuły) Wzgl. liczebność >0,05 os./m², obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>stan ochr. czerwończyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczawi, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwisiaągów. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwisiaągów. --- Właściwy stan ochr. trzepili zielonej wymaga: koryto cieklu naturalne lub zrenaturyzowane (także spontan.), z dopuszcz. niewielkimi przekształceniami nie zmien. istotnie char. przepływu i brzegów. W miejscach wyst. >10 os./10 m.</p> <p>[Wymaga wg proj. PZO: Utrzymanie równowagi dynamicznej kamieńców rzeki i zachowanie siedliska rzeki wiosienicznikowej poprzez utrzymanie naturalności koryta rzeki, reżimu hydrologicznego oraz czystości wód. Zachowanie procesów hydromorfologicznych w obrębie Dzikiej Orlicy oraz skarp brzegowych. Poprawa warunków wodnych torfowisk oraz borów i świerczyn bagiennych poprzez zablokowanie rowów odprowadzających wodę. Utrzymanie naturalności reżimu wodnego łągów (zalewy) przez brak regulacji rzeki.]</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW5000138	PLH020083	Dolina Bystrzycy Łomnickiej	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziółorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziółorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jezeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego zróżnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. czerwończyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarosn. rowami z wyst. szczawi, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. modraszka nausitous wymaga: tradycyjne war. wodne siedliska łąkowego, sprzyjające wyst. krwiciągów.</p>
PLGW5000138	REZ1246	Torfowisko pod Zieleńcem	<p>Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych zbiorowiska górskiego torfowiska wysokiego (Pino mugo-Sphagnetum) z udziałem kosodrzewiny z bogatą i charakterystyczną dla rodzaju zespołu roślinnością oraz stanowiskiem sosny błotnej (Pinus x rhaetica). [Wymaga: zachow. warunków wodnych i zablokowania odpływu wód z torfowiska i świerczyn bagiennych].</p>